INES NOLLIER

MARELE MAESTRU AL TEMPLIERILOR

Chiar dacă îşi ducea viaţa ca un călugăr, Marele Maestru era prins în vâltoarea veacului.

PARALELA 45

INES NOLLIER

MARELE MAESTRU AL TEMPLIERILOR

Original: Le grand maître des templiers

Traducere din limba franceză de:
Al. Th. IONESCU și Monica IONESCU

virtual-project.eu

Editura: PARALELA 45
2007

Memoriei tatălui meu, spirit medieval rătăcit în acest secol.

„*Nimeni nu înțelege și nu învie o epocă în întregul ei*; *fiecare aduce propria-i rază de lumină într-un abis care își va păstra mereu tenebrele*, *și contribuie astfel la reconstituirea secolelor pe care însă nimeni nu o va împlini*.”

J.J. AMPÈRE,
Introducere la istoria romană

„*Prin haina zdrențuită cele mai mici păcate se zăresc*;
În vreme ce atlazul și blănurile scumpe ascund tot.”

SHAKESPEARE,
Regele Lear, actul IV[1]

[1] Shakespeare, *Opere*, vol. 7 traducere de Mihnea Gheorghiu; ed. Univers, București, 1988, p. 189 (n. r.).

1 • Prizonierul din Béziers

(Cel cu care a început scandalul)

Anul 1304

Înainte de a-l supune interogatoriului, judecătorul îl cercetă îndelung, hotărât să-l facă să mărturisească crima de care era vinovat. Mai mult decât de tortură, prizonierul se temea de moartea ce l-ar fi dat pradă focului veșnic al infernului. Pe cel mai convingător ton cu putință își strigă nevinovăția.

Judecătorul îl dădu pe mâna călăului. Acesta își începu fără întârziere oribila treabă și îl supuse la cele mai cumplite cazne pe care le-a putut imagina cruzimea omenească. Gândul la purgatoriu dădu însă acestui suflet vinovat puterea de-a continua să nege. Prin urmare chinurile i-au fost sporite până ce, sfârșit de durere, își pierdu cunoștința și asta îl făcu pe călău să nu îl mai bage în seamă.

Când își reveni, fu condus printr-o galerie subterană cufundată într-o beznă de nepătruns. Aerul pătrundea printr-o răsuflătoare îndepărtată scoțând parcă un plâns înăbușit și făcând să geamă roțile și lanțurile ce puneau în mișcare porți masive.

Temnicerul se opri în fața unei uși joase, încuiate cu un lacăt ruginit. Țâțânile erau și ele ruginite. Prizonierul se trezi într-un întuneric adânc. I s-a spus că de îndată ce-și va recăpăta puterile va fi supus unui nou interogatoriu.

Așezat într-un ungher al celulei, cu picioarele strânse la piept și cu capul sprijinit pe brațele încrucișate, rămase așa, bântuit de tot felul de spaime. Intensitatea lor și neliniștea sufletului nu făceau decât să-i sporească rătăcirea.

Mădularele răsucite cu frânghii, degetele strivite între șuruburi și zdrobite de pietre erau nimica toată pe lângă disperarea tulbure care-l cuprinse acum. Nimic, nici chiar moartea, nu era atâta de cumplită precum pedeapsa misterioasă care-l aștepta. Era convins că ochii săi, odată închiși

lumii acesteia prin moarte, nu se vor mai deschide decât în infern. Iubirea lui Dumnezeu, odinioară atât de mare și de aproape de el, îi era acum refuzată, și la fel orice altă consolare.

Pe pământ nu mai avea niciun viitor. Iadul, cu tenebrele lui, cu adâncurile-i sulfuroase, cu clocotul său neobosit, apărea în mintea lui înfierbântată cu o realitate nemiloasă.

Ar fi vrut să se umilească, să se căiască, să implore mila lui Dumnezeu, dar sufletul său agitat nu mai era preocupat decât să caute o cale pentru a abate de la el pedeapsa cerului. Nesfârșita bunătate și milă dumnezeiască îi erau iarăși refuzate. Nu păcătuise oare cu bună știință? Și perversiunea acestui păcat îl făcea să-și piardă până și ultima speranță de iertare.

Așteptă cu neliniște momentul următorului interogatoriu, de care însă se îngrozea în egală măsură. Amintindu-și cât îl costaseră negările, se hotărî să nu se mai expună zadarnic torturii și să mărturisească. În ochii judecătorilor, vina lui era limpede. Și el era convins că nu va reuși nicidecum să-i înduioșeze, nici dacă va protesta în numele nevinovăției, nici dacă va plânge ori dacă va implora. Din acea clipă moartea i se păru de neevitat; dar gândul că va sfârși în flăcările veșnice îl făcu să se cutremure.

Frica de ceea ce îl aștepta îl ținu treaz. Chiar să fi vrut să doarmă, n-ar fi putut s-o facă deoarece până și somnul îl îngrozea.

Se ridică și începu să măsoare celula în lung și-n lat. Cu privirea adâncită în întunericul din jur și din când în când striga:

— Noapte cumplită! Ascultă-mi mărturisirea. Da, am ucis, am ucis…

Atâta frământare sfârși prin a-l face să cadă într-un somn agitat fără să-și dea seama cum ajunsese pe podea, zdrobit, la capătul puterilor. Imagini de groază îi bântuiau somnul. Se trezi tresărind, cu fața acoperită de sudoare rece.

Lumina tulbure a dimineții se strecura de acum printre zăbrelele ferestruicii. Prizonierul putu să zărească pentru prima dată o siluetă întinsă pe un pat de scânduri. Se apropie. Trupul părea neînsuflețit. Avea toate semnele morții: paloarea feței, mâinile încrucișate pe piept, străbătute de vene albăstrii. Orbitele erau scobite, iar nasul aproape că nu se mai distingea. Părea un schelet. Nici cea mai ușoară răsuflare nu însuflețea acea formă.

Prizonierul se făcu și mai palid și rămase o clipă nemișcat. Inima începu să-i bată mai repede. I se părea că-i era dat să-și vadă propria-i moarte.

Continua să privească pierdut, când scrâșnetul lacătului îl readuse la realitate. Era chemat în fața judecătorilor. L-au condus în aceeași sală, în fața acelorași oameni.

— Ești gata să mărturisești? întrebă președintele tribunalului.

Prizonierul răspunse ca și înainte:

— N-am nimic de mărturisit, n-am comis nicio crimă.

La un semn cu capul al judecătorului, călăii se pregătiră să-l ia în primire. Când văzu instrumentele de tortură, acuzatul își aminti chinurile pe care le îndurase: neliniștea puse stăpânire pe el și orice hotărâre de a rezista îl părăsi. Mărturisi toate detaliile crimei care îi era pusă în seamă și chiar se acuză de multe altele pe care nimeni nu le-ar fi bănuit. Uitând de groaza iadului și de duhurile infernale, ce aveau să pună stăpânire pe el, nu se mai gândea decât să scape de chinurile de acum.

Crezu că va muri auzind cumplita sentință: condamnat la spânzurătoare. Simți că-i îngheață sângele în vine. O vreme nu putu scoate niciun cuvânt. Apoi, cu o zvâcnire, scoase un strigăt sălbatic:

— Sunt nevinovat... sunt nevinovat. Nu, nu vreau să mor! Continua să strige cu o voce îngrozită în vreme ce temnicerii îl târau spre celulă. Mai mult mort decât viu, se trezi pe dușumeaua acesteia. De ce mărturisise? De ce...?

Ceea ce-l înspăimânta nu era nici crima, nici condamnarea sa de către justiția umană, ci pedeapsa Cerului. Nu mai avea nimic de așteptat de la viață. Groaza acestui sfârșit îi tulbura mintea și făcea ca întunericul din jurul său să-i pară și mai adânc. Își frânse mâinile, ridică brațele spre cer blestemând ceasul în care se născuse. Străbătea celula în lung și-n lat, măcinat de groază și suspinând. Își pierduse speranța că va mai putea îndupleca vreodată mila divină.

— Încrede-te în bunul Dumnezeu, fiule, rosti o voce cavernoasă din fundul celulei, mila Lui e nesfârșită.

Prizonierul se opri brusc, cuprins de groază. Încercă să-și dea seama de unde venea vocea. Nu putu distinge decât forma vagă, pierdută în întunericul dens. Ochii i se fixară cu teamă asupra acelei forme. Stătu o clipă tremurând, nehotărât. Amintirea sentinței fatale îi reveni în minte. De ce i-ar mai fi fost

frică? Ce-l mai putea înspăimânta acum? Adunându-și tot curajul, întrebă cu o voce ezitantă:

— Cine vorbește aici? Oare mă înșală ochii, dând formă unei umbre înspăimântătoare?

O liniște apăsătoare domnea în celulă, în timp ce cu privirea căuta să descopere în jur ceea ce dorea, dar se și temea în același timp să vadă.

— Ești înger sau demon? reluă el cu glas gâtuit.

— Sunt un biet templier condamnat de frații săi, răspunse stins glasul.

Prizonierul se apropie de el; cel pe care-l crezuse mort zăcea pe scânduri cu ochii ațintiți asupră-i. În lumina ferestruicii îi putea zări privirea febrilă.

Vocea, sfârșită, se-nalță iarăși:

— Nu te teme, fiule, nu sunt decât un biet bătrân, copleșit și de ani și de regrete, și pe care-l așteaptă o noapte lungă. Care ți-e numele? întrebă după o clipă de tăcere.

— Esquieu, părinte, Esquieu de Floryan.

— Oricare ți-ar fi fost crima, fiule, nu poate fi mai mare decât aceea a fraților mei, ce ar înspăimânta întreg pământul, spuse dintr-o suflare. Își întoarse spre el ochii înflăcărați și adăugă pe un ton rugător:

— Apropie-te fiule, cât mai este timp; mai am așa de puțin de trăit. Cerul mi te trimite. Un fir subțire mă mai leagă de viață și face să-mi țâșnească lacrimile. Fie-ți milă și ajută-mă în nenorocirea mea. Apropie-te mai mult și ascultă. Ascultă-mă.

— Cum aș putea să te ascult, părinte, spuse Esquieu cu o voce ezitantă, când groaza mă stăpânește? Va ierta oare Dumnezeu sacrilegiul ce-mi tulbură sufletul?

— Dumnezeu te va ierta, El ne iartă întotdeauna.

Deodată, timpul păru că se oprește, împietrit într-o toropeală stranie. În fața lui nu se mai afla decât acea umbră cenușie ce părea că se topește în piatra zidurilor negre. Firul tremurător de lumină care aluneca dinspre ferestruică nu-i îngăduia să vadă decât ochii larg deschiși către o spaimă oarbă ce-și aștepta eliberarea. Esquieu se simți deodată ușor, eliberat de propria-i spaimă: s-ar fi zis că muribundul luase asupră-i toată apăsarea. Se lăsă să alunece într-o stare de rătăcire a gândurilor dincolo de care nu mai exista nimic. Vocea tremurătoare a bătrânului îl făcu să tresară.

— Sunt fratele Thierry. Vreau să mă spovedesc ție înainte de a ajunge în fața Stăpânului Nostru. Sunt un vechi Templier. Un soldat al lui Christos, cel mai vechi soldat al lui Christos.

Îi puse pe braț o mână uscată și tremurătoare.

— Ordinul este străvechi și eu însumi sunt foarte bătrân. M-am lovit de atâtea greutăți și vicisitudini… cu o liniște…, cu o nepăsare oarbă…, cu o intensitate stranie. Dar oare fericirea nu înseamnă să bei paharul până la fund? Existența reală, cu toate ale sale, mi se părea subțire, golită de orice semnificație.

Se opri brusc, la capătul puterilor. Esquieu crezu că avea să-și piardă iar cunoștința, dar bătrânul îl fixă iar:

— Prietene, vino mai aproape; am zăcut atâta timp în disperare și singurătate încât nu mai sunt stăpân pe propria-mi voce. Apleacă-te, puțin, te rog. Da… te rog… și ascultă-mă. Când mă gândesc la ce urmează să-ți povestesc, mi se zbârlește părul în cap. Scoase un suspin și începu.

— Aveam douăzeci de ani când am intrat în Ordinul Templierilor. Elita lumii întregi, fermecată de idealul lor, de curajul cavaleresc pe care-l fluturau ca pe-o flamură, intra în rândurile lor. A intra în rândul Cavalerilor Templului însemna pentru mine a intra într-o altă lume, într-o stare a spiritului. Să particip la încercările cele mai înălțătoare, să lupt, dincolo de mare, pentru gloria Templului, pentru apărarea Pământului Sfânt. Câți bărbați viteji n-au visat să ajungă la această nobilă înălțare într-o incertitudine fără sfârșit?

Se opri deodată, ezitând.

— Acum, când mă gândesc la asta… îmi amintesc cât de liber și de spontan era elanul meu, un elan ce aproape mă depășea. Nicio constrângere nu putea să mă abată din drumul lung și plin de suferințe pe care pornisem din iubire pentru Mântuitorul nostru. Nu-s oare asemenea elanuri începutul adevăratei credințe? Interesele materiale josnice nu puteau încolți în mintea mea și nici în aceea a fraților mei. Ca în vremea lui Hugues de Payns, eram cavaleri tineri și săraci, așa cum trebuie pentru a pune la cale planuri mărețe.

Își puse mâna crispată pe brațul celuilalt și întoarse cu greutate capul spre el.

— Îmi amintesc ziua intrării mele în Ordin de parc-ar fi fost ieri. „Sire, am venit în fața lui Dumnezeu și a voastră și în fața fraților mei și vă rog și vă cer, în numele Domnului și al Sfintei

Fecioare, să mă primiți alături de voi pentru a mă împărtăși din binefacerile casei voastre.” Am îngenuncheat în fața maestrului îmbrăcat în negru, înconjurat de frații ce purtau, pe sub pelerina albă, o tunică tot albă, cu o cruce în dreptul inimii. „Scump frate, Domnia Voastră cereți un mult mare lucru, căci din Ordinul Nostru nu vedeți decât partea din afară, scoarța, dar scoarța e doar ceea ce se vede. Voi nu vedeți decât aparențele, că aveam cai frumoși și harnașamente frumoase, că aveam de mâncat și de băut cu îndestulare, că straiele noastre sunt arătoase și vi se pare că veți fi în tihnă aici, printre noi. Dar nu cunoașteți poruncile cele tari care se găsesc pe dedesubt, căci va fi greu de Domnia Voastră, fiind înșivă stăpân peste alții, să deveniți sluga altcuiva. Căci numai cu greutate veți mai ajunge să faceți ceea ce voiți... Că de veți voi să fiți la Acra în pământurile de la Tripoli veți fi trimis ori în Antiohia, ori în Armenia, și de va fi nevoie de voi, vă vom trimite în Apulia, ori în Sicilia, ori în Lombardia, ori în Franța, ori în Burgundia, ori în Engliterra, ori în alte părți unde ne sunt casele și proprietățile. Și de veți vrea să dormiți vi se va cere să vegheați și de veți vrea câteodată să stați de veghe vi se va porunci să vă culcați în patul vostru. Când veți fi la masă și veți vrea să mâncați vi se va cere să plecați unde vom vrea și nu veți ști nici măcar unde. Cuvintele aspre ce le veți auzi nu o dată, vă vor face să suferiți. Luați seama dară, prea scump frate, de veți putea îndura toate aste greutăți?”

„Da, sire i-am răspuns, pe toate le voi îndura după voia Domnului.”

Nici nu știu cum de-mi revin deodată în minte toate cuvintele acestea. Închise ochii și spuse cu voce tremurată:

Revăd capela și masca austeră a Marelui Maestru. Îi aud încă vocea puternică și vibrantă, cu tot ceea ce-mi recheamă în amintire: uimire și recunoștință plină de emoție. Fumul lumânărilor urca drept spre bolțile joase. La lumina lor, chipurile păreau de piatră. Mă năpădea o senzație de irealitate. Acum mi se pare că povestesc un vis. Însă evenimente precum acest vis măreț nu se uită niciodată. Își păstrează toată forța. Nicio povestire a vreunui alt vis nu poate avea o asemenea notă stranie și nici nu poate rămâne mult timp în memorie.

Primele raze ale soarelui alunecând pe piatra goală și rece mă găsiră în genunchi în fața Marelui Maestru, jurând să mă

dăruiesc cu totul Stăpânului Nostru, să rămân sărac, să nu adun nici bunuri, nici onoruri, să mă căiesc în veac pentru salvarea sufletului meu. Luând o mantie albă de templier, el mi-o puse pe umeri și-i legă șnururile în jurul gâtului meu, și spuse cu o voce puternică și armonioasă:

„Iată cât de bine și de plăcut este să viețuim cu toții împreună ca frații...”

Este precum un mir prețios turnat în creștet și care curge în barbă, barba lui Aaron, și apoi spre marginea veșmântului. Este roua Hermonului ce coboară apoi pe munții Sionului, acolo unde Dumnezeu dă binecuvântarea și viața, în veacul veacurilor. Ah, prietene, vorbindu-ți, o ușurare misterioasă, hrănită de amintire, mă ridică din adâncuri și mă eliberează, pentru o vreme, din valurile groazei.

Făcu o pauză înainte de a vorbi din nou:

Deveneam verigă într-un lanț de evenimente pline de înțelesuri, lanț ce ancorează o corabie puternică. Scăpasem de viața ștearsă de gentilom de țară și mă regăseam în anonimatul Ordinului, umil și sărac printre frații mei la fel de umili și săraci. Era o pornire sinceră, un elan către Dumnezeu și legea sa umană. N-am făcut niciun efort în această direcție, căci era direcția dominantă a naturii mele. Drumul meu mă conducea tot atât de firesc într-acolo, așa cum un drum prin pădure duce spre luminiș.

Își înălță capul și continuă cu o voce joasă și visătoare, ca unul ce era pierdut în amintirile sale.

— Nu pot trezi în mine alte sentimente decât cele care m-au adus în sânul Ordinului Templului; vreau să le păstrez ca pe miezul cel mai curat al ființei mele originare.

Rămase un moment tăcut.

— Cu ceea ce era mai bun în ființa mea, reluă el, mi-am urmat ascensiunea, treaptă cu treaptă. N-am putut realiza acest lucru decât înăbușind în mine, ani de zile, tot ceea ce fusesem înainte. Acele vremuri în care am refuzat orice influență a trecutului meu, au fost și cele în care m-am aflat în fața datoriilor celor mai de seamă din viață. N-aș putea spune cum a fost posibil... Mai mult, mă simțeam înconjurat, recunoscut, protejat și asta în ciuda asprimii regulilor noastre. Nici asta n-aș putea lămuri. Viața este într-adevăr surprinzătoare.

Fratele Thierry se opri dintr-odată, la capătul puterilor. Respira cu greutate. Esquieu privi pentru o clipă, gânditor, spre ferestruică. Se simțea mai puțin înspăimântat ascultându-l pe bătrânul Templier cum își depăna viața, cu un fel de liniște care lui îi lipsea… Din mărturisirea asta urma să iasă ceva; ceva ce se agăța de memoria muribundului, ba avansa, lent, ba dădea înapoi, ca să țâșnească iar la suprafață, parcă fără voia lui.

Vocea tremurătoare a bătrânului îi întrerupse gândurile.

— Luni de zile am învățat, într-o comanderie din Troyes, să fiu Templier. Când am ajuns să cunosc în amănunt regulile aspre ale Templului, am fost trimis spre Pământul Sfânt. Era aici elita campionilor ce veniseră să lupte și să moară pentru Domnul Nostru, și nu era unul care să nu fi acceptat și primejdiile necunoscute și suferințele violente și drumurile lungi și grele. Nu va exista nicio amintire a eroismului și care să nu fie legată și de Ordinul Templierilor. Vremurile cavalerești îi aparțin. Ordinul a cucerit Orientul, a ridicat fortărețe, a întărit orașe amenințate, a protejat negustoria și navigația ce renășteau. A fost, vreme de aproape două secole, singura forță capabilă să pună stavilă dușmanilor din afară, popoarelor barbare ce hărțuiau creștinătatea. Drumurile erau de-acum libere. Provinciile erau eliberate de briganzii care mișunau înainte. Ce nu putuse face niciun stat, au izbândit Templierii în numele credinței.

După o scurtă pauză continuă:

— Fiule, nu poți pricepe emoția care te cuprinde la vederea Pământului Sfânt. O emoție care-ți răvășește sufletul. Priveam cu minunare colinele Galileei care se arătau în apusul soarelui. Unduirea lor n-o vezi oriunde, ea unește cerul și pământul. Tufișuri închise la culoare, chiparoși rari pe dealurile roșietice, nori de păsări, marea scânteind în toate culorile curcubeului, un val de murmure și apoi apărea Saint-Jean-d’Acre. Orașul își etala culorile, bogăția, opulența. Tejghele cu fructe și flori necunoscute. Agitația din port. Mirosul greu lăsat de maree, amestecat cu fumul de tămâie, dangătul clopotelor, nechezatul cailor, voci, fluierături, toate frenezia vieții mi-e încă vie în memorie. Nu pot cuprinde în cuvinte toate astea.

Oftă.

— Iată-mă dar aruncat în mijlocul unui oraș străin, însă în miezul realității. Orizonturi noi mi se deschideau când ici, când colo, când în spate, spre război, violență și moarte. Am

participat la toate evenimentele, chiar și la cele mai izolate, implicat atât în măreția, cât și în mizeria lor. Dar Istoria are nevoie de renunțări, de sacrificii și de orori care sunt pentru ea tot atâtea puncte de sprijin spre a merge înainte. În mijlocul câmpiilor de nisip, noi înaintam pentru slava Domnului Nostru. Am străbătut țărmuri în ruine, rătăcind în jurul unor abisuri sumbre, printr-un întuneric aproape palpabil; pe drumuri sălbatice, cu armele noastre strălucitoare, am mers la nesfârșit. Neobosiți. Nepăsători față de pericole. Pe caii noștri înfierbântați, galopam cu lancea în mână; câmpia de nisip se pierdea într-un nor de praf care se învârtejea urcând spre cer. Luptam cu ardoarea cea mai pură și dădeam tot ce aveam mai bun. În goana mare, cu coama în vânt, înfruntam pericolele cele mai mari. Urmăriți, încolțiți de o haită de dușmani, nu aveam în inimi nicio urmă de teamă. Așa am cucerit cele mai mândre cetăți, am supus numeroase popoare, am înfrânt escadroane și armate întregi; mersul nostru înaripat era un zbor către glorie. Siguri pe armele noastre și pe forța noastră, cu inima călită de un curaj îndârjit, nu știam ce-i suferința ori teama; nu era în noi decât o amăgitoare speranță. Oare câte dintre nobilele noastre încercări nu s-au împotmolit în capcana trufiei? Diavolul veghează întotdeauna să ne piardă.

Din nou îl privi în ochi. Instinctiv, prindea putere atunci când vorbea de bătălii.

— Am tăiat adânc în gloata necredincioșilor, am participat la execuții sângeroase, spintecând dușmanul din creștet până-n pântec. I-am înfruntat pe păgâni corp la corp, oțel împotriva oțelului. Le-am domolit asaltul sălbatic, pornirile de violență cu armura mea strălucitoare. De neînvins.

Făcu o pauză și continuă:

— Îmi amintesc de una din acele confruntări inegale în care atacatorii erau douăzeci împotriva unuia singur. La poalele unor ziduri amenințătoare, cei mai buni războinici ai noștri îi înfruntau pe cruzii păgâni. Revăd și acum lupta sălbatică într-un spațiu larg în formă de semicerc, lipsit de copaci. În plină încăierare, am zărit un grup de cavaleri în mijlocul unei mulțimi care-i copleșea. Un cerc de netrecut se închidea în jurul lor. Spadele necredincioșilor loveau cu furie.

Cu cât gloata era mai deasă, cu atât bătălia era mai turbată. De la primele încleștări vedeai aci un războinic mort, colo un

altul în agonie, dincolo un cal rătăcind fără călăreț. Sau unul zăcând la pământ. Mamelucii erau mult mai numeroși. Sub apăsarea numărului lor, sângele fraților mei curgea. Și strigătele lor de suferință, amestecate cu zăngănitul armelor, al scuturilor ce se ciocneau, al lăncilor frânte, urcau spre cer. Atunci, continuă el cu o forță nebănuită ce-i înăsprea vocea, am pornit într-un galop turbat, cu toată greutatea armurii, să sparg încercuirea. Și rotindu-mi armele, am deschis un spațiu larg. Galopam înainte, mă întorceam, mă răsuceam fără să slăbesc o clipă dușmanul; un foc nestins părea să-mi curgă prin vene.

Alți cavaleri mi-au venit degrabă în ajutor, cu îndrăzneala și ardoarea vârstei, cu lancea gata să lovească. Atunci, prinzându-i pe mameluci ca într-un clește, i-am străpuns cu săbiile. Doborând călăreții cu tot cu cai. Le-am împrăștiat rândurile. Necredincioșii nu mai opuneau rezistență; cuprinși de frică, fugeau mâncând pământul. Noi păream invulnerabili. Douăzeci de spade nu făceau cât unul singur dintre ai noștri. Sub armura zdrobită sângele ni se amesteca cu sudoarea. Aceste victorii ne dădeau siguranță; succesul naște trufia. Nu se mai putea vedea acum, sub vârtejul prafului, numărul morților și al celor aflați în agonie. Dar, străbătând norii de praf, astrul zilei ne făcu, deodată, să descoperim oroarea câmpului acoperit de morți, cu fața întoarsă spre cerul la care nu încetaseră să aspire. Nimic nu tulbură și nu descurajează în asemenea măsură ca imaginea unui număr atât de mare de morți. Aceste amintiri ale luptei, trezesc în mine, chiar și acum, un amestec de milă, de groază și de suferință.

Scoase un suspin și adăugă:

— Nu mi-am drămuit niciodată puterile, nu m-am temut nici de lovituri, nici de arme. Dacă cerul mi-ar fi hotărât moartea, nu m-aș afla în această temniță. Nu mi-a fost niciodată frică de moarte. Moartea este un sfârșit de neocolit; când trebuie să sosească, sosește.

Bătrânul se opri și păru că face un efort. După un moment, reluă:

— Armatele noastre se adunau la chemarea trompeților în jurul stindardului și mulțimea soldaților lui Christos continua să lupte în fortărețele Ordinului sau sub meterezele orașului, trimiși în misiune în teritoriul inamic, ori rechemați la căpitănie pentru a îndeplini alte obligații. Am cunoscut setea și foamea, marșurile

epuizante, ambuscadele, masacrele, dar înduram totul în numele Templului sfânt și nemuritor. De două ori am fost trimis la Acra, înainte de dezastrul total căruia nu i-aș fi putut scăpa. Și câți frați măcelăriți, decapitați de păgâni, n-am plâns! Oh, de ce n-am rămas oare acolo, lângă ei!

Făcu un gest de lehamite cu ochii ațintiți în tavan. Continuă cu o voce îndurerată:

— Făceam parte din suita seneșalului[2] Templului al cărui cavaler eram. Se numea fratele Guillaume. Simțindu-mă singur ca orice nou venit, mă legasem de el cu o încredere care nu mi-a fost niciodată trădată. Și el mi-a arătat întotdeauna prietenie. În timpul unei lupte, o săgeată i-a străpuns coastele. Pentru moment, părea să nu simtă nimic. Când l-am văzut gata să cadă, l-am îndemnat, cu tot respectul, și apoi chiar l-am forțat să se întoarcă și să intre în fortăreață. L-am condus în chilia sa. Mâna dreaptă strângea încă sabia gata să lovească; stânga, așezată pe piept într-un gest pios, părea să ceară iertare lui Dumnezeu. Rana îl făcea să sufere cumplit. I-am deschis pumnul care strângea sabia și apoi i-am scos săgeata. Sângele țâșni abundent. Era un bătrân frate care, în ciuda vârstei, era încă în putere. În tinerețe, tăria loviturilor sabiei sale nu avea egal.

Nu era om mai impunător prin glorie, prin putere și mărinimie. Îl recunoșteai după armura sa albă; ai fi zis că e o pasăre de mare pe un cer de azur. Vocea i se auzea încurajând mândrii soldați în bătălie și de îndată vizierele coborau și caii porneau în galop, în timp ce lăncile se balansau. Îl văd și acum pornind în ajutorul soldaților din escadronul său. Iute ca fulgerul, dădea pinteni calului și apărea oriunde era un pericol.

Cu ochii îndreptați spre mine, fratele Guillaume a început cu un ton rar și solemn:

— Scump frate, voi muri…

M-a privit drept în ochi cu însuflețire, și cu blândețe mi-a spus:

---

[2] Seneșalul era locotenentul Marelui Maestru. Avea o suită personală formată dintr-un cavaler, doi scutieri, un frate sergent, un diacon, un turcopol și un interpret sarazin. În absența maestrului, exercita puterea în locul său și avea drept de control asupra comanderiilor. În timpul cavalcadelor, alături de el era purtat stindardul Ordinului, onoare rezervată maestrului. Maestrul nu a purtat niciodată titlul de Mare Maestru al Templului. Este desemnat astfel doar în scrierile ulterioare dispariției sale și în piesele aflate la dosarul procesului. Era numit uneori Maestru Suveran. Domnea asupra castelelor și fiefurilor (feudelor) de pe Pământul Sfânt. Deși senior al Templierilor, el nu era decât un frate printre ceilalți, ales de Ordin și răspunzător în fața acestuia pentru deciziile sale. Printre suverani, avea rang de prinț.

— Plec copleșit de tristețe și neliniște.

— Vă veți reface, frate Guillaume. Cât de curând veți fi iarăși pe picioare. O să mai vorbim peste câteva zile.

Mi-am simțit vocea schimbându-se.

— Nu, prietene, ceasul meu a sosit și a sosit prea devreme. E vremea să închei socotelile cu Cerul.

A încercat să zâmbească, dar zâmbetul lui s-a schimbat într-o grimasă de durere.

— Se pare că tu ai fost ales drept unealtă a salvării mele – zise cu o căldură de nespus în voce. Căci Domnul Nostru, care domnește peste toate și care vede în toate inimile, vede și într-a mea. În marea Sa milă, El nu-și părăsește cel mai umil supus, care n-a dorit decât să-l slujească.

Și-a pus mâna pe brațul meu, cu un gest prietenesc.

— Numai tu poți să-mi mai primești spovedania, înainte ca ochilor mei să le fie luată puterea de-a mai vedea splendoarea Creației Sale. Și sufletul meu de-acum curat se va putea prezenta în fața Lui. Orice aș spune, adăugase el dintr-o suflare, să nu crezi că aș putea fi nesăbuit. Orice aș spune, nu uita că n-am trăit decât spre a-L sluji pe Domnul nostru, neținând seama decât de legea Sa. Nu m-am războit decât pentru gloria numelui Său. M-am ferit de tentațiile acestei lumi și de amăgitoarele ei plăceri, trăind într-o ordine unde mă luminau, precum un soare strălucitor, razele luminoase ale iubirii Sale.

S-a oprit epuizat și cu o voce ezitantă a reluat apoi:

— Eu, care am luptat în tranșeele dușmane, singur împotriva tuturor… eu, care am udat cu sânge câmpiile de nisip, care am făcut să se clatine arabii, turcii, sirienii, perșii… și, fără să vărs o lacrimă, am văzut prieteni dragi mie și soldați viteji murind… eu tremur la gândul că o să apar în fața Domnului Nostru.

O tăcere stânjenitoare s-a lăsat. Apoi, cu privirea întoarsă către fereastra unde se ghicea un colț de cer, vocea sa s-a auzit iar, neașteptat de calmă.

— Unii dintre frații noștri, excluși din Ordin, fac să umble zvonuri mincinoase, declarând în rătăcirea lor că noi am știrbit demnitatea lui Dumnezeu.

Apoi, cu o extremă blândețe:

— Nu lăsa sufletul tău să se tulbure de așa vorbe infame. Noi suntem Campionii lui Christos. Și am înălțat pe toate meterezele stindardul Sfintei Sale Cruci. Cerul, care vede până-n adâncul

inimii, vede și puterea credinței noastre. Noi am dat lumii un exemplu de pietate. Frații noștri, îmbrăcați în sfintele veșminte au celebrat serviciul divin. Rânduielile, o știi bine, datinile consacrate au fost întotdeauna respectate de toți. Dar la vederea propriei valori, ghimpele ambiției i-a înșelat pe unii dintre maeștrii noștri, făcându-i să încline spre lumea obscură și rea a orgoliului. O încercare îndrăzneață mergând până la a pretinde că se pregătește lumii o Ordine nouă, schimbând destinul etern al omului. Nu-mi pot explica această rătăcire decât prin lunga și perfida influență a doctrinelor maeștrilor arabi asupra maeștrilor noștri. Atâția ani pe pământul Islamului au dus la asta.

L-am privit uluit, fără să spun nimic.

— Stăpâne, frate, am exclamat după o vreme, nu-i cu putință.

— De ce nu mă crezi în această clipă de cumpănă, scump frate? mi-a răspuns el trist.

Și-a închis ochii, căutând în adâncul său ultimele puteri. Apoi, întorcându-se, m-a pironit cu privirea înnegurată.

— În fața imoralității cavalerilor laici, a câtorva prelați și chiar a unor călugări pervertiți de plăcerile Orientului, noi am fost brațul armat al creștinătății în Răsărit.

Maeștrii au stabilit un plan uriaș și măreț: să transforme întreaga lume într-un Pământ sfânt. Să restabilească antica ierarhie sacerdotală din Egipt. În spatele regelui și al războinicilor, ar fi venit preoți și înțelepți, care ar fi călăuzit lumea spre dreptate și spre perfecțiunea desăvârșită. Dar o ordine atât de vastă cere căderea regilor și chiar pe aceea a Bisericii! Acest vis uriaș și ascuns, conducătorii speră să-l poată realiza prin bogățiile imense pe care le posedă Ordinul.

Făcuse o pauză, apoi continuă:

— Rămăsesem zile și nopți dezorientat, pierdut în propriile-mi gânduri. Încotro să mă îndrept, Doamne? Ordinul Templierilor fusese adăpostul meu, familia mea, un sprijin într-o lume brutală care mă strivea de pretutindeni. M-am luptat să alung de la mine toate aceste idei noi, nevrând să văd decât înălțimea și frumusețea acțiunilor noastre. Aceste idei, acceptate de unii inițiați, erau străine firii mele. Mă tulburau cele mai rele gânduri. Nu puteam vorbi nimănui de secretul meu. Nu, n-o puteam face. Mă îndepărtam de toți, speriat, zdrobit, continuându-mi drumul orbește. Ezitând în legătură cu ceea ce trebuia să fac, am oscilat

pentru moment între ideea de a renunța la aspirațiile mele sau a respinge aceste gânduri furtunoase care-mi mâniau sufletul. Dar o forță secretă m-a readus pe calea mea. Am consimțit de formă față de toate aceste idei și am continuat să lucrez pentru acest vis absurd. Iar acum eram față în față cu viitorul meu și acest viitor mi-era închis.

Există o perioadă când omul tânăr are mai degrabă iluzii decât ambiție. Și, uitând de paza turmei, se trezește tuns. Astfel, și nouă, vremurile ne-au întors spatele, ducându-ne spre cele mai rele necazuri. Ceea ce salvezi într-o parte, pierzi în cealaltă. În rândurile noastre domnea confuzia și rivalități nenumărate – mai ales cu Ordinul Ospitalierilor – ne măcinau din temelii. Și totuși continuam să ne batem.

A încercat din nou să zâmbească, acel zâmbet cald pe care i-l cunoșteam.

— Nu așteptăm salvarea decât dinspre noi înșine. Nu ne-am pus speranța decât în noi înșine. Să se îndure Dumnezeu și să ierte sufletului meu această ambiție și să-l ducă pe luptătorul cauzei Sale spre Sfânta Sa împărăție.

A tăcut o clipă, apoi, privindu-mă parcă resemnat:

— Astăzi, maeștrii noștri cred că pentru a împlini o operă măreață te poți servi și de armele răului și nu încetează să strângă averi. În vreme ce o lucrare întru credință, așa cum a fost întotdeauna a noastră, trebuie să pună la temelia sa disprețul față de cele lumești. În prezent, fratele care numără dă dovadă de mai mult zel decât cel care se bate.

A tăcut brusc, cu obrazul crispat de durere.

— Și totuși, reluase scuturând cu tristețe din cap, nu putem fi acuzați de impostură. N-a existat noblețe mai mare, mai strălucită, care să se fi distins vreodată pe calea armelor decât cea a curajoșilor mei frați.

Vorbind astfel, fratele Guillaume se întorsese spre mine, murmurând:

— Să nu sufli o vorbă despre ceea ce ai auzit acum, riști să te expui unui mare pericol.

Am rămas lângă el fără să rostesc un cuvânt, cuprins de o durere de care nu mai puteam scăpa. L-am privit atunci cu uimire, ezitând să accept evidența.

— Trebuie să mă crezi, prea scump frate – spusese el, fixându-mă iar. Dar privirea sa trimitea cu gândul la recea indiferență a morții.

— Pentru bunul Dumnezeu, adăugă el cu vocea obosită, iartă sufletului meu frânt. Fie-ți milă de disperarea mea, frate Thierry, și roagă-te pentru mine.

S-a zbătut îndelung în culcușul său. Febra îi cuprinsese creierul și-l făcea să delireze.

— Eu, eu ți-o spun. Blestemul se va abate asupra oamenilor și turnurile trufașe ale Ordinului Templului se vor nărui toate odată. O, va fi un spectacol sălbatic: cerul va face dreptate, reluase gâfâind, cu o privire furibundă. Orice urmă de milă va fi înăbușită prin acte sălbatice. Templul va fi învins. Iar cei care au fost în stare de asemenea gânduri, duse până la sacrilegiu, vor deveni ținta ororii. Răzbunarea infernului se apropie în goană. Doamne, fie-ți milă de noi...

— Scump frate, nu vă pierdeți speranța. Nimic din ceea ce îmi spui nu se va întâmpla. Doar febra vă încinge mintea.

Nu părea să mă audă și continuă, parcă pentru sine:

— Dezonoarea nu înseamnă nimic, pe lângă ceea ce-i așteaptă pe frații noștri. Și ce-i așteaptă?

Cu gestul disperat al unui naufragiat m-a prins de braț și cu ochii holbați asupra unei vedenii a adăugat cu vocea din nou puternică:

— Asemenea Styxului funest, fluviul urât de toți, ne-am revărsat asupra lumii, am îngrămădit bogății, am supus popoare, am semănat ruină și groază. Cerul nu pregătește invincibilei armate a Apusului altceva decât dezastrul...

La căderea serii, a murit. Am privit îndelung acest trup masiv, zăcând în tunica-i albă, într-o ultimă rază aurie de soare. Am vărsat toate lacrimile strânse-n mine, fără a reuși totuși să-mi ușurez durerea. Parcă-l văd și acum, cu ochii ațintiți spre stelele către care-și îndreptase toate ambițiile.

Fratele Thierry se opri deodată, respirând greu, epuizat.

— Sunt zile de când îți tot spun povestea mea tristă. Nici nu știu de unde îmi vine puterea de a vorbi. Și nu știu prin ce minune, fiule, vorbindu-ți despre ea, mi-e dat să mă eliberez de o suferință nemeritată. Până atunci, viața mi se păruse un trup ascultător, purtat de curgerea fericită a unui râu care acum face vârtejuri și valuri, stârnind forțe pe care nu le pot îmblânzi în

niciun chip. Ceva s-a pus de-a curmezișul liniei drepte pe care o urmasem dintotdeauna, ridicând mii de obstacole fără nicio legătură cu modesta mea experiență. Era oare o obrăznicie, o indiscreție să-i vorbesc despre asta confesorului meu? Nu puteam să tac. A păstra secretul ar fi însemnat, în mare măsură, a-l scuza. Mi se părea în afara oricărei îndoieli că, vorbind despre asta, aveam să trezesc niște demoni. Acești demoni căpătau formă. Îi vedeam limpede. Dar limpezimea asta nu era chiar strălucitoare. Astfel, după mărturisire, fără să știu cum, am fost izolat. Sunt zece ani de când zac între aceste ziduri. Azi, când simt că mă duc, tot nu reușesc să înțeleg fatalitatea de nepătruns a existenței mele.

Mult timp îl țintui cu privirea pe Esquieu. Și această privire rugătoare și dureroasă îi stârnea teama.

— Nu aveam decât o ieșire din disperarea mea: răbdarea, cu speranța că într-o zi voi obține grațierea pedepsei și iertarea fraților mei. Dar n-a fost nici grațiere, nici iertare. Umbra morții e acum tot mai deasă și prezența ei nu-mi mai îngăduie odihna.

Nu-mi mai rămâne nimic de spus.

2 • În fața lui Filip cel Frumos

— Apropie-te, spuse regele pe un ton sec, fără să ridice capul. Așezat la masa de lucru încărcată de documente, Filip părea absorbit de ceea ce citea. În picioare în spatele fotoliului său se afla Hugues de Bouville, marele șambelan. Puțin mai în spate, Maillard, secretarul său, cu tăblița de scris atârnată de gât, nu-l pierdea din ochi pe suveran. Cu capul descoperit, Esquieu de Floryan[3] înaintă într-o liniște totală. Privea în jurul său cu un aer uluit. Nu recunoștea nimic din realitatea lumii căreia tocmai îi trecuse pragul și care îmbrăca pentru el un caracter straniu. Acolo se termina lumea în care locuia, dincoace, în fața lui, se deschidea un spațiu care-l expulza cu violență. Continuă să avanseze cu un pas stângaci, ezitant, apoi se opri. Regele ridică încet capul și-l privi o clipă fără să spună nimic, fără să lase nimic să i se citească pe față. Apoi, cu o indiferență suverană, zise cu voce joasă:

— Guvernatorul din Béziers ne-a informat că ai lucruri grave să ne dezvălui. Ce ai de spus atât de important încât să nu poată fi spus decât regelui tău?

— Sire, exclamă Esquieu, aruncându-se la picioarele sale, dispuneți de viața mea cum veți dori, dar aveți milă și iertați-mi greșeala.

Regele îl privi fix, cu chipul împietrit.

— Vorbește!

Răceala extremă a tonului îl avertiză pe Esquieu că trebuia încă să se teamă. Jocul încă nu fusese jucat. Nu se putu stăpâni totuși să adauge, cu o voce sacadată:

— Voi vorbi, Sire. Tot ce am de spus nu poate fi spus decât dacă acel act care mă acuză este anulat și nevinovăția mea este vădită tuturor.

---

[3] Esquieu de Floryan – exclus din Ordin – pronunțase împotriva acestuia acuzații cumplite. El oferise aceste informații mai întâi regelui Jayme al II-lea de Aragon, dar acesta a refuzat să-l asculte. În schimb, Filip cel Frumos l-a ascultat cu bunăvoință. Spiritul său diabolic înțelesese imediat că poate profita de pe urma unor asemenea mărturisiri și s-a străduit să le dea o aparență de adevăr. Cei excluși din Ordin, oameni de teapa lui Esquieu, aveau să declanșeze tragedia Ordinului.

Cuvintele căzură într-o liniște cumplită. Regele tăcea, opunându-i parcă un perete de dispreț glacial.

— Pui condiții, netrebnicule? rosti el, în cele din urmă, cu o voce mult prea liniștită.

— Sire, nicicând vreun sârguincios supus nu și-a dorit mai mult să-și slujească suveranul! Și împreunându-și palmele într-un gest rugător:

— Fac apel la bunătatea voastră, sire. Mai puțin mă apasă gândul morții decât cel al ticăloșiei mele. Binevoiască Alteța Voastră să mă ierte.

Cu o mișcare bruscă a capului, regele îl aținti pe Esquieu cu ochii săi albaștri.

— Vom vedea dacă ceea ce urmează să ne spui merită iertarea. Ridică-te!

— Înălțimea Voastră, secretul pe care vi-l aduc îmi apasă greu inima, spuse el, privind când la șambelan, când la secretar.

Regele făcu un gest discret cu capul; cei doi bărbați se înclinară ușor și ieșiră.

— Te ascultăm, spuse Filip, cu voce indiferentă.

— Sire, vă aduc o mărturie unică, cum nu mai sunt altele în istorie.

Se opri un moment pentru a cântări efectul cuvintelor sale. Filip era nepăsător.

— Bărbați învestiți cu puteri uriașe plănuiesc să ia puterea în Franța. Și atât de întinse sunt planurile lor că vor să cuprindă întreaga creștinătate.

Privirea regelui trecu peste el fără să-l vadă, încât ai fi zis că ochii îi erau acoperiți de ceață. Însă regele nici nu se clinti.

— Nume.

— Nume, Sire? Nu am niciunul.

— Cine sunt?

— Cavalerii Templului.

— Templierii! murmură Filip printre dinți.

Încă o dată. Chipul rămase de piatră.

— De unde ai această informație?

— De la un bătrân Templier condamnat la izolare de frații săi, Sire.

Cuvintele căzură într-o liniște grea. Sfârâitul lămpii de pe masa de lucru făcea aerul să vibreze ușor.

— Fiind închis eu însumi, mi-a fost dezvăluit acest complot, în secretul spovedaniei, și asta m-a făcut să mă aflu aici, Sire, spuse condamnatul, cu o voce grăbită, ca pentru a pune capăt tensiunii care se făcea simțită.

Regele rămase mult timp fără să se miște. Era palid. Brusc, se ridică și începu să străbată încăperea în lung și-n lat. Apoi, oprindu-se în fața prizonierului, îl fixă cu o privire parcă de oțel, și-i aruncă scurt:

— Și dacă aceste acuzații sunt false?...

— Pe viața mea, pe onoarea mea..., exclamă Esquieu, cu chipul înflăcărat.

— Termină cu poveștile despre viața ta și despre onoarea ta, i-o tăie scurt regele.

Și, apropiindu-se de masă, sună dintr-un clopoțel. Șambelanul apăru în pragul încăperii și se închină:

— Messire de Bouville, puneți să se scrie un act de eliberare pe numele prizonierului.

Spunând asta, monarhul se așeză la masa de lucru ca pentru a opri orice replică. Filip rămase mult timp așa, cufundat în gândurile sale. Fără a pune mare preț pe ceea ce auzise, cuvintele acelea treziseră totuși în el o neliniște care-l bântuia adesea. Penumbra din jurul său se amesteca iar cu o liniște grea. Și liniștea aceasta era locuită de temeri obsedante. Avea conștiința vie a unui pericol care putea în orice clipă să se abată asupra lui.

Era vremea să acționeze și încă repede.

Lampa sfârâi din nou, apoi se stinse.

Pentru un moment cuvintele prizonierului zornăiră amenințător în memoria sa. „Bărbați învestiți cu puteri uriașe...” Cuvintele se înnodau și se desfăceau apoi în mintea sa și i se impuneau cu o realitate nouă. Ceva trezit în mod misterios, ceva ca un semnal ce avertizează asupra unui pericol, începu să palpite, să se miște în el și să-i amintească goana nemiloasă a timpului. Agitația problemelor zilnice, devalorizarea monedei care provoca tulburări grave, atât la Paris, cât și în provincie[4], îi

[4] În 1292, starea precară a tezaurului îl determină pe rege să instituie un impozit indirect asupra articolelor de consum, un fel de TVA. Acest impozit, după spusele lui G. Bordonove, a provocat o răscoală teribilă la Rouen; casa colectorului a fost devastată, iar cei din administrație, aflați în pericol, și-au găsit salvarea refugiindu-se la castel. Chiar dacă era mai justificat decât celelalte taxe, acest impozit a stârnit dezaprobarea nobililor, care nu admiteau să fie tratați ca niște plebei. Rebelii au fost

abătuseră pentru o vreme, atenția de la Templieri, pe care-i considera drept o amenințare Certă pentru regat. Curajul lor, sacrificiul lor, acceptat până la ultimul om, pe Pământul Sfânt, nu puteau să-i ascundă un avertisment obscur. Și totuși, nu puteai decât să-i admiri pe acești cavaleri, însuflețiți de credință și de onoare. Alungați de pe Pământul Sfânt, Templierii erau mult prea numeroși în bunul său Paris. Prezența lor se strângea în jurul lui, îl apăsa ca o amenințare. Această presimțire a pericolului nu-i fusese dezmințită niciodată și se redeștepta în el cu o insistență care devenea obsedantă.

Cavaleri de elită antrenați în luptă, deținând averi care le permiteau să ducă un război și să-l ducă neîntrerupt. O miliție curajoasă și întreprinzătoare, întotdeauna gata, din datorie și din obișnuință, să se supună fără rezervă conducătorului său, Templierii rămâneau o armată în mijlocul statelor europene unde fuseseră obligați să-și afle adăpost.

Și dacă Templierii ar fi avut nerușinata îndrăzneală de a se ridica împotriva Tronului, ar fi fost greu să scape din încleștarea lor.

În războaiele mereu reluate dintre principii casei de Anjou și cei ai casei de Aragon care-și disputau regatele Neapole și Sicilia, templierii făcuseră greșeala să țină partea casei de Aragon și să contribuie la succesele ei[5].

Cu atât mai mult, această dispută lungă și penibilă dintre Franța și autoritatea Romei, lăsase în sufletul regelui resentimente puternice față de redutabilul Ordin al Templierilor. Supus autorității papale, acesta putea găsi destule motive pentru ca în disputa dintre coroană și tiară, să se opună autorității regale. Rațiunii de stat i se adăuga una specială: dorința de a pune mâna pe comorile lor și de a-și însuși bogatele lor proprietăți[6].

Dorința regelui de a izgoni ordinul se întărise odată cu sosirea anunțată a lui Jacques de Molay. Acum, prizonierul îi adusese și motivul de care avea nevoie. El, care zdrobise revolta flamandă,

---

spânzurați. Impozitul a continuat să fie strâns, fiind în cele din urmă abolit în 1300.

[5] Cavalerii Templului puteau și trebuiau să lupte ca supuși, sub steagul regelui, în disputele dintre regate. Dar Ordinul nu avea niciun drept să intervină ca putere beligerantă în disputele dintre principii creștini.

[6] Într-un document aflat în arhive, ulterior arestării Templierilor, regele pune întrebarea „dacă bunurile acestora trebuie confiscate în favoarea principilor statelor în care se află”.

care-i supusese pe baroni autorității sale, îi învinsese pe englezi în Aquitania, și chiar învinsese papalitatea, el nu putea să tolereze faptul că Templul își instalase comanderia la Paris. Împreună cu consilierii săi, nu înceta să caute mijloacele pentru a supune această putere independentă a Templierilor, posesoare a atâtor bogății.

Totul îi reușise până acum lui Filip cel Frumos.

Reforma justiției, independența Tronului față de Curtea de la Roma, admiterea unor deputați ai comunelor în rândurile Stărilor generale, perfecționarea politicii, arta de a manipula opiniile, totul îl impunea ca pe un mare monarh.

Bătălia de la Mons-en-Pévèle, unde regele însuși își comandase armata, răzbunase Franța, după ghinionul și rușinea de la Courtrai. Eliberându-se de conflictul aragonez și de problemele italiene, își mărise regatul cu provinciile Maine și Anjou, căsătorindu-și fratele, pe Charles de Valois[7], cu fiica regelui Neapolelui.

Nu pierdea niciodată ocazia să-și extindă teritoriile, dar o făcea având grijă să evite conflictele, preferând întotdeauna să negocieze în loc să se bată. Căsătoria Izabelei, fiica lui Filip, cu fiul lui Eduard[8], fu garanția păcii cu Anglia și restituirea ducatului Guyenne fu zestrea Izabelei.

Acest monarh care nu ezitase să pună la cale complotul de la Anagni, să-l umilească pe Papa Bonifaciu și care a ieșit învingător din acest conflict, se impunea drept cel mai puternic rege al creștinătății.

Totul părea să-i asigure lui Filip pacea, înlăuntrul, ca și în afara regatului. Sfetnici abili și devotați îl ajutau să guverneze. Savanți renumiți, scriitori valoroși dădeau domniei acestuia glorie și putere. Dar această glorie nu era fără pată. Devalorizarea monedei îi atrăsese porecla de „falsificatorul de bani”. Lipsa fondurilor, nevoia stringentă de a și le procura, îl

---

[7] Carol de Valois, conte de Maine și de Anjou, născut în 1270 și mort în 1325, rege fictiv al Aragonului, se căsătorise mai întâi cu Marguerite de Napoli, fiica lui Carol al II-lea de Anjou, supranumit Șchiopul, iar a doua oară cu Catherine de Courtenay, nepoata lui Baudouin al II-lea, ultimul împărat latin al Constantinopolului.

[8] Înaintea lui Filip cel Frumos, Eduard primise deputații comunelor în Parlament. „Este regula cea mai echitabilă, ca ceea ce-i interesează pe toți să fie aprobat de toți”, spusese regele Angliei. Întărirea și protejarea comunelor începuse în secolul al XII-lea, sub Ludovic cel Gros.

îndemnară la acte de injustiție, uneori nefaste și întotdeauna condamnabile.

Nici autoritatea nu și-a folosit-o întotdeauna în scopuri nobile. Așa cum avea s-o arate alungarea evreilor[9], care într-o singură zi au fost arestați și deposedați de toate bunurile pe întreg teritoriul Franței. La fel făcuse și cu lombarzii[10]. Respectul față de drepturile națiunii ar merita o recunoaștere certă, dacă acest prinț nu s-ar fi servit de asta spre a-și asigura mai bine drepturile Tronului. În numele onoarei poporului, el onora Tronul.

Arta de a se înconjura de deputații poporului nu era oare un mijloc de a scoate și mai mult în evidență propria demnitate? Chiar de la începutul domniei sale făcuse o adevărată revoluție administrativă. De multă vreme, caracterul regilor era cel care dirija în principal modul de a guverna: începând cu Filip cel Frumos, a fost însă rațiunea de stat[11]. El a fost primul monarh care a utilizat formula „prin deplinătatea puterii regale”. Tot el a fost primul rege al Franței care a simțit importanța și chiar necesitatea de a aplica politica sa operațiunilor conclavului. El se dovedi demnul urmaș al celebrului Gilles Colonna[12] (mai apoi arhiepiscop de Bourges și primat al Aquitaniei) opunându-se, ferm și constant încălcării de către Biserică a autorității societății civile.

Din educația sa păstrase gustul secretului și al vicleniei. Memoria sa, cultivată încă din tinerețe, deveni din ce în ce mai bună: nu uita niciun cuvânt, nicio întâmplare, nicio figură umană. Caracterul îi era dominat de austeritate și răceală. Bun actor, se prefăcea că cedează pentru a lovi apoi mai tare. Prompt în decizii, concepția planurilor sale miza pe lovituri

---

[9] Alungarea evreilor a avut loc în 1306. Episodul a fost gândit și realizat, cu mână de maestru, de Nogaret. Persecuția evreilor era, de mult timp, un fel de impozit în beneficiul regilor.

[10] Alungarea Lombarzilor a avut loc în 1291.

[11] Franța era în război cu Castilia și Aragonul. Au fost încheiate tratate de pace, iar Filip făcu un compromis sacrificând cauza infanților de La Cerda când Franța n-a mai avut interes să-i susțină.

[12] Gilles de Colonna și-a meritat în școală porecla de *Docteur Très-Fondé.* Acest profesor abil a compus pentru augustul său elev un tratat numit *Educația prinților.* În lucrările sale teologice există câteva maxime remarcabile, mai ales cele care amintesc lupta lui Arnaud de Brescia împotriva papalității. „Iisus Christos, spunea arhiepiscopul de Bourges, nu a dat nicidecum domeniu temporal Bisericii sale, iar regele Franței nu deține autoritatea decât de la Dumnezeu.”

fulgerătoare. Nimic nu-i scăpa. Intransigent, rigid în principii, își atribuia ceea ce legile nu-i puteau acorda.

Talentul de a ghici ceea ce nu știa și o bună cunoaștere a oamenilor erau atuuri importante. Știa să recunoască meritul și îl răsplătea corect.

Educația sa (contrar celei primite de mulți alți suverani) era desăvârșită, mai ales în probleme de fond, decât în cele formale.

Și mai presus de toate, el dădea întâietate rațiunii de stat. Cu multă cutezanță dăduse o lovitură Sfântului Scaun. Această imprudență, care nici măcar nu fusese importantă, era un act copt îndelung. Nu făcea niciodată lucrurile pe jumătate. Conștient de rangul său, de măreția sa și de fastul pe care-l implica Majestatea sa, renovase Palatul regal.

Zgârcit cu bunurile statului și generos cu bunul altuia, știa totuși să se arate risipitor la petreceri, la recepții, la turnirurile prinților și ale marilor seniori. El personal trăia în austeritate și rigoare. Nu-i plăcea nici să bea și nici să mănânce preferând să se plimbe ore întregi pe străzile Parisului. Nu-l pasiona decât vânătoarea. În goana după mistreți, își consuma excesul de energie. Toți cei care-i stătuseră aproape erau frapați de justețea ideilor sale. Și toți vorbeau de frumusețea sa fizică. Sobrietatea îmbrăcăminții, distanța pe care o păstra față de femei, vorba scurtă și măsurată, îi confereau o demnitate distantă. Nu se lăsa niciodată pradă slăbiciunilor sau emoției. Cu privirea mereu fixă, nu fusese auzit ridicând vocea decât la Mons-en-Pévèle când luase comanda trupelor sale.

Fața sa de nepătruns, nu se însuflețea decât atunci când, în liniștea cabinetului de lucru, alături de Enguerrand de Marigny, găsea o soluție pentru a schimba ordinea lumii în favoarea sa. Devorat de visele sale de supremație, își făcea o datorie de onoare din împlinirea întocmai a planurilor sale.

Regele tresări. Scârțâitul ușor al dușumelei îl făcu să ridice ochii. Cu mintea golită de gânduri, urmărea gesturile camerierului care aprindea lămpile. Pentru un moment rămase parcă la pândă, cu urechea ciulită, fără să vrea, ca și cum ar fi vrut să surprindă vreun secret uitat. Flacăra lămpii făcea umbrele să fâlfâie pe pereți. Rămase așa ghemuit în noapte, până ce Bouville veni să-l smulgă din gândurile sale.

3 • Sosirea la Paris a lui Jacques de Molay[13] și a Cavalerilor Templului lui Solomon[14]

După un drum cu numeroase opriri, Marele Maestru ajunse în câmpiile molcome din Île-de-France. Terenurile acoperite cu viță-de-vie nobilă, depășind cu câțiva coți în înălțime câmpiile înconjurătoare, păreau să fi luat foc la răsăritul soarelui.

Limpezimi trandafirii și aurii se întâlneau în cerul de un albastru adânc. Scânteierea argintie a apelor, toate nuanțele de verde și de brun și culorile pajiștilor înflorite dădeau o veselie pestriță vieții ce urca în el, ca o muzică dulce și proaspătă.

Jacques de Molay își opri calul pe înălțimea unei coline. Îl cuprinse emoția când văzu apărând în lumina zorilor superbele castele încoronate de turnuri, apoi câmpiile largi, apele luminoase ale lacurilor. Un sentiment aproape dureros se trezise în el revăzând acest pământ străvechi, fertil, pe care se întindeau podgorii și se coceau grâne.

Imaginile renășteau sub ochii săi uimiți. Pășuni grase și vaste cât puteai cuprinde cu ochii se pierdeau înspre malurile fluviului.

---

[13] După ce Guillaume de Beaujeu a murit eroic la căderea cetății Saint Jean-d'Acre, Templierii l-au ales Mare Maestru pe Thibaud Gaudin, frate capelan, care s-a îmbarcat, împreună cu Cavalerii, pornind spre Cipru. Gaudin a murit în 1293 și a fost înlocuit de Jacques de Molay. Acesta a primit mantia albă în 1267, la Beaume, din mâinile lui Humbert de Pairaud, unchiul lui Hugues de Pairaud.

[14] Nouă dintre cavalerii francezi care-l urmaseră pe Codefroi de Bouillon la cucerirea Palestinei au hotărât să se consacre protejării cucernicilor pelerini, care veneau de pretutindeni la Ierusalim, de atacurile tâlharilor și ale musulmanilor. Această miliție generoasă își făcu în curând apariția și pe câmpurile de bătaie. Hugues de Payns a fost fondatorul ei și primul Mare Maestru. Hugues de Payns era un cavaler din regiunea Champagne. Satul Payns, căruia îi poartă numele, se găsește la doisprezece kilometri de Troyes. Din acest motiv, regiunea Champagne a devenit leagănul Ordinului și punctul său de expansiune în Occident. Conciliul de la Troyes a aprobat Ordinul în 1128. Bernard de Clairvaux a redactat textul regulamentului, inspirându-se din acela al sfântului Benedict. Baudouin al II-lea, regele Ierusalimului, le-a oferit o parte din palatul său care fusese moscheea Al-Aqsa, construită pe amplasamentul Templului lui Solomon. În 1120, Baudouin își transferă reședința în Turnul lui David, mai ușor de apărat, iar Templul a fost atribuit în întregime cavalerilor lui Christos care luară de acum încolo numele de Templieri, sau Cavalerii Templului lui Solomon, *Templum Salomonis.* Unul din sigiliile lor reprezintă tocmai domul moscheii Al-Aqsa. Le-au fost oferite, generos, încurajări și donații.

Ciobanii trăiau aici cu turmele lor. Cerceta priveliştea de parcă acum ar fi văzut-o pentru prima dată. În depărtare zări o lumină tulbure, aurie, ivită deasupra liniei întunecate a pădurii.

Nicio schimbare în ordinea naturii; pământul, până la rădăcinile cele mai ascunse, îşi păstrase aspectul. Şi acest pământ, mai minunat decât toate regatele pe care spada le cucerise, palpita ca un trup fremătând. Simţea o bucurie plutind în aer. Aici se oprea războiul, zările tulburate de vânturile de nisip. Aici se opreau suferinţele şi moartea.

— Vezi, dragul meu frate Thibaud, spuse întorcându-se către un tânăr cavaler care era alături de el, am plecat de pe pământul nostru şi ne întoarcem pe pământul nostru.

— Binevoiască cerul să avem parte de zile liniştite, răspunse cavalerul, cu un zâmbet plin de farmec.

Erai uimit văzându-l pe Jacques de Molay, cu ochii săi scânteietori şi întunecaţi, în care ardea o flacără devoratoare. Era în privirea sa un straniu amestec de patimă, de milă şi de durere. Şi totuşi acest om, tânăr la cei cincizeci de ani ai săi, puternic şi semeţ ca un stejar, părea invulnerabil. Avea gesturile energice şi mobilitatea unui om aflat veşnic în competiţie. Îşi trecea mâna cu un gest scurt şi chibzuit prin barba cenuşie.

Ales Mare Maestru de către fraţii săi în unanimitate, Jacques de Molay nu avea altă grijă decât să fie demn de încrederea pe care i-o arăta Ordinul. Deşi era de-acum obişnuit să comande, îşi păstrase simplitatea tradiţională a vechii aristocraţii. Vorbea curtenitor şi chiar când devenea familiar îşi păstra întreaga autoritate. Credea în virtuţile muncii. Şi toată viaţa se ţinuse departe de intrigi. Evenimentele care se desfăşurau sub ochii săi îi erau străine. Fără nimic artificial, drept ca o lance, trecea prin viaţă aşa cum mergea şi la luptă, fără ezitare, fără teamă, condus de măreţia chemării sale.

Pentru a servi sfântul Ordin niciun obstacol nu-i descuraja sufletul simplu şi plin de râvnă. Nefiind un adevărat cunoscător, avea totuşi o experienţă îndelungă ca administrator şi putea discuta cu multă pătrundere probleme legate de trezorerie. În plus, avea sentimentul datoriei şi arăta compasiunea sufletelor nobile în faţa suferinţei. Simţul dreptăţii, respectul pentru ceea ce este adevărat şi legitim erau calităţi pe care toţi i le recunoşteau.

Și lucrul cel mai minunat în caracterul său era faptul că putea să se achite, cu aceeași putere, de obligațiile urgente ale timpului său, ducând viața unui călugăr, în spatele zidurilor fortăreței Templului, făcându-și o datorie de onoare din a trăi la fel cu cel mai umil dintre frații săi.

Nimic nu-l pregătise pe Jacques de Molay pentru glorioasa ascensiune. Nici originea, nici faptele de excepție, nici forța de caracter, nimic nu l-ar fi putut duce acolo unde îl ridicase destinul. O lovitură a hazardului îl purtase pe culmea onorurilor și el se dovedi extrem de dinamic, iubind și urând cu pasiune. De la poziția de simplu cavaler se ridicase până în punctul unde se afla acum. De neînduplecat în afaceri, se lăsa purtat de patima sa. Ceea ce nu-i permitea să distingă marele joc politic.

De îndată ce se atenta la autoritatea sa, devenea bănuitor, neîncrezător. Prudența biruia rațiunea, el temându-se că, într-o bună zi, ar putea pierde ceea ce, spre marea-i uimire, împrejurările îi oferiseră. Totuși, toți îi recunoșteau îndârjirea și voința incisivă.

De la alegerea sa nu dorise decât să îndeplinească datoriile pe care Ordinul i le atribuise. Se lipsea de toate plăcerile la care ar fi avut dreptul fără să-i vină greu să o facă. În relația cu lumea punea o curtoazie plină de nuanțe. Păstrase acele gesturi de bunăvoință care-i aduseseră respectul și devotamentul fraților săi.

Odinioară se aflase în fața Cetății eterne[15], acel loc unde Omul nemuritor își găsise moartea. Înconjurat de înțelepții și puternicii baroni, încrucișase spada cu mulțimea fără număr a necredincioșilor pentru a elibera iar din mâinile lor Sfântul Mormânt. Așa se cădea să facă un soldat al lui Christos. Fără să-i pese de furtunile de nisip și de vânturi, pornea în galop pe calul său de luptă, urmat de renumiții săi camarazi și șarja războinicii dușmani. Trecea munți, străbătea câmpii necunoscute care se deschideau în fața lui cu violență, groază și suferință. Acum, nu-i mai rămânea decât amintirea câmpurilor de bătaie acoperite de lănci frânte, de armuri zdrobite, de scuturi sparte, de săbii

---

[15] Jacques de Molay a fost prezent, în 1299, la recucerirea Ierusalimului de către creștini. Obligat să se retragă apoi în insula Arade, musulmanii l-au considerat încă destul de periculos astfel încât să strângă o armată considerabilă împotriva Templierilor. După ce a rezistat mult timp, refugiat în insula Cipru, aduna din nou oameni pentru a pleca să răzbune înfrângerea, când, în 1305, papa îl chemă în Franța.

înfipte în leșurile căzute cu fața spre cer ori mușcând din țărână. Patima luptelor, strigătele aspre, răgușite, gemetele răniților și ale muribunzilor, răsunau încă în urechile lui, ca un vuiet confuz și îndepărtat.

Cu siguranță, era urmașul nobililor de Longwie și de Raon, vajnicii săi strămoși, eroi ai unor isprăvi din vremuri demult apuse. La întoarcerea în Cipru, strânsese luptători de elită pentru a porni din nou spre Pământul Sfânt. Însă Papa, chemându-l lângă el, – fără ca el să știe de ce –, interveni și-l împiedică să o facă. Fără viclenie, fără răutate, el n-ar fi putut concepe niciuna dintre miile de manevre ale complotului ascuns care se pregătea împotriva sa. Neavând altă ambiție decât aceea de a-și face datoria pentru o cauză sfântă, el ignora subtilitățile politicii și ale intrigilor. Și chiar să fi avut revelația acestora n-ar fi priceput nimic.

Urmat de cavalerii săi, Jacques de Molay își reluă drumul cu un pas mașinal. În vreme ce soarele apunea în spatele colinelor înverzite, ceata ajunse la Paris. Orașul, cu clopotnițele sale, cu bastioanele pătrate și înguste din perioada mai veche, cu castele solide, cu linii aspre, păstrau patina anilor care trecuseră peste ele, cu micile piețe înconjurate de copaci, cu labirintul străduțelor, mărginite de case bine zăvorâte, cu ulicioarele orașului de jos, fără aer, fără viață, străzile largi din jurul palatului regal peste care soarele tocmai trecuse scăldând o fundație de piatră solidă, crestele uscate ale zidurilor, blocuri de piatră austere, totul se întindea în fața lor, într-un abur ușor. Ieșind din străzi și ulicioare, mulțimea numeroasă, aflând de sosirea Marelui Maestru și a cavalerilor săi, se înghesuia să-i vadă trecând. Ultimii veniți se grăbeau spre străzile largi, mărginite de reședințe impunătoare. I-au văzut apărând la cotitura unei alei și sobrietatea îmbrăcăminții, aerul lor sever, rezerva și stăpânirea de sine, totul accentua misterul de care erau aureolați. Lumea se înghesuia, se împingea în dezordine spre cei ce soseau de dincolo de mări, învinși, desigur, însă glorioși. Amintirea faptelor eroice era vie în mințile tuturor. Sacrificiul lor, până la ultimul, era cunoscut de toți.

Evident, dezastrul de la Saint-Jean-d'Acre n-ajunsese să le întunece aura de eroi, ei erau fulgerul creștinătății, cei care, vreme de zeci de ani eclipsaseră gloria eroilor antici. Jacques de Molay, mai mult decât oricare altul, savura entuziasmul

mulțimii, pe care – i se părea lui – nicio înfrângere nu l-ar fi putut știrbi. Cu părul său înspicat, părea încă în plină putere a vârstei. Bărbăția și vigoarea sa străluceau în ochii tuturor.

— Viață lungă Cavalerilor Templului! striga mulțimea. Cinste Marelui Maestru!…

Zvonuri fără temei răscoleau mulțimea, înflăcărau imaginația. Se vorbea de fapte nelegiuite, de erezie… Oare nu din acest motiv Sfântul Părinte găsise de cuviință să-i cheme? Oare nu făcuseră ei înțelegeri cu secte secrete? Prin familiile lor, prin puterea lor, nu aspirau oare la putere? Poveștile care circulau prin oraș lăsau să se ghicească o imensă poftă de afaceri și bogății. Vorbele alergau repede. Unii ascultau indiferenți, alții, cu mare atenție. Unii înclinau să vadă în această zarvă doar bârfa celor invidioși și geloși pe bunurile și gloria cavalerilor. Și totuși, nu dăduseră ei, pretutindeni, dovezi de fidelitate și de cucernicie? Un amestec de teamă și de respect așternea pe chipuri o expresie posomorâtă. Unii îi priveau cu o curiozitate vie, alții, cu suspiciune. Totuși, Parisul primea cu veselie întoarcerea Cavalerilor Templului, descendența glorioasă și ilustră a celor ce-și vărsaseră sângele pentru binele comun. Pentru ei clopotele tuturor bisericilor bătea cu maximă amploare.

Se întorceau eroii care plini de cutezanță străbătuseră țări de la cercurile înghețate și până în Etiopia fierbinte. Geamătul mărilor, fluvii ieșite din matcă, munți și deșerturi de foc, nimic n-a stăvilit curajul acestor oameni cărora le fusese încredințată cinstea de a lupta pentru gloria a ceea ce este Etern. Dărâmaseră ziduri, luaseră cu asalt cele mai bine păzite fortărețe, înfruntând în fiecare clipă riscurile morții.

Dintre acești oameni, tari ca stejarii, mulți rămăseseră pe pământurile aride, stropind cu sângele lor nisipuri fierbinți. În ei își pusese creștinătatea și dorințele, și speranțele. Povestea faptelor lor era încă prezentă în mințile tuturor. Moartea lui Guillaume de Beaujeu, apoi moartea până la ultimul, a Templierilor la căderea cetății Saint-Jean-d’Acre dovediseră cu vârf și îndesat măreția Ordinului și fidelitatea lor față de misiunea lor și față de credință. În ciuda unor zvonuri alarmante poporul le purta admirație și respect.

Cerul era senin, aerul liniștit. Ultimele raze de soare luminau câte-o jumătate a străduțelor în pantă. Pe acolo putea fi văzut

șirul lung al soldaților lui Christos, călărind cu gesturile greoaie ale nomazilor deșertului. Și pe fețele colțuroase, tăbăcite de vânturile nisipurilor, îmbătrânite de lupte și veghe, încercate de adversități, se citea o forță de nepătruns.

Amintirea triumfurilor continua să trăiască în ei. Mergeau înainte prin zarva mulțimii, fără să clipească, cu pupilele cât un vârf de ac, de parcă încă mai pândeau pozițiile dușmanului. Deasupra pelerinelor albe cu cruce roșie, stindardul cu reflexe argintii flutura în lumina de foc a apusului. Pe el se putea citi *Non nobis*, *Domine*, *non nobis*, *sed nomini tuo da gloriam.* Nu noi, Stăpâne, nu noi, ci numele tău trebuie să se acopere de glorie.

Jacques de Molay era puternic aclamat. La fel ca frații săi, avea trăsăturile marcate, dar în trupul său vibra o forță unică. Fortăreața Templului cu bastionul său care se ridica deasupra acoperișurilor se ivi deodată în fața lor. Se auziră țâțânile scrâșnind și porțile grele se deschiseră. În curtea de Onoare, cavalerii aliniați de-a dreapta și de-a stânga îl încoronară pe Marele Maestru cu cercul luminos al spadelor ridicate.

Câteva zile mai târziu, Jacques de Molay se prezentă în fața regelui. Îmbrăcat cu o haină de mătase neagră, Filip stătea în picioare în sala de festivități, în mijlocul seniorilor și pairilor regatului.

— Fiți bine venit, Monseigneur de Molay, îi spuse, venind spre el cu brațele întinse. Prinții și seniorii Franței vă salută împreună cu noi.

— Mii de mulțumiri, Sire. Și se înclină respectuos.

De îndată ce Jacques de Molay apărea în lume, se făcea brusc liniște și toate privirile, în care sclipea fie o invidie ascunsă, fie o admirație nemărturisită, se întorceau spre el.

Expediția sa pe Pământul Sfânt, trecutul de războinic curajos, vitejiile fără număr cunoscute de toți îi adăugau și mai mult mister. Prin bogăția fără egal[16], prin cunoștințe și experiență, Ordinul devenise o grupare importantă a regatului. Templierii cuceriseră regate unde descoperiseră cunoștințe nebănuite și își sporiseră bogățiile, așa încât puterea lor sporise și ea.

---

[16] În afara imensului tezaur pe care Ordinul îl păstra în palatul Templului la Paris, conducătorul adusese din Orient o sută cincizeci de mii de florini de aur și o mare cantitate de dinari de argint, încărcătura a doisprezece cai, sumă considerabilă pentru timpul respectiv, dar puțin față de numerarul care a ieșit din Franța cu ocazia cruciadelor.

Versați în secretele afacerilor, era limpede că totul îi apropia de straturile superioare ale puterii. Regele ceruse în mod expres să fie tratați cu tot protocolul rezervat principilor. În public, Filip le arăta prietenie și stimă.

Ca excelent strateg și subtil politician ce era, el știa să-și întărească poziția, fără ca planurile lui să se vadă limpede. Secretoșenia sa îl obliga să fie prudent.

Alterarea monedei[17] adusese după sine și alterarea altor lucruri. Totul părea schimbat fără ca cineva să poată spune ce anume se schimbase. Însă Filip știa să liniștească spiritele abordând cu familiaritate marile afaceri, oferind încoace și încolo garanții, întărind alianțele prin daruri și onoruri.

— Veniți, vreau să-l prezint pe Marele Maestru al Templului celor care țin să vă cunoască.

Și punându-și mâna cu familiaritate pe umărul acestuia, regele se adresă nobililor de față: „Acestor credincioși slujitori ținem să le arătăm mulțumirea noastră, pentru cinstea lor și buna lor cuviință dovedită în problemele regatului. Actele de pietate și milă, mărinimia arătată în lumea întreagă și tot timpul de către Ordinul Templului, constituit cu sfințenie cu mulți ani în urmă, curajul său pe Pământul sfânt, ne determină să dăm dovadă de bunăvoință deosebită Ordinului și Cavalerilor pentru care avem o sinceră predilecție”[18].

Apoi, întorcându-se spre Jacques de Molay un înmână îi pergament unde erau confirmate numeroase privilegii.

— Sire, spuse Marele Maestru, cuprins de o emoție care îl făcea să se încordeze, mai mult decât înlesnirile generoase, considerăm respectul vostru cea mai mare binefacere. Cea mai scumpă dorință a noastră este să ne servim regele prea-creștin, continuă el cu greutate. Dumnezeu să-l apere pe suveranul nostru căruia îi suntem loiali și devotați. Fie ca-n această zi care ne găsește fericiți să îmblânzească și rigorile timpului. Iar când

---

[17] Au existat trei devalorizări, dintre care cea din 1306 a dat naștere unor revolte. Filip cel Frumos este unul din regii care s-au bucurat de veniturile cele mai substanțiale. Totuși, și el a fost obligat, din nefericire, să altereze moneda, și probabil din cauza unei prime devalorizări imprudente a trebuit să le facă și pe celelalte. Opinia publică l-a tratat drept „falsificator”. Împotriva vasalilor săi pretindea că devalorizarea monedei este privilegiul regelui.

[18] În octombrie 1304, cu numai trei ani înaintea arestării cavalerilor, Filip cel Frumos, într-un act care confirmă mai multe privilegii, explică în acești termeni motivele mărinimiei sale. (Document din tezaurul de la Chartes).

războiul își va lăsa deoparte sabia însângerată se va împlini, pentru totdeauna, unitatea popoarelor și a regatelor.

În ochii unora din cei prezenți apăru o lucire de atenție crescută. Regele îl luă de braț și îl îndepărtă de ceilalți.

— Ați trimis la Tezaur lista detaliată a conturilor noastre? întrebă el în șoaptă.

— Totul a fost făcut după voia regelui nostru, pentru reglarea conturilor[19], fie spre a ratifica, fie spre a modifica, cum vă convine Sire.

După o clipă de tăcere, reluă:

— Ordinul este onorat să administreze Tezaurul Luvrului, iar frații noștri, la dispoziția suveranului nostru, își dau toată silința.

— Nu vom ști să fim îndeajuns de recunoscători, replică regele pe un ton plin de subînțelesuri. Mai făcu apoi câțiva pași și adăugă: pentru acești frați angajați într-o activitate pe care nimeni, cu excepția voastră, n-ar putea-o conduce competent, pentru serviciile făcute, suveranul vostru va răspunde de voi, ca de proprii săi fii.

Încă mai vorbeau când o voce anunță:

— Regina!

O a doua voce reluă:

— Regina!

Cu un pas larg și suplu, regele ieși în întâmpinarea soției sale. Eleganța și ținuta reginei Jeanne impunea din primul moment. Talia sa era subțire și zveltă și fiecare din mișcările ei păreau să-i pună în valoare tinerețea trupului. Părul împletit în cozi pe ceafă arunca o umbră blândă asupra trăsăturilor și a gâtului ei alb și delicat. Și mai presus de toate, avea grația spontană ce știa să cucerească inimile. Nobilii și pairii regatului se grăbeau să-i prezinte omagiile și urările lor.

— Suntem bucuroși să vă știm printre noi, Monsenior de Molay, spuse ea când acesta ajunse în fața cuplului regal așezat sub un baldachin. Toți prinții regatului salută, împreună cu noi, bărbații iluștri ai Templului, acești călugări-soldați care nu și-au trădat niciodată credința și jurământul. Pentru fiii lui morți în ținuturi îndepărtate, Franța, alături de noi, a plâns.

---

[19] În 1297: regele împrumutase de la Templu suma de 2.500 de livre. În 1298: 200.000 de florini, fără autorizația Marelui Maestru. Trezorierul care luase, singur, această decizie a fost exclus din ordin. În 1300: 500.000 franci pentru a constitui dota surorii sale.

— Cerul să binecuvânteze pe Alteța Voastră, pentru cuvintele generoase cu care cinstește Ordinul, zise el, cu o ușoară exaltare în voce. Întorși în patria scumpă a strămoșilor noștri, prin bunătatea lui Dumnezeu, ne dăm silința spre a ne arăta demni de cauza noastră și de încrederea suveranilor noștri.

Ea își înclină cu grație capul și-l privi cu un aer binevoitor. Molay se îndepărtă, trecând de la un grup la altul și schimbând câteva cuvinte cu fiecare. Făclii minunat lucrate, înalte precum copacii, răspândeau valuri de lumină făcând să strălucească aurăria, catifelele, brocartul și mătasea acestei bogate adunări. Seniorii regatului și capii Bisericii îi arătau stima și prietenia lor în gesturi cărora Marele Maestru le răspundea cu stângăcie.

În afara stelelor ce ne conduc destinele, cine ar fi putut să prevadă în noaptea aceea intriga fatală împotriva inocenței, ce avea să profaneze tot ce e sfânt și plin de glorie, înghețând inimile de groază și repulsie?

Nici măcar trecerea secolelor n-a putut înăbuși strigătele lor de suferință. Chiar și astăzi, ele se ridică spre cer asemenea unui blestem.

4 • Fuga regelui

În seara aceea, Charles de Valois și Louis d'Evreux cinau cu fratele lor, în camera regelui. Încă și mai singuratic după moartea reginei Jeanne, survenită cu un an în urmă, și în ciuda faptului că trăia într-o anumită austeritate, suveranului îi plăcea să fie înconjurat de ai săi. Între ei domnea buna înțelegere. Schimbau în liniște câteva cuvinte după ce ieșise marele pivnicer. În Palat era atâta liniște încât afară se auzeau pașii santinelelor, iar în șemineu lemnele trosneau. Filip privi o vreme focul și puzderia de scântei care se ridicau în aer, căzând apoi pe dalele de piatră, ca niște mici solzi roșcați.

Vocea Monseniorului d'Evreux îl făcu să tresară.

— Ne asumăm riscuri uriașe, Sire, fratele meu. Aceste reforme monetare lovesc populația greu de tot.

Regele îi aruncă o privire fixă și rece.

— Poporul este previzibil.

Contele d'Evreux și Etampes era un om cu o mare putere de seducție. Trăsăturile sale fine și regulate erau semnul nobleței naturale. Rațional, ponderat, se impunea cu ușurință prin gândirea sa clară și concisă. Lui Filip îi plăcea să apeleze la el în cursul negocierilor. Evreux păru să reflecteze câteva clipe.

— Odată dezlănțuit, poporul poate deveni atotputernic. Cum vom putea atunci să-i ținem piept?

— Vă arătați prea neliniștit frate, interveni Valois pe un ton ce se dorea degajat. Forțele pe care căpitanul gărzii le-a strâns în jurul său, vor putea face față.

Cu doi ani mai tânăr decât Filip, Charles arăta însă mult mai în vârstă. De talie mijlocie, părea obez.

În ciuda ochilor înfundați în grăsime și a obrajilor stacojii, chipul său mai păstra urme de frumusețe. Era atras de tot ceea ce i-ar fi putut spori splendoarea și se îmbrăca cu tot atâta opulență și fast precum un prinț al Orientului.

Purta acum, ca de obicei, un costum de catifea albastră; de sub pălăria din același material, împodobită cu două rubine

uriașe, părul întunecat i se lăsa pe gât, în timp ce o șuviță albă îi cobora pe frunte.

Era un prinț măcinat de ambiție. Străbătuse lumea întreagă în căutarea unui tron, se războise cam peste tot, dornic mereu de acțiuni pline de strălucire și onoruri, deși detesta efortul. Îi plăcea fastul, mâncarea bună și veselia, abandonându-se plăcerilor, atât prin tradiție, cât și prin gustul propriu. Nu-și ascundea dragostea pentru bunăstare și lux, pe care-l afișa cu o ostentație și o insolență ce o depășeau chiar și pe aceea a unui rege.

Charles de Valois nu strălucea nici prin inteligență, nici prin alte calități, dar slujea cu devotament interesele coroanei.

— Înțeleg, frate, replică Evreux cu o ușoară înclinare a capului. Apoi, întorcându-se spre rege: Totuși, Sire, n-ar fi fost bine să fie chemate, pentru mai multă siguranță, trupele cantonate la reședințele regale?

— S-a făcut totul pentru a împiedica orice încercare de răzmeriță, răspunse Filip scurt.

Chiar în momentul acela, comandantul gărzilor intră grăbit, respirând greu. Era un bărbat elegant, cu figura și cu ochii luminoși, cu expresie deschisă. Regele îl privi un moment în tăcere.

— De unde veniți, messire?

— Vin din cetate, Sire.

— Ce motiv aveți să vă aflați aici? îl întrebă sec. Ei bine! Messire, vă ascultăm.

Comandantul ezită să vorbească. Atâta răceală îl făcea să se teamă de ce putea fi mai rău. Din nou, regele îl cercetă cu o privire de nepătruns.

— În sfârșit sire, s-a pornit răscoala, spuse, coborând pentru o clipă ochii. Apoi, ridicându-i din nou adăugă: Mulțimea, turbată de mânie, a atacat forțele de ordine aruncând cu pietre. Arcașii, puțini la număr și loviți din toate părțile, au fost repede depășiți.

Vestea îl lovi pe Filip ca o săgeată, aruncându-l parcă într-un abis.

Rămase așezat, la masa acoperită de resturile cinei. Totuși, nu lăsase să se vadă nimic din tulburarea ce-l cuprinsese. Orgoliul, ca o armură, îi apăra onoarea și puterea.

— Și îndrăzniți să ne spuneți că n-ați fost în stare să stăviliți gloata? întrebă el, după o scurtă tăcere. Așa vă faceți datoria?

— Răsculații sunt prea numeroși, Sire. Iar poporului furios i s-au adăugat cei din foburguri și dinspre pădure, și asemenea unui stol de corbi și de gaițe s-au împrăștiat prin oraș. Toți demonii infernului par să fi ieșit la lumină. Jefuiesc și dau foc caselor bogate. E de nedescris ce se-ntâmplă în oraș!

La aceste cuvinte, regele își păstră masca de nepătruns. Vocea lui Valois se ridică, indignată:

— În felul acesta ne înjosim permițând unor declasați să-și bată joc de autoritatea regală și să aducă pe moșiile noastre ruină și moarte.

— Vai, Monseniore, răspunse căpitanul aruncându-i o privire plină de neliniște, nimic nu-i oprește. Este ca un val care ne va înghiți, dacă nu luăm măsuri.

— Ei bine, și ce așteptați pentru a le lua? îi aruncă Filip, pe un ton biciuitor.

— Permiteți-mi, Sire, să chem întăriri, spuse el, cu fruntea încrețită de neliniște.

Regele, care se ridicase în picioare, rămase nemișcat o vreme, privindu-l aspru:

— Trimiteți să se aducă forțe proaspete în ajutor. Adunați toate aceste forțe sub comanda voastră și dispuneți de ele cum credeți de cuviință.

— Și palatul regal? întrebă Evreux insistent.

— Am pus aici cei mai buni arcași, Monseniore. Toate porțile sunt păzite.

Cu prefăcută indiferență, Valois îl întrebă:

— Veți reuși să rezistați cu forțele pe care le mai aveți până la sosirea întăririlor?

— Da, Monseniore, răspunse cu vocea mai sigură. Vom sprijini garda, cu orice preț.

Regele avu un gest aprobator și continuă cu voce neutră:

— Executați ordinele ce vi s-au dat, domnule căpitan al gărzii. Vom ști să ținem seama de loialitatea voastră.

Căpitanul se pregătea să iasă când vocea regelui îl opri în loc:

— Încă un cuvânt… doar un cuvânt. De îndată ce gloata se va sătura să-și verse furia, va trebui să afle că-i o nebunie orice astfel de pornire fără judecată. Vinovații nu vor scăpa de justiție, să se știe asta!

După ce ieși căpitanul, Filip rămase tăcut o vreme. Cu demnitatea sa obișnuită nu lăsa să i se zărească nicio urmă de

emoție. Își luă la revedere de la oaspeți și se retrase în cabinetul de lucru, cu temerile care-l bântuiau. Vestea primită îi răsuna încă în ureche. Se apropie de o fereastră și, o vreme, urmări mișcările de trupe din fața castelului. Un zgomot de pași în spatele său îl făcu să se întoarcă. Marigny, după care trimisese, se afla acum în mijlocul încăperii. Lumina lămpii abia de atingea o figură palidă și ochii parcă umbriți de neliniște. Regele îl măsură dintr-o privire, atentă, dar binevoitoare.

— Ce vești îmi aduceți, messire de Marigny?

— Vai! Destul de rele, sire.

— Există ceva încă și mai rău decât răscoala? întrebă regele pe un ton destul de ciudat.

— Par să se îndrepte către tot ce poate fi mai rău. Nu e nicio stavilă în calea furiei mulțimii.

Regele îl aținti cu ochi înghețați, ochi ce păreau că nu mai pot să clipească. Și parcă citindu-i gândurile, Marigny adăugă:

— Trebuie să părăsim imediat palatul, Sire.

Pe lângă alte calități pe care Filip i le aprecia, o avea și pe aceea de a prevedea, cu o intuiție ce nu dădea greș, toate dorințele sale. Acest mod de a-și asuma ceea ce e de făcut nu-i displăcea deloc.

— Oare fuga e demnă de un soldat?

— Nu avem de a face cu niște soldați, sire, ci cu niște răsculați, cu ura, cu răzbunarea și cu crima. Vă implor, Sire, ascultați vocea rațiunii.

Mic-burghez normand, Enguerrand, înainte de a deveni senior de Marigny, se numea Le Portier. Fusese mai întâi scutier la șambelanului Hugues de Bouville[20], apoi intrase în slujba reginei ca pitar. Curând ajunse să fie apreciat și atrase atenția regelui mereu în căutare de oameni de valoare. De atunci îndeplini mai multe misiuni sub ordinele sale. Filip îl recompensă dăruindu-i domeniul și fortăreața Issoudum.

Deși nu-i plăcea să-și facă preferințele cunoscute, Filip îi arăta o reală simpatie ce ar fi putut fi calificată prietenie. Dintre toți nobilii de la curte, monarhul aprecia cel mai mult compania lui Enguerrand. Privilegiul acestor întâlniri între patru ochi stârnea invidia și gelozia nobililor. Între cei doi bărbați se stabilise un fel

---

[20] Lui Hugues de Bouville I i-a urmat fiul său, Hugues de Bouville al II-lea. Acesta a murit în bătălia de la Mons-en-Pévèle. Fiul său, Hugues de Bouville al III-lea, a devenit la rândul său șambelan al lui Filip cel Frumos.

de complicitate. Filip avea pentru el o admirație care rareori devenea publică. Dovedind mai degrabă abilitate decât cunoștințe, el depășea dificultățile cu ușurință deconcertantă. Din miile de rotițe ale angrenajului administrației, niciuna nu scăpa vigilenței sale și înțelegea în amănunțime tot ceea ce privea afacerile statului.

Drumul regelui către monarhia absolută era scopul său suprem și din acest motiv sprijinea burghezia pentru a o determina să facă front comun cu suveranul împotriva nobililor. Interzisese războaiele interne între marii feudali și îi privase de dreptul de a bate monedă pe propriile domenii. Cei care refuzau să se supună erau condamnați fără drept de apel. Încrederea regelui îi dăduse mână liberă. Administra afacerile regatului cu o pricepere și cu o rapiditate uimitoare, acționând fără ezitare și fără să piardă timp. Un spirit ascuțit, dublat de ingeniozitate și promptitudine, îl făcea să avanseze abil. La fiecare acțiune întreprinsă găsea cu o artă desăvârșită și mijlocul care să-i aducă un câștig. Nicio acuzație, nicio condamnare nu putea fi susținută împotriva sa în absența oricărei probe materiale. Căci știa să-și ascundă urmele cu cinism și viclenie. Avea un aplomb uriaș și niciodată nu ducea lipsă de argumente. Și pentru fiecare situație avea variante aproape inepuizabile. Cu ingeniozitatea ce-l caracteriza, trecea în joacă de toate obstacolele și de toate greutățile.

Înlănțuirea faptelor, situațiile de necesitate și mecanismul afacerilor, nimic nu-i scăpa. Nu avea nici scrupule, nici îndoieli, nu veghea decât la împlinirea planurilor regelui și la reușita acestora.

Bun organizator, diplomat, subtil și perspicace, prefera negocierile oricărui conflict deschis. Ca și suveranului său, nu-i plăcea războiul, nici chiar victorios. Judecata rece dădea privirii sale o expresie glacială ce se potrivea de minune cu setea lui de putere. Linia dură a buzelor mereu strânse îi vădea autoritatea. Și totuși, știa să dea dovadă de o amabilitate înșelătoare.

Ambiția sa nu cunoștea limite. Era invidiat și temut. Cu siguranță, un destin măreț îl aștepta. Filip găsea în el un bărbat absolut loial, cu o uriașă putere de muncă.

— Sire, timpul e măsurat, reluă Marigny. Poporul se îndreaptă în acest moment spre Palatul regal.

Fără o vorbă, regele merse spre ușă și o deschise.

Încăperile Palatului erau goale. Doar câteva torțe ardeau, prinse de pereți în inelele lor. Altele se stinseseră și din ele picurau pe dalele de piatră stropi de rășină parfumată. Traversară sala de petreceri cu jilțuri joase și adânci, cu balansoare de abanos aurite, cu scaune acoperite de perne brodate cu trandafiri roșii și galbeni.

La capătul sălii, Filip apucă o torță de bronz coclit care făcea să tremure limbi de foc sângerii, proiectate în întuneric. Regele se opri în fata unei statui cu chipul strălucitor și misterios și, ridicând torța, o lumină. Câteva picături de rășină îi căzură pe mânecă fără să le observe. Ușor, apăsă cu mâna piedestalul; se auzi un clinchet și statuia alunecă spre spate. Peretele, care era de fapt o ușă, se învârti în țâțâni și descoperi vederii o scară în formă de melc ce ducea spre încăperile de jos. Era acolo o întreagă rețea de galerii în beciurile Palatului regal, ce serveau, asemeni celor din străvechile fortărețe, drept ascunzătoare pentru bunurile de preț și, la ceas de primejdie, de cale spre libertate. Acest labirint părea o pânză de păianjen țesută în umezeală și în întuneric. O duhoare de mucegai și descompunere îi năpădi, de parcă ar fi deschis un cavou. Își ținură respirația.

Regele, pășind pe urmele sfetnicului său, înainta cu o silă tot mai mare. Zidurile cenușii, crăpate pe alocuri, abia luminate, îl strângeau parcă din toate părțile: ai fi zis că ajunseseră într-o grotă a infernului.

Galeria ducea în dosul grădinilor Palatului regal. Izolarea acestor locuri era cum nu se poate mai potrivită. Vântul năvălea pe sub bolți cu un șuierat cumplit. Auzi în spatele lui un zgomot și se opri. Să fi fost o altă ființă care fugea prin aceste locuri sinistre sau vreun răsculat care îl urmărea? Își reluă mersul. Zgomotul de pași, pe care i se păruse că-l aude, încetase. Să fi fost doar imaginația sa? Era liniște, acum se auzea doar fojgăitul șobolanilor ce se alergau unii pe alții.

Printr-o răsuflătoare, sclipirile incendiului proiectau pe pereți lumini sângerii. Cu torța ridicată mult deasupra capului, Marigny înainta împins de dorința de a duce la bun sfârșit această încercare.

Galeria făcea o cotitură bruscă. Torța se stinse. Întunericul îi învălui. Înaintau acum cu prudență. Mergeau așa de câtva timp, când zăriră o flacără sclipind în îndepărtare.

Sfetnicul scoase pumnalul și se îndreptă spre locul de unde părea să vină lumina. Era un opaiț care ardea departe. În spatele unui ochi de geam. În sfârșit! Afară din labirint!

Galeria se deschidea într-un câmp nedesțelenit ce părea învăluit în ceva înăbușit și tulbure. Câteva magazii se zăreau prin ceață. Pe lângă pârloagă trecea un drumeag pe care o luau căruțașii cu încărcăturile lor de piatră cioplită. Departe, o siluetă nedefinită legăna un felinar încercând să-i călăuzească prin ceața deasă. Acum dădură de străzi ce se îngustau. Rumoarea răsculaților ajungea până la ei, înăbușită. Din când în când se auzea nechezatul unui cal, lătratul unui câine. Ceața îi înconjura. Străbătură o piață pe unde trecuseră și răsculații: geamuri sparte; un copac prăbușit le tăia calea.

Deodată, galopul unui cal îi țintui locului. Filip simți pe frunte picături înghețate. Nimic nu-l mai deosebea de ceilalți. Poziția sa se năruia, o simțea. Ajuns un nimeni din vina unor coate-goale. O experiență necunoscută în care se pierdea sentimentul său de izolare. Nu mai era rege, nu mai era decât un om care făcea tot ce putea pentru a-și învinge spaima. Ce este un rege? Ce sunt legile în fața furiei poporului?

Ochii săi priveau fix, larg deschiși, măriți de o groază care-i înjosea. Teama de moarte era depășită, nu însă și aceea de umilință.

În lucirea pâlpâitoare a stelelor, siluete îmbrăcate în mantii albe trecură pe dinaintea lui. Și cu un ceremonial și o considerație acordată demnitarilor și suveranilor, Cavalerii Templului își salutară regele. Cel care părea să fie conducătorul micii escorte descălecă și se plecă în fața lui.

— Binevoiască Alteța Voastră să fie oaspetele Templului. Sunt fratele Renaud, seneșalul, și am ordin să veghez la siguranța voastră și să vă însoțesc la Templu.

Teama ce-l stăpânise până acum slăbi. O vreme înaintară în tăcere. Și apoi, după o cotitură, apăru brusc, parcă țâșnind din pământ, fortăreața. Părea o masă cenușie și grea, cu ziduri înalte și ferestruici înguste.

O atmosferă de mister și de putere plutea peste acest uriaș fort îmbrăcat parcă într-o platoșă de nepătruns. Vechiul donjon întărit cu bretese[21] de lemn, unde se buluceau arcașii, se sumețea către cer ca o întrebare trufașă.

---

[21] Lucrare de fortificație specifică Evului Mediu ce întărea altă fortificație. (n. r.).

Spectacolul jalnic al fugii regelui se transformă într-o intrare triumfală în Templu.

În curte, cavalerii, aliniați câte doi, în două șiruri, îi prezentară onorul.

5 • Răscoala din 1306

Pe când regele intra în fortăreața Templului, plebea urla:

— La Palat!… la Palatul regal!…

Ca purtați de un val, răsculații o luară într-acolo. Garda fu spulberată și ei intrară în curte. La poalele zidurilor se vedeau morți. Soldații care baraseră intrarea zăceau acum pe trepte cu fața în jos.

Din fericire, trupele cantonate la Châtelet și care formau garnizoana de elită fuseseră dispuse împrejurul reședinței regale. Căpitanul, credincios cuvântului dat, luase toate măsurile necesare.

În fața acestei rezistențe, răsculații se retraseră, răspândind, pe unde treceau, groază și moarte. Bande înarmate bântuiau străzile, cu priviri arzătoare pline de hotărâre și dispreț față de moarte.

Un grup de răzvrătiți lua cu asalt casa lui Etienne Barbette, trezorierul regelui. Spărgeau zidurile, aruncau prin ferestre torțe aprinse, jurând să nu lase piatră pe piatră.

Se împrăștiară apoi spre interiorul casei, cu aceeași violență cu care intraseră, distrugând tot ce le ieșea în cale. După câteva momente, mobila era făcută bucăți. În vreme ce unii distrugeau tot ce le cădea în mână, alții se folosiră de torțele aprinse să dea foc lambriurilor și tapiseriei.

Majoritatea servitorilor rămași au fost călcați în picioare, apoi târâți afară și aruncați, de mâini pricepute, în flăcările rugurilor. Pereții, slăbiți de foc, au cedat, iar acoperișul, căzând, zdrobi mai mulți răsculați sub greutatea sa. Nu se mai auzeau decât strigăte, gemete și plânsete.

Flăcările se întindeau spre casele învecinate ale burghezilor înstăriți. Se vedeau nou-veniți care, cu torțe aprinse în mâini și cu o rece nepăsare, dădeau foc lemnăriei. Vârtejuri de fum urcau în spirală. Clopotele sunau lugubru. Obiecte de valoare, opere de artă rare, aruncate pe fereastră, se făceau țăndări de pământ. Mai departe, alți răsculați încadrau bărbați purtând în spinare cufere grele. Strigăte de durere se amestecau cu

izbiturile berbecilor în porți și cu trosnetul lemnului arzând. Apoi se auzi o bubuitură violentă. Prăbușirea clădirilor, pe care focul le măcinase, acoperi plânsetele, strigătele și exclamațiile atacatorilor. Linii de foc brăzdau întunericul. Alte case continuau să se năruiască, măcinate pe dedesubt și un zgomot nemaiauzit zgudui pământul ca un tunet. Casele bogaților se cutremuraseră și, parcă trase de forțe nevăzute, se despicară, prăbușindu-se de-o parte și de alta. Flăcările urcau asemenea unor furci însângerate, făcând să explodeze țigla bătrână, coșuri sau căpriori, în timp ce geamurile zburau în mii de cioburi. Și vâlvătaia incendiului se trăgea spre extreme; flăcările aveau irizări de un albastru întunecat cu limbi roșii, furioase.

Două trupuri micuțe prinse într-o casă în flăcări se lăsară să alunece de-a lungul unei ferestre: un bufnet sec, apoi nimic. Pe caldarâm, băiețelul ținea încă mâna subțire a fetiței într-a sa, iar ochii lor îngroziți erau deschiși larg către o lume pe care n-o mai înțelegeau.

Un om îmbrăcat într-o manta de stofă aspră, cu capul acoperit de o glugă, purtând în mână un felinar, se opri la colțul străzii. O expresie de uimire și teamă i se întinse pe chip.

Cu ochii arzând, asemenea torței pe care o purta în mână, un răsculat ațâța jăratecul din care urca duhoare de carne arsă. Un altul, gol până la brâu, slab de i se vedeau coastele, cu fața palidă, convulsionată, lovea furios în stânga și în dreapta și fiecare mișcare a sa făcea să țâșnească valuri de sânge pe zidurile din preajmă. În lucirea flăcărilor sclipeau lame ascuțite. Nimic altceva decât zgomotul năruirii unei lumi devenită rug și scântei.

Orașul știut dispărea în fum.

Această revoltă cumplită avea drept cauză politica monetară. După multe deliberări, în fața noilor dificultăți bănești, regele se găsi în fața deciziei fatale de a devaloriza moneda, și asta pentru a treia oară. Această operație urmărea să umple lăzile goale din tezaur. Dar în rândul populației, meșteșugari, negustori, muncitori, țărani, toți cunoscură o serioasă lovitură dată agoniselii lor, mergând până la ruină.

În anul acela, 1306, trei ducați ajunseseră să valoreze cât unul singur.

Pentru început, măsurile stârniseră uimirea și neliniștea, dar odată ce această primă reacție trecu ieși la suprafață suferința

și disperarea. O mânie cumplită cuprinse acum sufletele, o forță care răsturnă totul. Orașul începu să se cutremure și apărură fisuri ca într-o navă care se lovește de un recif. Mulțimea părea hotărâtă să înghită întreaga lume. Tot mai mulți se alăturară rebelilor și forța lor sporea fără încetare. Sub porticurile bisericilor și ale caselor se înghesuia o lume îngrozită, amuțită de spaimă, cu priviri încărcate de oroare. Unul din capii mișcării cu figura radiind atât de focul din el, cât și de incendiul din afară, convins de justețea cauzei sale, urcă pe o baricadă de trupuri palpitând încă și de rămășițe și strigă:

— Regele este la Templu! Veniți cu toții la Templu!

— La Templu! La Templu! răspunse mulțimea într-un glas.

Și forța sălbatică a poporului continuă să răspândească disperarea sub toate formele posibile.

În sala cea mare a Templului, regele, așezat pe un jilț înalt, stătea nemișcat. Alături de el era Enguerrand de Marigny, tăcut și atent. Focul din cămin și pâlpâirea făcliilor de pe pereți făceau să strălucească ferecătura ușilor masive și candelabrele patinate de timp. Flacăra unei torțe făcu să sclipească și cupele înalte de argint ce tronau în mijlocul unei mese, alături de potirele din lame subțiri, transparente, de materiale prețioase. Brusc, se auzi clinchet de arme, căci gărzile, cu sulițele încrucișate în dreptul ușii, lăsau acum să treacă un om.

O clipă mai târziu, un bărbat într-o stare jalnică pătrunse în sală.

— Cine este acest soldat plin de sânge? întrebă regele.

— Un căpitan al gărzii alteței voastre, Sire, răspunse Marigny.

— Judecând după starea în care vă aflați, aduceți vești despre răscoală.

— Sire, răzmerița s-a întins în oraș în toate părțile. Abia am respins o bandă de revoltați că o alta sosește din urmă, cu forțe proaspete, și reîncepe atacul. Gloata pare sigură de puterea ei și, în obrăznicia ei, nu se teme de nimic. Răsculații fac legea în oraș, Sire.

— Ne-am cam săturat de asemenea vești lugubre, replică monarhul cu umor. Ce așteptați să puneți pe fugă adunarea asta de slugi? Cum de nu reușește comandantul să facă față unor bădărani?

Privirea căpitanului se tulbură și mâinile i se crispară.

— Toate forțele noastre s-au adunat în jurul Palatului regal, sire. Au respins toate atacurile cu îndrăzneală și curaj, adăugă el, cu voce mai sigură.

— Nu ne îndoim de asta, apoi, după o scurtă tăcere, adăugă: Ei bine, și unde sunt forțele noastre capabile să-i respingă?

— Pe domeniile regale, Sire. Sunt acum în drum spre Paris. În ele ne-am pus toată speranța.

Regele se așeză mai bine în jilțul său și păstră un moment de liniște.

— Țăranii ăștia, prea numeroși, țin în șah soldații regelui. Replică Marigny, indignat. E ceva de neconceput!

— E rușinos, desigur, adăugă Filip. Apoi, cu o voce seacă: Întoarce-te căpitane și spune-i comandantului gărzii să trimită călăreți în întâmpinarea ajutoarelor, să le ceară să se grăbească. Și mai spune-i să nu aibă nicio urmă de milă pentru răzvrătiți și jefuitori. Când slugile răspândesc moartea și devin crude, este datoria celor care se afla la cârma statului să fie încă și mai cruzi pentru a câștiga. Mergeți. Și faceți-vă bine datoria.

Ofițerul salută și ieși.

Regele rămase o vreme tăcut. Avea un aer greoi și toropit după nopțile de nesomn. Trăsăturile sale păreau încremenite într-o expresie de neliniște. Vocea lui Marigny îl smulse din apatie.

— Nu poate fi vorba decât despre un complot premeditat, sire, condus de o mână de maestru.

Filip nu părea să-l audă.

— Ce lungă e noaptea asta, șopti el cu un ton liniștit, dar amar.

— Sire, ar fi bine pentru alteța voastră să vă odihniți, murmură Marigny, apropiindu-se de rege și vorbindu-i la ureche.

— Nu mi-e gândul la asta, prietene.

Și, cu un gest brusc, se ridică și se opri în dreptul unei ferestre cu cruci albe și roșu.

Fumul ce urca la orizont, luminat de flăcări, nu semăna deloc cu cel care urcă drept în sus, din coșuri, în serile liniștite, risipindu-se deasupra acoperișurilor. El se întindea peste oraș cu o viteză neobișnuită și devenea tot mai dens; ai fi zis că este respirația unei ființe malefice, presentiment al unei nenorociri, ce părea că încearcă să acopere cerul. Deodată, se auziră sunând trompetele de alarmă ale Templului.

Fortăreața se însuflețise brusc, un du-te-vino febril, pași grăbiți, chemări, uși trântite, zăngănit de arme ce te făceau să te gândești la un oraș aflat în stare de asediu. Tonul apăsat al comandantului dovedea o agitație puțin obișnuită. Vocile continuau să urce, răgușite și aspre.

Cu nervii încordați, Filip trăia aceste minute ca pe ceva ce-i era exterior, care-l surprindea și îl neliniștea în egală măsură. Scufundat într-o senzație de irealitate, fără a scoate o vorbă, ciulea urechea la această agitație bruscă, la această învălmășeală care nu spunea nimic din ceea ce ar fi meritat atenție.

Marele Maestru intră, cu un aer îngrijorat.

— Ce este, Monseigneur de Molay?

— Sire, răsculații vin spre Templu.

— Spre Templu, ați spus?

— La arme, la arme! se auzeau voci în galerie.

— Da, Sire; permiteți-mi să-i întâmpin. Mă însărcinez să-i aduc la gânduri mai bune prin mijloace pașnice.

Regele îl privi un moment cu insistență.

— Prin mijloace pașnice, repetă el mașinal. Să știți că violența cere mijloace violente.

— Sire, îi replică Molay pe un ton curtenitor, violența împotriva poporului nu ar face decât să-i întețească mânia. Dezordinea se poate strecura între cele două forțe rivale, sfâșiind-o pe una prin cealaltă. Frații noștri de arme vor forma o baricadă în fața Templului. Nimeni nu va îndrăzni să ne înfrunte. Suntem gata să murim până la ultimul.

Regele se așeză în jilț cu un aer obosit. Insomnia îi marca puternic trăsăturile. Din nou, privirile i se pierdură în gol. Avea impresia că trăiește un coșmar, în care pământul se clatină și lumea se răstoarnă, iar gura i se deschide ca pentru un strigăt ce nu vrea să urce.

— N-aș spune asta despre oamenii mei învinși de plebe. Privirea i se ridică spre Marele Maestru: Monseigneur, aș vrea să vă copleșesc cu toate binefacerile. În ceea ce vă privește, nu vă pot aduce decât elogii.

— Este datoria noastră sfântă să vă servim, Sire, răspunse Molay cu acea sinceritate care-l făcea plin de farmec. Dar, scuzați-mă, Sire, trebuie să mă înarmez și să-mi îmbărbătez oamenii.

— Duceți-vă, dragul meu Mare Maestru. Și luptați cu toată vitejia.

— Noi nu ne vom lupta, Sire. Augustul vostru strămoș, cel mai sfânt dintre regi, Dumnezeu să-i odihnească sufletul, recunoștea virtutea Ordinului nostru.

— Nu veți lupta? întreabă Marigny acru. Atunci cum veți pune gloata turbată pe fugă? Povestindu-le că ați luptat pe Pământul Sfânt și suflecându-vă mânecile să vi se vadă rănile?

Maestru îl privi cu un aer serios.

— Puțin îmi pasă de sarcasmele voastre, domnule de Marigny. Totuși, să știți că un mic număr dintre frații mei și eu însumi alături de ei îi vom convinge pe acești bieți nebuni să se întoarcă la casele lor.

— Ce să înțeleg, Monseigneur, i-o întoarse dur celălalt, că-i veți măguli pe rebeli și astfel veți stinge răscoala unor cerșetori? Treziți-vă la realitate, vă îndreptați spre eșec.

— Domnule de Marigny, trebuie oare să vă amintesc datoria sfântă a Templului? replică Molay, sec. Și dacă pentru ne salva suveranul, răsculații ne vor înghiți în furia lor, atunci vom muri fără regrete, cu sufletul curat.

Regele, care se ridicase, se apropie de Molay.

— Sunteți un nobil de valoare, Monseigneur de Molay, spuse, punându-i mâna pe umăr, cu un gest de sinceră prietenie. Faceți cum știți că e bine, dragă prietene. Noblețea rangului vostru, experiența voastră, vor ști să smulgă mulțimea din tulburare și dezordine.

Marele Maestru salută și ieși.

Regele rămase o vreme tăcut. Apoi se duse din nou la fereastră. Clopotele continuau să sune sinistru.

— Ah, se va mai face ziuă vreodată? întrebă încet, ca pentru sine.

•

Jacques de Molay traversă grăbit galeria. Rumoarea care se auzea din curtea interioară răsuna, în acest loc de repaus și liniște, asemenea zgomotului dintr-un oraș asediat. Un tânăr Cavaler, abia trăgându-și sufletul, se apropie de el:

— Ce se întâmplă, frate Thibaud?

— Seneșalul așteaptă ordinele voastre, mărite frate.

— Trompetele să sune încălecarea. Iar cavalerii din garda mea să fie pregătiți.

În curte, în formație de luptă, Templierii în armurile lor strălucitoare așteptau alături de caii ce sforăiau de nerăbdare.

Jacques de Molay, înarmat, călare pe armăsarul său, se așeză în frunte.

— Pe cai, scumpii mei frați, strigă el cu o voce vibrândă, pe cai, acum! Deschideți poarta, adăugă peste umăr. Și amintiți-vă, cavaleri, că niciunul dintre noi nu trebuie să ridice arma împotriva unui frate creștin. Înainte!

Afară, la câțiva pași de fortăreață, Templierii se aliniară pe două rânduri și se opriră. La vederea lor, răsculații, cu torțe în mâini, rămaseră nemișcați.

— Nu vă temeți, prieteni, spuse un individ ce părea să fie căpetenia. Înaintați. Să le arătăm că nu ne este teamă să luptăm. Veniți, Cavaleri, și veți avea parte de fier și oțel.

Un murmur confuz se ridică din mulțime.

— Vă credeți curajoși venind înarmați până-n dinți să vă ucideți frații? zise un altul.

— Mândri de puterea și de bogățiile voastre, vă puneți teribila armată în slujba regelui.

— Da, a regelui care ne ruinează… ne înfometează copiii. Le-ați văzut obrajii scofâlciți și zdrențele cu care sunt îmbrăcați?

Marele Maestru ridică mâna ca pentru a cere liniște. Se mai auziră câteva cuvinte, apoi vocile se stinseră.

— Locuitori ai Parisului, nu suntem aici pentru a lupta cu voi – sfântul nostru Ordin ne-o interzice, martor mi-e Cerul –, ci pentru a încerca să vă deschidem ochii. Ascultați vocea rațiunii. Lăsați deoparte violența și ura, sunt sfetnici răi. Întoarceți-vă acasă.

— Bun sfat, exclamă o voce din mulțime.

— Bun sfat, într-adevăr!

— În spatele zidurilor voastre, departe de necazurile lumii, aveți traiul dulce și vă treceți vremea când făurind arme, când luptând, de nu cumva dând de dușcă. Și acu miluindu-vă de noi, vă spălați conștiința.

— Suntem niște bieți nenorociți. Ce mai riscăm din ce n-avem deja? Am pierdut totul.

— E un act de trădare să te ridici contra regelui tău, reluă Molay.

— Și regele ne-a trădat golindu-ne buzunarele.

— Și-i mare meșter în arta asta!

— Ne-a băgat în mizerie și-n disperare!
— Ar trebui spânzurat.
— Știm că acum trăim o criză, spuse Marele Maestru, îndemnându-și calul cu câțiva pași înainte. Dar nici cea mai rea situație nu se îndreaptă printr-o revoltă. Voi dați ascultare temerilor voastre fără a ști cu adevărat de ce vă temeți. Și freamătul care vă străbate ca pe o mare zbuciumată, vă împinge, împotriva oricărei rațiuni, spre acte nesăbuite. Suntem supușii regelui. Și de aceea îi datorăm ascultare. Împrăștiați-vă. Prea mult sânge s-a vărsat. Unii dintre voi plâng pentru că au datorii sau pentru că nu-și mai pot hrăni copiii. Îi înțeleg. Dar teamă mi-e că nu puțini îi plâng pe cei căzuți în noaptea asta. Cum puteți cere îndurare Cerului când ați provocat un măcel?
— Un bun predicator care ne ceartă, zise o voce ironică din mulțime.
— Revolta voastră va face noi pagube, continuă Molay. Și zi după zi văduvele vor plânge, iar copiii vor suspina. Și Cerul va răsuna de suferința lor. Temeți-vă de mânia Domnului nostru și întoarceți-vă acasă.
Pe fețele palide și neliniștite părea să fi apărut o rază, ca o lumină nouă ce făcea să se topească teama.
— Trăim vremuri crunte, spuse unul. Numai necazurile și disperarea ne-au întunecat mințile.
— Haideți, prieteni, să ne întoarcem acasă.
— Dumnezeu să-l aibă pe rege în paza sa! strigă o voce. Și mulțimea reluă:
— Dumnezeu să-l păzească!
După câteva ezitări, răsculații se împrăștiară, pierzându-se în întuneric.

•

Monarhul însuși poate fi nefericit, se gândea Filip, stând în picioare, în fața ferestrei. Cum să-și împace sufletul? Măreția sa, supușii săi, veniturile sale, cheltuielile sale, ce înseamnă de fapt toate astea? Și pentru a impune respect, eticheta, fastul public, ceremonialul și uneori chiar sângele. Și în sfârșit, teama de furia supușilor și umilința acestei nopți!
Niște netrebnici! Să-l îngenuncheze pe el, regele! Să ajungă să ceară protecția Templului împotriva propriilor săi supuși! Cât poate să-l coste asta pe un monarh!? Și în plus, se furișează chiar și o bănuială de complicitate cu gloata.

Visul său orgolios de a termina cu Templul, se vede acum spulberat de puterea lor trufașă.

Ce înseamnă toate aceste plecăciuni cu care-l întâmpină pe suveran, deși ei nu suferă să i se plece?

Spadele coroanei n-au putut să-i apere odihna. Nici tronul, nici măreția, nici nenumăratele splendori care-l înconjoară nu-i oferă regelui bucuria clipelor binecuvântate de care are parte până și ultimul sărman din regatul său.

Și toate aceste priviri ce se îndreaptă spre el, câte dintre ele nu se bucură în sinea lor să-l vadă pe monarh, a cărui mână grea i-a făcut să se încline, înlănțuit acum de neliniște și teamă? Va fi nevoie de un râu de sânge pentru a-i spăla onoarea.

Marigny se retrăsese într-un colț, fără să scoată o vorbă. Instinctiv, știa să se facă nevăzut în momentele de absență ale regelui ce-i păreau o baie în ape înghețate.

Agitația din curte îi trezi din apatie. Marigny se duse fereastră și o deschise.

— Sire, spuse, ascultați, se întorc cavalerii.

— Da, aud caii, răspunse regele.

După momente nesfârșite de așteptare, Marele Maestru reapăru. Filip se întoarse cu un gest brusc. Ochii i se îndreptară spre el cu o întrebare mută.

— Sire, cu vorbe bine cântărite am reușit să-i aducem pe răsculați la gânduri mai bune. Îndurarea dumnezeiască le-a pătruns în suflete. Și mulțimea s-a împrăștiat, binecuvântându-și suveranul.

Filip rămase impasibil. Părea să fi uitat și dezgustul și teama și tot ceea ce-l doborâse. Imaginile cumplite păliseră în amintirea lui.

— Ați făcut dovada măreției Ordinului vostru, Monseigneur de Molay. Domnul ne-a lăsat viața spre a ține minte acest lucru.

Târziu în noapte, comandantul gărzii veni să-l anunțe pe rege că era din nou liniște în oraș. Întăriri, sosite în număr mare, puseseră în dificultate rebelii.

Lumina dimineții se ridicase peste grămezi de trupuri sfâșiate, cu măruntaiele împrăștiate, cu fețele împietrite de spaimă mută și cu ochii plini de groază. O ceață ușoară plutea deasupra Senei. O barcă părăsită plutea în derivă. La orizont departe se mai zărea un punct în flăcări. Pământul, călcat de atâția pași, părea acum o mocirlă. Până în apropierea Palatului se vedeau

încă urme de potcoave. Sub cenușa atâtor incendii mai sclipea jarul.

Străzile erau acoperite de cadavre, iar fețele îndreptate spre cer păreau să-l privească mirate. Moartea, răspândindu-și pretutindeni respirația funestă, își vedea acum opera desăvârșită.

Zorile se ridicau deasupra Parisului precum un soare negru. Privirile lui Filip scormoneau această lumină cu o satisfacție sumbră. Venise ceasul să-și consolideze avantajele. Până la căderea serii, multe capete vor cădea și multe trupuri se vor legăna în ștreang.

Comandantul gărzii, însoțit de magistrații urbei, în robele lor în două culori, de consilierii orașului, ofițerii cartierului, sergenții și arbaletierii înzăuați, adunați în fața porticului catedralei Notre-Dame, declară public că cei vinovați de răscoală fuseseră deja arestați, din porunca regelui, și puși de îndată la cazne, fără judecată.

A doua zi, se anunță pretutindeni pe străzi, prin dughene și chiar la bărbieri că vor trebui puse lămpi și opaițe la porți și la ferestre după ora stingerii, ceea ce era un lucru cu totul nou. Orice adunare în stradă, orice reuniune de mai mult de cinci persoane într-o casă era interzisă, sub grea pedeapsă. Crainicii străbăteau orașul și în sunet de trompetă anunțul fu strigat la toate răscrucile.

În cursul acelor zile, Filip nu reuși să uite imaginile stânjenitoare, chiar umilitoare, din perioada când fusese protejat de Templieri. Apărându-l cu succes, cavalerii dovediseră că nu depinsese decât de ei să-l abandoneze furiei populare.

Lucrurile păreau să se fi întors la normal, însă era doar o aparență mincinoasă! Cine ar fi putut anticipa toate riscurile? Spirite energice puseseră stăpânire pe populație și prin această paradă neașteptată aprinseseră revolta. Să fi fost oare Templierii străini de această revoltă? Prin grija lor nu liniștiseră oare prompt răzvrătirea?

Fie că Filip s-ar fi îndoit sau nu de fidelitatea lor, orgoliul său de suveran nu putea ierta unei organizații că este suficient de puternică spre a-l proteja de proprii săi supuși.

6 • Templul[22]

Chiar dacă își ducea viața ca un călugăr în chilia sa, Marele Maestru se afla în miezul realității secolului său. În spatele Curtoaziei inculcate de Ordin, exista la el o fermitate mai puțin vizibilă, care apărea însă în modul de a judeca și în opinii.

Cu o consecvență rar întâlnită și o vigoare rară, el lua parte la toate activitățile din comanderie. După rugăciune, mergea în scriptorium, o încăpere largă și mare asemenea unei săli de consiliu, cu pereții străpunși de numeroase ferestre și care dădeau spre curtea interioară a Templului. Numeroși frați însărcinați cu controlul operațiunilor făcute de trezoreria regatului lucrau aici, în picioare în fața măsuțelor înclinate. Ei transcriau atent cifrele pe eșichiere[23], în vreme ce alții, cu instrumentele lor de calcul, se ocupau de trezoreria Templului.

În aceeași curte interioară se aflau numeroase ghișee deschise publicului, unde frații templieri fie încasau, fie primeau depuneri și venituri sau chiar rente și pensii acordate de rege.

Practicile războinice ale Templului lăsaseră acum locul unei întreprinderi rentabile de contabilitate, gestiune, împrumuturi, ipoteci, operațiuni de toate felurile, cu noutăți îndrăznețe aduse de peste mări.

Familiarizați cu științe noi, cunoscute lor prin arabi, cuprinzând și astronomia și matematicile, ei erau căutați de nobili și de negustori bogați, care apelau la priceperea lor pentru a le conduce afacerile.

---

[22] La întemeierea sa, Templul ocupa un spațiu modest, în vecinătatea bisericii Saint-Gervais și Saint-Protais în apropiere de Hôtel de Ville. La cererea expresă a Sfântului Bernard, Ludovic al VI-lea l-a dăruit Ordinului. De atunci, n-a încetat să se extindă. Curând, Templierii își construiră o fortăreață redutabilă. Se știe dintr-un registru cadastral că, în 1247, proprietățile lor se aflau de-o parte și de alta a Senei, întinzându-se de la Sorbona până la ceea ce este astăzi Piața Republicii. Terenurile lor ocupau o treime din suprafața Parisului. Ordinul Templului poseda zece mii de castele răspândite în toată Europa, a căror valoare a fost estimată la peste două sute douăsprezece miliarde de franci actuali.

[23] Era vorba de tăblițe împărțite în careuri în care se înscriau cifre. De aici vine numele a două mari administrații financiare: Eșichierul din Normandia și Eșichierul din Anglia.

Marele Maestru se opri în dreptul trezorierului Templului, fratele Luc. Deși nu avea în ierarhia Templului alt rang decât pe acela de frate, acesta era totuși cel mai important, prin contactele sale cu regele și prin rolul său în Comisia de conturi[24].

Trezorierul era un bărbat masiv și riguros. Razele ce veneau dinspre geamuri luminau o privire cenușie precum Marea Nordului și care dovedea pătrunderea ascuțită. Se citea sub masca de calm, măsură și detașare, în buzele subțiri și strânse, gustul pentru secrete.

— Cum sunt rezervele tezaurului de la Luvru, frate Luc?

— Într-un mare deficit, frate, răspunse trezorierul. Aflat în fața unor noi greutăți bănești, regele face apel la ajutorul nostru. Ce e de făcut?

Molay păru să reflecteze un moment.

— Și dacă refuzăm?…

— Dacă refuzăm!… repetă trezorierul. Prin condițiile creditului și prin împuținarea numerarului, regele va recurge la acțiuni nefaste.

— Adică?

— Deprecierea monedei, spuse fratele Luc cu o voce neutră.

Molay îl privea insistent. Părea să înțeleagă în sfârșit gravitatea situației.

— Și, probabil, noi tulburări. Atunci, nu am fi oare acuzați că punem piedici bunului mers al afacerilor în regat?

— Mă tem că e singura modalitate de a face față. Totuși…

Molay îl întrerupse cu un gest și rămase o vreme tăcut.

— Mi se pare că pierdem din vedere esențialul, frate Luc. Avem numai de câștigat, dacă vrem să ne înțelegem în continuare cu regele.

Trezorierul scutură încet din cap.

— Frate, regulile prudenței conduc în afaceri. Am sacrificat prea mult pentru finanțele statului. Și fixându-l cu o privire austeră: mi-aș pune zălog propria viață că regele nu-și va onora angajamentele față de Ordin.

Marele Maestru avea o încredere totală în fratele Luc. Acesta avea o experiență îndelungată și bogată în tot ceea ce presupune tradiția subtilă a finanțelor și a afacerilor. Cunoașterea sa în acest domeniu era uriașă. La adăpost de ambiții și intrigi politicianiste, el își croise un drum în sferele

---

[24] Această Comisie era echivalenta actuală a Curții de Conturi.

înalte ale puterii, fără ca ceva să-l fi putut abate de la datorie. Exigent, conștiincios, nu încălcase niciodată vreo regulă. În fața regilor și a nobililor, reputația sa era fără pată.

Molay îl privi din nou. Un surâs ușor îi îmblânzi expresia feței.

— Faceți așa cum înțelepciunea v-o dictează, frate Luc.

Și își continuă inspecția.

Rigoarea activităților contabile, practicile financiare pe care Templierii le cunoșteau până la perfecțiune, la care se adăuga și o mare probitate, făceau din ei un Ordin financiar puternic.

O acumulare considerabilă de bogăție și de cunoaștere, de-a lungul veacurilor, îi determina fără îndoială să devină un fel de legatari ai regatului. La preocupările negustorești ale Templului se adăuga protecția pelerinilor și a călătorilor (aceasta fusese de altfel vocația lor de la început), prin crearea unei flote de galere ce brăzdau Mediterana și luptau neobosit cu pirații din Africa de Nord.

În plus, donațiile generoase ale credincioșilor, contribuiau la sporirea averilor.

În circuitul său, Jacques de Molay nu uita nici de serviciile anexe care aveau un rol important în bunul mers al Templului. Se ducea apoi spre zidurile de incintă unde, riguros aliniate, se aflau grajdurile pentru cai și vite și staulul oilor. În unghiul de incintă erau potcovăria și șelăria. Biserica, dormitoarele și infirmeria, flancate de fortăreață, dădeau spre câmpurile cultivate.

Rumoarea unei zile de muncă la țară urca în aerul dimineții liniștite și senine. Zdrăngănitul unei căruțe, lovituri rare ale ciocanului pe nicovală, dangătul unui clopot, nechezat de cai, lătrat de câini, toate aduceau o notă de familiaritate solemnității zidurilor.

Dintr-o singură privire cuprinse acele pământuri străvechi, unde se întâlneau bătrânețea și tinerețea pură. Vedea trecând prin fața lui, la adăpostul zidurilor masive, o agitație continuă, un du-te vino neobosit. Pe drumul dintre podgorii se zăreau siluete grăbite la ceasul renașterii naturii sub valul de lumină. Și era înălțător să vezi acest om, care avea și putere și autoritate, cu un uimitor amestec de modestie și mândrie, lucrând cu o sapă în mână alături de frații grădinari.

Uneori, Marele Maestru făcea drumuri mai lungi, călare, peste șesuri și pârloage acolo unde zilierii angajați lucrau la defrișarea

terenurilor. Se confrunta uneori cu probleme de plată și adăpost, pe care reușea să le rezolve în folosul Templului. În ciuda atâtor treburi lumești, spiritul Ordinului rămânea profund ancorat în credința cea mai sinceră. Actele sale de cucernicie și generozitate îl impuneau ca un Ordin drept și milostiv. Mai frecvent decât oricare alt Ordin religios, primea și hrănea sărmanii. Și numeroși șerbi au fost eliberați datorită lui.

Jacques de Molay se încumeta uneori să plece până în provinciile cele mai îndepărtate ale Occidentului, în Anglia, la Poitou, în Aragon, în Portugalia și chiar până în Italia Meridională ori în Ungaria, pentru a inspecta castelele și domeniile Templierilor. Și pretutindeni avea drum deschis. Seara, împreună cu trezorierul, reunea un consiliu restrâns din câțiva ierarhi ai Templului. Dezbăteau principii și măsuri ce trebuiau luate pentru bunul mers al Ordinului pe care-l conducea. Și cu toții își făceau o datorie de onoare din stricta aplicare a acestora.

După ce luase ca de obicei masa în refectoriu, alături de frații săi[25], Jacques de Molay se retrase în seara aceea în cabinetul său de lucru.

•

Trecuse un an de la sosirea sa în Franța. În aparență nimic nu se schimbase în jurul lor. Dar, deși templierilor li se arăta aceeași considerație și erau tratați cu fastul rezervat demnitarilor, nimic nu mai era la fel. Ceva se schimbase în bunul mers al lucrurilor, prevestind mari răsturnări ale vremurilor. Maestrului de Molay îi reveneau în minte, clare, frânturi de amintiri. La trecerea lor prin mulțime observase ceva, o umbră de jenă în privirile care-i urmăreau atent, și pe chipuri apărea îndoiala. Zvonuri alarmante circulau prin cetate. Se spunea că niște secte secrete pregăteau deja tulburări.

Pe cât putea să vadă limpede, tot acest complot era pus la cale cu mână de maestru. Și avu brusc convingerea că totul era în legătură cu instanțele superioare. Un presentiment tulburător venea deodată să-i întunece sufletul. Și toate astea parcă se transmiteau zidurilor înalte și netede ale fortăreței. Îl frapa ca niciodată până acum liniștea lor, aspectul rece și trufaș. Acest

[25] Cu excepția zilelor când primea personalități importante, Marele Maestru lua masa în refectoriu, împreună cu frații săi.

aspect evoca imaginea a ceva amenințător, ce urma să se închidă peste el și peste frații săi.

Pierdut în gânduri întunecate, nu auzi că cineva bătea la ușă. O adiere ușoară trecu iute prin cameră, făcându-l să tremure. Flacăra lămpii pâlpâi. Se întoarse: un bărbat deschisese ușa fără zgomot. Un râs ușor îl liniști.

— Intră, Thibaud, copilul meu, spuse cu blândețe.

Un tânăr Cavaler, bine legat, cu brațe lungi și suple, intră. Pe chipul său cu trăsături regulate și armonioase, străluceau ochi mari și luminoși. Privirea-i părea hrănită de focul unei pasiuni puternice. Și această privire era atât de intensă, încât părea că vede dincolo de lucruri. Gesturile îi erau sobre și chibzuite, iar vocea armonioasă, era joasă și profundă. Un straniu amestec de ardoare și reținere emana din întreaga-i ființă.

Fiu al unuia din marii baroni ai cruciadei căzut pe Pământul sfânt, Thibaud rămăsese orfan din fragedă pruncie. Pe patul de moarte, tatăl său care se împrietenise cu Jacques de Molay, îl încredințase acestuia pe Thibaud. Molay se atașase repede de copil și prezența acestuia îi făcea o plăcere deosebită. Anii trecuseră și Thibaud nu voia să urmeze altă cale decât aceea a protectorului său.

La recucerirea Ierusalimului de către creștini, el primise mantia albă chiar din mâinile părintelui său adoptiv care-l luase apoi pe tânărul Cavaler în garda sa. Avea pe-atunci optsprezece ani. Vocația sa fu strălucit confirmată de realitate. Cu un curaj rar întâlnit, cu devotament și spirit de sacrificiu, se distinsese în bătălii. Intrase în Ordin pe căile triumfale ale vitejiei și îndrăznelii. În timpul lungilor marșuri, fusese deschizător de drum într-un spațiu al fricii și al morții.

— Așază-te acolo, spuse Marele Maestru. (O expresie dureroasă îi marca trăsăturile.) Te așteptam, reluă el după un moment.

— Păreți neliniștit, nobil frate, observă Cavalerul.

— Este mai mult decât neliniște, fiul meu, este frică.

Cu un gest obosit. Își sprijini coatele de masă și cu fruntea în mâini rămase o clipă tăcut. Apoi, ridicând capul, se uită la el cu o privire venind parcă de foarte departe.

— O conspirație țesută împotriva Ordinului răspândește în oraș zvonuri mincinoase semănând tulburare și ură în spirite.

Poporul le dă crezare, căci aplecarea sa firească îl împinge să distrugă ceea ce iubea odată.

Thibaud ridică ușor din umeri cu un surâs.

— Ți se pare absurd pentru că ești tânăr, spuse Molay cu o voce joasă. Nu știi ce patimi brutale zac adormite în mulțime. Trebuie să mă crezi, insistă el, fixându-l pe celălalt cu privirea, nu sunt temeri zadarnice și fără temei.

După un moment de tăcere, reluă:

— Dacă le-aș vorbi prietenilor, le-aș produce silă. Dacă nu le voi vorbi, aș putea fi acuzat de neglijență. Și poate s-ar gândi că nu sunt la înălțimea așteptărilor. Sărăcia spiritului meu și numeroasele-mi defecte îmi impun să mă retrag în tăcere. Dar este un lucru pe care refuz să-l fac.

— Mai mult ca oricând, sunteți indispensabil Ordinului.

— Da… zise el clătinând din cap. Și totuși, nu pot să îndepărtez pericolele pe care sufletul meu le presimte. Sunt unii ce-ar vrea cu sfruntată nerușinare să-i vadă pe Templieri băgați de-a valma în Ordinul Ospitalierilor! Și oare cui anume ar folosi minunea asta?

Thibaud îl asculta respectuos. Molay rămase o vreme fără să spună nimic. O liniște grea se lăsă căscând parcă un gol în jurul lor.

Rumoarea îndepărtată a fortăreței încetase de mult. În camera cu pereți goi și reci nu se mai auzeau decât alunecarea pașilor pe dalele de piatră și sfârâitul lămpii. Era noapte de-a binelea. Prin fereastra deschisă se zărea un colț de cer cu sclipirea înghețată a stelelor.

— Nu mai suntem oare decât niște vânători de himere? Să nu existăm oare decât pentru a ne opune națiunilor? reluă Molay așezându-se greoi în fotoliul său. Destinați să ne aflăm mereu în linia întâi a tuturor conflictelor, să răzbunăm lumea pentru patima-i zadarnică, nu ni se iartă înfrângerea de la Saint-Jean-d’Acre. Și totuși, acolo niciunul dintre luptători n-a fost cruțat. Pătrunzând în labirinturile groazei, ne-am acoperit de praf și sânge. În prezent, acest Ordin preasfânt, care a dat soldați și armate lui Christos, nu-și mai găsește rațiunea de a fi. Opoziția față de existența noastră este profundă.

Privirea lui Thibaud întârzie o vreme asupra lui. Pupilele, ușor umbrite, păreau că vor să ascundă în spatele lor un secret, iar fața avea o expresie concentrată, aproape dureroasă. Molay i se

păru deodată bătrân, foarte bătrân. Și profund mișcat, tânărul își întoarse privirea spre fereastră.

Se făcu liniște.

— Trebuie să dăm chiar atâta importanță bârfelor străzii? întrebă el, privind iar spre tutorele său.

— Tocmai acestea mă neliniștesc. Căci această neobișnuită schimbare vine de undeva, de mai sus... Fratele Luc, trezorierul nostru aflat în slujbă la Palat, m-a lămurit în legătură cu acest subiect dureros. Noi suntem războinici și slujitori ai Bisericii. Noi nu știm prea bine ce înseamnă intrigile puterii, reluă el cu o voce dintr-odată obosită.

— Dar nu este Papa protectorul nostru, replică Thibaud. Nu știe el foarte bine ce se petrece?

— Sfântul Părinte, protectorul nostru... repetă, clătinând din cap. Da... fără îndoială. Alarmat de poveștile astea, m-a chemat la el. Eu însumi doresc să-i dau, prin viu grai, explicații în legătură cu aceste lucruri grave. În noaptea asta, adăugă el cu greutate, n-am avut parte nici măcar de un ceas de somn liniștit, trezit fără încetare de coșmaruri.

Ridică ochii spre el și-l privi intens:

— Ce ți-am spus acum Thibaud nu trebuie să mai afle nimeni. Păstrează pentru tine ce ai auzit.

Rămase pierdut în gândurile sale.

— Oare am trăit atâta doar pentru a asista neputincios la această infamie? adăugă, scoțând un suspin ușor.

— Alungați aceste temeri, mărite frate. Ce se poate face împotriva unor oameni credincioși a căror fidelitate în serviciul Domnului n-a fost niciodată pusă la îndoială? spuse Cavalerul cu un ton ce dovedea siguranță și calm. Un Ordin recunoscut prin onoare și credință. Să fie oare calomnia și trădarea, răsplata pentru serviciile pe care Templul le-a făcut și încă le mai face Coroanei?

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Thibaud, pentru vorba ta bună. Să nu mai vorbim despre asta, spuse el, punând mâna pe umărul tânărului. Te-am chemat, continuă după un moment de tăcere, pentru că afecțiunea pe care ți-o port mă determină să-ți împărtășesc între patru ochi problemele grave care mă frământă. Dar n-am făcut decât să mă vait. Iartă-mă. Sunt un bătrân egoist. Nu, n-o să mai spun nimic.

Apoi îl privi cu mai multă atenție.

— Mi s-a spus c-ai venit să mă vezi noaptea trecută. Ce se întâmplă, Thibaud? Toată lumea a observat o schimbare în felul tău de-a fi. Furtuna din sufletul meu nu mi-a dai răgaz să te întreb. Spune-mi, ce te frământă?

Thibaud lăsă capul în jos.

— Nu pot vorbi în momente atât de nepotrivite, spuse el încet.

— Ce poate fi atât de grav să nu-mi poți spune mie?

— Scump frate, maestru și părinte drag care cu inimă generoasă mi-ai dăruit totul, mă tem că îți voi aduce o altă mare durere.

— Chiar dacă ar fi să sufăr și mai mult, spune-mi ce-ți tulbură astfel sufletul? Vorbește!

— Vai, cât îmi este de greu…

— Destul! Vorbește! Ți-o cer!

— Nobilul meu părinte, vin să înapoiez alba mantie pe care am primit-o din mâinile voastre.

— Ce spui?

— Renunț la legământul pe care-l făcusem. O iubesc pe nobila fiică a contelui de Laigneville, prinț de Normandia.

Molay îl privi consternat.

— Nefericitule! Și cum s-a întâmplat? Spune.

— Vă amintiți când m-ați însărcinat să-l însoțesc pe conte pe pământurile sale. Din ziua în care am văzut-o trecând pragul alături de tatăl ei, inima mea a tresărit de bucurie și încântare. Ea m-a privit cu un aer grav. Eu o privisem la rândul meu, fără să-mi mai pot lua ochii de la ea. Și de-atunci mă gândesc fără-ncetare la ea. Mă rugam la Dumnezeu să-mi stingă focul, tremurând în același timp la gândul că Cerul mi-ar putea îndeplini rugămintea. Seara, mă îndepărtam de tovarășii de călătorie. Discuțiile între patru ochii, conversațiile din jurul mesei, la cină, observațiile voalate, râsetele înăbușite, mă enervau. Într-o seară, când masa se terminase, m-am ridicat și am ieșit. Am rămas mult timp învăluit în întuneric, descumpănit, târându-mă prin stepa nesfârșită, cu inima grea și mintea golită. Acum totul dormea în fortăreața Ordinului unde făcusem popas. Pașii mă purtară pe un drum, către malul mării. M-am așezat pe o movilă de nisip unde nu creșteau decât tufe și mărăcini. Ochii mei, parcă orbi, alunecau pe imensitatea goală. Deodată, am simțit clar o prezență, foarte aproape. Alertat, m-am întors. Doamna de Laigneville – Adèlaïde – era acolo. S-a apropiat de

mine cu ochii plini de lacrimi și mi-a mărturisit iubirea. Gloria de pe fruntea mea, flăcările pasiunii din inima mea îmi dădură siguranță. La rândul meu, i-am spus cât de mult o iubeam. Să vă mai vorbesc despre entuziasmul tinerilor care se iubesc?

— Dacă mă iubești, nu mă părăsi. Am nevoie de tine.

— Iubita mea, i-am răspuns, ar însemna să-mi încalc datoria față de Domnul Dumnezeul Nostru și față de Ordin făcând promisiuni atâta timp cât port veșmântul. N-aș fi decât un cavaler perfid, un dezertor. Ai mai iubi un trădător al credinței sale, al onoarei sale? Adèlaïde dragostea mea, mă vrei nemernic și proscris? Nu te pot iubi atâta timp cât port veșmântul.

Am plâns amândoi.

Remușcările îl urmăreau pe nefericitul Templier care eram. Ce va ceda? Dragostea în fața datoriei, fericirea în fața fidelității? Ce să mai spun de săptămânile petrecute lângă ea? Inima mea uimită primea un val de bucurie neașteptată, de nebănuită blândețe. Lumea mi se părea acum vastă și frumoasă, ca un poem. Întors la Paris, alături de frații mei, încercam cu înverșunare să scap de această realitate căreia îi eram prizonier și mă revoltam împotriva ideii monstruoase de a mă abate din drumul pe care voiam să-l urmez. Vegheam și mă rugam în genunchi, în post negru, cum n-o mai făcusem niciodată, cerându-i lui Dumnezeu să dea putere fiecărei fărâme din trupul meu spre a lupta împotriva acestui sentiment ce se cuibărise în mine și mă subjuga. Dar nimic nu putea pune capăt iubirii fără de margini.

Unde era tânărul călit, adolescentul care în noaptea de veghe dinaintea investirii sale nu-i cerea lui Dumnezeu decât să-i întărească sufletul pentru a înfrunta toate pericolele întru gloria Sa? Îmi petreceam nopțile rugându-mă. Rămâneam cufundat într-o lungă tăcută așteptare, iar dimineața mă găsea adormit în capelă.

De câte ori m-am întors către Dumnezeu, eu, păcătosul, spre Cel fără de păcat, dar sufletul meu rămânea rece asemeni stelelor pe care le contempla ea. În mine nu mai era decât frământarea care-mi străbătea inima ca un curent limpede și răcoritor. Eram același și totuși de nerecunoscut.

Mă credeți fericit și satisfăcut. Alaltăieri mă aflam încă în cea mai neagră descurajare. Să mă fi înșelat asupra drumului? Mă aflam într-o lume a durerii, abandonat, uitat de toți. Priveam în

jurul meu, fără să văd. Nu știam ce să fac. Astăzi, mărturisesc, totul s-a limpezit în jurul meu. O, nici n-aș putea să vă spun ce înseamnă pentru mine perspectiva zilelor lungi petrecute departe de ea. Mi-o imaginez brodând flori de mătase ori citind o carte. Îi văd chipul pretutindeni, în flori, în seninul cerului, în lucirea stelelor. Și acest sentiment neașteptat pe care-l străbate o undă de suferință mă sperie și mă surprinde. Acum, după ce am luat hotărârea să renunț la legământ, mă simt mai liniștit. Accept să părăsesc rândurile fraților mei. Soldaților Templului, tovarăși nobili care prin devotamentul lor sublim au dat un generos exemplu creștinătății, le cer să-mi acorde în continuare stima lor, a cărei valoare o cunosc. Mă costă acest pas, continuă el cu voce joasă, dar mă supun destinului.

Nu pot decât să mă supun pasiunii ce se înfiripă și mă tulbură, plăcerii pe care o simt iubind-o. Iată, acestea-mi sunt gândurile și sentimentele, trebuia să vi le împărtășesc pentru că-mi sunteți nobil frate și părinte. Nimic nu m-ar fi putut smulge de lângă voi. Înțelegeți cu câtă durere și tristețe renunț la legământul meu. Adio, nobile senior, îndrăznesc să sper că-mi veți păstra afecțiunea.

Molay rămase o vreme fără să spună nimic. Un fel de negură plutea în privirile sale. Se întoarse spre fereastră, ascunzându-și astfel chipul și privi distrat în depărtare.

— Fiecare cuvânt auzit a smuls inimii mele un suspin, spuse în cele din urmă, întorcându-se spre tânăr. Spune-mi, totuși, că n-ai uitat promisiunile din adolescență, regulile cavalerești, exigențele Ordinului nostru care ne-au făcut tari, rigorile dure ale vieții de luptă, de sacrificiu și de suferință.

Ai uitat oare ardoarea pe care o aveai când, îngenuncheat în fața altarului, ai primit, din mâinile mele, mantia albă de Cavaler al Templului? Și toată acea șlefuire indispensabilă spre a face, de-a lungul anilor, dintr-un copil al Franței, cu inimă clocotitoare, un Templier? Ai uitat tot? Și asprimea traiului pe care-l ducem, disprețuind confortul și nevoile naturii noastre? Pe pământurile acelea sterpe unde ne ardea soarele, dar și mai mult privirea feroce a dușmanilor noștri, tu ai luptat alături de frații tăi…

Vorbea cu voce joasă și vibrând de emoție ca murmurul unei pasiuni.

— Tu, cel pe care-l consider fiul meu, carnea mea, tu vrei să ne părăsești! Despărțirea e aici. Nu te voi mai revedea… Nu te

voi mai chema. Nu, n-o să plâng... Nu sunt decât un biet bătrân copleșit. Eu, Marele Maestru al Templului, sunt acum cel mai sărac muritor. Du-te, fiul meu. Nu pot să mă opun naturii fremătând de iubire. La ce bun regretele, ele n-au cum să se opună forței din tine. Adio, Thibaud, adăugă, strângându-l în brațe. Nu-ți murdări cu lacrimi obrajii de soldat al lui Christos.

7 • Thibaud și Adèlaïde

Pe fluviu, lumina era în scădere. La capătul fiecărei zile, Thibaud simțea, mai mult ca oricând, dorul chinuitor de Adèlaïde. Aceste ceasuri goale îl lăsau dezorientat și trist. Nu mai rezista și își părăsea camera rece de singuratic. Îi plăcea să hoinărească pe străzile locuite de negustorii cetății, să se amestece cât mai adânc în mulțimea căreia-i simțea pulsul febril.

Se afla acum pe Petit-Pont, care părea că se năruie sub mulțimea caselor cu console, ghemuite unele într-altele, ca forfota zgribulită a unor ființe ce încearcă să se sprijine și să încălzească. Trecea pe lângă oameni veseli sau încruntați. Negustori ambulanți, telali, băieți de prăvălie își făceau auzite vocile stridente. Ghicitori și jongleri, felceri ce scoteau dinți, ucenici, magicieni ambulanți, pietrari și fântânari, vagabonzi întrețineau o hărmălaie continuă care, asemenea unei respirații ample, ieșea din măruntaiele cetății, cuprinzând-o apoi în întregul ei.

Lui i se părea că simte viața însăși pulsându-i sălbatic în tâmple și privirea i se umplea de toate aceste mișcări și forme, care îndrăznețe, care letargice.

Merse de-a lungul străzii Fèves, care din vremea merovingienilor mărginea mănăstirea Saint-Eloi, apoi coti pe strada Vieille-Draperie. Hala de grâne aflată nu departe, era plină de mărfurile scoase la vedere ale negustorilor.

Oricât de nerăbdător ar fi fost s-o întâlnească pe Adèlaïde, întârzie pe străduțele înguste, ce șerpuiau printre vechi case adormite, pe care nicio mișcare nu părea să le trezească. Se aplecă peste balustrada ce mărginea Grand-Pont. Pe apă, o barcă se desprinsese de mal și pornise în derivă; un clipocit ușor se auzi din apropierea malului. Se aplecă și mai mult și văzu un cadavru plutind fără zgomot pe apă. Mirosul pătrunzător al dughenelor de pește și al măcelăriilor, înșirate pe malul apei, în care își vărsau continuu resturile, îl făcu să grăbească pasul.

Orașul, cu turnurile de veghe și clopotnițele sale, se întindea leneș de-a lungul fluviului, ca o corabie uriașă ce părea că dansează în reflexele apei. În jurul cetății, printre câmpuri și podgorii, se ridica târgușorul Saint-Germain-des-Près, în mijlocul căruia se înălța abația. Se afla acum pe strada Barillerie. Palatul regal se ridica la extremitatea insulei. Lucrări de extindere și înfrumusețare erau în curs. O epocă de splendoare se deschidea.

Nici nu-și dădu seama cât mai rătăci așa, cu gândurile în derivă. Simți deodată o adiere răcoroasă atingându-i obrajii. Privi de jur împrejur. Apa liniștită a fluviului scălda reședința Laigneville. Pașii îl purtaseră într-acolo fără să-și dea măcar seama. O portiță îngustă, ascunsă de iederă, permitea accesul într-o grădină părăsită unde o găsea de obicei pe Adèlaïde. Era sigur că la ora aceea ea îl așteaptă. Dar în noaptea aceasta nu-l aștepta nimeni acolo. Ciuli urechea ascultând orașul adormind.

Zgomote până atunci imperceptibile, izbucniră deodată în liniștea înșelătoare și în semiîntunericul care-i ascuțea toate simțurile, permițându-i să străbată spații nemărginite într-o fracțiune de secundă.

Zgomotul de copite al vitelor întorcându-se de la pășune, sforăitul cailor trăgând căruțe ce scârțâiau prelung, dangăt de clopote, toate, suspendate în liniștea nopții, se năpusteau acum asupra lui. I se părea că se află nicăieri și în același timp pretutindeni.

Și când rumoarea aceasta încetă, vântul îi aduse slab și fragmentar un murmur confuz de voci amestecate ce alunecau ușor peste el. Își ținu respirația, cu privirea sfredelind prin întuneric, ca la pândă, și așteptă. Tăcere populată de umbre, apoi șoapte ce-i mențineau starea de plăcută încordare. Nu se temea să stea așa, oricât, știind că nu-l va trezi decât momentul revederii Adèlaïdei.

Un foșnet prin iarbă îl făcu să ciulească urechea. Privirea sa, pătrunzătoare, ca de șoim, recunoscu silueta iubită. Inima începu să-i bată sălbatic. Ea venea cu pas grăbit spre adăpostul unde o aștepta.

— Adèlaïde! Dragostea mea, ești aici, spuse ieșindu-i în întâmpinare.

— Sunt aici, lângă tine, sufletul meu. Nimeni, nu, nimeni și nimic nu m-ar putea împiedica.

Pasionat, o sărută pe buze, cuprinzând-o în brațe atât de strâns încât păru s-o înăbușe.

— Vino, spuse ea.

Îl conduse către un umbrar, pe malul unui pârâiaș limpede. Așezați pe o bancă, se priveau, strângându-se în brațe, fără să spună niciun cuvânt.

Luna se ridicase. Acum el îi putea vedea chipul palid, părul auriu, ochii uimiți și parcă răutăcioși în același timp, trăsăturile pline de căldură și blândețe.

— În singurătatea camerei mele am plâns de-atâtea ori, spuse ea șoptit. Am petrecut atâtea nopți de melancolie, disperată că n-am să te mai revăd niciodată. Nu aveam decât o singură consolare de care mă agățam: jurământul pe care mi l-ai făcut că vei renunța la tot pentru a-ți lega destinul de al meu.

Ea îl privi cu o blândă neliniște:

— Rătăceam prin viață ca o ființă pierdută. Îmi pierdeam mințile. Mă gândesc și acum la toate astea tremurând…

— Dragostea mea, nu-ți întuneca sufletul cu gânduri nebunești. Fii fericită ca și cum ne-am afla în ziua nunții noastre.

Ea își lăsă capul pe umărul lui.

— Nu știu de voi vedea vreodată zorii acelei zile. Ce-am putea face noi împotriva voinței și mâniei tatălui meu? M-a promis fiului unui nobil, prieten de-al său, și astfel mi-a hotărât destinul. Deciziile legate de viața mea au fost luate de când eram foarte mică. Nu, nu voi putea aparține nimănui altcuiva decât ție.

— Ne vom iubi în taină. Jur pe onoarea mea că voi face tot ce-mi stă în putință, totul, pentru a ne împlini dorințele.

Și întorcându-și privirea spre ea, adăugă:

— Nici lumea, nici înaltele funcții pe care le voi ocupa în viitor, pe lângă rege, nimic nu mă va ține departe de tine. Viața fără tine este un pustiu de gheață.

Îi prinse mâinile și i le sărută îndelung: mâini fierbinți care-i făcură deodată sângele să freamăte, născând în el o dorință nouă. Cu respirația întretăiată ea se lipi de el.

— Iubita mea, îți amintești…? îi spuse visător. Prima oară, în parcul pustiu… Mergeam alături… Îmi pusesem mâna pe umărul tău…, iar tu ai început să tremuri. Am înțeles în noaptea aceea că erai a mea. Nici pământul, nici cerul, nici copacii, nimic din ceea ce mă înconjura nu-mi aparținea mai mult decât tine.

Ea își ridică chipul frumos către el.

— În noaptea aceea, lângă tine, blândul meu stăpân, viața mi se părea o minune.

O cuprinsese în brațe și cu mâna îi apropie capul iubit, dar ea i-o luă înainte, lipindu-și buzele fierbinți de ale lui, cu ochii închiși. Gestul neașteptat îl înnebuni pe Thibaud care o strânse și mai aproape. Îi simțea prin rochie căldura coapselor și rotunjimea formelor. Îi sărută fruntea, ochii, gura, apoi gâtul, îi mângâia umerii, apăsându-i ușor, cu degetele calde, buzele.

— Te iubesc!... Te iubesc!.. șopti el.

O patimă nedomolită îi cuprindea, îi unea, într-o lume care nu mai era decât a lor. O îmbrățișă iar, fericită, lăsându-i-se în voie. Totul se topea în jurul lor într-o așteptare misterioasă. O dorință instinctivă, adesea simțită în vigoarea tinereții, se năștea în el. Buzele calde se întredeschiseră, le atinseră pe ale ei și avu parte de cel mai fierbinte sărut pe care-l cunoscuse vreodată.

O bucurie de nespus îl cuprindea. Senzații noi îl străbăteau ca o muzică interioară, greu de exprimat. Ceea ce simțise la prima lor întâlnire lua dimensiuni amețitoare. Pieptul i se ridica, inima bătea cu putere, îl chinuia o dorință devorantă, într-un extaz care nu se mai termina.

Ea se lipise cu totul de el, cu respirația sacadată, abandonându-i-se cu o dulce greutate, ce-l făcea s-o dorească și mai mult. Cu ochii închiși, cu chipul palid, plutea spre el în întuneric asemenea unui răsărit de lună. Cuprins de pasiune el își simți forțele crescând clipă de clipă. Cum trăise până atunci o viață de constrângere și înfrânare, nu știa nimic despre natura sa pătimașă. Rămaseră așa, strânși unul într-altul, cu buzele lipite, gâfâind, cu ochii închiși.

În vârtejul care-l cuprinsese, nu mai știa nici unde se afla nici cine era. Nu mai exista nici trecut, nici viitor, nu mai exista decât acest corp fierbinte lipit de al său, arzându-l, aceste buze lipit de ale sale...

Vocea lui Thibaud devenea tot mai pătimașă. Mângâierile lor erau o încântare. Și în liniștea nopții nu se mai auzi decât rostogolirea celor două trupuri.

•

Ce-o să ajungă, ce-o să se întâmple cu el? Nici nu și-ar fi imaginat că se va afla într-o stare atât de jalnică. De zece zile nu o mai văzuse pe Adèlaïde. O așteptase nopți întregi în grădina părăsită. Nicio veste însă nu venise de la ea, niciun

semn de tandrețe. Ce să facă? Parcă era într-un pustiu, redus la neputință.

Această fericită libertate care-i fusese redată, departe de a-i limpezi viața, i-o făcea și mai întunecată. Tot ce îl înconjura era nou, totul îi era necunoscut, totul era inutil.

Nu era legat de noua sa viață decât prin ochii Adèlaïde. Chipul ei surâzător, căldura privirii, aerul binevoitor… Toate bucuriile blânde pe care le gustase alături de ea, erau acum departe și asta pentru vecie.

Iubirea este nevinovată. De ce e atunci amestecată cu atâta durere? Sufletul său era numai furtună și remușcări, care-i sporeau însă dorul.

Cine-l împiedica să trăiască fericit cu Adèlaïde? Contele, care în trecut îi arătase prietenie, ar fi consimțit, oare, dacă i-ar fi cerut-o cu insistență? Dar dacă ea încetase să-l mai iubească? Se temea de cine știe ce schimbare de comportament și își umplea timpul suferind. Oricât de ciudat i s-ar fi părut, această suferință dădea un plus de realitate vieții. Oamenii, veselia lor, obiectele, tot ce îl înconjura rănea singurătatea sufletului său.

Rămase mult timp așa, incapabil să răspundă la o mulțime de întrebări.

În momentul acela, în mijlocul incertitudinilor, ghimpele remușcării se făcu simțit și el privi din nou spre viața sa în rândurile Templului alături de Marele Maestru și-n toate locurile unde trăise în inocență. Lacrimi tăcute îi curgeau pe obraz din belșug fără să-și dea măcar seama. Pregătise totul pentru cununia lor secretă. Închiriase o casă plăcută pentru ei doi. Dar de când luase această hotărâre nu mai reușise nici să-i vorbească, nici să o vadă. Să fi aflat oare tatăl ei despre planul lor?

Temerile îi umpleau sufletul. Zadarnic încerca să-și păstreze nădejdea. Doar amintirea pasiunii lor și a felului în care se despărțiseră îl păstra în viață susținându-i speranțele.

Întâlnirile lor… bucuriile ce-i cuprindeau inima; toate virtuțile se strânseseră în inima aceea de care el se simțea legat… până la moarte.

Dovezile de iubire pe care i le dăduse ea îl linișteau, îi potoleau frământările. Păstrase amintirea curată a fiecărei clipe. Îi revedea chipul radios ridicat spre el, acea voluptate delicată și

sensibilă cu care i se oferea. Trebuia să-i scrie… Gândul acesta îi dădu putere. Și pregătindu-se, lacrimile i se opriră.

Te voi revedea oare curând, Adèlaïde, iubirea mea?

Îți vot revedea chipul drag? Și umbra în nopțile senine?

Absența ta mă copleșește și mă tulbură… Sufăr pentru că nu te întâlnesc. Tăcerea ta îndelungată mă umple de teamă. Teama de a nu-ți mai putea spune: te iubesc.

Când o să te revăd? Îți voi povesti atunci toată dulcea suferință a așteptării și toate gândurile pe care nu le-am împărtășit nimănui, ți le voi spune doar ție. Mă vei privi cu ochii tăi frumoși, luminoși, cu atenția aceea tandră ce mă învăluie ca o ploaie blândă de primăvară. Nu pot trăi fără de tine. Mi te imaginez pretutindeni, cu chipul tău, cu vocea, vorbindu-mi. Departe de tine mă cuprinde o disperare ucigașă. Lângă tine uit tot ce mă întristează. Respir același aer ca și tine. Lângă tine știu că exist. Dar, vai, cât de scurte sunt momentele acelea și cât îmi bucură sufletul. Mă rog Cerului ca ele să nu se termine decât odată cu bătăile inimii mele. Vei fi curând soția mea în fața lui Dumnezeu. Spune-mi, mai vrei tu asta? Aștept să te cuprind în brațe. Adio, te iubesc mai mult ca oricând. Și oricât de mare îmi este patima, știu că mâine te voi iubi încă și mai mult decât ieri.

Al tău, Thibaud.

Voi da acest bilet credincioasei tale servitoare Lucie, pe care o voi aștepta lângă biserică.

Așteptă două zile, două zile lungi și o noapte nesfârșită. În sfârșit, primi o scrisoare de la Adèlaïde. O deschise cu gesturi febrile și citi:

Unde ești, frumosul meu cavaler? Te revăd frumos, curajos, nobil. Plâng de recunoștință dar și de teamă. Ochii îmi ard de atâtea lacrimi. Am atâtea să-ți spun,

dragul meu. Bucuria pe care o simt de când ți-am citit biletul este fără pereche.

Să te revăd, iată ce-mi doresc fierbinte. Tatăl meu mi-a dat de înțeles că bănuiește ceva. Întâi m-am bucurat văzând asta, căci speram că se va decide. Dar continuă să se opună dorințelor mele și pentru a fi mai sigur, m-a luat cu el la moșiile sale. Nu i-am putut înșela vigilența ca să te previn. Contele remarcase cu neliniște emoția care mă cuprindea de fiecare dată când ți se pronunța numele. Frumusețea ta, distincția chipului tău, eleganța sobră a veșmintelor, totul îi arăta că prezența unui asemenea oaspete ar fi periculoasă pentru fiica sa: «*Îl iubești pe Thibaud*», *mi-a spus el astăzi când eram gata de plecare. «Încerci să mi-o ascunzi. Obligațiile ce pornesc din dragostea mea față de tine mă determină să te trimit la o mănăstire. La întoarcerea mea vom mai vorbi.»*

A trebuit să-mi ascund lacrimile. Preferam să mor decât să mă resemnez cu o asemenea despărțire. Mă tem să nu descopăr și alte necazuri, dar în acest moment nu pot simți decât bucuria minunată ce-mi umple sufletul.

Când mă gândesc la toate clipele dulci, temerile mele își iau zborul. Așteptând, tânjesc după plăcerile la care nu mă pot gândi fără ca pasiunea mea, plină de recunoștință, să nu-mi umple din nou inima. Nicio bucurie nu poate fi mai mare decât aceea de a te iubi, stăpânul meu drag.

Numai orele până când voi putea să-ți îndulcesc toate suferințele și să mă supun dorințelor tale.

A ta, devotată Adèlaïde.

Tatăl meu, chemat la treburile sale, s-a văzut obligat să mă lase singură cu servitorii. Lucie îți va deschide în această noapte poarta grădinii și te va conduce în camera mea.

De cum termină de citit biletul, Thibaud se grăbi să iasă din cameră și să pornească spre reședința Laigneville. Cuprins de

bucuria momentului, nu dădu atenție agitației ce cuprinsese strada mai mult decât de obicei. Atâta fericire era însă în el, încât nu-i mai lăsa timp de observație. Nevoia de singurătate îi purtă pașii spre malurile înverzite ale Senei. Vântul îi aluneca blând pe obraji. Acum, speranța i se părea infinită. O mulțime de gânduri și proiecte i se succedau în minte. Dăruindu-se bucuriei acestei clipe, gusta plăcerea, redescoperind liniștea interioară și pacea spiritului. Fericirea, pe care o crezuse dispărută, îi renăștea în suflet. Orele se scurgeau fără să-și dea seama. Se făcu noapte. Ajunse gâfâind în fața reședinței. Lucie îl aștepta deja. Traversară parcul. O peluză vălurită străbătută de un pârâiaș și de jur împrejur, pădurea. Mai departe, alte păduri, alte câmpuri. În fața casei, nu bazin de apă cu ghizdul înalt. Urcă o scară în spirală condus de Lucie, care-i arunca din când în când o privire peste umăr, asigurându-se că o urmează. Străbătură săli mari, mobilate somptuos, fără să întâlnească vreun servitor. I se păru deodată că se află într-o casă nelocuită. Ca și cum i-ar citit gândurile, Lucie își întoarse spre el obrazul plin de cute pe care străluceau ochii mari și triști.

— Servitorii care se ocupă de casă sunt acum în aripa lor. Iar camerista stăpânei nu intră în cameră decât atunci când stăpâna lipsește. Veniți, cavalere, adăugă blând, nu trebuie să vă temeți de nimic.

Se opri în fața unei uși cu două canaturi. Camera Adèlaïdei era de dimensiuni potrivite, bogat decorată cu tapiserii de Reims și candelabre florentine.

Pe patul larg și scund, o cuvertură de mătase roz strălucea în lumina lumânărilor, ca un rond de flori în miezul zilei reflexele sale purpurii umpleau aerul și se jucau pe pereții acoperiți cu tapiserii aurite. Thibaud rămase un moment în prag, nemișcat, ca într-un vis. Ochii lui n-o vedeau decât pe Adèlaïde, în picioare în mijlocul camerei. Se simțea inundat de un val fierbinte care i se răspândea în tot corpul. Adèlaïde privea cu ochii ei minunați, mai frumoși chiar decât în amintirile lui. Era acolo, lângă el.

— Tu, Thibaud, ești tu. Abia îndrăznesc să cred.

Îi prinse mâna.

— Adèlaïde, iubirea mea! Te revăd, în sfârșit!

Își lipi mâna micuță de pieptul lui.

— Privește. Vezi unde suntem. Aici voiam să te aduc în noaptea aceasta.

Ea nu-l pierdea din ochi. O privire limpede și temătoare îl țintuia alături de ea, ca o vrajă.

— Cât de albaștri îți sunt ochii, iubita mea, albaștri și liniștiți ca țara lui Christos unde m-am luptat atâta. Ochi ce văd paradisul. Iar părul tău blond este ușor ca un văl luminos și cald precum sărutările. Tot vuietul mării stă închis într-o scoică, toată voluptatea iubirii este pe buzele tale. Și când mâinile tale dragi încetează să mă atingă, tot ce e mai bun în viață mi se refuză.

În picioare, în fața lui, ea îi surâdea trist.

— De ce îmi vorbești așa? Mă privești, mă simți și gândești de parcă m-ai vedea pentru ultima oară. O, Thibaud, dragul meu, numai de nu te-aș pierde!

El o prinse în brațe și scuturând din cap îi spuse cu blândețe:

— Să mă pierzi!… Dar dragostea mea este nesfârșită. Tu ești bucuria mea, patima mea. De n-aș putea să te mai văd, moartea mi s-ar părea dulce!

O strânse la piept, șoptindu-i:

— Cuprins de regrete amare pentru că l-am renegat pe Dumnezeu, mă simt uneori îngropat în rușine. Nu mă mai consider demn de tine. Însă un cuvânt, o privire de a ta îmi ajung pentru ca zbuciumul să înceteze.

— Nedemn de mine spui?

Erau așezați unul lângă altul pe o laviță, între perne.

— Dragostea mea, frumosul meu cavaler, niciodată soarele nu va vedea o ființă mai nobilă ca tine.

Și deodată, cu un gest pătimaș, îi luă mâinile într-ale ei și i le sărută cu foc.

— Toată viața nu voi face decât să te iubesc, să fiu alături de tine, să trec peste toate obstacolele, să înfrunt furtuni sălbatice, să îndeplinesc chiar lucruri imposibile, fără fort, fără să spun nu, ca pe ceva obișnuit.

El nu i răspunse, îmbrățișând-o cu și mai multă pasiune.

— Cum de-am meritat, oare, o asemenea iubire întrebă în sfârșit, învăluind-o într-o privire plină de lumină.

Apoi, după o scurtă tăcere:

— Lumea se complace în asprime și indiferență. Pământul este dur și neclintit și pe drumurile sale se apropie de noi amenințări. În fața a tot ceea ce ne-ar putea amenința, iubirea noastră va închide ușile.

Ea își așeză tandru capul pe umărul lui.

— Nu-mi pot ascunde neliniștea. Văd cu teamă cum în fața noastră se află o lume ce se clatină pe propria-i ruină, continuă el trist. Cum ar putea fi altfel? Când cei aflați la putere, uitând legile onoarei, nu se mai gândesc decât cum să-și sporească puterea? Când în fiecare zi acuzații jignitoare sunt aduse Ordinului Templierilor?

— Thibaud, prietene, nu te mai chinui singur… Toate astea nu sunt decât zvonuri ce vor pieri de la sine.

— Lângă tine sunt fericit și fără gânduri negre, îndrăgostit fără păcat.

Se ridicase și-o strânsese mai aproape de el. Îi căută privirea. Ochii ei strălucitori păreau două flăcări calde, aprinse de o dorință nouă. În clipa aceea părea să nici nu-l mai privească: era încordată, deschisă acestei nopți care aluneca în tăcere peste ea și care asemenea unui val uriaș o ridica, o lua cu el. Își strecură mâna sub ceafa ei, aplecându-i capul. Ea părea dintr-odată că i se lasă grea în brațe, sub buzele fierbinți. Sărutările nebune coborau ca ploaia pe trupul destins. Degetele i se plimbau pe față, de la rădăcina părului spre ochii închiși, până la buzele dulci și fremătânde pe care le apăsă pe mâna lui, atât de blând, încât din mintea lui tot restul lumii dispăru. Și în liniștea care se lăsase nu se mai auzea decât respirația sacadată care-i umfla pieptul. Rămaseră așa, ore lungi, învăluiți în întuneric. Adèlaïde se odihnea acum lângă el, liniștită. Din când în când, o privea dormind, parcă îndepărtându-se, asemenea unei bărci ușoare purtate de apele calme.

Patima care-l cuprinsese se stingea, lăsându-l obosit și gol, ca un fluviu cu apele împuținate. Privea în jurul lui, deodată temător și neliniștit, spre fundul camerei, spre ușile grele, spre pereții înalți pe care mișcarea apei din bazin arunca necontenit reflexe. Neliniștea aceasta îl făcu să se ridice, bâjbâind prin întuneric, căutând un punct de echilibru, cu privirea fixă și urechile ciulite: s-ar fi zis că încearcă să surprindă, în întuneric, apropierea unui pericol.

Adèlaïde se trezi, obosită și trandafirie după noaptea de plăceri. Îl chemă blând, întinzându-și brațele spre el:

— Vino, Thibaud, nu mă lăsa singură.

Ca un însetat, îi sărută iar buzele dornice și roșii, trupul ce i se oferea plin de exaltare. Noaptea grea se închise iar deasupra lor, și el căzu într-un somn greu, bântuit de vise triste.

Lumina cenușie a zorilor abia începuse să joace pe pereți că Thibaud era deja în picioare. Se îmbrăcă în grabă. Apoi, deschizând încet ușa, păși peste trupul Luciei adormită în prag.

8 • Întâlnirea cu Clement al V-lea

Bertrand de Got, provenit din înalta nobilime din Gascogne, s-a născut în castelul Villandraut, în apropiere de Uzeste. Tatăl său, seniorul Garcias de Got, era baron de Uzeste și Villandraut. Al treilea fiu al unei familii numeroase și cu o avere mediocră, Bertrand nu putea decât ori să lucreze pământul, ori să plece la război sub stindardul altui nobil. Dar cum nu se putea resemna cu niciuna din aceste alternative, se îndreptă, de la o vârstă fragedă, spre cariera ecleziastică. A fost numit astfel preot la Bordeaux.

Mânat de ambiție, începu studii speculative de drept canonic și de drept civil, la Orlèans și apoi la Bologna[26]. O întreagă generație de clerici serioși, reprezentanți ai scolasticii, aproape toți de origine modestă, ajunseseră, prin efort, tenacitate și muncă, în urma studiilor de drept, în pozițiile cele mai înalte ale judecătoriilor.

Cum mulți seniori își revendicau drept moștenire proprie donațiile făcute de părinții lor în beneficiul Bisericii, conflictele între cele două părți erau din zi în zi mai aprinse. Biserica avea nevoie așadar de minți care s-o slujească așa cum se cuvine în aceste litigii. Ca om priceput, el înțelesese beneficiul pe care-l putea avea de pe urma acestei situații și a negocierilor pe care le-ar fi putut conduce.

Nelipsindu-i nici inteligența, nici ambiția, Bertrand urmă calea deschisă de înaintași. Foarte priceput în litere, pe care le studiase la Toulouse, ajunsese să fie recunoscut gustul său ca fiind rafinat. Era la curent cu toate cărțile epocii sale și se interesa de științele noi și mai cu seamă de alchimie.

A început prin a fi paracliser la biserica din Bordeaux, iar apoi vicar general al fratelui său, Béraud de Got, arhiepiscop de Lyon. Papa l-a recompensat, numindu-l episcop de Comminges, iar după încă patru ani, i-a dat arhiepiscopia de Bordeaux.

---

[26] Prima facultate de drept a fost creată la Bologna în secolul al XII-lea înaintea celei de la Paris. Această facultate era o adevărată pepinieră de juriști.

Misiunea cu care fusese însărcinat de papa Bonifaciu al VIII-lea, și anume negocierea păcii între Franța și Anglia, a fost primul pas al ascensiunii sale fulgerătoare. Pentru serviciile aduse, papa îl recompensă, numindu-l episcop de Comminges. Patru ani mai târziu ajunsese deja arhiepiscop de Bordeaux.

În marea înfruntare dintre Filip și Bonifaciu, el s-a numărat printre cei care s-au declarat fățiș de partea papalității. Ignorând amenințările regelui[27], s-a dus la conciliul convocat de suveranul pontif la Roma, expunându-se astfel unor pericole reale, precum și confiscării tuturor bunurilor sale.

Nu era lipsit de curaj, însă meritul său în această privință nu era chiar atât de mare, căci riscurile fuseseră mereu calculate. Și totuși, acest om ambițios, ascuns, avid de putere, era capabil de loialitate. El s-a opus cu îndărătnicie procesului postum pe care regele încerca să-l deschidă lui Bonifaciu, binefăcătorul său.

În perioada cât stătuse la Roma, se remarcase prin maleabilitate și bunăvoință și își făcuse mulți prieteni în ambele partide. Prieteniile care mai târziu aveau să-l ridice la rangul de papă au fost țesute atunci, acolo.

La vârsta când oamenii încep să reflecteze căutând o justificare pentru actele din trecutul lor, Bertrand de Got începu să se amestece în intrigile cardinalilor, jucând însă rolul celui imparțial, căutând alianța cu marile familii a căror putere enormă apăsa, cu zdrobitoare greutate, asupra deciziilor episcopatului. Făcând risipă de dovezi de loialitate, și către unii și către ceilalți, el reușise, cu o artă ce îmbina manevrele și inerția, să se țină în afara luptelor.

Mereu la pândă pentru a simți înclinările balanței, el știa să se apropie de partidul dominant, întărindu-și însă și poziția pe lângă partidul advers. Nu înceta să întărească, să dea asigurări, să subscrie la angajamente, făcându-și cu abilitate aliați în toate taberele. Înclinat spre inerție, amâna mereu, căutând să câștige

---

[27] Filip era în conflict cu Bonifaciu. Disputele între ei au apărut din cauza impozitelor cerute pentru nevoile statului. Bonifaciu nu avea nici cea mai mică intenție să renunțe la supremația pe care cruciadele i-o conferiseră, reunind regi, principi și nobili din toată lumea creștină. Papa a publicat atunci faimoasa bulă *Clericis laicos* care interzicea clerului să plătească vreun impozit puterilor laice. Filip a profitat cu abilitate de această greșeală pentru a-și identifica interesele cu cele ale poporului și ale nobililor. Regele a dat foc bulei. Jignit, Bonifaciu a convocat un conciliu la Roma, chemând și clerul francez. Filip a interzis prelaților să se prezinte, amenințându-i că, în caz contrar, li se vor confisca bunurile.

timp. Totul rămânea cu grijă învăluit, protejat. Neavând vicii cunoscute, nimeni nu-l putea influența.

Curtenitor, indulgent, binevoitor, nu părea să aibă nici exigențe, nici aspirații, și, cum nimeni nu-l suspecta de nimic, fusese lăsat să urce treptele ierarhiei. Împăciuitor și totuși intransigent, când era vorba de principiile sale, generos, dar în aceiași timp aprig și răzbunător, știa să-și uite ranchiuna atunci când asta aducea avantaje. Bănuitor, nu-și dezvăluia niciodată planurile și nu se implica decât după ce se informase temeinic! Măsurat și metodic, avea arta de asculta.

Modul său de a gândi, deși ancorat în realitate, era lipsit de acea forță vitală care face lumea să avanseze. În timp ce vorbea, dovedea intuiție și perspicacitate, dar niciodată măreție. În jurul lui, inteligența rece și ambiția făcuseră parcă să înflorească flori de gheață. Superstițios și veșnic îngrijorat de propria-i sănătate, consulta astrologi și magicieni. Se împrietenise cu celebrul medic și alchimist Arnaud de Villeneuve. Asemenea tuturor celor lipsiți de profunzime, se lega de aparențe, văzând fragmente de adevăr și niciodată adevărul în întregul său. Și totuși dovedea o mare sete de cunoaștere, fiind la curent cu tot ceea ce se petrecea în secolul său. Citise cărțile lui Marco Polo și aflase cu uimire de rezultatele căutărilor lui Jean de Montcorbier în Tartaria[28] și în China. Și se arăta mult mai interesat de aceste cuceriri îndepărtate ce umpleau creștinătatea de speranțe, decât de reformele din interior.

A fost proclamat papă la 5 iunie 1305. Se afla la Bordeaux când primi scrisoarea prin care conclavul îi comunica alegerea sa. Înainte de alegere, regele Franței fusese consultat. Avusese loc o întrevedere la Saint-Jean-d'Angeli. Se făcură desigur și înțelegeri secrete. Reconcilierea cu Charles de Valois, absolvirea completă a regelui și a clanului Colonna, anularea în registrele pontificale a bulelor ofensatoare la adresa Franței și poate chiar procesul contra memoriei lui Bonifaciu, fuseseră puncte asupra cărora se căzuse de acord.

În aceste condiții, Filip cel Frumos consimți la alegerea sa.

Însă Bertrand de Got nu era niciun spirit superior și niciun suflet mare, era un om abil și chibzuit. Își dădu așadar seama că situația sa la Roma sau la Perugia avea să fie la fel de precară

---

[28] Tătarii, în care adepții cruciadelor vedeau, de mult timp, principalul sprijin împotriva musulmanilor, păreau, mai mult ca oricând, înclinați spre creștinism.

ca și cea a predecesorilor săi. Roma, pradă instabilității feudale, era un fel de deșert periculos pentru oricine-l traversa. Însoțit de o suită princiară, plecă deci la Lyon, oraș ce i se păru potrivit să joace rolul de capitală a creștinătății[29]. Ceremonia înscăunării se desfășură în biserica Saint-Just, în duminica de 14 noiembrie 1305. Aurul, argintul și mătăsurile își revărsau reflexele asupra unei mulțimi zdrențăroase și mizere, care striga de bucurie cu lacrimi în ochi și cu respirația tăiată.

Această demonstrație de bogăție și fast constituia pentru popor preludiul rânduielilor și al liturghiei, stârnindu-i astfel entuziasmul. Coroanele conților, mitrele prelaților, brocartul stacojiu, veșmintele de hirotonisire, trenele solemne, mătăsurile înflorate și purpurii căzând în falduri, duceau cu gândul la zbuciumul flăcărilor, în vreme ce poalele pelerinelor bogate, învolburate de curenții de aer, fremătau ca pânzele unor corăbii pe mare.

Nimic nu lipsea acestei zile de sărbătoare, nici fervoarea, nici izbucnirile de veselie cu care se amestecau cântările sfinte. Sunetele grave și prelungi ale trompetelor cădeau ca niște valuri fierbinți pentru mulțime. Papa înainta călare.

Sub tiară i se vedea fruntea largă, ochii pătrunzători și întunecați, bărbia ușor ascuțită. Împodobit cu diadema sa „era asemenea regelui Solomon”[30].

Regele Franței, pedestru, ținea frâul calului, apoi cei doi frați ai regelui, Charles de Valois și Louis d’Evreux aduseră suveranului pontif același omagiu.

Mulțimea se înghesuia la trecerea lor pentru a vedea extraordinarul spectacol. În timp ce cortegiul cobora pe strada Gourguillon, un zid supraîncărcat de spectatorii care se cățăraseră să vadă mai bine, se prăbuși, chiar în momentul trecerii lui Clement… Papa fu răsturnat de pe cal, fără a fi rănit, iar tiara îi căzu în praf. Charles de Valois fu atins, ducele de Bretania, lovit mai grav, muri; la fel și Gaillard de Got, unul dintre frații papei, cardinalul Mathieu des Ursins și alte douăsprezece persoane din cortegiu. Era un semn rău. Pentru superstițiosul Clement, era o prevestire tristă. Nemulțumiții

[29] Orașul Vienne – oraș aflat pe teritoriul Imperiului – fusese ales de Clement al V-lea pentru încoronarea sa. Alegerea nu era însă pe placul lui Filip cel Frumos. El a impus Lyon-ul ce se afla pe domeniile imperiale, dar unde regele poseda o enclavă, în locul unde se afla și castelul Saint-Just. Aceasta a fost prima capitulare a papei.
[30] Cronicar anonim.

văzură în astă întâmplare pedeapsa pentru alegerea făcută împotriva voinței lui Dumnezeu.

Abia urcat pe tronul pontifical, Clement începu să acționeze ca un papă, afirmându-și suveranitatea și privilegiile. Chiar de la primul act semnat, el dovedi că afacerile mărunte, îl preocupau la fel ca și cele mari. Venise vremea reglării conturilor. Îi suspendă pe unii pentru motive minore, pe alții chiar pentru simple fleacuri. Își plasă rudele în episcopii și în principalele funcții ecleziastice. Darurile și onorurile se făcuseră tot mai somptuoase.

Curtea sa nu avea nimic de a face cu o instituție sfântă. Nicicând nu se mai văzuse o asemenea risipă de lux și bogăție. Cei aflați în vârful ierarhiei afișau un nivel de trai regal. Se vorbea peste tot de cheltuielile nebunești ale suveranului pontif. Sejururile sale pe la mănăstiri, deosebit de costisitoare, aduceau a jaf. Unii prelați rămăseseră, după trecerea sa, săraci lipiți.

Abuzurile oamenilor papei întreceau măsura. Contrar devizei familiei sale cu care se mândrea atât – *Par infinis*, egal celor mai umili – suveranul pontif se îmbăta de lux și plăceri. Deși în puterea vârstei, trăsăturile sale erau puternic marcate. O expresie de suferință frapa pe oricine-l privea. Plăcerile unei senzualități târzii, până atunci înfrânată de ambiție, marcau sănătatea sa fragilă. Nu pleca nicăieri fără frumoasa Brunissende, contesă de Perigord[31], care „îl costă mai mult decât Pământul Sfânt"[32].

Către anul de grație 1306, Clement fu atins de-o boală dintre cele mai grave. Activitatea zilnică și o viață de plăceri îl epuizaseră.

Scăpă deocamdată morții. Zăcu într-o oboseală extremă vreme de un an.

Dar activitatea lui Filip cel Frumos nu ținea seama de un papă bolnav. Soliile regelui veneau continuu, nu bine se încheia una că următoarea era deja pe drum.

Problema Templierilor, mai ales, lua proporții pe care Clement încerca zadarnic să le minimalizeze. După numeroase negocieri,

---

[31] Moravurile sale erau considerate mai puțin severe. Legătura cu contesa de Perigord, fiica contelui de Foix, era cunoscută de toți. Nu s-a făcut nimic pentru atenuarea scandalului.

[32] Cronicar anonim.

întrevederea atât de dorită de rege fu hotărâtă pentru ziua de Rusalii a anului 1307, la Poitiers.

În ajunul acestei întrevederi, Clement se afla în cabinetul său de lucru. Prin ferestrele înalte și înguste se strecura o rază de soare, mângâind în fugă obiecte de argint și de bronz. De-a lungul pereților, dulapuri din stejar lustruit, pline cu cărți – greoaie in-folio –, cu legături aurite, un astrolab, un compas, un echer și alte câteva obiecte aruncate la întâmplare. Flamura în culorile Sfântului Scaun ocupa o porțiune de perete. Un foc viu ardea în cămin, însă penumbra pusese stăpânire pe acest loc, cufundat în tăcere, un aer închis și trist accentuând sentimentul de amorțeală și izolare.

Ce-avea să iasă din această întrevedere? se gândea Clement, așezat într-un fotoliu cu tapițerie de Reims.

Regele se încăpățâna cu cererile lui și trimitea solie după solie. Neînsemnătatea trimișilor regelui făcea ca insolența să fie și mai greu de suportat. Epistolele acestuia, scrise într-un stil pe cât de dur, pe atât de imperios, nu conțineau nici cea mai mică dovadă de respect, nici măcar un dram de recunoștință pentru binefacerile cu care papa nu se zgârcise. Solicitările regelui începuseră de altfel chiar din momentul alegerii sale, cât încă se afla la Lyon. Nu-i acordase oare dreptul de a impozita, cu zece la sută, bunurile clerului francez, vreme de doi ani?

Charles de Valois urma să devină împărat la Constantinopol când cruciada pe care avea s-o conducă va reuși. Numirea unei comisii pentru canonizarea celui care se va numi sfântul Ludovic[33] nu era un favor oarecare. Papa oferea totul, dar cu destulă nemulțumire. Servind drept arbitru în disputele politice, favorizase, de altfel, întotdeauna interesele Franței.

În timpul bolii, Clement simțise parcă degetul lui Dumnezeu arătând spre el. Cuprins de teamă, declarase, în perioada convalescenței, că în viitor este hotărât să nu mai facă astfel de favoruri.

Cuprins de gânduri, nu-l observase pe preotul-secretar care intrase și aștepta, ținând în mână un document. Privi în jurul lui ca un om abia trezit din somn și, cu un gest de lehamite, luă sigiliul și îl apăsa pe un pergament pecetluit cu ceară.

---

[33] Această sanctificare îl va face pe cronicar să noteze: „Prin sfințenie mai mult chiar decât datorită armelor, creștea această plantă viguroasă ce acoperea tot pământul”, iar dușmanii pretindeau că „rar din aceasta rodeau fructe bune”.

În sfârșit, în ziua de Rusalii, la ora trei după-amiaza, regele Franței își făcu intrarea la Poitiers. Țesături somptuoase de Niceea împodobeau fațadele caselor. Orașul devenise, în ziua aceea, centrul creștinătății.

Panglici roz sau purpurii atârnau de crengile copacilor. Pe drumul presărat cu flori, suita înainta călare, în bună ordine. Cavalerii, doi câte doi, formau escorta. Veneau apoi seniorii regatului și mai marii Bisericii. Niciodată nu se văzuse o adunare atât de bogată și cai cu harnașamente atât de scumpe. Clerul, burghezii, breslele meșteșugarilor alergau în întâmpinarea lor, fluturând stindarde. Și vocile lor puternice le însoțeau marșul cu imnuri sacre.

Privirea suveranului străbătu pentru un moment mulțimea, parcă sfredelind-o. Chipuri vesele sau grave, surâsuri fermecătoare, gâturi grațios înclinate – toți se bucurau de acest spectacol. Castelul apăru între câmpii, livezi, ape curgătoare și terenuri arate. De îndată ce regele puse piciorul pe pământ, fanfarele izbucniră. Clement ieși să-l întâmpine în fața castelului.

Tapiseriile purpurii, covoarele aduse din Tesalia și pe care se vedeau lei, leoparzi, animale marine și de pădure, împodobeau sala vastă, acoperită cu dale de marmură, în care se mișcau, purtate ca pe valuri, veșminte stacojii, de culoarea santalului sau a purpurei, mantouri de zibelină pe care sclipeau rubine, smaralde sau topaze. Flăcările candelabrelor făceau să lucească mânerele bogat împodobite ale săbiilor și închizătorile blănurilor.

Monarhul era în culmea fericirii. Înconjurat de regi, de prinți, de duci, el prezida stările generale ale Europei și juca rolul de conducător al creștinătății. Triumful casei regale a Franței era evident din toate punctele de vedere. Prin Filip cel Frumos, visul papei Grigore al VII-lea privitor la o Biserică supremă și suverană, era definitiv anulat. Victoria regelui Franței asupra papalității era un bun câștigat și fără cale de întoarcere. Cina se desfășură în sălile fastuos decorate cu capiteluri din marmură de Numedia, cu obiecte de artă de un gust desăvârșit, precum aceste păsări de bronz, acești păuni așezați pe mesele masive din lemn de abanos. Un portic magnific, lucrat minuțios, împodobea intrarea în sala cea mare. Mulțimea numeroasă și bogată savura vinuri alese, cu onoruri și veselie.

În seara următoare, Filip și Clement se întâlniră, doar ei doi, pentru a hotărî ce e de făcut. Regele îl știa pe suveranul pontif reticent în problema Templierilor. El începu printr-o discuție despre războaiele care sfâșiau sudul Franței, între conții de Foix și de Armagnac, apoi vorbiră despre problemele rămase în suspensie în raporturile Franței cu Anglia și cu Flandra. În tot acest timp, judecata papei fu de partea intereselor casei regale a Franței. În cele din urmă se ajunse la problema spinoasă.

— Ați dori, astăzi, dragul nostru fiu, să aboliți acest Ordin glorios, și, urmând judecata poporului, să-l abandonați, începu Clement, cu o voce joasă și clară, ca într-un dialog între patru ochi.

Chipul regelui rămânea imobil, dar privirea-i părea acum mai dură, mai ascuțită.

— Deznodământul de neînlăturat al acestei situații este destrămarea Ordinului, adăugă papa. De altfel, o mulțime de povești alarmante circulă prin oraș. Lucruri cumplite, greu de pronunțat, monstruozități pe care le-a generat natura lor perversă, agită spiritele, dând naștere la oprobriu și scandal. În calitate de suveran pontif, noi știm bine ce se petrece în rândurile fiilor noștri, continuă el pe același ton egal, părând să nu ia în seamă tăcerea încruntată a regelui. Oameni ostili Ordinului, trădători, cavaleri excluși din Templu, răspândesc pe seama sa cele mai negre calomnii. Tulburări pregătite cu bună-știință se răspândesc în toate straturile populației. Jigniri aduse Crucii, moravuri perverse, ritualuri și reguli strâmbe; tremur doar oprindu-mă cu gândul la toate aceste excese care nu fac decât să denunțe perfidia celor ce stârnesc asemenea zvonuri.

— Totul acuză acești cavaleri care sunt un pericol, spuse Filip, cu figura împietrită. Avem dovezi.

— Este de necrezut, imposibil. Și, scuturând trist din cap: Oh, crude sunt vremurile care aduc în inimi infamie și trădare pentru a arunca nenorocire și rușine asupra unui Ordin sfânt.

Chipul regelui era de o duritate înspăimântătoare. Nicio undă de ezitare nu-i mișca trăsăturile înghețate.

— Asemenea vouă, Prea Sfinte Părinte, suntem îndurerați. Temerile și îndoielile ne tulbură. Nu există altă soluție mai bună decât aceea de a deschide o anchetă.

— O anchetă! repetă papa surprins. Nu înțelegeți, iubite fiu, că a deschide o anchetă împotriva Ordinului ar însemna o umilire a Bisericii?

— Iar lipsa de discernământ, letargia sa, neglijența sa n-ar fi oare o atitudine răuvoitoare față de fiii săi? replică regele sec. Temeți-vă de judecata semenilor voștri!

— Mai mult decât de judecata semenilor noștri, ne temem de judecata lui Dumnezeu, spuse Clement cu blândețe. Sunt puse sub acuzație moravurile unor războinici demni de onoare, ce au trăit și au murit pentru cruce. Li se atribuie fapte josnice, în vreme ce ei și-au consacrat viața slujirii lui Dumnezeu și a regelui lor, a onoarei și a patriei. Nu putem reproșa acestor Cavaleri nicio abatere cât de mică, adăugă el cu un ton mai ferm. Dintre toți ceilalți, noi cunoaștem cel mai bine faptele. Și rugăm pe dragul nostru fiu să rețină că Ordinul și-a păstrat în ochii noștri atât gloria, cât și onoarea.

— Ar fi trebuit oare să mă aștept la această rezistență?

Din ochii regelui alunecă o privire arzătoare și fixă.

— Am hotărât că Ordinul trebuie să dispară. Refuzul Sanctității Voastre nu este ceea ce așteptam. Vă amintim că Dumnezeu vă poruncește să pedepsiți erezia și blasfemia. Vă cerem, Prea Sfinte Părinte, să vă alăturați acestei decizii, adăugă el, parcă prea calm. Ne-ar displăcea să vă constrângem în acest sens.

Cuvintele căzură într-o liniște grea și jenantă. Se spusese prea mult sau poate prea puțin. Să fi fost o aluzie la procesul împotriva papei Bonifaciu?

Clement era dispus să cedeze în anumite puncte, dar se opunea categoric ideii unui proces postum al fostului papă, apărând memoria binefăcătorului său și onoarea Bisericii, pentru care era suveran și garant.

Era ceva jignitor în răceala excesivă a regelui, în tonul tăios cu care vorbea. Ridică ochii spre el. În lumina înșelătoare, trăsăturile lui i se părură cadaverice, parcă secătuite de o febră ascunsă. Se simți el însuși pe o pantă alunecoasă și totuși refuza să subscrie la un act condamnabil. Iar această poveste urâtă era doar la început. La celălalt capăt era probabil rușinea, dezonoarea.

— Știm că sunt ambițioși. Ne sfidează autoritatea. Prin faptele lor nelegiuite sunt mereu subiect de scandal, adăugă regele.

Suveranul pontif scutură ușor din cap, părând să se întoarcă de departe. Cu un aer absent îl privi pe rege și, într-o tresărire de mândrie, adăugă calm:

— Putem afirma că niciunul dintre ei nu este vinovat de necredință. Vedem acum pedeapsa, vedem oprimarea, dar nu vedem crima. Oare n-au câștigat, prin faptele lor, prin curajul lor, respectul popoarelor? Acești bravi Cavaleri, soldați curajoși, au pășit hotărât către moarte sau către glorie pe malurile Iordanului, pe câmpiile Siriei, salvând de atâtea ori Idumeea! Lumii întregi le-au fost exemplu, cavalerilor săraci, pelerinilor pierduți printre nisipuri și chiar necredincioșilor, căci toți le-au recunoscut virtuțile nobile. N-ar fi oare mai bine să oprim orice acțiune împotriva Templului? Dragul nostru Filip, care țineți în mâinile voastre puterea, pentru bunul Dumnezeu, acordați-ne încrederea și să facem cauză comună în numele dreptății și al milosteniei.

— Avem atâta milostenie, cât nici n-o putem arăta, Sfinte Părinte. Dar ne-ar displace să vă vedem acoperind, cu toleranța Voastră nemăsurată, desfrâul, excesele nedemne și chiar blasfemia.

Clement pricepu amenințarea pe care o ascundeau vorbele. Cel care-l învinsese pe Bonifaciu era capabil de orice.

— În ceea ce ne privește, iubite fiu, vom vorbi conducătorului Templierilor căruia îi respectăm și îi admirăm vitejia. Marele Maestru ne este drag. El nu s-a abătut niciodată de pe drumul drept al onoarei. Condus de stindard și Cruce, a fost părtaș la fapte glorioase. Binevoiți, iubite fiu, să-l convocăm aici înainte de a se lua orice altă decizie. Nu putem proceda violent cu Ordinul. Orice gest necugetat n-ar face decât să agraveze lucrurile.

— O rugăm pe Sanctitatea Voastră să facă totul așa cum se cuvine. Nu am vrea deloc să constatăm că sunt lucruri pe care refuză să le pună în dezbatere, spuse regele, privind în gol.

Chipul suveranului pontif se întunecă. Acest dialog se dovedea tristul prolog al unei drame cu consecințe grave, îl apăsa. Trebuia oare să devină complice la distrugerea unui ordin sfânt și glorios? Era o crimă de înaltă trădare împotriva unor inocenți, victime ale avidității unui suveran. Se simțea zguduit, ființă umană slabă. Sacrilejul secolului avea să fie comis. Toate aceste semne prevestitoare nu erau poate decât

simptomele unui rău ce avea să se abată asupra capului său albit. Această întrevedere îl lăsă pe suveranul pontif într-o neliniște profundă. Era destul de subtil pentru a înțelege că regele voia să schimbe o stare de lucruri în avantajul său. Dar nicio jurisdicție laică nu o putea substitui pe cea a Bisericii. Doar papa avea dreptul să ia măsuri împotriva Templului, în întregul său. Inchiziția putea acționa împotriva fiecărui membru în parte, iar inchiziția era în mâinile lui Filip. Clement, care-l cunoștea foarte bine pe monarh, știa și că acesta nu va ezita să se servească de ea împotriva Templului dacă va fi necesar.

Trebuia să ia măsuri cât mai repede cu putință și să joace tare.

Câteva zile mai târziu, suveranul pontif îi primea pe Jacques de Molay și Hugues de Pairaud. Marele Maestru îngenunche în fața papei și-i sărută inelul. Hugues de Pairaud făcu la fel. Cu un gest amabil, Clement îi pofti să se așeze în jilțuri. După un schimb de replici formal, li se adresă cu o voce joasă și binevoitoare, pentru a-i face să se simtă în largul lor, în ciuda lucrurilor neplăcute pe care urmau să le discute.

— Dragii noștri fii, spuse el privindu-l drept în ochi pe Marele Maestru, am primit vești pe care cu greu le-am putea crede, căci în virtutea nobilelor voastre acțiuni v-am purtat întotdeauna recunoștință… Zvonuri dintre cele mai alarmante circulă pe seama Templului și au ajuns până la noi. Ce este adevărat în aceste povești? După părerea noastră nu poate fi vorba decât de un complot.

Chipul lui de Molay luă o expresie dureroasă.

— Prea Sfinte Părinte, oricât m-aș strădui, nu înțeleg nimic din acest val de ură care se revarsă asupra noastră zilnic. Mă tem mai puțin pentru mine cât pentru frații mei și pentru Ordinul nostru sfânt. Sângele pe care l-am vărsat pe Pământul sfânt, adăugă el cu o voce care tremura ușor, dovedește că niciodată nu ne-am dat înapoi de la îndatoririle noastre sacre. Mai este oare necesar să amintim de fidelitatea și integritatea noastră? Dreptatea și adevărul au triumfat asupra multora dintre dușmanii noștri. Lumea întreagă ne-a recunoscut și ne-a înțeles sacrificiul. Popoarele s-au arătat onorate de prezența noastră. Astăzi însă, dușmani numeroși, sus-puși, tocmesc niște nenorociți, suflete corupte, pentru a asmuți lumea împotriva noastră.

Papa, cu aer gânditor, rămase o vreme fără să răspundă.

— Tocmai în acest scop v-am chemat, iubite fiu, spuse apoi Clement cu o mare blândețe în glas, pentru a afla ce se întâmplă din gura celui mai nobil prinț al Bisericii. Nimeni nu poate trece cu vederea acțiunile voastre și vitejia voastră. Lauda tuturor vă ridică spre ceruri.

— Harul Domnului să pogoare peste Sfinția Voastră pentru aceste vorbe bune, spuse Molay vizibil emoționat.

— Să nu mai vorbim despre trădătorii care răspândesc minciuni pe seama Ordinului. Spuneți-ne ce se petrece în raporturile voastre cu regele? întrebă papa, dând din cap cu un gest din care răzbătea o uriașă oboseală.

La lumina lămpilor se puteau vedea pe obrazul său urmele lăsate de boală.

— Mâini de maestru pregătesc condițiile pentru a interveni eficace. Se strâng dovezi ale „infamiilor” noastre pentru a putea pune mâna pe bunurile noastre cele mai legitime, interveni Pairaud, ferm.

Pe fața lui arsă de soarele și vântul deșertului luceau ochi negri, sclipitori. Severitatea și blândețea se întâlneau în fizionomia sa. De un devotament fără slăbiciuni, de o energie fără violență, el își închinase întreaga viață lui Dumnezeu și Ordinului. Își îndeplinea sarcinile riguros. Exigent și scrupulos, nu încălcase niciodată vreo regulă.

Clement îl fixă pentru un moment, cu o privire ușor febrilă.

— Ne vom da toată silința să facem să tacă gurile rele.

Se făcu din nou liniște.

— Ingratitudinea este ceva monstruos, reluă el, dând din cap trist, iar mulțimea ingrată este un monstru cu mii de capete. Noi îi cunoaștem bine firea. Acum că i-a fost stârnită insolența, că i-a fost provocată ranchiuna, s-a aprins un foc al cărui fum vă va înnegri. Este obligația regelui să pună stavilă unui potop de calomnii, sublinie el cu un ton dur.

— Regele pare că îi favorizează, replică Pairaud cu amărăciune.

— Aceste schimbări ne mâhnesc și ne miră, spuse papa. Ne vom plânge Alteței sale pentru tăcerea sa.

— Din păcate, Prea Sfinte Părinte, reluă Molay cu o expresie resemnată, regele refuză să ne asculte. L-am întrebat care este

cauza acestei tăceri și ne-a răspuns că, absorbit fiind într-o sfântă meditație, nu-și poate întrerupe devoțiunea.

— Aceste minciuni răspândite asupra Ordinului nu pot sluji gloria Bisericii, care dorește să domnească asupra inimilor înainte de a domni asupra statelor, răspunse Clement.

— Ne păstrăm deplin încrederea în Sanctitatea voastră, Sfinte Părinte, spuse Molay.

Papa rămase o vreme pierdut în gândurile sale, apoi reluă cu vocea apăsată.

— Noi nu ne îndoim de virtuțile și de credința voastră. A venit vremea să se pună capăt zvonurilor mincinoase și să se înfrunte cu tot curajul prejudecățile. Nobilii și prelații își vor arăta adeziunea.

Și continuă, accentuând clar fiecare cuvânt:

— Regele are datoria, prin rangul său suprem, pentru poporul său și pentru drepturile sale, să salveze onoarea Templului. Făcând astfel, o va face pentru binele întregii creștinătăți.

Marele Maestru lăsă capul în jos, părând să reflecteze.

— Dacă este să-i observăm planurile, interveni Pairaud, după o scurtă ezitare, nu văd decât primejdii pentru frații noștri, Prea Sfinte Părinte.

Privirea lui Clement deveni distantă și rece:

— Popoarele care v-au văzut glorioși și puternici, se vor opune și-l vor determina să fie prudent…

Făcu o pauză și adăugă:

— Este adevărat că aveți adversari puternici. Îi vom pune pe frați față în față cu cei care-i acuză. Vom face tot ce se poate pentru ca regele, prin bunăvoința și grija sa, să plece urechea la plângerile voastre și la pericolele teribile la care calomniatorii voștri vă expun. Oare prin binefacerile sale, n-a cinstit el virtuțile voastre, chiar mai mult decât victoriile voastre? continuă el cu o ușoară înclinare a capului. Acești Cavaleri cu inimi curajoase și spirit măreț, ale căror fapte publice sunt ireproșabile și respectabile din toate punctele de vedere, vor face să dispară suspiciunile unei opinii dezlănțuite.

— Prea Sfinte Părinte, spuse Marele Maestru cu o voce emoționată, o implorăm pe Sanctitatea Voastră să ne asculte rugămințile și să pledeze pentru cauza noastră pe lângă suveranul nostru. Bunul Dumnezeu să-l facă să ne primească din nou în grațiile lui. Este o cauză atât de dreaptă, încât nu are

cum să nu-l emoționeze. Și, cu un gest ce părea să-i fi scăpat, îngenunche la picioarele papei:

— O implor pe Sanctitatea Voastră să mă ierte dacă, din prea multă dăruire pentru Ordin, am neglijat bunătatea Voastră.

— V-ați susținut cauza așa cum se cuvine, fiul meu, spuse Clement punându-și mâna pe capul său ca pentru a-l binecuvânta. Dragii mei fii, bunii mei seniori... adăugă cu blândețe, să ne rugăm cerului să ne vină în ajutor în această cauză dreaptă.

9 • Consiliul de la Maubuisson

— Ei bine, messire de Marigny, ce vești ne aduceți?

— Alteța Voastră, să-mi fie iertat, dar nu am nicio veste. Tocmai vin de la Paris. Totul pare să fi revenit la normal în fortăreața Templului. Cavalerii, acum siguri de protecția papei, se cred invulnerabili, spuse el încet, ridicându-și ochii limpezi asupra lui.

Filip, așezat într-un fotoliu, își lăsă privirea să rătăcească o vreme pe tapiseria flamandă care-i împodobea odaia la abația de la Maubuisson. Cu un gest brusc, se ridică și începu să străbată încăperea în lung și în lat cu mersul său suplu, asemenea unui om de arme.

— Ce putem face cu un om epuizat care se folosește de pretextul bolii pentru a se eschiva de la angajamentele luate?

— Sire, oamenii slabi sunt supuși capriciilor, răspunse Marigny. Nerăbdarea nu poate aduce succes deplin Înălțimii Voastre.

Regele se opri în fața lui, fixându-l cu privirea.

— Negociasem pentru a-l face să se supună, spuse el trufaș. Ezită un moment, apoi adăugă pe un ton golit de orice demnitate:

— Bătrân imbecil care ar vrea să-și exercite încă autoritatea. Ei bine, vom trece peste el. Planurile pe care le-am stabilit trebuie executate, orice întâmpla. Trebuie să-i izgonim.

Celălalt rămase un moment tăcut. Păru apoi că decide să vorbească.

— Alteța Voastră să mă ierte, dar nu pot subscrie la aceasta. Soluția mi se pare cel puțin hazardată.

Regele se opri și îl fixă atent.

— A-i izgoni, reluă Marigny cu o voce grăbită, presupune să ne folosim de o întreagă armată, pe care nu o putem strânge în grabă, câtă vreme un act semnat de voi, Sire, i-ar aresta pe toți în aceeași zi în întreaga Franță. Ar fi de dorit să facem așa, fără a mai întârzia, Sire. Dacă papa se implică în această problemă, Templierii vor face astfel încât să-și dovedească nevinovăția și

să-și păstreze întreagă vechea lor putere. Numeroși vor fi cei care vor spune că în loc de justiție văd aici răzbunare și deposedare de averi.

Regele rămase o vreme nemișcat. Chipul său părea de marmură.

— Grăbiți lucrurile, messire de Marigny, spuse el în sfârșit. Și punându-i mâna pe umăr cu un gest familiar, adăugă: Nu mai putem aștepta. Pregătiți executarea planurilor noastre. Nu plecați urechea la spusele papei sau ale celorlalți. Refuzați soliile, fie că vin de la Sfântul Scaun, fie de la apropiați ai Cavalerilor. Rămâneți de neclintit!

— Sire, voi pune și în împlinirea acestei acțiuni aceeași fidelitate ca și în trecut, spuse el, cu un ton plin de respect, înclinând ușor capul.

— Totuși, fiți prudent, reluă regele cu o voce neobișnuit de calmă. Pentru moment, să-și păstreze bunurile. Faceți așa încât toți cei care vor judeca[34] să fie investiți cu puteri tiranice, continuă el cu o privire de gheață, aproape inumană. Și asta până ce vor fi arestați în toată Franța.

Apoi, pe un ton dur:

— Dacă se petrece ceva neașteptat, vrem să fim informați imediat. Hotărâți dinainte ce măsuri veți lua în cazul unor tulburări importante. A venit vremea să ne consolidăm avantajele.

— Așa va fi, Sire, replică Marigny, cu o detașare în glas pe care regele i-o cunoștea bine.

Salută și ieși.

Filip rămase un moment cu un aer absent, apoi reîncepu să măsoare încăperea, concentrat. Deodată se opri, cu privirea fixă, cu maxilarele încleștate. Scutură scurt clopoțelul de pe masă. Marele șambelan intră.

— Messire de Bouville, convocați imediat Consiliul restrâns.

Acum Consiliul era adunat într-o încăpere de dimensiuni mici, anexă a sălii rezervate Consiliilor generale. Pereții erau în întregime acoperiți de rafturi de bibliotecă închise de grilaje.

---

[34] Puterea administrativă cuprindea două instanțe: prima, așa-zișii *baillis*, numiți în sud seneșali, primeau ordine direct de la rege; erau administratori, judecători de apel, colectori de impozite, conducători militari. A doua instanță, *prevots*, numiți în sud *viguiers*, iar în Normandia viconți, erau judecători de primă instanță, colectori de taxe și redevențe datorate regelui. Deja la acea epocă, în anumite regiuni, colectorii financiari își împărțeau atribuțiile cu aceștia.

Mobilierul era format din mese de stejar. Pe una din ele era întins un plan al Parisului, pe alta, o mulțime de dosare și scrisori din partea papei, aruncate grămadă. Pe peretele din fundul sălii, o tapiserie în culori mohorâte. În ciuda unui timp neobișnuit de blând pentru acel anotimp, un foc de lemne ardea în cămin. Ușile grele cu piroane de bronz aminteau de fastul barbar al timpurilor trecute. Într-un colț, se găsea un pupitru pe care era așezată o carte roșie legată în piele. În jurul unei mese lungi stăteau membrii Consiliului. În capul mesei, regele, cu mâinile sprijinite pe brațele fotoliului. La dreapta erau așezați fratele său, Charles de Valois, conte de Maine și Anjou, Enguerrand de Marigny, coadjutant, ministrul justiției, Giles Aycelin, arhiepiscop de Narbonne, conetabilul[35] Gaucher de Chatillon; la stânga erau fiul său mai mare, Ludovic de Navarra, fratele său vitreg Ludovic, conte de Evreux și Etampes, Hugues de Bouville, mare șambelan, doi legiști, Guillaume de Nogaret (cu inseparabilul său Plaisians). Secretarul Maillard stătea în picioare în spatele regelui.

Filip și Charles, următorii doi fii ai regelui, contele de Dreux, ducele de Bretania, și Raoul de Presle, președintele Parlamentului, nu fuseseră găsiți în grabă.

Filip făcu înconjurul mesei din priviri, apoi începu cu o voce neutră:

— Messires, ați fost convocați pentru a discuta despic problema Templierilor, pe care trebuie s-o rezolvăm cât mai repede. Nu putem decât să le cinstim și să le admirăm virtuțile. Am fi vrut chiar să le dăm o dovadă a gratitudinii noastre, unindu-i într-o înțelegere cordială cu Ordinul Ospitalierilor și instalându-i pe Pământul Sfânt. Ordinul s-a opus însă formal acestei soluții, continuă el cu răceală evidentă. Între timp a apărut un zvon care crește pe zi ce trece, stârnind dezaprobarea și indignarea. Am fi de condamnat să păstrăm tăcerea asupra acestui lucru, căci dacă mulțimea se ridică împotriva lor, noi vom fi vinovați de o asemenea monstruozitate. Rezolvarea cea mai sigură în această situație este arestarea Templierilor.

---

[35] Conetabilul încă nu era conducătorul suprem al armatelor. Funcțiile sale, insuficient definite, nu se apropiau de cele ale unui consilier militar. Gaucher de Chatillon îi succedase lui Raoul de Nesle.

— Așa ceva nu se poate! exclamă Monseniorul de Valois pe un ton ce-i trăda uluirea. Ar fi un cataclism care ar aduce asupra cetății foc și sânge.

Valois se considera un păzitor al tradițiilor, în spiritul lui Ludovic cel Sfânt. Păstrarea ordinelor cavalerești, supunerea față de Sfântul Scaun, în calitatea sa de putere supremă, dreptul nobililor de a se război între ei, dreptul lor de a bate monedă pe teritoriile proprii, toate acestea erau puncte pe care le apăra cu îndârjire. Dușman al oricărei schimbări, susținut puternic de partida feudală, nu rata nicio ocazie să-și etaleze părerile ultraconservatoare în prezența lui Enguerrand de Marigny[36], dușman al Bisericii și oponent al tradițiilor cavalerești. În luptă deschisă cu acesta din urmă, el combătea energic influența legislatorilor gallicani asupra fratelui său, Regele.

Valois continuă, indignat:

— Templierii apără în mod public religia și sunt acuzați că o batjocoresc în secret. Ei sunt respectați și apreciați; li se impută totuși moravuri degradante. Cine se vrea înșelat? Regele sau credulitatea populară?

Privirea suveranului se fixă asupra lui cu o lucire rece care părea că vrea să-l anuleze.

— Încerci oare, fratele meu, să iei apărarea unui Ordin puternic, aflat chiar în inima regatului și care într-o zi se va întoarce împotriva protectorului său iubitor?

Câteva secunde domni o liniște grea, apoi regele reluă:

— Messire de Marigny, spuneți-ne părerea voastră.

— Sire, începu el cu o voce apăsată, această armată, fără obiect, constituie, în afara națiunilor, o putere exorbitantă care frânează principala necesitate a prezentului: formarea statului. Nenumăratele donații în favoarea Templului, se produc zi de zi, sub aparența unor acte pioase, nu fac decât să consolideze această putere subversivă. Formidabila lor armată numără 30 000 de oameni…

---

[36] Scopul ultim al lui Marigny, ca și cel al lui Nogaret și al lui Dubois, era restrângerea autorității Bisericii. Datorită influenței coadjutorului (episcop asociat unui arhiepiscop, cu sau fără drept de succesiune), regele devenea conducătorul războiului sfânt și concentra în mâna sa toată puterea creștinătății și veniturile ecleziastice. Odată suprimate Ordinele militare, bogățiile lor erau puse la dispoziția conducătorului Cruciaților. Imperiul, așa cum îl creasе Carol cel Mare, era în realitate transferat în Franța; imperiul grec el însuși ajungea în mâinile Capeților, asigurându-le astfel dominația universală.

— Iar ai noștri? îl întrerupse regele.

— 5 000 de oameni, Sire, și, după un moment de ezitare: Și acești oameni pot lua oricând puterea. Pot da peste cap întreaga cetate, pot rade casele de pe fața pământului. În plai, li s-au oferit niște libertăți și niște privilegii care nu sunt atribuite niciunui alt corp social.

Filip părea satisfăcut.

— Spuneți-vă părerea, monsenior Aycelin.

Arhiepiscopul era un om echilibrat și curajos. Însuflețit de o credință sinceră, întreaga sa existență îi reflecta convingerile. În afara funcției de ministru al Justiției, ducea o viață simplă și se îmbrăca sobru. Reținerea sa în a lega conversații ori în a se amesteca în manifestări mondene îl ținea departe de intrigi și pasiuni. Înalt, cu umeri largi, cu fălci puternice, nasul proeminent, totul în el exprima spirit de dreptate și intransigență.

— Domniile voastre să mă ierte, spuse el calm, dar oare acești Cavaleri nu sunt apărătorii Crucii, bărbați cu suflete dintre cele mai elevate? Capabili de luptă ca nimeni alții. Nu am auzit pe nimeni spunând despre ei că ar unelti de dragul onorurilor. Cu nicio ocazie nu vorbesc despre gloria lor sau despre victoriile lor. Poartă veșminte albe, sărace și trăiesc modest. Cel mai umil dintre supuși le va susține nevinovăția, în mod public. Iar privirile îndreptate spre ei voi fi de milă, nu de răzbunare.

— Pot fi oare condamnați pe baza unor simple presupuneri? adăugă Monseniorul de Valois. Mulți vor striga că aici este vorba de tiranie și nu de justiție.

După un moment de ezitare, arhiepiscopul adăugă:

— A da crezare zvonurilor nu este de demnitatea Alteței Voastre[37].

Se făcu o liniște care apăsa, ca o greutate enormă, asupra adunării.

Regele îl privi cu insistență fără a lăsa să se ghicească nimic.

— Messire de Nogaret care este părerea voastră, întrebă regele, cu o voce neobișnuit de calmă, dar privind rece.

---

[37] În aceste consilii, participanții se exprimau liber. Nu se redacta niciun fel de proces verbal. Fiecare putea să-și spună părerea fără să se teamă că acest lucru iar putea aduce necazuri. Regele hotăra apoi singur ce urma să facă. În funcție de ceea ce urma să se discute, reuniunile erau lărgite sau restrânse.

Guillaume de Nogaret[38] făcea parte dintr-o categorie nouă de oameni politici, care nu-și datorau averea decât meritelor și eforturilor proprii. Unul din acei laici desemnați drept „cavaleri ai casei” sau „cavalerii legii”[39]. Se dedicase de timpuriu acelei profesiuni care, de la mijlocul secolului al XIII-lea, deschidea, în Franța, drumul către cele mai importante funcții în stat.

Studiul legilor căpătase o importanță extraordinară și câștiga teren în fața teologiei.

„Doctor în drept și profesor” la Montpellier, el susținuse politica lui Filip cel Frumos în Sud și transferase mai multe atribuții din mâinile clerului spre puterea laică. Fără îndoială, el a fost omul care a contribuit mult mai mult decât ar fi făcut-o armele la unitatea Franței și la concentrarea puterii în mâinile regelui.

În 1296, regele îl chemase să facă parte din consiliul său. Veniți dinspre sud, din Languedoc, dintr-un neam plin de foc și ardoare, membrii familiei sale, de origine modestă, fuseseră arși de vii drept eretici catari. În 1299, regele l-a înnobilat, dându-i titlul oficial de *miles regis Franciae*, „cavaler al regelui Franței”, și Nogaret deveni astfel reprezentantul principalelor probleme ale regalității.

Cu un ten de culoare întunecată, cu trăsături marcate de o austeritate care ascundea o duritate de granit, Guillaume de Nogaret era făcut să neliniștească și nu să seducă. Un foc nestins părea să se ascundă în privirea lui întunecată în timp ce gândirea rece și siguranța de sine dădea chipului său un aer

---

[38] Familia Nogaret nu era nobilă. El s-a născut la Saint-Félix de Carmaing sau Caraman, astăzi centrul administrativ cantonat în departamentul Haute-Garonne, care făcea parte din Lauraguais și din dioceza Toulouse. Nu se cunoaște data sa de naștere. Numele de Nogaret sau Nogarède este forma meridională a unui cuvânt, a cărui formă în franceză ar fi *Noyeraie* (*noyer*, fr. nuc); de aceea sigiliul lui Nogaret are ca blazon un nuc de culoare verde pe fond de argint. Familia lui Nogaret făcuse parte din rândul Catarilor, facțiunea luminată și plină de pasiune din Languedoc, care, în secolul al XVI-lea, sub acoperirea calvinismului, va protesta împotriva credinței dominante. Câțiva dintre descendenții lui Guillaume au fost arși pe rug ca eretici patarini. Teroarea religioasă apăsa greu asupra familiilor în secolul al XIII-lea. Tatăl lui Guillaume a avut probabil de suferit și apoi el însuși a fost marcat toată viața de moartea bunicului său, ars pe rug și el; ceea ce în ochii noștri trece azi drept un martiriu curajos era la vremea respectivă cel mai trist stigmat al infamiei.

[39] Sub domnia lui Filip cel Frumos apar acești „cavaleri ai legii” care pot fi considerați adevărata nobilime a robei. Era o clasă de oameni politici devotați fără rezervă regelui, care de altfel o și crease. Rivală a Bisericii, căreia aspirase să-i ia locul în multe domenii, ea își făcea astfel intrarea în istoria Franței și avea să inaugureze, în tot ceea ce ținea de domeniul afacerilor, o schimbare profundă.

implacabil. Nu-l stăpânea nici dragostea, nici ura, ci doar dorința obsesivă de a-și face datoria. Iar ceea ce făcea, era făcut cu conștiinciozitate, împins parcă de o obligație ascunsă în adâncul sufletului. Nu odată dăduse dovadă de o perseverență încăpățânată. Pentru prieteni, pentru plăceri, nu-și acorda nici cel mai mic răgaz, obsedat fiind de urgența obligațiilor sale, devenite patimi devoratoare.

Inteligent și deosebit de cultivat, el țesea cu un spirit rece și crud urzeala afacerilor de stat. Fusese cel care pusese la cale alungarea bancherilor lombarzi, a evreilor, cel care gândise complotul de la Anagni.

Oricărei situații, în aparență de nerezolvat, el știa să-i găsească o soluție. Arăta o ură fără margini față de puterile nemărginite ale jurisdicției ecleziastice, în vreme ce devotamentul său față de rege era, și el, nemărginit.

Avea îndrăzneala celui care nu are nimic de pierdut și care, încheindu-și socotelile cu viața, se aruncă fără teamă înainte, în necunoscut. Și ciudat, această detașare îl făcea să câștige în tot ceea ce întreprindea.

Umilința vechiului sânge catar, amintirea strămoșului său ars pe rug de inchiziție îi dădeau detașarea necesară. Legănându-se cu visul monarhiei absolute care ar zdrobi puterea Bisericii, el își punea toată energia în slujba suveranului.

Ca și Marigny, lupta cu o energie nesecată și cu un devotament absolut pentru independența regatului față de Sfântul Scaun. În afara perioadelor, când regele îl chema la el, își petrecea viața aplecat asupra dosarelor sale. Succesul în tot ceea ce făcea se explica poate și prin gustul său profund pentru secret, gust moștenit de la strămoșii săi catari.

Nogaret cunoștea toate dedesubturile politicii. Lucrând în liniștea cabinetului său, era preocupat doar să-și „țească pânzele”. Ascensiunea sa depășea visele cele mai îndrăznețe.

— Sire, circulă zvonuri din ce în ce mai alarmante despre ereziile de care se fac vinovați Cavalerii…

— Vreți să transformați în argumente niște zvonuri de necontrolat, să le faceți proces de intenție, îl întrerupse arhiepiscopul de Narbonne.

— Nu fac proces nimănui.

Ministrul Justiției păru că nu-l aude și continuă.

— În plus, cine se poate lăsa înșelat de niște bârfitori?

— Niște bârfitori!... exclamă Nogaret, cu privirea fixă și arzătoare.

— Avem nevoie de dovezi, interveni Charles de Valois, cu un ușor dispreț.

Nu-i plăceau oamenii legii. Metodele lor raționale, pline de subtilități, îl plictiseau. Nu avea decât dispreț pentru acești teoreticieni ai dreptului, acești truditori austeri și îndârjiți, proveniți din popor și care, prin eforturi, ajungeau la vârfurile puterii.

— Aceste probe le avem, monseniore, îi replică Nogaret. Unii Templieri renegați au făcut mărturisiri. Este o acuzație solidă. În plus, continuă el cu un surâs ambiguu, probele se fac.

— Propria imaginație vă va servi cu siguranță, messire de Nogaret, replică arhiepiscopul cu fața roșie de indignare. Dar vă va fi mai puțin ușor să-i atacați pe Cavaleri decât să pălmuiți un bătrân[40].

— Nu voi tolera asemenea insinuări jignitoare, monseniore.

— Și, fără îndoială, veți scoate la iveală străvechea voastră ură împotriva Bisericii, continuă prelatul, încordat în jilțul său. Faceți să cadă asupra lor răzbunarea poporului, răspândind zvonuri și insinuări și o mulțime de minciuni ce riscă să devină, în scurt timp, capete de acuzație. Vorbind la sfârșit despre libertățile și privilegiile lor, nu încercați decât să atrageți asupra lor nenorocirea, transformând dragostea poporului în ură.

Și continuă, fixându-l cu o privire febrilă:

— Scopul pe care vi l-ați atins cu Sfântul Părinte Bonifaciu, vă propuneți acum să-l fixați asupra Ordinului.

— Este o perfidie! exclamă Nogaret ridicându-se brusc de pe scaun.

— Adversar îndârjit al Bisericii, continuă monseniorul Aycelin, devenind deodată palid, temeți-vă ca vocea ei să nu facă blestemul să se abată asupra voastră!

— Messires, să fim calmi, îi întrerupse sec Filip. Suntem aici pentru un motiv corect și cu interese reale. Să găsim, pe căi pașnice, ceea ce este echitabil pentru unitatea regatului.

Se întoarse apoi spre conetabil:

— Ce părere aveți, messire de Chatillon?

Gaucher de Chatillon era consilierul militar al regelui. Elegant, deosebit de distins, el amintea vremurile nobile, dispărute în

[40] Aluzie la incidentul de la Anagni (n. r.).

vremea lui Ludovic cel Sfânt. Părul înspicat îmblânzea parcă privirea întunecată căutând mereu în depărtări. Cuvintele-i curgeau lent și măsurat, într-o dicție perfectă.

— Forțele sunt inegale, Sire. Ar fi o nebunie să-i atacăm.

— Avem suficientă putere încât să-i zdrobim, interveni Nogaret pe un ton neutru.

Privirea arhiepiscopului alunecă spre el, printre pleoape, rece ca o lamă de pumnal.

— Mai mult decât un complot, este o crimă! exclamă el.

— Și domnia voastră, fratele meu? întrebă regele, privind spre contele d'Evreux.

— Sire, frate..., păru să ezite, apoi continuă: sunt măsuri de protecție pe care situația actuală nu le justifică deloc. Orice hotărâre luată-n grabă poate aduce prejudicii.

— Louis?

Regele Navarei îl privi dezorientat.

— Sire, tată..., spuse el cu voce tremurătoare, eu gândesc ca și alteța voastră.

— Vă rog să trageți concluziile, messire de Marigny.

Cu fruntea încrețită, cu privirea ezitantă, acesta păru să reflecteze.

— Nu trebuie să vă temeți, Sire, să zdruncinați aceasta instituție care scapă autorității regale și care se bucură de privilegii enorme, neplătind taxe de niciun fel și străbătând întreaga lume în virtutea titlului lor de cuceritori. Ei au toată libertatea și nu dau seamă nimănui de nimic. Ordinul Templului are rang, noblețe, experiența războiului, interese reale, bunuri și bogății imense în toate regatele creștinătății. Nu-i mai putem lăsa mult timp să-și arboreze stindardul pe pământul nostru.

Și continuă pe un ton ce semăna a prevestire:

— A-i lăsa pe Templieri în libertate ar crea o opoziție reală la puterea regală.

Regele aprobă cu o înclinare ușoară a capului.

— Messire de Nogaret, aveți ceva de adăugat?

Acesta începu cu o voce clară, pe un ton calculat provocator:

— Vă amintiți, Sire, cu câtă insolență au refuzat eleganta propunere a suveranului lor, opunându-se alegerii regelui la demnitatea de Cavaler al Templului? Elita regatului merită oare să fie umilită astfel? Ne-am străduit într-atât doar ca să vedem toate demnitățile și toate puterile aparținând unui grup,

inconstant și bătăios, care nu face decât să se oglindească în gloria propriului său trecut? Avem noi vreo legătură cu cei care fac paradă, în autoritatea bisericească, și sfidează voința suveranului nostru? continuă el, plimbându-și privirea ce părea că arde, asupra asistenței. Noi toți suntem capabili de acte superioare celor cu rare se laudă ei.

Cu un gest discret al mâinii, regele făcu semn secretarului său:

— Scrieți, messire Maillard. Astăzi, 23 septembrie anul Domnului 1307, noi, regele Franței, hotărâm arestarea tuturor Templierilor din regatul nostru.

Apoi se adresă adunării:

— A venit vremea să acționăm, messires; dacă nu trecem de acest punct critic ne va fi tot atât de greu și să mergem înainte și să ne retragem.

— Atât sufletul, cât și conștiința mea refuză să pună în execuție această sentință, Sire, spuse arhiepiscopul cu o voce amară. Prefer să renunț la funcția pe care o dețin și depun, din această clipă, însemnele sale. Și cu un gest simplu, așeză sigiliile pe mijlocul mesei.

Filip rămase neclintit.

— În fața acestei stări de lucruri, messire de Nogaret este numit ministru al Justiției, din această clipă.

Luă sigiliile și i le înmână.

— Este o deosebită onoare, Sire. Voi fi demn de ea.

Vocea arhiepiscopului se ridică iar, învăluită de tristețe și amărăciune. Pentru ultima dată încerca să pledeze în favoarea Templierilor.

— Prea nobile suveran, Ordinul nu v-a dat niciun motiv să vă îndoiți de fidelitatea sa. Care este cauza acestei schimbări bruște?

— Monseniore, vă înțelegem tristețea, spuse regele fără să ridice vocea. Ați slujit coroana cu dăruire și credință și de aceea regele vă datorează o explicație.

Făcu o pauză, apoi continuă:

— Acolo unde există două puteri, nu poate fi decât dezordine și rebeliune.

Se adresă apoi adunării, clar și rece:

— Declarăm că Ordinul trebuie supus și redus la neputință. Este o rațiune de stat și nu de echitate, și statul trebuie să facă legea.

Ședința era încheiată. Cei prezenți plecau, parcă strecurându-se, în liniște.

Arhiepiscopul rămase o clipă nemișcat în mijlocul încăperii în care plutea o lumină. În jurul gurii, i se săpau cute adânci, ca o paranteză, dându-i o expresie amară.

O voce se auzi aproape de urechea lui. Zări chipul lui Charles de Valois.

— Ah, monseniore, ce vremuri trăim! Să fie arestați Templierii!… Acești veritabili Cavaleri, buni francezi și adevărați creștini. Acum este dezonorat însuși spiritul cavaleresc francez.

— Astăzi, fiule, acesta tocmai a fost asasinat, răspunse arhiepiscopul, scuturând din cap cu tristețe. Cine n-ar roși în fața unei asemenea crime?

Și o undă de spaimă îi trecu prin priviri.

— Să arestezi un om ca Marele Maestru, reluă Valois gânditor… Un om dăruit cu toate virtuțile. Apoi, coborând vocea: Dacă cerul nu se grăbește să-și arunce fulgerele, pedepsindu-i pe acești ticăloși, nu va mai exista, în curând, pe pământ, nici Dumnezeu, nici bine. Demonii vor conduce lumea.

Suspină ușor.

— Ah, unde sunt vremurile lui Ludovic cel Sfânt?

— În ce stadiu sunteți în problema aceea îl întrebă regele pe Nogaret, pe care tocmai îl chemase la el. Sunteți sigur că puteți încheia totul cu bine?

— Sire, sunt sigur că-i vom putea opri pe acești vampiri care sug sângele Franței, răspunse el, și în ochii lui negri apăru o sclipire triumfală.

— Să ne păstrăm calmul, replică Filip rece. Vă sfătuim să dați dovadă de prudență. Dacă țineți să vă atingeți scopul, folosiți un ton mai blând. Forța, insolența, revolta nu ne-ar ajuta la nimic. În schimb, flatându-i, le putem adormi temerile. Păru să reflecteze un moment.

— Ceea ce vă voi spune, messire de Nogaret, n-a auzit până acum nimeni și nici n-o va auzi, reluă el, fixându-l cu plivirea. Doar domnia voastră meritați încrederea pe care aceste măsuri o impun.

Făcu o pauză.

— Posturi de supraveghere vor fi stabilite în jurul Palatului regal. Patrule de noapte vor străbate drumurile. Turnul de pază din apropierea intrării, parțial dărâmat, va fi refăcut. Evitați însă măsurile prea vizibile. Vigilența lor ar surprinde cel mai mic semn alarmant în jurul Templului. Și toate aceste măsuri trebuie conduse și supravegheate cu atenție și simț de răspundere, orice s-ar întâmpla, încheie regele, subliniind fiecare cuvânt.

— Așa va fi, Sire, răspunse Nogaret, înclinând ușor capul.

Păru să ezite, apoi întrebă:

— Este război, Sire?

— Sunt măsuri de război pentru a evita războiul. În cazul nostru poate că nu suntem prea departe. Totuși, pentru ca Templul să creadă că intențiile noastre sunt pașnice, trebuie să ne luăm măsuri de precauție.

— Sire, nu va fi niciun atac neașteptat. Răspund de asta. Și în privirea lui trecu o lucire care trezea neliniște. Ei vor fi cei vinovați, și nu doar în fața justiției regale, ci în fața poporului care nu înțelege decât ceea ce simte. Afecțiunea sa se va transforma în ură și îi va urmări până la ultimul. Dumnezeu a binevoit să scoată la lumină acest complot.

— Nu vorbiți de complot, replică Filip sec, poporului puțin îi pasă de interesele celor mari.

— Sire…

— Folosiți arme mai puternice și mai simple: religia, îl întrerupse el energic. Trebuie copleșiți cu acuzații care impresionează gloata, și pentru asta trebuie prezentați drept eretici și necredincioși.

Filip îl fixă un moment cu atenție, apoi continuă grăbit:

— Faceți să apară un individ ușor de cumpărat cu ceva bani și care să dezvăluie niște secrete ale Ordinului. Ideile sugerate astfel vor ofensa poporul și ura lui se va dezlănțui.

Regele începu să se plimbe prin încăpere cu pași măsurați. Nogaret îl urmări un moment din priviri, apoi spuse cu o voce exaltată:

— Sire, Cavalerii excluși din Ordin au fost audiați. Mărturiile lor confirmă zvonurile care circulă despre Templieri. Înțelepciunea…, adăugă el parcă ezitând, îmi dictează să adun fapte neverificabile.

— Nu uitați să menționați practicile idolatre, spuse el, ridicându-și privirea spre Nogaret. Stârniți groaza în spirite. Amintiți francezilor că ei sunt apărătorii credinței.

— Va fi după voia voastră, Sire.

Cu un ton grăbit, adăugă:

— Bunurile lor vor fi confiscate pentru nevoile coroanei.

— Nu!… nu vă atingeți de bunurile Ordinului, spuse Filip aspru, oprindu-se în fața lui.

Nogaret, cu fruntea încrețită, îl privi fără să înțeleagă.

— Nu… deocamdată, reluă Filip. Nobililor le va cădea greu arestarea Templierilor, continuă el după un moment de tăcere. Ei sunt dispuși să și-i acopere pe ai lor. Cei mari, care privesc bunurile Templierilor ca pe un al doilea patrimoniu al propriilor familii, ar trece imediat de partea Cavalerilor deposedați și un război civil s-ar putea declanșa. Trebuie să ne gândim bine și să folosim rațiunea pentru a evita așa ceva. Acționați astfel încât circumstanțele să vă slujească din plin.

— Sire, îi veți avea cât de curând în puterea voastră, căci nu sunt în stare să ne reziste. Vom ști să ne servim de toate zvonurile care circulă pe seama lor.

Ochii lui Nogaret străluceau. Din privire părea să ceară un răspuns care nu venea. Chipul regelui era de marmură.

— Cunoaștem oare starea de spirit a populației? întrebă el, în sfârșit.

— Știm cum gândește populația, Sire, spuse el fără să ezite, pune mai multă patimă în serviciul credinței decât în acela al regelui. Suveranul își ridică ochii încet și-l privi cu aerul trufaș al celor ce au inima de gheață.

— Fiți prudent, messire, sunteți ministrul Justiției. Să te bucuri de victorie înainte de vreme atrage nenumăratele pericole. Țineți minte acest lucru, messire de Nogaret.

10 • Uneltiri

Un fel de febră pusese stăpânire pe cetate, ca la apropierea unei furtuni puternice. Un joc complex de uneltiri și zvonuri ajunsese să subjuge populația. Fapte prelucrate cu grijă, distorsionate, alterau ordinea firească a lucrurilor. Figuri noi și adesea neliniștitoare de soldați vagabonzi, de războinici îndrăzneți, învăluiți în trecutul lor țesut din intrigi, creau o atmosferă apăsătoare, referindu-se la un ordin străin care conducea țara, răspândind în inimi invidie și ură.

Aluziile la erezie[41] și sacrilegiu, aruncate cu un cinism bine dozat, erau cuvintele cheie pe care le preluau și le comentau oratorii pe la colțuri de stradă. Se vorbea de ritualuri secrete ale templierilor, de blasfemie, de profanarea sanctuarelor. Fraze aruncate-n vânt, mai degrabă decât lucruri dovedite, făcuseră să încolțească în minți o condamnare fără drept de apel. O atmosferă grea de subînțelesuri te făcea să-ți dai seama că bârfele cele mai extravagante erau crezute, chiar și de cei care de obicei erau neîncrezători.

De la străduțele mărginașe valul trecea acum spre cartierele populate ale cetății, dughenele se goleau, casele rămâneau pustii în spatele porților grele. Bărbieri, băieși, brutari, spițeri, mineri, fântânari, ursari, ghicitori, o întreagă populație măruntă forfotea și se înghesuia să ia parte la evenimente.

Agitatorii, răspunzători de acest val de zvonuri, dezvăluiau povești grosolane, cusute cu ață albă, dar cu atât mai mult făcute să stârnească imaginația. Trebuie observat că toate aceste invenții de prost gust fuseseră primite fără cea mai mică urmă de îndoială, ba uneori chiar cu o undă de complicitate. Siluetele se amestecau creând o masă compactă ce pleca urechea la strigătele provocatoare și la cuvintele obscene. Mulțimile se formau neținând seama de diferențele sociale și se

---

[41] Acuzația de erezie nu era greu de lansat. Nogaret o introdusese în retorica sa. După afacerea Templierilor, devenise o armă absolută pentru a culpabiliza pe cineva în ochii mulțimii.

simțeau unite printr-un soi de fraternitate spontană, specifică momentelor de furtună.

Tulburări minuțios pregătite se propagau în toate straturile populației. Grupurile se formau și se desfăceau neîncetat, apoi indivizii se îndepărtau cu fețe întunecate și severe.

Cuvintele cele mai murdare, cele mai grosolane își găseau ecou în minți dintre cele mai diferite și curgeau apoi asemenea unui gunoi noroios de-a lungul străzilor. Și aceste cuvinte reluate de sute de guri se răspândeau cu o viteză incredibilă; s-ar fi zis că este o pată uleioasă care se mărește de la o clipă la alta în jurul Palatului regal. De acolo pornea o activitate misterioasă, justificată prin ceva mult mai îndepărtat decât o mișcare populară.

La răspântii, în jurul oratorilor, afirmațiile deveneau tot mai hotărâte, chiar brutale. Această stare de lucruri trăda apropierea unei crize deosebit de grave. Nu mai lipseau decât steagurile ridicate ale corporațiilor care dădeau semnalul revoltelor. Cetatea fermenta ca o hazna.

Era ciudat să vezi că soldații regelui, în rondul lor, neglijau parcă să se apropie de Palat. Din calcul sau din inerție, acest lucru nu făcea decât să încurajeze încăierările.

Argumentele cele mai jignitoare împotriva Ordinului erau puse în circulație. Agitatorii aveau mână liberă. Nicio autoritate nu încerca să li se opună. Nimeni nu părea să se neliniștească. Deși vorbele lor n-aveau niciun temei, erau primite fără comentarii, ca un lucru demult dovedit.

Toate aceste lucruri pasionau mulțimea. Instinctiv, ea intuia conflicte și schimbări în straturile superioare ale puterii. Să iei poziție ar fi însemnat să provoci o răsfrângere asupra ta a acestei puteri.

De aceea, poporul exagera acum, cu o febrilitate tot mai mare și fără să ceară dovezi. Toți erau de acord în a vedea în această avalanșă de acuzații abrupte și aproape nebunești confirmarea dezonoarei Templului.

Se cerea moartea ereticilor!…

Apoi ceva nou începu să se insinueze ca un zgomot venit de departe: se cânta împotriva slăbiciunii regelui. Uneltirile ajunseseră să schimbe vremurile. Manevrele, regizate cu grijă, alteraseră până în profunzime ordinea lucrurilor. Capcana fusese pregătită cu o precizie crudă și evidentă.

Nobilimea, din care proveneau templierii, vedea în toate aceste manevre lăcomia[42] regelui și încăpățânarea tenace a agenților săi cu apucături josnice. Aceasta plana, ca umbra unei păsări de pradă puternice, deasupra Ordinului glorios, strângând ghearele cu dibăcie de politician. Rămânea însă în umbră, prudent, secret, fără a lăsa să se vadă nimic din scopul urmărit.

[42] Adevărata cauză a ostilității lui Filip cel Frumos față de Templieri era, incontestabil, bogăția Ordinului. Proprietari funciari, beneficiind de donații uriașe, Templierii reprezentau cea mai mare putere financiară a Evului Mediu. Bancheri ai regilor și prinților, ei au avut vreme îndelungată în mâinile lor o mare parte din capitalurile Europei. Palatele lor, construite ca niște fortărețe, erau inviolabile, și, în consecință, reprezentau depozite bănești foarte sigure. La toate acestea se adăugau rațiuni de stat. Monarh absolut, Filip cel Frumos, care redusese puterea monetară a nobilimii și cea judiciară a clerului, nu putea tolera un Ordin care să fie scutit de impozite și să-și exercite propria justiție; se mai adăuga și teama de a avea un corp înarmat de 30.000 de oameni pe teritoriul regatului său: un stat în stat.

11 • Ajunul dramei

În seara aceea, Marele Maestru se afla în cabinetul său de lucru, înconjurat de Hugues de Pairaud, inspector al Ordinului în întreaga Franță, Geoffroi de Charnay, preceptor de Normandia, Geoffroi de Gonneville, comandor de Aquitania și de Poitou.

Fratele Renaud, seneșalul Templului, fratele Luc, vistiernicul și prea venerabilul fizician, și fratele Mathieu erau prezenți și ei. Jacques de Molay deschise dezbaterile.

— V-am citit raportul, frate Luc. Deși este redactat cu o extremă prudență, arată totuși gravitatea situației. Mai aveți ceva de adăugat, ceva ce trebuie cunoscut de frații noștri?

Fratele Luc păru să ezite.

— Am observat de asemenea, că sub pretextul unor lucrări de refacere a Palatului – care în realitate consolidează sistemul de apărare – ieșirile sunt fortificate. Garda a fost dublată, iar santinelele se schimbă din două în două ore. Se pregătesc evenimente serioase.

Molay aprobă cu o înclinare a capului, apoi se întoarse spre seneșal și-l întrebă, cu un aer preocupat:

— Frate Renaud, spuneți-vă părerea.

Seneșalul era un bărbat masiv, cu trăsături dure, aspre. O barbă roșcată, creață, îi înconjura fața largă pe care străluceau ochii limpezi, pătrunzători.

Tovarăș de luptă al Marelui Maestru, el se distinsese în bătăliile cele mai aprige și se expusese celor mai mari pericole. De multe ori condusese atacuri de noapte împotriva dușmanului, ascunzându-se în crăpăturile pantelor abrupte, de unde nu mai putea fi scos. Într-unul din aceste atacuri, pusese pe fugă doar cu o mână de cavaleri, o trupă numeroasă. Morocănos și totuși plin de bunăvoință, vorbind bine, dar împrăștiat, era iubit de toți pentru calitățile sale și pentru spiritul său.

— Cum trebuie privite aceste măsuri? replică el cu un aer dezamăgit. Starea oficială de ostilitate se vede chiar în aceste măsuri.

— Toate aceste gânduri mă fac să mă simt derutat, reluă Molay, scuturând cu tristețe din cap. Nu pot să cred nicio clipă că regele s-ar arăta atât de binevoitor doar pentru a ne lovi mai bine. Mi-ar fi rușine să gândesc așa.

— Acest palat păstra odinioară tezaurul statului și al regilor, observă Luc pe un ton amar. Astăzi, messire de Marigny a pus capăt acestei dependențe rușinoase pentru un rege, funeste pentru Franța, după cum afirmă el.

— Ceea ce constituia forța și orgoliul nostru, este aruncat azi ca nutreț pentru gloabă, adăugă Hugues de Pairaud. Noi suntem soldați ai lui Christos, adăugă el, ridicând vocea, crescuți pe câmpul de luptă, față în față cu primejdia, noi nu știm ce înseamnă intriga și infamia.

Jaques de Molay scutură din cap, cu chipul deodată întunecat.

— Ce părere aveți, frate Geoffroi? îl întreabă el pe preceptorul de Normandia.

Geoffroi de Charnay, un bărbat cu o ținută semeață, cu nasul drept, cu privire arzătoare, mândru și curajos, se arătase de-a lungul anilor de un sublim devotament față de Marele Maestru, căutând mereu să-i îndeplinească ordinele cu respect. Războinic excelent, cu riposte rapide pe câmpul de luptă, bun organizator, avea un spirit ascuțit căreia nimic nu-i scăpa.

— Trăim vremuri crude, spuse el încet, după un moment. Ni se impută acte defăimătoare și vicii străine naturii noastre. Continuă, ridicând vocea:

— Suntem soldații lui Christos, crescuți în luptă, înfruntăm pericole, noi nu știm ce înseamnă intriga și infamia. Sunt printre voi din aceia care m-au văzut luptând, spuse, punând mâna pe pieptul său puternic, eu singur aș ști să fac toate aceste canalii să tacă.

— Nu vă sfătuiesc, frate, îi răspunse Molay cu o voce prea liniștită. Trebuie oare să ne temem de popor? Nimic n-ar putea face din apărătorii Crucii niște dușmani ai binelui public. Este de datoria mea să vă împiedic să acționați nesăbuit.

— Și așa înjosim demnitatea Ordinului, confirmată de-a lungul secolelor, lăsând această adunătură de slugi să ne acopere, ca un stol de corbi ce se abate peste holdă, ripostă Renaud. Marele Maestru încerca să reflecteze.

— Toate astea sunt greu de înțeles. Ce credeți, frate Luc?

— Aceste zvonuri, începu el cu o voce ezitantă, creează în noi temeri care ne izolează și ne despart. Este un sentiment otrăvit de care trebuie să ne curățăm. Totuși, nu mai putem păstra tăcerea multă vreme. Tăcerea noastră favorizează dușmanii.

Jacques de Molay rămase o vreme absorbit de gânduri. Lumea pe care o cunoscuse el, nu mai exista. Totul i se părea lipsit de sens. Căuta în el însuși o dezmințire a acestor bănuieli, ceva care să-i arate calea, dar zadarnic.

— Mă frec la ochi și nu văd nimic; totul este în ordine, spuse el în sfârșit, cu o voce stinsă, ca și cum și-ar fi vorbit lui însuși. Și totuși este ceva schimbat. Da, ceva s-a schimbat și schimbarea nu prevestește nimic bun pentru Ordin. O amenințare se desenează în umbră, cu încăpățânare, și chiar dacă n-o vedem, se va năpusti deodată asupra noastră. Totul rămâne acoperit, ascuns, continuă el cu un aer nedumerit. Se vorbește despre zvonuri, dar nimeni nu le află originea. Și totuși regele m-a asigurat de nenumărate ori de susținerea și prietenia sa…

— Cine i-ar acorda încredere unui om cu atât de puțină credință? replică seneșalul. Voi, frații mei de arme, li se adresă el cu o voce puternică, tovarăși de spiță nobilă, aveți de gând să rămâneți între aceste ziduri și să vă rugați? Atunci mă oblig, eu, de unul singur, să curăț toată această adunătură de ticăloși, strigă el cu o voce tunătoare, iar dacă este nevoie, ne vom măsura spadă contra spadă.

Jacques de Molay îl privi un moment fără să spună nimic.

— Ce spui, frate Renaud? În ceea ce mă privește, eu nu aș putea niciodată să ridic armele împotriva fraților mei. Dragostea pe care o port țării mele este profundă și sinceră. Și în plus, preasfântul nostru Ordin ne-o interzice.

— Frate, obiectă Renaud, cred că am putea, măcar odată, să ascultăm, nu de reguli, ci de mersul evenimentelor. Astăzi, în fața gravității și situației, legea o face necesitatea.

— Situația trebuie redresată prin mijloace raționale.

— Mijloacele raționale sunt uneori cele mai proaste remedii, în cazul unor oameni atât de puțin raționali, replici Renaud.

Molay îl privea, cu fruntea încrețită a îngrijorare, apoi se întoarse spre trezorier.

— Frate Luc, prin atribuțiile noastre, ați fost zilnic aproape de rege. Sunteți cel mai bine plasat dintre toți cei de față pentru a ști dacă se pregătește ceva împotriva Templului. Avem deplină

încredere în voi, deoarece sunteți suficient de prudent pentru a nu vă lăsa înșelat asupra a ceea ce se petrece.

— O știți bine, frate, răspunse acesta cu un are îngrijorat, capetele care plănuiesc totul în stat, Marigny și Nogaret, au în mâna lor toată puterea. De puțin timp, acesta din urmă a fost numit și ministru al Justiției. Mașinăria politică este la dispoziția lui. Și asta nu-mi spune nimic încurajator.

— Despre ce este vorba?

Luc păru să ezite.

— … regele pregătește ceva. Și acest ceva este copt de mai multă vreme. Astăzi, totul pare hotărât.

— Suntem pierduți, pur și simplu pierduți, exclamă bătrânul fizician.

— Venerabile frate, ce spun astrele? întrebă Molay întorcându-se spre el.

— Am consultat magicieni renumiți și nu au putut să prezică nimic. Închise ochii și începuse să clatine din cap ca și cum era gata să adoarmă.

Un frate slujitor intră, aprinse una din lămpile care se stinseseră și ieși. Un curent rece și umed intra prin fereastra deschisă. În liniștea nopții totul părea să se odihnească.

Cu mintea goală, cu umerii grei, Marele Maestru rămase o vreme nemișcat, cufundat într-o toropeală care părea că-i amorțește creierul. Vocea preceptorului de Normandia, care se ridicase ca o vijelie în tăcerea încăperii, îl făcu să iasă un tăcerea grea în care se închisese.

— Frate, începu el cu un fel de vibrație în glas, trebuie oare să lăsăm să se veștejească onoarea noastră? Trebuie să mai suportăm mult timp infamiile? Dăm oare dovadă de mai multă noblețe sufletească rămânând surzi la toate aceste insulte, la umilințele și reproșurile fără temei ale unei mulțimi dezlănțuite, decât dacă ne-am înarma și ne-am ridica împotriva unor lași?

— Să rămânem calmi, frate, îl întrerupse Molay, fixându-l cu privirea. Poporul este înșelat, derutat; nu lătrând alături de el vom reuși să-l facem să gândească.

— Să lăsăm plebea să ia drept lașitate supunerea noastră în fața legilor onoarei?

— Asta este, prietene, replică sec Molay. Apoi se adresă Comandantului de Aquitania și Poitou.

— Frate Geoffroi, spune-ți părerea.

Geoffroi de Gonneville era un bărbat puternic, lat în spate, cu barba înspicată, fruntea înaltă, fața largă și ochii limpezi. Sub o severitate aparentă se ascundea bunătatea și tăria de caracter. Priceperea sa într-ale războiului se vedea imediat, din ordinele scurte și limpezi și din justețea ideilor sale.

— Frate, spuse el rar, ca și cum și-ar fi căutat cuvintele, tăcerea regelui îl acuză și dă de înțeles că aprobă aceste calomnii. Legea este prea înceată și, manevrată abil, lasă să se dezvolte aceste acte odioase.

— Nu știm ce să facem, nici pe cine putem conta, adăugă Hugues de Pairaud. Și ochii i se încrețiră într-o expresie aproape dureroasă.

Molay rămase o vreme tăcut. Privi în jurul lui parcă derutat. Jocul de lumini al lămpii reînsuflețea aceste figuri neliniștite ce păreau a fi ale unor conjurați. Toate obiectele familiare din încăpere, ieșite din umbră păreau acum străbătute de un tremur ușor, aproape material, ca și cum tocmai s-ar fi trezit din somn.

Vocea trezorierului îi izbi auzul.

— Toate astea au fost urzite de messire de Nogaret. Conștiința sa întunecată și foarte pricepută în a devia justiția[43]. Planurile îi sunt în sfârșit demascate.

Privirea Marelui Maestru întârzie o vreme asupra lui, cu un aer descumpănit.

— Ce avem noi de reparat? interveni preceptorul din Normandia. Pentru ce greșeală trebuie să obținem iertarea? Cumplită situație!

— Și acum, nobile frate, spuse Luc pe un ton ferm, dacă-mi respectați judecata tot atât cât îmi respectați priceperea, urmați-mi sfatul și fugiți, atâta cât mai este timp.

— Cel căruia îi vorbești, Frate Luc, nu este nici fricos și nici laș. Eu, care am luptat până la capăt în tranșeele dușmane!? Eu, să fugi!? strigă Molay cu mândrie.

— Ar trebui cel puțin să ne luăm câteva măsuri de prevedere, îi răspunse celălalt cu o voce scăzută și parcă scuzându-se. Să repunem în stare de funcțiune vechile turnuri de apărare.

---

[43] Au fost acuzați de erezie pentru a li se putea confisca bunurile în deplină legalitate. Legea prevedea confiscarea bunurilor ereticilor. Aceste bunuri urmau să aparțină prinților sub a căror jurisdicție se aflau. Filip cel Frumos, aflat în dificultate financiară din cauza războaielor sale nefericite, contractase, prin tezaurul său, datorii considerabile și poate n-ar fi scăpat de ele dacă Biserica nu i-ar fi oferit mijloacele necesare, prin măsurile împotriva ereticilor.

— Este o nebunie, întrerupse Pairaud, roșu de indignare. Să-i arestezi pe Templieri!… Să aresteze un prinț precum Marele Maestru!… și-ar fi putut imagina cineva o asemenea mișelie din partea unui suveran? Regele, pe care l-am ajutat să-și păstreze tronul… în care noi aveam toată încrederea… să… să ne jignească astfel! În răutatea sa, îi pedepsește pe toți aceia pe care s-a sprijinit. Sfântul Părinte îl va face să plătească scump această insultă.

— Un cuib de șerpi politici colcăie în prezent în jurul regelui, interveni Luc. Sunt niște nelegiuiți periculoși. Messire de Nogaret deține toată puterea de când este ministrul Justiției. Dacă frații noștri vor cădea în mâinile lui… atunci Dumnezeu să ne aibă în pază. Purtat de o patimă fierbinte, nimic nu-l poate opri. Este marcat până în adâncul inimii de pete întunecate pe care nimic nu le poate șterge.

— Frații mei, zise Molay pe un ton detașat, contrazis însă de lucirea de teamă din ochi, dacă vom desena chipul diavolului pe toți pereții, acesta o să apară până la urmă.

Făcu o pauză, apoi adăugă:

— Printr-o cerere insistentă adresată regelui am reușit să obțin, din partea suveranului, o întrevedere după ceremonia funeraliilor prințesei Catherine[44].

— Ah, pentru numele lui Dumnezeu! îl întrerupse brusc bătrânul fizician, nu consimțiți să mergeți la acele funeralii, nobile frate, vă implor.

— Nu pot, frate Mathieu. Este o invitație solemnă la care trebuie să răspund. Am fost anunțați dinainte.

— Lumea întreagă este răsturnată. Și eclipsele acestea nu povestesc nimic bun, replică bătrânul cu o strălucire neobișnuită în ochii săi umbriți de vârstă.

— Știu, venerabile frate, știu. Și totuși trebuie să mă duc acolo. Nu am voie nici să ezit, nici să tac. Prea multă prudență ar putea să ne aducă un deserviciu, adăugă el cu voce obosită.

Rămase apoi nemișcat o vreme, parcă strivit, în aerul apăsător al încăperii. Această noapte umedă și plumburie făcea să se simtă o inexplicabilă ostilitate, care asalta din exterior zidurile tristei închisori. Vântul sufla printre creneluri. Ca prin vis

---

[44] În ajunul arestării, Marele Maestru fusese ales să se numere printre cele patru persoane care purtau voalul mortuar la ceremonia înmormântării prințesei Catherine, moștenitoarea imperiului Constantinopolului și soția contelui de Valois.

auzi sunând miezul nopții în fortăreața adormită. Ridică din umeri și se scutură încercând parcă să iasă din această amorțeală în care se scufunda pe nesimțite.

— Prima mea datorie, reluă, cu o voce acum aspră și hotărâtă, este să merg să-l văd pe rege pentru a-i vorbi despre meritele și credința fraților noștri, credință ce le-a fost răsplătită cu infamie și dezonoare.

— Pentru bunul Dumnezeu, insistă bătrânul fizician, apucându-l de braț cu o mișcare aproape inconștientă, ascultați glasul Cerului. Învierea regelui este întoarsă către infern. În el arde o patimă funestă și un demon i-a pus stăpânire pe suflet.

Îi aruncă o privire rătăcită și adăugă.

— Astă noapte am visat că toate turnurile Ordinului se năruiau în același timp…

— Oh, putere cerească, apără-ne! murmură Geoffroi de Gonneville. Oh, virtuți de odinioară. Lumea e bolnavă; n-a mai rămas decât o mlaștină murdară, adăugă el cu un suspin. Gunoiul rău mirositor acoperă pământul pe care nu mai cresc decât patimi murdare.

Și comandantul de Aquitania, războinicul invincibil care-i făcuse pe turci să sune retragerea la Saint-Jean-d'Acre, Templierul care învinsese nenumărate armate dușmane, care străbătuse noaptea drumuri secrete și pustii, plecă privirea. Nu se putea vedea dacă plânge, dar pleoapele înroșite îi erau umede.

Vocea puternică și aspră a lui Renaud se ridică în liniștea încăperii.

— Totul, în desfășurarea acestor întâmplări, ne face să înțelegem că regele este cu poporul și poporul cu regele. Lumea care ne-a văzut odinioară mari și puternici, ne vede azi copleșiți, fără apărare, așteptând nu știu ce salvare din Ceruri.

— Și vrei oare, frate, să-ntorci spada glorioasă care l-a servit pe Christos împotriva propriilor tăi frați? întrebă calm Molay.

— Iertați-mă, nobil frate, spuse Renaud încet, plecând capul. Furtuna din mintea și din sufletul meu nu-mi mai permite să văd limpede.

— Dar nu s-a spus încă totul, afirmă Molay, sprijinindu-se de masă cu amândouă mâinile. Jur în fața voastră, fraților, pe Sfânta Cruce, să nu mă întorc lângă voi decât după ce voi fi obținut anularea tuturor acestor acuzații mincinoase. Îl rog pe

Stăpânul Ceresc ca în bunătatea Lui să mă ajute să-l înduioșez pe rege și să-l facă să renunțe la tăcere.

•

Palatul regal era în plină renovare. Fațada care dădea spre strada Barillerie fusese remodelată și înfrumusețată.

Un zid de incintă, ridicat de-a lungul Senei, lega turnul de argint de cel al lui Cezar. Doar Sainte-Chapelle, ale cărei turnuri ascuțite dominau acoperișurile din jur, fusese păstrată așa cum era.

Molay pătrunse într-o galerie imensă, înaltă și încăpătoare ca o catedrală cu-n naos dublu unde se agitau zidari, dulgheri, lucrători în ipsos. Pe capiteluri se înălțau patruzeci de statui reprezentând patruzeci de regi care, începând cu Pharamond și încheind cu Meroveu, se succedaseră la conducerea regatului. În fața celei al lui Filip cel Frumos fusese așezată aceea a lui Enguerrand de Marigny. Această galerie ducea la o înșiruire de săli, la rândul lor renovate și decorate cu marmură și lemn prețios. Era vremea reconstrucției, vremea schimbării.

De îndată ce Molay sosi la Palat, fu condus în anticamera cabinetului de lucru al regelui. Se așeză pe o banchetă și așteptă o oră, două ore se scurseseră și Molay continuă să aștepte. Marele Maestru se ridică și începu să străbată încăperea în lung și în lat. În minte i se perinda tot ce se spusese despre rege. Și dacă totul era adevărat? Până acum se arătase reticent în fața acestor acuzații. Nu-i stătea în fire să accepte perfidia și trădarea: ideea aceasta nici nu îi trecuse prin cap.

Și totuși această lipsă de considerație și de bună-cuviință față de un om care avea rang de prinț, spunea multe despre atitudinea suveranului. Molay căuta zadarnic în minte, în lipsa unei justificări, pe care logica i-o refuza, un pretext în stare să explice acest comportament. Dar se temea să înțeleagă. Se simțea încolțit din toate părțile de bănuieli, ca un bolnav bântuit de temeri negre. Păru că începe deodată să-nțeleagă spusele fraților săi. Totul îl îndemna la asta. Își amintea vorbele ciudate al fratelui Renaud. Cât de incredibile i-au părut atunci!

Sufletul său de războinic generos nu putea accepta ideea de crimă și trădare. În acel moment intră șambelanul.

— Nu sunt așteptat, messire de Bouville?

— Ba da, Monseigneur, sunteți așteptat. Dar pentru moment, Înălțimea Sa este angajată într-o discuție cu legiștii care lucrează pentru o cauză nobilă.

Deschise apoi ușa cabinetului de lucru al regelui și dispăru.

Marele Maestru se așeză din nou pe banchetă. Privirea sa părea să treacă prin obiectele și siluetele care-i treceau prin față fără să le vadă cu adevărat. Pierdut în gânduri nici nu auzise că cineva îl cheamă. O mână bătându-l pe umăr îl făcu să tresară.

— Monseigneur de Molay, regele vă așteaptă. Binevoiți să intrați.

Condus de domnul de Bouville întră în cabinet.

— Prietene!… spuse Filip, cu o expresie prefăcută de bucurie. Ce bine îmi pare că vă revăd.

— Mulțumesc alteței voastre pentru marea bunătate de care a dat dovadă acordându-mi această întrevedere, spuse Marele Maestru, surprins de amabilitatea primirii ca de o nouă enigmă care-l depășea.

— Ce problemă gravă poate să vă aducă, Monseigneur de Molay? îl întreabă regele.

— Sire, o intensificare a violenței împotriva Ordinului m-a îndemnat să vin să vă vorbesc. Templul este ținta calomniei. S-a trecut dincolo de limitele scandalului spuse el indignat. Cei care înțeleg să ducă mai departe aceste ticăloșii dau dovadă de îndrăzneală, dar nu de onoare. Voi, Sire, știți mai bine decât oricine altcineva că am dat întotdeauna dovadă de cinste și fidelitate. Viețile noastre vă sunt închinate.

Continuă apoi cu o voce mohorâtă.

— O implor pe Majestatea Voastră să mă ierte dacă greșesc, dar văd tot mai puțină bunăvoință față de Ordin. Dăruirea mea față de acesta și nu vreun gând rău mă îndeamnă să vă vorbesc, Sire. O simplă negație din partea regelui meu și voi închide ochii în fața acestui complot și a acestor minciuni blestemate. În suveranul nostru ne punem toată speranța, continuă el cu efort.

Regele întoarse capul, avea în ochi o lucire stranie pe care nu dorea să o lase să fie observată. Inima Marelui Maestru începu să bată greu și nesigur. Să-l fi indispus oare pe monarh?

— Nobile prieten, spuse după o pauză regele, cu un calm rece și nemilos, nu dați atenție acestor zvonuri. Temerile voastre nu sunt întemeiate. Unde sunt dovezile care v-ar putea acuza?

Toate aceste lucruri vor fi rezolvate. Vom ști să-i pedepsim pe cei care se fac vinovați de infamie și îndreptăm daunele. Ceea ce a realizat Ordinul nu va mai realiza nimeni, adăugă regele, fixându-l cu privirea. Cerul este luminat de gloria voastră și timpurile viitoare vă vor privi cu respectul ce va fi întotdeauna legat de Cavalerii Templului.

— Ah, exclamă Molay, cu ochii umezi, ce cuvinte minunate pentru sufletul meu! Bieții mei ochi nu pot vărsa atâtea lacrimi câte răni primise inima mea. Și aceste suferințe, Sire, sunt mai rele decât moartea.

— Iubite maestre, mergeți și liniștiți-vă frații. Fac totul pentru a restabili onoarea Templului, ale cărui acțiuni au mișcat inimile, spuse Filip cu o lucire vicleană în privire, lucire care scăpă însă sufletului simplu al bătrânului Templier.

Și, punându-i o mână pe umăr, îl conduse până în prag.

Regele rămase o vreme nemișcat, așezat în fotoliul său, parcă absent; auzi apoi zgomotul unor pași ce alunecau pe dalele de marmură. Filip ridică fruntea încet: în fața lui stătea Nogaret. Privirea regelui era întrebătoare:

— Pericolul este clar, Sire, spuse acesta încet.

— Mențineți ordinul dat seneșalilor și magistraților din întreaga țară, spuse regele pe un ton de gheață. Nu schimbați nimic. Mâine, messire de Nogaret, în zori…

Ministrul Justiției se înclină și ieși la fel de tăcut precum intrase.

12 • Emisarul[45]

Fără să mai întârzie, Marele Maestru porni către Templu, bucuros să ducă vești bune fraților săi. Această dovadă de prietenie din partea regelui nu mai putea fi pusă la îndoială. Și orice discuție legată de problema aceasta era, de acum în colo, inutilă. Avea de gând să pună ordine în mințile cuprinse de panică. Mâine, va strânge membrii consiliului.

Pătrunse în incinta Templului prin turnul cel mare din Vest, care se deschidea spre câmpuri și păduri. Pământurile goale întinse în fața lui erau scăldate în lumina apusului. Seara acoperea totul în valuri albăstrii, iar pe cer treceau stoluri de lebede, de porumbei sălbatici și de ciori, anunțând vremea rea. Totul părea trist. Grăbi pasul. Nori grei alergau pe cer, în dezordine, gata să atingă clopotnițele și acoperișurile castelelor.

Un vânt puternic se pornise și crengile copacilor se agitau furioase ca și cum ar fi fost locuite de spirite. Traversă un drum părăsit, acoperit pe-alocuri cu mușchi veșted. De pe o arătură, un plugar, oprit pentru o clipă la capătul brazdei, îl privi trecând. Din când în când, o luminiță roșcată pâlpâia la fereastra unei colibe de păstori, pierdute pe întinderea câmpurilor. Departe, se zăreau liniile majestuoase ale palatului Templului. Cu zidurile sale groase, cu clopotnițele care păreau că ajung până la cer, cu fațadele străpunse de ferestruici înguste, cu tunurile-i crenelate și cu meterezele formidabile, palatul îl făcea să se gândească, în seara aceea, la o prezență amenințătoare, nemișcată și apăsătoare. Nicio santinelă nu-și făcea rondul: ai fi zis că te apropii de un castel părăsit. Molay simți o neliniște cumplită. Dar cu siguranță era ora schimbării gărzii. Gândul acesta îl liniști. Urca treptele de la intrare când clopotul Templului îl anunță că era momentul să meargă în refectoriu. Traversă o sală boltită, vastă și umedă. Pe chipurile fraților întâlniți nu se zărea nici cea mai mică urmă de neliniște. Pentru câteva momente urmări cu privirea agitația din această mică oază de

[45] În ajunul dramei, Molay fusese avertizat în legătură cu ceea ce se urzea împotriva Ordinului. Îi fuseseră transmise mai multe avertismente.

viață, care pulsa în ritmul ei propriu. Fețele fraților purtau expresia unei forțe unice pe care nimic nu o putea distruge sau întuneca. Molay simți șocul unei revelații bruște. Ceva părea în sfârșit să-i facă un semn, să-l îndrume. Orice teamă dispăruse, ca la întoarcerea dintr-o călătorie periculoasă. Simțea că iese în sfârșit dintr-un vis urât, confuz, absurd. Se simțea împăcat. După cină, se retrase în camera lui, preocupat o vreme de treburile mărunte; se pregătea tocmai să se odihnească, dar în ușă se auziră bătăi ușoare. Deschise pe jumătate și zări un chip căruia nu-i putea distinge trăsăturile. Flacăra tremurătoare a unei lumânări, așezate într-un sfeșnic, nu bătea decât spre un colț al camerei, lăsând restul în penumbră.

Molay scruta penumbra cu ochii încrețiți, asemeni unui marinar pierdut pe mare și care cercetează din priviri orizontul.

— Pot să intru, nobil frate?

I se păru că recunoaște vocea trezorierului.

— Tu ești, frate Luc?

— Chiar eu.

— Intră, bunul meu frate. Ce te aduce așa de târziu în noapte?

— Nobile frate…

Păru să ezite, apoi reluă:

— Fratele Arnaud, cavaler din Val de Provins[46] tocmai a sosit…

— Foarte bine.

— … și vrea să vă vorbească despre o problemă gravă.

— Ce poate fi atât de grav încât să nu aștepte până dimineață? întrebă Molay aruncându-i o privire întunecată.

— Nu vrea să vorbească nimănui, decât nouă, răspunse trezorierul parcă jenat. Ține să vă transmită un mesaj care nu suferă amânare.

— Vom vorbi despre asta, răspunse Molay grăbit.

— Nobil frate, problema asta nu poate să aștepte!

— Bine, fie, acceptă el cu un suspin obosit, să vedem ce are de spus de nu poate aștepta. Du-te și adu-l.

Puțin mai târziu, Arnaud, precedat de Luc, intră în cameră. Purta o mantie sfâșiată și murdară. Gluga trasă pe ochi nu lăsa să se vadă decât un obraz încordat și inexpresiv, ca al unui orb.

---

[46] La Provins, Templierii aveau trei comanderii: cea din Val de Provins, situată în afara zidurilor, desfășurând activități agricole, cea de la Madeleine, dedicată activităților comerciale și, în fine, cea din Sainte Croix.

Sub zdrențe se ghicea însă o siluetă puternică și totuși zveltă. Pasul era sprinten și liniștit.

Molay îl privi un moment derutat.

— Cine este omul acesta? întrebă el scurt.

Trezorierul se pregătea să răspundă când trimisul făcu un pas înainte:

— Sunt cavalerul Arnaud, nobile frate.

— Și ce înseamnă toată mascarada asta?

— Iertați-mi deghizarea, spuse el ridicând gluga și descoperind o privire limpede și o fizionomie aprigă și mândră. Doar astfel puteam să intru în Templu fără să atrag atenția oamenilor regelui[47], răspunse el cu o voce calmă și sigură.

— Oamenii regelui?! întreabă Molay. Dar de ce ne-am teme de ei?

— Avem multe motive să ne temem.

Molay îl privi o vreme, perplex. Își amintea acum de Arnaud. La asediul Ierusalimului se distinsese printr-o indiferență mândră în fața pericolului și printr-un curaj neabătut. Nicio armată, nicio fortificație nu l-ar fi putut împiedica să triumfe. Pasiunea cu care se arunca în luptă devenise legendară.

— O, neprețuitul Arnaud! spuse Marele Maestru cu o voce joasă, caldă și totuși ezitantă, tu, care niciodată n-ai părăsit câmpul de luptă, tu, unul din Templierii care i-au făcut să se dea înapoi pe arabi, pe turci, pe sirieni și perși, tu, care, riscându-ți viața, ai rămas lângă oamenii tăi când moartea făcea ravagii, tu, să vii ca un fugar cuprins de teamă, ascunzând sub zdrențe murdare nobila mantie a Ordinului...? și asta ca să mă pui în gardă împotriva regelui!

Cavalerul coborî privirea.

— O fac din dragoste față de Dumnezeu și față de Ordin, nobile frate. Și aș face-o din nou, dacă ar trebui s-o fac.

— Nu ne-am arătat noi fidelitatea față de rege, Cavalere? Și în ciuda tuturor zvonurilor, el a rămas prietenul și binefăcătorul nostru.

Arnaud ridică din nou capul cu o expresie încrâncenată.

— Mieii și lupii vor trăi împreună în bună pace înainte ca regele să ne fie prieten și binefăcător.

---

[47] Fortăreața Templului era supravegheată în secret de agenții regelui chiar cu câteva zile înainte de arestarea Templierilor.

Își îndreptă apoi privirea spre Luc, aflat cu câțiva pași mai în spate.

— Nu aveți de spus nimic nobilului nostru frate?

— Mă temeam de clipa aceasta, răspunse Luc încet… N-am putut să-i spun nimic.

— Ce aveți să-mi spuneți și nu poate fi spus? întrebă scurt Molay. Haide, vorbiți, fără ocolișuri.

Trezorierul lăsă capul în jos și rămase tăcut.

— Atunci voi vorbi eu, interveni Arnaud. Și se întoarse spre Molay.

— Nobile frate, binevoiți să mă ascultați.

— Să intrăm în subiect. Spuneți-mi ce aveți de spus și încetați să mai ascundeți în vorbe ciudate ceea ce trebuie să aflu.

Trimisul păru să ezite, apoi reîncepu:

— Iertat să-mi fie dacă vorbele mele v-au părut ciudate. Gravitatea mesajului le-a făcut așa…

— Gata cu introducerile…!

— Nobile frate, regele v-a trădat încrederea…

Molay îl opri cu un gest.

— Vă înșelați Cavalere, așa ceva nu se poate. Vin acum de la rege care m-a asigurat de protecția și sprijinul său.

— Asta pentru a vă înșela mai ușor, îi răspunse el, cu o voce sigură și liniștită.

Bătrânul Cavaler scutură din cap, refuzând să înțeleagă.

— Dacă regele ar vrea să pedepsească Ordinul pentru vreun motiv necunoscut are destule mijloace directe și legiune s-o facă. De ce s-ar ascunde în spatele unei trădări?

— Pentru că, deși este rege, face un lucru complet ilegal vrând să aresteze un Ordin aflat doar sub jurisdicția papei, replică Arnaud.

Făcu o pauză și continuă:

— Regele are nevoie de mijloace ilegale și indirecte pentru a-i aresta pe aceia care, crede el, îl amenință.

— Fără să neglijeze și anumite interese, interveni și trezorierul.

— Și tu, frate Luc? întrebă trist Molay.

— Și nu e totul, reluă Arnaud.

— Ce mai este, cavalere?

Trimisul păru din nou să ezite.

— Câțiva membri ai Ordinului… din prea mult orgoliu, încep să cârtească împotriva voastră… Sunteți acuzat de pasivitate în fața creșterii ostilității populației. Comandorul, căruia îi cunoașteți devotamentul și fidelitatea, bănuiește și se teme ca o reuniune secretă să nu vă retragă funcția[48].

Molay se ridică și începu să străbată încăperea cu capul aplecat și cu mâinile la spate. Se opri brusc, ca și cum o idee i-ar fi venit atunci în minte.

— Cum ați ajuns până aici, Cavalere?

— Sub protecția întunericului, alegând drumuri mai puțin umblate, mulțumită lui Dumnezeu am răzbit până aici teafăr și nevătămat.

— Ca să-mi spuneți că unii membri ai Ordinului uneltesc împotriva mea și că un mare pericol mă pândește? întrebă el blând.

Se oprise și îl privi o vreme în liniște.

— Dacă nu reușesc să vă conving, nobile frate, cel puțin nu-mi puneți la îndoială fidelitatea.

Și continuă mai hotărât:

— Oamenii din suita mea așteaptă într-o casă părăsită, aproape de porțile Parisului. Vă implor, trimiteți după ei. Vă vor da toate explicațiile și dacă după declarațiile lor mă veți găsi vinovat, cer să-mi fie retrasă nu doar funcția pe care mi-ați încredințat-o, ci chiar și mantia albă de Cavaler al Templului.

Molay rămase un moment nemișcat, pierdut în gânduri. Vocea lui Arnaud se auzi din nou, calmă și parcă înăbușită.

— Sunteți în mare pericol, nobil frate!

— În mare pericol, repetă el, fixându-l cu o privire pătrunzătoare. Și ceea ce mă amenință pe mine îi amenință și pe frații mei?

— Regele a plănuit arestarea tuturor Templierilor mâine în zori.

---

[48] După spusele lui G. Bordonove, a existat un precedent în istoria Ordinului. Marele Maestru al Templului, Renaud de Vichiers, încheiase un tratat cu regele Damascului, pentru a-și asigura neutralitatea acestuia, divizând astfel forțele islamice. Sfântul Ludovic, aflându-se atunci pe Pământul Sfânt, ignorant în tot ceea ce însemna lumea musulmană, a denunțat acordul făcut fără știrea sa și a cerut îndepărtarea mareșalului care negociase înțelegerea, întărind astfel partea adversă. Mândrii Cavaleri nu puteau accepta drept conducător suprem un om care n-a știut să pledeze cauza Templului, care a îndoit genunchii înjosind astfel ordinul. În urma unor deliberări secrete consiliul l-a demis pe Renaud de Vichiers. I-a succedat Thomas de Béraud.

Molay întoarse capul, profund mișcat. Îl fixă apoi cu privirea:

— Cine l-a informat pe comandor?

— Unul din oamenii noștri din Provins. O scrisoare purtând sigiliul regelui i-a căzut întâmplător sub ochi și acolo se spunea acest lucru. Și asemenea scrisori au fost trimise în întreaga Franță, aflându-se acum în mâna oamenilor legii și a militarilor din slujba regelui. S-a interzis cu străşnicie[49] să fie deschise înainte de 12 octombrie, sub amenințarea unor pedepse grele.

Întorcând capul, trimisul reintră în umbră. Molay privi neîncrezător, apoi plecă din nou fruntea. Rătăcit în acest dialog neobișnuit, ciulind urechea la gândul nesiguranței tot mai mari pe care o simțea în jurul lui, începu iar să străbată încăperea cu pași rari. Se apropie de fereastră. Pe cerul întunecat, stelele străluceau liniștit.

Aceleași stele pe care le privise de pe pământurile îndepărtate, în vremea luptelor, când zidurile se năruiau și trompetele sunau și secolele se scurgeau. Și în noaptea rece, Cavalerii pătrundeau prin breșa făcută, cu mantiile umflate de vânt. După groaza morții, venea bucuria victoriei, sentimentul minunat al unei certitudini calme.

Lumea era plină de zgomotul armelor. Deșertul le înflorea sub pași. Și soldații lui Hristos străbăteau pământurile pârjolite care se întindeau la nesfârșit, cu chipul plin de lumină, conduși de stindardul Crucii.

Nicio voce, niciun ecou în această noapte adâncă nu va veni să-i umple golul din inimă.

Rămase o vreme întors cu spatele, absent la tot ce se petrecea, încât ai fi zis că uitase de prezența lor. Apoi plecă de la fereastră și se opri în fața solului.

Ceva îmi este totuși cumplit de greu să înțeleg, spuse cu tristețe și nedumerire. Regele mi-a pus mâna pe umăr, m-a numit prieten. Cum se poate ca sub masca regală să se ascundă atâta prefăcătorie? Să-ți tratezi astfel supușii cei mai fideli!… Noi, Cavalerii Templului, cărora ne datorează atât de mult! Nefericită este țara guvernată de un trădător.

---

[49] Ceea ce uimește în această afacere este secretul absolut de care a fost înconjurată. Nimeni n-a cunoscut instrucțiunile pe care comisarii le-au înmânat administratorilor și seneșalilor.

— Trădarea este în firea lui, replică Arnaud. Visul plin de orgoliu în numele căruia trădează este stăpânirea asupra unei lumi ce și-a pierdut culoarea.

Molay se așeză greoi în fotoliul său.

— Disprețuind legile onoarei, el aruncă Ordinul Templului în ruină și propriul regat în rușine.

Și continuă, scuturând încet din cap:

— Cum aș fi putut bănui că promisiunile regelui meu sunt o impostură? Nicio clipă nu l-aș fi bănuit capabil de asemenea ticăloșii. Un om minunat, care ne-a acoperit de onoruri și de favoruri! Se poate oare ca un prinț, un nobil să se înjosească până la asemenea mașinații și la o asemenea ipocrizie? M-am înșelat cumplit în ceea ce-l privește. O, Doamne Atotputernic!…

Se lăsă din nou o liniște apăsătoare. Vocea lui Luc se auzi, aspră:

— Perversitatea sa naturală ne arată că singurul său interes era bunurile noastre.

— Nebun ce-l care se încrede în cuvântul său, murmură Molay. Eu însumi sunt aproape nebun.

— Nobil frate, interveni Arnaud cu blândețe, nu vă lăsați în voia acestei nopți cumplite, când oamenii regelui vor veni să vă ridice. Suntem aici pentru a veghea. Vă implor, plecați cât mai repede, cât încă mai este timp.

Cu o mișcare bruscă, parcă eliberându-se de el însuși, Molay se ridică și reîncepu să străbată încăperea cu un pas suplu, asemenea unei fiare închise în cușcă. Se opri apoi în fața lui Arnaud și îl privi cu mândrie.

— Sunt Jacques de Molay, Marele Maestru al Ordinului. Nu voi părăsi niciodată Templul ca un hoț.

— Nobilul vostru eroism nu va salva Templul, obiectă Luc.

— Vă voi conduce până la cel mai bun port de unde vă puteți îmbarca, adăugă cavalerul. Oameni de-ai noștri, călare, vor păstra legătura între noi. Vă vorbesc ca om care cunoaște situația, nobil frate. Iscoadele noastre ne-au ținut la curent cu ceea ce se pregătește[50].

Cu un gest energic, îl întrerupse.

— De ce în aș teme?…

Se opri însă, îi era greu să vorbească.

---

[50] Anumiți istorici au avansat ipoteza că exista o putere paralelă cu Ordinul Templierilor.

— Ce-a făcut Ordinul să fie de condamnat? Avem dreptatea de partea noastră, reluă el cu o voce înăbușită.

— Dreptatea…! replică Arnaud, cu un zâmbet amar. Nu mai există drept, nobile frate, din clipa în care mâna însângerată a regelui a aruncat oprobriul asupra noastră. Iar oamenii legii, simțindu-se încurajați, își vor da toată silința pentru a distruge o noblețe pe care ei n-o pot avea.

Molay rămase o clipă gânditor. Întoarse capul ca și cum ar fi vrut să-și ascundă privirea, umbrită de emoția care-l cuprindea. Se lăsă să cadă din nou în fotoliu. Așezat așa, aplecat, păru dintr-odată foarte bătrân. Păstră tăcerea, gânditor.

— Amintiți-vă, frații mei, spuse după un timp, cu greutate, că noi nu putem să ne opunem autorității regelui nici cu armele, nici cu vreo altă formă de violență.

— Înainte de toate, observă trimisul pe un ton respectuos, trebuie luate niște măsuri capitale. Permiteți-mi să pun la adăpost tezaurul Templului, așa cum este scris în regulile noastre.

— Ceea ce spuneți, interveni Molay cu mândrie nobilă, este o măsură de extremă necesitate, care se ia în cazul unor o cataclisme, în caz de război…

Arnaud rămase o clipă nemișcat. În privirea sa se citea o lucire de gheață.

— Dar este război, nobile frate. Dacă nu putem abate pericolul acum, avem datoria, cel puțin, să salvăm tezaurul și să pregătim un viitor supraviețuitorilor și generațiilor care vor veni.

— Să salvăm tezaurul!… repetă Molay, parcă absent. Mai este ceva de salvat când Templul se prăbușește, iar stâlpii săi sunt amenințați cu ruina.

— Spiritul Ordinului este viu și va dura la ne-sfâr-șit! replică celălalt, sacadat; brațul său nu este încă învins și va lupta împotriva celor care-i contestă rangul și puterea.

Și după o pauză adăugă:

— Trebuie să luăm toate măsurile pentru a salva bunurile Templului, deoarece nimic nu se poate realiza fără putere materială. Această lege este elementul fundamental al oricărei instituții, fără de care puterea nu-și află rostul. Se poate imagina, oare, Cucerirea Pământului sfânt fără mijloace? Tot așa cum nu ne putem imagina o viață spirituală fără catedrale, fără biserici, fără capele.

Molay privi în jur și dădu din cap.

— Iată-mă în fața voastră, fraților, un biet bătrân slab, care nu a înțeles nimic din această lume.

Și întorcându-și chipul palid spre fereastră murmură:

— Stăpâne, întărește-mă și susține cauza noastră.

— Și acum, nobil frate, spuse încet Luc, pentru ca totul să se împlinească ușor și fără zgomot, trebuie s-o facem imediat.

— Bine, frații mei, procedați cu tezaurul așa cum prevăd regulile noastre.

Se ridică greoi din fotoliu, cu umerii căzuți.

— Strângeți în sala de consilii câțiva Templieri capabili, să ducă la bun sfârșit această acțiune. Voi veni și eu acolo.

•

— Onoarea mă obligă să vorbesc deschis, spuse Jacques de Molay, în picioare în mijlocul Cavalerilor. Misiunea pentru care ați fost desemnați presupune anumite primejdii. Nu avem de-a face cu un dușman asupra căruia să ne aruncăm cu sabia în mână. Nu, frații mei, de data asta trebuie să acționăm fără violență, conduși de înțelepciunea noastră.

Își roti privirea, cuprinzând întreaga asistență, și spuse:

— Dacă unii dintre voi nu se simt în stare să participe, să o spună fără rușine; afecțiunea noastră față de ei va fi mereu aceeași.

Nimeni nu scoase niciun cuvânt. După un moment de tăcere, o voce limpede se ridică.

— Nobil frate, spuse un tânăr Templier cu trăsături armonioase, pe al cărui obraz ars de soare, ochii străluceau ca flacără.

— Ce este, frate Bernard? îl întrebă Marele Maestru.

— Sunt în stare să păstrez un secret… în modul cel mai cinstit, începu el cu o voce ezitantă, să slujesc și să lupt pentru Templu… până la moarte, dar permiteți-mi să îndeplinesc această misiune cu fratele Thomas.

— Maestrul armurier?

— Chiar el, nobile frate.

— Dar este infirm.

— O rană la picior care-l face să șchiopăteze ușor, explică Bernard.

— Da, îmi amintesc. Era pe Pământul sfânt.

— Sub zidurile Ierusalimului, nobil frate. Este foarte puternic și în plus, n-are egal în a descoperi dușmanul în locurile cele mai ascunse.

— Du-te și cheamă-l.

Nu după mult timp, Bernard se întoarse cu prietenul său.

Doar cu câțiva ani mai în vârstă decât tovarășul său, Thomas era tot atât de brunet pe cât de blond era Bernard. Cu o figură bine conturată, cu o cicatrice adâncă pe obrazul stâng, cu ochi negri și scânteietori, avea un farmec neliniștitor. Bine clădit, cu umerii largi, totul la el vorbea de forță și stăpânire de sine.

O prietenie profundă îi lega pe cei doi bărbați. Trecuseră împreună prin toate bătăliile, toate asediile și toate misiunile. Și nu o dată, fuseseră pe punctul de a cădea în ghearele morții.

— Ești gata să-ți însoțești frații într-o misiune grea și secretă? îl întrebă scurt Molay.

— Sunt gata, nobil frate.

— Bine.

Apoi se întoarse către ceilalți Cavaleri.

— Fratele Luc, căruia îi revine conducerea acestei misiuni vă va explica ce aveți de făcut.

Rămase un moment tăcut, apoi reluă, cu o durere care trăda deruta în care se afla.

— Și acum, frații mei, spuneți-mi adio. Iar eu, la rândul meu, vă spun adio.

Și bătrânul Templier care, vreme de patruzeci de ani, luptase cu o dăruire totală împotriva atâtor armate dușmane, sfidând de nenumărate ori moartea coborî privirea. Apoi, cu o mișcare bruscă, le întoarse spatele și părăsi sala.

Se lăsă o tăcere grea.

— Cum vi s-a spus deja, începu Luc, cu o voce înăbușită, nu uitați să vă ascundeți însemnele și să îmbrăcați haine mirene. Haideți, Cavaleri. Fiți gata într-o oră, în sala mare.

După o oră, Luc își găsi mica trupă așteptându-l într-una din galeriile fortăreței Templului. Unii purtau o haină scurtă, neagră, alții o pelerină de dimie. În alte condiții, această deghizare l-ar fi făcut să râdă, dar acum nu-i stătea inima la așa ceva. Îi privi o clipă, mândru: știa că poate conta pe fiecare din ei. Toți erau războinici încercați. Ca majoritatea Cavalerilor, fuseseră luptători viteji pe Pământul Sfânt.

Împreună cu frații săi, Luc se îndreptă spre galeria din spate, coti apoi pe-o alta, mai departe, și se opri în dreptul unei bănci prinse de zid cu două inele; apăsă întâi pe primul, apoi îl roti pe al doilea, spre stânga de două ori și o dată spre dreapta. Se auzi un zgomot de lanțuri și dalele de piatră alunecară una peste cealaltă, descoperind o gaură neagră, ca un gâtlej căscat. Cavalerii, împietriți, priveau abisul ce se deschidea și căruia ochiul încerca, zadarnic, să-i străpungă întunericul adânc. Urmat de Arnaud care purta o făclie deasupra capului, Luc coborî, pe niște trepte atât de înguste și deformate încât se temea, în fiecare moment, că va cădea în gol. Ajunse în sfârșit jos, nu fără greutate. Tovarășii săi coborâră, la rândul lor.

13 • Arestarea

Marele Maestru rămase mult timp nemișcat, privind pe fereastră. Toate temerile care-l asaltaseră îl stăpâneau acum cu o violență nebănuită. Nu mai avea nicio îndoială în legătură cu sfârșitul tragic care îl aștepta pe el și pe frații săi, și totuși…

Rămase cu privirile fixate asupra palatului. Vântul pătrundea în galeriile largi și nu-i îngăduia să distingă zgomotele. Privi spre vechile arcade ce înconjurau curtea de onoare, scrutând ungherele întunecate, ridică apoi ochii spre metereze și nu văzu pe nimeni în afara santinelelor care treceau cu pas cadențat.

La lumina unei făclii de deasupra porții i se păru că distinge umbra unui bărbat, apoi alte umbre mișcându-se care se apropiau de poartă, oprindu-se în dreptul unuia dintre turnurile palatului.

Rămase nemișcat, cu ochii fixați pe intrarea fortăreței. În oricare alt loc și în orice alt moment, s-ar fi repezit afară cu arma în mână. Acum însă locul părea ales pentru a lăsa să se consume o crimă perfectă. Nimic nu-i putea permite să scape: chiar să fi avut posibilitatea s-o facă, onoarea nu i-o îngăduia. În sfârșit, nemairezistând să stea așa, luă o torță și coborî treptele spre curtea cea mare. Niciun semn. Pe metereze, Cavalerii își făceau rondul.

— Gardă, strigă el, ați văzut pe cineva trecând?

— Nu, nobile frate, n-am văzut pe nimeni.

— Singura lumină este cea a stelelor, spuse cealaltă santinelă. Nu se poate vedea mare lucru.

Se întoarse în camera sa și continuă să pândească. Rămase așa o bună parte din noapte. Încerca să-și stăpânească neliniștea și să facă apel la rațiune, dar teama persista în ciuda tuturor eforturilor. Evocă momentul întâlnirii cu regele. Cuvintele sale de îmbărbătare îi inspiraseră încredere. Monarhul îi dăduse întotdeauna dovezi de prietenie. Obișnuiți să fie mereu în alertă, frații, din prea mult zel, se lăsaseră fără îndoială înșelați de temerile lor. Gândul acesta îi însenină sufletul.

Privirea i se îndreptă pentru ultima dată înspre porți.

Totul era în ordine. Se pregătea să meargă să se odihnească, dar o lumină neașteptată îl făcu să se întoarcă brusc.

O trupă de arcași ai regelui, purtând torțe, se oprise în fața intrării. Un grup de călăreți se opri și el, în dreptul turnului de pază. Se auzea tropăitul cailor. Ofițerul aflat în frunte își îndemnă calul înainte și-i strigă, cu o voce aspră:

— În numele Regelui, deschideți porțile!

Un zgomot de du-te-vino cuprinse de-ndată palatul, s-ar fi zis că în noaptea aceasta nimeni nu dormise. Cu inima strânsă, îngrijorat, Marele Maestru traversă în grabă una din galeriile largi care duceau spre scara cea mare a curții de onoare. Din punctul acesta de observație putea să-i vadă bine pe oamenii regelui postați în jurul palatului.

În fruntea arcașilor se aflau Guillaume de Nogaret și Reginald de Roy[51]. În lumina torțelor se puteau vedea halebardele și mânerele sulițelor cu vârful bine ascuțit.

Brusc, în fortăreață se auzi sunetul clopotului de alarmă. O agitație neobișnuită străbătu Templul. În lumina slabă a zorilor, Cavalerii alergau de pretutindeni, cuprinși de neliniște și spaimă.

Molay privea parcă paralizat. Nu putea să nu-și amintească de curajul și stăpânirea dovedite în acțiunile lor glorioase, în ținuturi îndepărtate, unde călăreau în șiruri în vreme ce, în spatele lor, se ridicau primele raze ale soarelui. Toate comorile pământului ar fi pălit în fața bucuriei și a mândriei care le umplea inimile. Ce diferență între acele ceasuri de strălucire și lumina palidă a acestei dimineți în care auzea zgomotul armelor, precum închiderea unor uriașe maxilare ce le zdrobeau gloria, fără vreun drept și fără vreo rațiune.

Avea acum dovada vanității oricărei acțiuni omenești. Din toată gloria, din toată onoarea nu mai rămânea decât batjocură amară. Simțea cum îl năpădește tristețea. Un suspin urca pe nesimțite, oprindu-i-se în gât.

În curtea de onoare, deruta ajunsese acum la paroxism. Chemări și strigăte se amestecau. Vocile deveneau mai aspre, mai neliniștite. Încolțea disperarea.

Prin deschizătura ferestrei, îl văzu pe seneșal cu brațele întinse croindu-și drum; urcă treptele în fugă și veni spre el.

---

[51] Guillaume de Nogaret personal, împreună cu Reginald de Roy (căpitan al arcașilor) au efectuat arestarea Templierilor.

— Toate ieșirile sunt închise, nobil frate, spuse el privind de jur împrejur. Palatul este încercuit. Nogaret, bănuind că arestarea Cavalerilor chiar în inima cetății nu va fi ușoară, și-a dispus forțele cu mare grijă.

Molay nu părea să-l audă.

Clopotul tăcuse. În curte, cei mai în vârstă restabiliseră ordinea. Cavalerii adunați așteptau acum, mohorâți și tăcuți.

Reginald de Roy fu cel care repetă somația:

— În numele Regelui, deschideți poarta! ordonă el. Sunteți în stare de arest.

— V-am adus vreo ofensă să veniți să ne căutați în plină noapte? întrebă Molay cu mândrie.

— Ce lume este asta! exclamă seneșalul indignat. Veniți să arestați oameni care, cu cel mai respectuos devotament, au servit regelui, le aruncă el mânios. Și vă ascundeți în întunericul nopții. Fără rușine, jigniți și merite și virtute, insultând onoarea Templului.

— Mă supun ordinelor Regelui, replică Roy. Conștiința mea nu are ce să-și reproșeze. Îmi fac datoria.

— Noi nu suntem supuși regelui prin niciun jurământ, îi aruncă scurt Renaud. Pentru apărarea sfântului stindard ne-am angajat doar în fața lui Dumnezeu. Oare regele n-o știe? Doar cel ce creează are dreptul să și nimicească, adăugă el cu mândrie.

— Dacă vă opuneți ordinelor regelui, gândiți-vă la consecințe, interveni tranșant Nogaret.

— Pe câmpul de onoare avem nevoie de curaj, replică Molay cu amărăciune, aici însă e nevoie de supunere.

Făcu o pauză și continuă:

— Messires, ordinele regelui vor fi executate de către supușii săi cei mai credincioși.

Cu o expresie încrâncenată și cu o voce care, în luptă, îndemna la foc și sânge, strigă:

— Frați Cavaleri, deschideți poarta!

Se întoarse apoi spre seneșal și-i șopti:

— Fugi cât mai este timp.

— Nu pot, frate nobil și drag.

— E un ordin. Sunt încă Marele Maestru. Trebuie să te supui, și în timp ce în ochii îi apăreau lacrimi, dar și o lumină stranie, adăugă:

— Îți vei ajuta frații să construiască Templul.

— Mă voi supune, nobil frate, spuse el cu tristețe.

Ajutat de învălmășeala care se crease, seneșalul dispăru în întunericul galeriei. Nimeni nu-l observase.

Soldații înarmați intrară prin porțile larg deschise. Abia intraseră și Cavalerii li se supuseră, ei, care la rândul lor au supus atâtea popoare. Totuși unii încă mai rezistau. Templierii de pe metereze refuzau să se predea.

— Arestați-i pe cei care vor să scape, strigă Roy, arătând cu degetul spre aceștia.

Nogaret, care simțea o adevărată bucurie semănând groaza, dădu ordin să fie atacați. Imediat, soldații se aruncară asupra lor ca o haită de câini, urlând și lătrând. Nepăsători la lovituri cavalerii rămâneau nemișcați. Doi dintre ei alergară drept spre marginea crenelată și se aruncară în curtea[52] Templului. Se auzi de acolo zgomotul cumplit al trupurilor zdrobindu-se pe dalele de piatră și strigătele de consternare și groază ale celorlalți. Soldații regelui, strângând armele în pumni, se aruncară asupra celor care rezistau. Văzând porțile închise și soldații înconjurându-i, alți șapte Templieri[53], simțind că totul este pierdut, se aruncară în gol.

În vreme ce, adunați în curte, credincioși legilor Ordinului, majoritatea Cavalerilor așteptau fără să se miște, unii dintre ei, cu mintea înfierbântată de mânie, se năpustiră asupra arcașilor cu o furie turbată în care se amesteca disperarea neagră: ajunseră astfel să-și uite sfânta regulă și cine erau. Soldații îi loviră cu o patimă și o violență cumplită, încât în scurt timp nu mai rămăsese decât o grămadă de ființe epuizate, gemând, cu sângele șiroind din trupuri. Soldații atacară din nou, fără motiv, lovind orbește cu mânerul suliței. Nemaiputându-se opri, izbeau la nimereală proferând insulte îngrozitoare.

În sfârșit, vocea Marelui Maestru se auzi într-un moment de liniște:

— Opriți, nefericiților! Trebuie oare să adăugăm, la toată nenorocirea care ne lovește și blamul nerespectării propriei noastre legi? Noi nu ne-am îndepărtat niciodată de calea dreaptă a onoarei. Astăzi, trebuie să acceptăm destinul aspru care ne lovește.

---

[52] Acest amplasament fusese donat Ordinului de către Filip August în sec. al XII-lea.

[53] Nouă cavaleri au preferat să se arunce de pe creneluri în loc să se predea oamenilor regelui.

Și continuă cu o voce care vibra:

— Pentru noi, Cavalerii Templului, războinici disciplinați și supuși credincioși ai regelui, prima datorie este ascultarea.

Și ca un adevărat prinț, cu ținuta mândră, coborî scara și se opri în fața lui Reginald de Roy, un om cu privirea ascuțită și rece care lăsa să se ghicească un spirit mohorât și o fire dificilă. Părul blond încadra un chip spân și parcă înghețat.

— Messire, sunt prizonierul vostru, spuse calm Molay.

Roy își fixă privirea în ochii celuilalt, privire distantă și hotărâtă, pe care o străbătea totuși o undă de neliniște. Fără vreun calcul, fără efort, cu un gest ce părea că-i scăpase de sub control, ofițerul ridică încet arma și îl salută, așa cum ar fi salutat un prinț de sânge.

Duși în șir, unul în spatele celuilalt, spre temniță, mândrii Cavaleri ai Ordinului, atât de temuți, creștini purtați de un devotament sublim, deveniră prizonieri în propriul lor palat.

•

Arestarea celorlalți Cavaleri se încheie în aceeași zi în întreaga Franță cu o rapiditate extraordinară[54]. Niciunul nu reuși să-scape. Țara fusese în sfârșit eliberată[55] de ciuma care o bântuia, așa se anunța în sunete de trompetă.

---

[54] Arestarea Templierilor se realizase aproape în aceeași zi (vineri, 13 octombrie 1307) cu o energie și o precizie surprinzătoare care a „minunat” contemporanii.

[55] Puțini au bănuit că această lovitură de stat, dusă sub aparențele credinței religioase, ascundea „o lăcomie nevoiașă”.

14 • Tezaurul Templierilor[56]

Un abur dens și nesănătos plutea în subterană, îngroșând formele și dându-le o profunzime pe care n-o aveau în realitate.

Luc, în fruntea grupului, înainta prudent, încercând să se orienteze.

Lumina torțelor scotea la iveală scobituri săpate în stâncă din vremuri străvechi. La un moment dat, Luc se întoarse și o luă în altă direcție. După câteva clipe zări ceea ce căuta: o scobitură până atunci ascunsă de o bucată de zid. Sclipirea flăcărilor tremura pe zidurile groase care purtau scobituri asemănătoare.

Trezorierul desenă un triunghi, îi împărți apoi suprafața prin două bisectoare, și, apăsă cu degetul mare punctul de intersecție. O suprafață a peretelui basculă fără zgomot, lăsând descoperită intrarea într-o sală mare, boltită, în care erau așezate cufere pline cu pietre prețioase, cu obiecte rare de artă, cu monede de toate felurile, florini de aur, lingouri de argint. Masa uriașă de piese de aur și de pietre scumpe licăreau, amețitor, ca o pulbere fină în soare, făcând penumbra încăperii să pâlpâie.

Nicio sclipire de dorință nu apăru în privirea Templierilor. Bogăția în sine nu exista pentru ei. Un Cavaler al Templului trăia și murea sărac[57].

Cuferele fură încărcate pe câte o cotigă cu două roți, care servise probabil și pentru aducerea lor aici. Treaba se făcu cu rapiditate, cele mai grele erau ridicate pe o targă, cu ajutorul unor frânghii duble, iar cele mai mici erau purtate de bărbați în spinare.

O bună parte din noapte se scurse în acest du-te-vino până când tezaurul fu așezat în adâncul subteranei.

---

[56] Punând stăpânire pe fortăreață, regele n-a găsit însă ceea ce căuta. Se avansează ipoteza conform căreia Jacques de Molay, cunoscând data arestării, ar fi pus la adăpost prețiosul tezaur constând în documente și bunuri.

[57] Unul din marii maeștri pe care Saladin se oferea să-l elibereze în schimbul unei răscumpărări i-a dat mândru acest răspuns: „Un Templier nu poate oferi drept răscumpărare decât centura și cuțitul său”. Noblețe proprie cavalerului Templului, care nu avea să spună decât un cuvânt pentru ca o ploaie de aur să-i cadă la picioare.

Luc se îndreptă spre un perete cenușiu, străpuns de mai multe orificii, desenate inegal, într-o combinație stranie, despre care nu se putea bănui la ce serveau. Își trecu mâna ușor peste suprafața lor, într-o ordine doar de el cunoscută. O ușă de piatră, pe care oricine ar fi luat-o drept un simplu perete, deschise trecerea spre un culoar tăiat în stâncă. În fundul lui se zărea altă ușă, joasă, în ogivă, ferecată cu o încuietoare de fier complicată și barată de traverse solide. Încuietoarea era ruginită, ca balamalele. Ușa alunecă totuși fără zgomot și se deschise într-o altă galerie căreia nu i se mai vedea capătul. Bâjbâind prin întuneric, Cavalerii înaintau într-o liniște profundă. Torța începu să sfârâie gata să se stingă.

Galeria ieșea undeva, în afara fortificației orașului, pe un teren întins, acoperit cu buruieni și bălării. În mijlocul acestuia se afla o casă veche, părăsită de zeci de ani. Nicio lumină nu se vedea la ferestrele în ruină. Țăranii își făceau înfricoșați semnul crucii când treceau pe lângă ea, iar copiii o priveau de departe, cu spaimă. Noaptea se auzeau în casă zgomote stranii, murmure, suspine. Bătrânii spunea că sufletele blestemate veneau să se adăpostească acolo. Se spunea de asemenea că ultimul său locuitor, mort într-un mod misterios, fusese găsit având pe trup răni negre și vinete, ca cele lăsate de strigoi pe trupurile marinarilor dispăruți.

Aici, Arnaud își regăsi oamenii din suită așteptându-l.

În noaptea aceea ploua, și parcă ploua dintotdeauna. Pământul ud le înăbușea zgomotul pașilor. Protejați de un gard plin de mărăcini, deasupra căruia zburau păsări de noapte, Templierii înaintau, nu fără greutate, cu pas grăbit. Terenul părea să fi fost o veche ciupercărie, mirosuri specifice pluteau în jur, iar ceva mai departe, de pe alte țarini umede se ridica un iz de humus.

Merseră mai mult timp peste aceste întinderi nelocuite, a căror liniște profundă nu era tulburată nici de lătrat de câine, nici de behăit de oaie. Copaci și lăstărișuri își întindeau brațele spre cer. Pătrunseră apoi într-o pădure neagră de chiparoși și de pini.

Luc nu-și putea ascunde temerile. Pustietatea locului îi sporea neliniștea. Brazii se legănau încet în adierea molcomă a vântului ce trecea prin ramuri: ai fi zis că sunt o adunare de înțelepți

care dau din cap încuviințând. Întunericul și asprimea locului n-aveau darul să alunge teama.

În sfârșit, ploaia încetă. Luc ordonă un popas. La scurt timp însă, porniră iar, purtând cuferele în spinare sau trăgând cotigile, cu pasul regulat și greoi ca niște animale de povară, în întunericul de nepătruns.

La un moment dat, Luc rămase nemișcat și le făcu semn și celorlalți să se oprească. Ascultară în tăcere. Când vântul își oprea bătaia se auzea un clipocit de apă. Dincolo de o perdea de arini curgea Sena. Parcă revigorat, trezorierul grăbi pasul. În fața lor, pe-un câmp de lucernă, așteptau trei căruțe[58].

De îndată ce-i găsiră pe Cavaleri, un grup de bărbați ieșiți din spatele gardului viu, se grăbiră spre ei. După ce încărcară prețioasele cufere, căruțele porniră. Odihniți, caii trăgeau cu nădejde. În câteva ore ajunseseră într-o câmpie, mărginită de fluviu și acoperită cu mărăcini.

Lângă o ambarcațiune trasă la mal, niște bărbați cu îmbrăcăminte neobișnuită roboteau, intrați în apă până la genunchi. De cum văzură convoiul, luntrașii își traseră bărcile la mal. Se porni un du-te-vino în lumina tremurătoare stelelor, în vreme ce, aceia care așteptau pe fluviu, vâsliră spre țărm. Apa lovită de vâsle avea culoare argintului.

Luna ieșea din nori rotundă și luminoasă.

La mică distanță de mal, două ambarcațiuni ușoare[59], cu pânzele ridicate, se legănau. Un felinar agățat la provă îl lumina

---

[58] În timpul interogării celor șaptezeci de cavaleri de către papă, unul dintre ei, pe nume Jean de Chalon, de la Templul din Nemours, dioceza Troyes, declara că în ajunul arestării văzuse el însuși trei care părăsind Templul din Paris la căderea nopții, sub conducerea lui Gérard de Villers. Acestea conțineau tezaurul și se îndreptau spre coastă, pentru a-l îmbarca pe o navă ce pornea spre străinătate. Documentul figurează în arhivele secrete ale Vaticanului la cota „Register Aven, nr. 48 Benedicti XII, tome I, folio 448-451!, planșa V. Ocupând Roma, Napoleon, care era pasionat de această enigmă istorică, luă din arhivele Vaticanului tot ceea ce privea Templul. Dosarul i-a fost apoi restituit papei în virtutea concordatului.

[59] Templierii și-au construit corăbii după modelul celor arabe. Asemenea celor din ordinul Ospitalierilor, cu faimoasele lor galere de Malta, ei brăzdau neobosit Mediterana. „Ordinul avea o flotă importantă constituită din corăbii de dimensiuni impozante pentru epoca respectivă (treizeci de metri lungime, opt metri lățime, două catarge de treizeci de metri susținând șase pânze), care transportau peste trei sute de persoane. Navele de război, numite galere, erau inspirate de modelul antic. Dar existau și ambarcațiuni ușoare pentru acțiuni de recunoaștere, de ajutorare sau de transmitere a ordinelor; așa-numitele *avisos* sau *gamels* (din arabul *djamel* însemnând cămilă) care erau nave de escortă, de dimensiuni mai mici” (G. Bordonove).

pe marinarul aflat la cârmă. Se zăreau bărbați îmbrăcați în veste de aba sau acoperiți de pelerine, sub care luceau, cu scânteieri scurte, săbii și pumnale. Toți se agitau în jurul convoiului. Timonierul de pe ambarcațiunea principală aștepta nemișcat. În spate, o catapultă stătea gata să intre în acțiune. Coca corăbiei era înaltă și smolită, netedă ca zidul unei fortificații.

Cerul era încă întunecat, când Cavalerii terminară de încărcat în bărci cuferele lungi și ferecate ale tezaurului. Câteva luciri palide ale zorilor făceau să se zărească, în depărtare niște acoperișuri. Santinelele, la mică distanță unele de altele, asigurau pază încărcăturii, pe caii lor puternici intrați în apă până la genunchi. Deși era greu de crezut că ar fi putut să fie atacați prin surprindere, își protejau retragerea cu grijă. Marinarii se îndepărtară de mal în grabă. Cerul plumburiu se întindea cât vezi cu ochii, amestecându-se cu fluviul la linia orizontului. Cavalerii, în barca lor, priveau în tăcere. Un vânt rece le arunca fuioarele de ceață în față. Valuri mărunte, cu coama de spumă albă, clipoceau în jur. Bărcile se opriră în dreptul corăbiei. O velă se zbătea în vânt, lovind catargul. Marinarii se grăbiră să descarce. Luc, în picioare în mijlocul lor, observă că ambarcațiunea purta însemnele regatului de Aragon.

— Unde merge galera aceasta? îl întrebă pe căpitan.

— Spre gurile fluviului, unde ne așteaptă, la ora fluxului, alte nave. Odată ajunși acolo, ni se vor da instrucțiunile necesare, frate.

Reveniți la mal, Luc și Cavalerii se pregăteau să plece, când o rază de lumină apărută pe neașteptate îi smulse din întunericul nopții.

Zărind făcliile aprinse, trezorierul tresări. Instinctul îl îndemnă să fugă, dar ceva îl opri. După ce primul moment de derută trecu, găsi puterea de a-și aduna oamenii și, îndemnându-i s-o ia înaintea lui, alergă spre pădure.

— Suntem trădați, strigă.

— Nu este decât o patrulă obișnuită, spuse Arnaud.

Ajunseră în dreptul unui taluz și se opriră pentru o clipă. Printre copaci se zărea clipind o lumină.

— Una din santinelele noastre, explică Arnaud.

— Înainte! îi îndemnă Luc pe Templierii din spatele lui. Lumina se stinse de îndată ce ajunseră la drum. Fără îndoială pentru a nu atrage atenția urmăritorilor. Din când în când, Luc se

întorcea să se asigure că nimeni nu vine după ei. De jur împrejur nu se mai auzeau decât șuierăturile tirului de arbaletă. Atunci zări un Cavaler întins la pământ. Thomas, pe care-l recunoscuse după șchiopătat, se întoarse și îl luă pe umerii săi. Ajunseră în sfârșit în dreptul călăuzei care-i aștepta. Cu un gest rapid acesta descoperi o dală acoperită cu pământ și iarbă, care ascundea o scară ce cobora în subteran. Unul după altul, Cavalerii coborâră în grabă. Omul acoperi din nou intrarea și dispăru în pădure.

Luc aprinse o torță. În fruntea oamenilor săi își croia drum. Simți o durere ascuțită la brațul stâng, ca și cum l-ar fi ars un foc, dar nu-i dădu nicio importanță.

Cavalerii se liniștiră de îndată ce se văzură la adăpost.

Își strângeau mâinile cu bucuria celui care a simțit moartea aproape. Luc îl căută din priviri pe Arnaud și îl găsi în mijlocul unui grup. Se îndreptă spre ei.

Sprijinindu-se de brațul lui Thomas, Bernard se opri, clătinându-se.

— Nu mă mai țin picioarele, prietene, spuse el cu o voce sfârșită. Privirea mi se încețoșează.

Și se prăbuși la pământ, în vreme ce un val de sânge, pe care nimic nu părea să-l mai poată opri, se porni din rana deschisă. Thomas, îngenuncheat lângă el, se ridică și, rupându-și tunica, încercă să înjghebe un pansament cu care să oprească sângele ce se scurgea din trup odată cu viața. Rănitul căută bâjbâind mâna tovarășului său și i-o strânse. Pe chipul lui se așternu liniștea și o lumină neașteptată îi inundă fața. Luc se aplecă asupra lui și-i șopti la ureche:

— Mă auzi, frate Bernard?

Rănitul răspunse cu o mișcare a capului.

— Totul va fi bine, rezistă. Vei fi îngrijit și te vei vindeca.

Bernard încercă să vorbească, dar nu reuși. Suferința îi schimonosi din nou trăsăturile. Părea că încearcă să-și adune ultimele puteri. Cu un efort, reuși să îngâne:

— Nobil frate, voi muri… Visul din noaptea trecută mă prevenise…

— Vise!? Minciuni!… murmură dând ușor din umeri.

— Nu și acesta. M-am trezit din vis și totuși voi muri… Îl fixă cu o privire limpede a cărei lucire curată dădea chipului o frumusețe tragică. Ca să cobor împăcat în mormânt… spune-mi, nobil frate… Ordinul va muri și el?

— Nu, Cavalere, îi răspunse Luc blând, tot ceea ce vede soarele, tot ceea ce crește pe pământ, tot ceea ce mările păstrează în adâncul lor, toate acestea nu pot să moară. Și la fel este și Ordinul nostru preasfânt.

— Atunci plec fericit, spuse Bernard dintr-o suflare, în timp ce un surâs îi lumina chipul.

Și se întoarse spre Thomas:

— Pentru că m-ai salvat, aducându-mă până aici… îngrijește-te să-mi aflu un mormânt demn… pentru salvarea mea… un mormânt creștinesc… în pământul părinților noștri…

Se opri la capătul puterilor, apoi reluă, încet:

— Îndură-te, dragul meu Thomas, și așeză-mi osemintele printre cele ale Cavalerilor… pentru ca sufletul meu să doarmă în pace.

Și murmură apoi, ca pentru sine:

— Fie-ți milă de noi, Stăpâne, dacă vreodată, din slăbiciune, ne-am purtat nedemn…

Ridică ochii spre boltă și privi în jur, parcă neliniștit.

— Niciodată n-am văzut cerul atât de întunecat în plină zi… Ah, dar ce plângere cumplită se aude?

Încercă să se ridice, dar rămase fără putere.

— Nu te teme, bunul meu frate, îi spuse Thomas încet. Suspinele îi înăbușeau cuvintele și lacrimile i se scurgeau pe obraji. Dorințele tale vor fi împlinite… Jur, aici, în fața fraților mei.

— Bun este Domnul… plec fericit… pentru că mor lângă prietenul meu, mai spuse el, cu bucurie în glas… Nobil prieten… te-am iubit… numai El știe cât de mult.

Bernard încerca să-și țină ochii deschiși, dar privirea i se întuneca. Totul i se părea acum învăluit în ceață. Avea senzația de întuneric și izolare în același timp, iar zgomotele ajungeau la el confuz. Se simți deodată într-o lume rece, tăcută, fără suferință, fără durere, fără patimă. Doar o nepăsare de gheață în care se scufunda fără întoarcere. În ultima clipă, temându-se parcă să-și continue drumul singur, apucă mâna prietenului său. O blândețe neașteptată pătrunse în el și continuă să alunece, fără voință, într-un adânc de gheață.

Thomas îl privea cu ochii plini de lacrimi. Bernard îl privi și el, cu o resemnare obosită, dar în jurul său nu mai erau decât umbre. I se părea că nu lasă în urmă-i decât morți. În timp ce

trăsăturile sale încremeneau, lumea încremenea și ea, împietrindu-se. Apoi, încet, foarte încet, privirea i se atinse.

Adâncit în durerea lui, Thomas rămase mult timp nemișcat. Ceva părea să se îndepărteze de el, izolând oamenii și evenimentele. Un strigăt îi urcă în gât, dar niciun sunet nu-i ieși de pe buze. Cu ochii acum uscați și roșu, parcă arși de vânturile deșerturilor de nisip, își ridică prietenul pe umeri și porni mai departe, alături de frații săi.

Galeria subterană ducea spre un turn izolat, aflat în plin câmp. Soarele abia lumina vârfurile copacilor, când pătrunseră într-o sală întunecoasă și prăfuită care, deși era în ruină, mai păstra un aer de mare fast. Deși simțeau nevoia odihnei, Cavalerii rămâneau vigilenți.

Luc se apropie de una dintre ferestrele înguste de unde se vedea fluviul. Se zăreau acum, pe cerul cenușiu, dâre albe și trandafirii dinspre răsărit. Câțiva pescăruși zburau țipând, ca și cum ar fi simțit apropierea furtunii, și coborau brusc pe creasta valurilor.

Într-o margine, doi marinari trăgeau o barcă la mal. Aceasta se frecă de pământ și înțepeni. Cei doi bărbați porniră în grabă spre turn.

— Cine sunt? îl întrebă Luc pe Arnaud, care se oprise în spatele lui.

— Doi dintre cei mai buni cercetași ai noștri, deghizați în marinari. Li s-a dat ordin să se ferească de drumurile cunoscute și s-o ia pe unele mai puțin umblate.

Ceva mai târziu, cei doi intrară în sală. Deruta și tristețea li se citea pe chipuri.

— Ce veste ne aduceți, frate Benoit? întrebă Arnaud pe cel mai vârstnic dintre ei.

— Oh, bunule frate, începu el, răgușit de emoție, ce nenorocire!…

— Ei bine, ce s-a întâmplat?

— Mai marele nostru, fratele Jacques de Molay și toți Cavalerii casei din Paris au fost arestați în noaptea asta de arcașii regelui. Niciunul n-a acceptat să fugă. Unii însă au preferat să moară.

Luc nu-l mai auzea. Era doborât de vestea aceasta pe care, deși o presimțise, n-o putea accepta.

— Câțiva demnitari aflați în misiune sau în călătorie, au putut să scape de arestare, din fericire. În curând, ei voi reorganiza

Ordinul, adăugă Benoit. Pentru moment însă vi se cere să fiți prudenți și să vă feriți de oamenii regelui.

— Cavaleri, strigă Arnaud cu vocea vibrând. Templul n-a murit!

15 • Lațul se strânge

Vestea arestării, transmisă din om în om, înfierbântase cetatea. Lumea punea întrebări legate de această întâmplare extraordinară; se vorbea, se aruncau cuvinte viclene, fără ca cineva să se întrebe ce se afla în spatele lor.

Se spuneau despre Templieri lucrurile cele mai ticăloase, cele mai negre de care cineva s-ar fi putut face vinovat; mai mult, pentru a stârni oroarea și teama se țeseau povești făcute spre a înspăimânta omul sărman.

Toate greșelile posibile, adunate și învățate pe de rost, zi după zi, le erau aruncate în spinare.

Trebuia, spre a seduce mulțimea, să fie calomniați grosolan, prezentați ca niște necredincioși, ca niște eretici cu moravuri josnice.

Agenții regelui, care cunoșteau bine influența exercitată asupra plebei de semnele exterioare ale credinței, le foloseau cu o abilitate crudă.

Dar oare nu-i calificase suveranul însuși drept „lupi prădători” și „societate perfidă, idolatră, ale cărei fapte și vorbe sunt în stare să pângărească pământul și să otrăvească aerul”[60]?

Caracterul aberant și atrocitatea crimelor imputate au ajuns, tocmai prin asta, să înșele credulitatea publică.

De vreme ce erau pedepsiți pentru asta, poporul, care nu se încrede decât în aparențe, fără să poată distinge adevărul de fals, nu mai putea să vadă în acești nefericiți, victime ale politicii și lăcomiei unui monarh, decât vinovați de nelegiuiri și desfrâu.

Mai existau oare și răzbunători? În fața măsurilor represive ale regelui, nimeni nu mai îndrăznea să vorbească altfel decât în șoaptă. În acest complot, nimic nu fusese lăsat la întâmplare. Amploarea dezastrului era înscrisă în ochii plini de ură. Cavalerii erau ținuți în lanțuri, cu pâine și apă.

Acești războinici care, prin privilegii și bogăție, rivalizau odinioară cu prinții, se găseau acum lipsiți de orice sfat și de orice sprijin.

---

[60] Dintr-o proclamație a lui Filip cel Frumos către poporul francez.

Memoria umană nu cunoștea până acum niciun alt caz în care un rege să fi abolit un Ordin. Era îndoielnic că papa însuși avea acest drept. Nu mai exista vreun alt exemplu de suprimare. Fragilitatea dreptului era evidentă pentru toți, dar abia dacă se găseau câteva voci care s-o afirme. Modul radical în care fusese condusă acțiunea împiedicase orice răzvrătire. Fuseseră trimiși agenți însoțiți de detașamente înarmate în toată țara. Pentru a demonstra că aspectul juridic nu era neglijat, Filip trimisese și inchizitorii[61], deși aceștia nu primiseră nicio misiune de la Roma.

Era un act de autoritate regală mai îndrăzneț, dar și mai obraznic, decât tot ce-și permisese regele în ciocnirile sale cu Bonifaciu al VIII-lea. Mai mult decât un atac asupra papei, era un atac împotriva papalității însăși.

Oameni cucernici murmurau că, în fapt, Cavalerii Ordinului nu erau supuși decât jurisdicției imediate a suveranului pontif[62], mai ales atunci când era vorba de acuzații de impietate și erezie. Astfel se depășise cadrul legii. Străvechea ordine își pierdea formele. Lucrurile își pierdeau sensul. Distrugerea și crima fuseseră scoase în față, umbrind puterile regale. Grupuri și coaliții de moment, în care se strecuraseră iscoade ale regelui, întărâtau opinia publică împotriva Cavalerilor Templului.

Ordinul se clătina. Ciocnirile erau frecvente și pornite parcă din nimic. Din când în când era descoperit pe o stradă izolată sau într-un loc pustiu, un cadavru mutilat îngrozitor. Erau oare al unui trădător sau al unui răzbunător?

Spiritul răzbunării se reaprinsese.

În numele credinței izbucneau vâlvătăi de ură. La limita ordinii stabilite se țesea o rețea secretă, în care se strecuraseră iscoade în solda regelui sau a papei, rău platnici amenințați cu închisoarea datornicilor, gentilomi scăpătați, cărora li se alătură o mulțime de indivizi fără căpătâi, pescari în ape tulburi.

Dezordinea nu putea să nu se adâncească, de îndată ce ideile vehiculate (și care ar fi părut lipsite de sens oricărui om având putere de judecată) luau proporții intolerabile, ducând la ambuscade, capcane, trădări.

---

[61] Această lovitură de stat n-ar fi posibilă fără inchiziție, care era în întregime devotată regelui.

[62] Nu numai că regele nu avea dreptul să distrugă un Ordin, dar se pare că nici papa însuși nu avea acest drept. „Nu există încă niciun exemplu de suprimare a unui Ordin religios.” Pentru a o face totuși, curtea de la Roma va socoti necesar să convoace un conciliu și să caute dovezi care ar fi putut legitima această măsură.

Și dezordinea aceasta se întinsese și în țară. Bărbați cu chipuri întunecate bântuiau noaptea drumurile, loveau mișelește, dezlănțuind teama și ura. Veneau pe nesimțite, protejați de întuneric, atacau casele țăranilor, spărgând porțile și sfărâmând încuietorile și apoi puneau mâna pe banii ascunși prin cufere și firide. O furie turbată pusese stăpânire pe întreaga populație. Cele două tabere pierduseră orice măsură.

Teama domnea pretutindeni.

Se spunea că Parisul este plin de Templieri eretici care puneau orașul la grea încercare și în mare pericol. Nu puteau fi recunoscuți, își schimbau veșmintele zilnic, apărând ba în chip de negustori, ba drept țărani sau cerșetori.

Pentru a scăpa de rigorile justiției regale, rămâneau, în afara orașelor, prindeau copii mici, „îi frigeau” și, luându-le grăsimea, o închinau, ungându-și cu aceasta „idolul”[63]. Astfel, ei își confirmau pe ascuns ritualurile infernale.

Nimeni nu reușise până acum să-i vadă sau să-i prindă, însă cu o zi în urmă fusese ars pe rug un necunoscut care avea nu atât o purtare neobișnuită, cât o figură cam dubioasă, iar măcelarului din strada Feves i se păruse că-l aude rostind un jurământ ticălos. Fusese dus la interogatoriu. În mărturia făcută sub cazna focului, jurase că n-a fost niciodată Templier. I se ceru apoi să se dezbrace în fața judecătorilor și cum refuza i se smulseră hainele pe care părea să fie desenată pecetea lui Solomon. Nu purta nici fâșia de pânză aspră la brâu[64], semn al Ordinului, nici vreo amuletă la gât, dar fu ars de viu, totuși, pentru că nu părea să aibă conștiința curată.

Această execuție, întru cinstirea Stăpânului Nostru, liniști poporul îngrozit de teroarea „ereticilor”.

Sosise momentul potrivit pentru tot soiul de reglări de conturi. Puteau fi văzuți în cârciumi, pe străzi, la bărbier, la răscruce de drumuri, în cele mai întunecoase cartiere, oameni care se răzvrăteau, sătui de starea lor și dornici de schimbare, gata să îngroașe astfel rândurile agitatorilor.

---

[63] „Un prunc nou-născut dintr-un Templier și o fecioară este fript pe foc și cu grăsimea sa este uns idolul lor.” Această acuzație figurează la capitolul moravuri.

[64] La intrarea în Ordin, Templierii trebuiau să poarte o cingătoare de in în jurul coapselor, „deoarece – se explică în timpul unui interogatoriu – în *Evanghelia după Luca* stă scris: *sint lumbi vestri precinti*...” Această cingătoare era purtată zi și noapte, din momentul primirii în Ordin până la moarte.

Seniori mărunți pe care nimeni n-ar fi dat două parale și care nu purtaseră în viața lor o sabie, se ridicau acum, cu vorbe și fapte, împotriva valoroșilor Cavaleri.

Nobilii cereau să se facă dreptate Templierilor, dar era tulburător faptul că în fața atâtor nedreptăți niciunul nu îndrăznea să întreprindă ceva. Ordinea firească se pierdea de îndată ce nimeni nu mai protesta în fața acestor aberații.

Răzvrătirile din cetate, tulburările de la țară, discordia în familii, fricțiunile, trădările, viclenia, capcanele întinse: țara părea scăpată de sub control.

Franța nu mai era decât un corp epuizat de războaie, de foamete, de speculații bănești ducând la ruină și mizerie.

•

În toată această afacere, ministrul justiției[65] făcea minuni. Dădea dovadă de încăpățânare și perseverență așa cum făcuse de nenumărate ori.

Guillaume de Plaisians, omul său de încredere, veșnic în alertă, îl ținea la curent cu tot ceea ce-i privea pe Templieri, aducând zilnic vești proaspete.

Ceea ce te frapa la el din primul moment erau ochii albaștri care-i luminau toată figura. Tenul deschis, maxilarele puternice, fruntea înaltă, nasul drept și gura bine conturată, îi dădeau un aer de forță și stăpânire de sine. Vorbea convingător și dădea dovadă de sensibilitate și intuiție. Manierele elegante și gesturile măsurate îl făceau seducător.

Plaisians era omul care vedea mai limpede decât oricare altul. Evenimentele care se desfășurau nu mai aveau pentru el niciun secret. Nogaret îi admira această calitate esențială: spiritul pătrunzător.

Împăciuitor în aparență, dar intransigent în sinea sa, știa să se folosească de oameni și de evenimente fără ca cineva să-și dea seama de intențiile sale.

Uneori, parcă scăpată de sub control, privirea sa arunca sclipiri de gheață. Nimeni n-ar fi putut spune ce era mai puternic la el, sufletul sau rațiunea.

---

[65] Neînduplecatul legist ne amintește uneori anumite figuri ale Revoluției, ca aceea a lui Billaud-Varenne de Fouquier-Tinville. Acesta din urmă spunea despre sine: „Eu am fost securea Convenției”, tot așa cum Nogaret ar fi putut să afirme „eu am fost securea regelui”. „Legiștii, spune Michelet, trebuia să-i fi urât pe Templieri în calitatea lor de călugări, tot așa cum dominicanii îi detestau ca oameni de arme, un fel de călugări mondeni care cumulau avantajele sfințeniei și orgoliul vieții militare.”

În ziua arestării, în cabinetul său de lucru, Nogaret discuta cu Plaisians.

— Nobilii, furioși, au trecut de partea Templierilor, spuse acesta din urmă cu voce calmă și măsurată.

— Judecata o va face poporul, îi răspunse sec Nogaret.

Plaisians suspină ușor, parcă jenat.

— Deși opulența Cavalerilor nu este deloc pe placul mulțimii, spiritul lor cavaleresc le-a atras o oarecare stimă. Îmi mai amintesc și acum ziua sosirii lor. Au fost salutați cu aclamații răsunătoare, cu pălării aruncate-n aer. Prin actele lor cucernice, Templierii au știut să câștige inimile…

Nogaret îl întrerupse scurt, cu un gest al mâinii:

— Și noi vom ști să flatăm poporul. E suficient să-l convingem, acordându-i onoruri. Pentru a-și asigura participarea și bunăvoința sa, regele, care se pricepe cum să-și impună voia, vrea să adune mâine norodul în grădinile Palatului regal. Acolo, făcându-l să simtă o bună înțelegere cordială și apoi, stârnindu-i indignarea, îi vom cere, cu o autoritate binevoitoare, să-și exprime dezaprobarea. V-o spun clar, adăugă el cu convingere, poporul va adera la ceea ce s-a decis sus. Experiența m-a învățat că totul se face pe baza unui „da” sau a unui, „nu” exprimat de popor. Iar față de rege, care-l cheamă să participe la sfat, nu va avea decât recunoștință.

— Se spune, în unele cercuri, începu cavalerul Plaisians cu vocea nesigură, că este o noutate periculoasă. Să faci poporul să participe la decizii… înseamnă, desigur, să-l flatezi… sau să te temi de el și chiar să știrbești demnitatea tronului?

Cu o mișcare bruscă Nogaret se aplecă înainte peste masa de lucru. Privirea îi lucea puternic.

— Spiritele mărginite văd în orice schimbare o atingere a demnității tronului. Acționați asupra acestor nesăbuiți ordinari așa cum trebuie. Rațiunea ne impune să rămânem surzi la asemenea bolboroseli. Interesele fundamentale ale statului contează mai mult decât toate aceste împotriviri.

— De asta mă voi ocupa eu.

Păru să ezite, apoi adăugă:

— Nobilii care le țin partea murmură împotriva regelui… Ei spun că nu este decât un complot menit să le întineze onoarea de Cavaleri… pentru a pune mâna, apoi, pe bogățiile lor fără teamă de pedeapsă.

Cu o figură de nepătruns, Nogaret îl privea fix.

— Aceste bârfe înveninează opinia publică, remarcă el rece, ele nu provoacă decât dezordine și instabilitate și lipsesc regatul de unitatea care-i este atât de necesară.

Făcu o pauză și, cuibărindu-se în fotoliul său, adăugă.

— Vom ști să-i facem să tacă și pe acești insolenți care-și trâmbițează răutățile pe la toate răspântiile, aducându-i regelui acuzații grave care sfâșie țara. Franța, spre a fi puternică, are nevoie să fie unită în aceeași credință și cu aceleași convingeri. Și vom ști să obținem această unitate. Apărătorii Ordinului trebuie reduși la tăcere, iar privilegiile lor, anulate.

Apoi adăugă, cu un calm straniu:

— Trebuie ca toate comunitățile și parohiile capitalei să se strângă și să se declare împotriva proscrișilor. Convocați breslele. Să acționeze împotriva acestor indivizi plini de vicii care ne calcă legile în picioare. Îi vom face să ne simtă puterea. Întoarse capul și lumina lămpii făcu să-i strălucească și mai puternic privirea febrilă. Consider afacerea încheiată, spuse el, sprijinindu-și mâinile pe masă. Acești trădători au mărturisit, de bunăvoie, acte care le-ar atrage pedeapsa cu moartea.

— Este adevărat, spuse Plaisians cam fără convingere, dar cred că este de datoria mea să adaug că, în opinia generală, nu au prea multă greutate.

— În beciurile închisorilor Regelui, oamenii noștri se întrec în zel pentru a frânge rezistența Templierilor. Și când aceștia vor vedea toți demonii infernului năpustindu-se asupra lor, continuă el cu o lucire sinistră în priviri, atunci… vor mărturisi!… vor mărturisi totul! Imaginea lor dârză și mândră va fi redusă la o mână de cioburi, iar din ea vor rămâne doar rușinea și dezonoarea. În așteptarea acelui moment veți strânge poporul în grădinile Palatului regal. Acolo, în fața tuturor, veți afirma vinovăția Templierilor. Iar acuzațiile nu trebuie rostite cu vocea coborâtă. Fiți convingător și, mai ales, dați dovadă de îndrăzneală, adăugă el, fixându-l cu o privire întunecată. Amintiți-vă cuvintele acestea, prietene: „Îndrăzneala magistraților va găsi întotdeauna o mulțime credulă, gata să i se încline”. A mărturisi adevărul nu înseamnă să vorbiți de rău, dar a nu-l spune echivalează cu o minciună.

Și continuă pe un ton ce aducea a prevestire:

— Tăcerea este vinovată. Poporul, convins de vinovăția lor, va pronunța sentința pentru trădare. Semn că înțelege de minune justețea felului în care procedăm în această afacere. Aprobarea condamnării lor va fi generală, și aici nu încape nicio îndoială. Nimeni n-ar dori să devină complicele unor eretici.

— Nu vă temeți, Monseigneur, voi face tot ce este de făcut cu dăruire și credință. Voi ști să măgulesc poporul așa cum trebuie, spuse Plaisians cu o sclipire rece în ochi. Îi este totuna dacă face binele sau răul, cu condiția să fie întărâtat cu pricepere, ca un câine ce se repede asupra turmei. Treaba este bine pregătită, acum este de-ajuns să-i stârnim ura.

Nogaret se ridică și ocolind masa se apropie de el, punându-i mâna pe umăr.

— Aș fi vrut, messire Guillaume, să-l faceți să vorbească și să mărturisească pe Marele Maestru sub amenințarea torturii. Astfel, am putea face cunoscută trădarea sa tuturor celor care ar dori să-l declare nevinovat.

Și adăugă, cu dezinvoltură:

— În fond, nu este oare prietenul dumneavoastră?

— Este, Monseigneur.

— Haideți, cavalere, serviciile vă vor fi din plin recompensate. Fiecare trebuie să fie pregătit la orice oră din zi și din noapte. Aduceți trupe în jurul Palatului regal și mențineți ordinea.

16 • La Notre Dame și în grădinile Palatului regal

A doua zi, dis-de-dimineață, crainicii începură să cutreiere orașul.

Anunțul din partea regelui, fu repetat de câte trei ori, în sunet de goarnă, la toate răspântiile, pe toate străzile, chiar și în cartierele mărginașe, chemând populația să vină și să afle adevăratele motive ale arestării Templierilor, motive care, ignorate, ar fi lăsat multe lucruri confuze.

Dar n-ar fi putut să pară asta o încercare de a seduce opinia publică, luând mulțimea drept confident și cerându-i să gireze acțiunile regelui?

Pentru a convinge definitiv populația, fuseseră împărțite, prin mesageri, în toată țara scrisori pamflet. „Un lucru amar, deplorabil, cumplit dacă-l gândești, încă și mai cumplit dacă-l auzi, detestabil”, spunea mesajul regelui, „o ticăloșie dezgustătoare și nelegiuită, un act josnic, o infamie îngrozitoare, cu totul și cu totul inumană, mai rău încă, aflată în afara umanului, a ajuns la urechile noastre prin intermediul unor persoane demne de încredere și ne-a uimit, făcându-ne să simțim o stupoare profundă și să ne înfiorăm de oroare profundă. Ascunzând lupul sub chipul mielului și sub veșmântul Ordinului, insultând în mod nemernic religia și credința noastră, Templierii îl răstignesc astăzi pentru a doua oară pe Domnul Nostru Iisus Christos, deja răstignit pentru mântuirea oamenilor, și îl copleșesc cu insulte mai grele decât cele pe care le-a suferit pe cruce, când, la primirea lor în ordin și când fac legământul, li se prezintă imaginea sa și când, cu o cruzime înfiorătoare, îl scuipă de trei ori în față; apoi, dezbrăcați de hainele pe care le purtau în viața laică, goi, în prezența celui care-i inițiază, se lasă sărutați de acesta, conform ritualului odios al Ordinului lor, mai întâi la capătul de jos al coloanei vertebrale, apoi pe buric și a treia oară pe gură, spre rușinea demnității umane. Și după ce au înjosit legea divină prin acte abominabile, ei se obligă, prin voia

profesiei lor și fără teama de a ofensa legea umană, să se dea unul altuia fără să refuze, de îndată ce li se va cere, lăsându-se în voia unui viciu oribil, într-o dezgustătoare concupiscență. Iată de ce mânia Domnului se abate asupra acestor fii ai necredinței. Această rasă infamă a părăsit izvorul de apă vie, și-a pus gloria în slujba vițelului de aur și aduce jertfă idolilor.”

Pretutindeni, la răspântii, pe străzi și ulițe, călugări dominicani și agenți ai regelui predicau mulțimii. În mijlocul gloatei, un om al bisericii, cu chipul înflăcărat de indignare, se adresa oamenilor. Un rid adânc îi tăia fruntea de la o tâmplă la alta.

— Acești eretici n-au aspirat decât la bogățiile acestei lumi. Ei au lăsat, îngropată în nisipuri, credința strămoșilor, negândindu-se decât la averi și la cuceriri…

La adunarea de la Notre-Dame, Nogaret prezida grupul profesorilor Universității din Paris și al canonicilor catedralei Notre-Dame. De îndată ce-și făcu apariția, se lăsă o tăcere gravă. Pentru cauza Domnului, avusese grijă să se înconjoare de prelați.

Privi un moment mulțimea, în tăcere. Simți fremătând în adâncul lui o bucurie aprigă: asprimea acestui sentiment era asemenea unei suferințe care-l făcea să se simtă diferit și în același timp îl proteja de ceilalți.

Umilința originilor sale catare care crescuse în el precum o plantă veninoasă, fu parcă topită sub focul privirilor arzătoare care-i confirmau autoritatea și puterea.

Se gândea la strămoșii săi, catari, morți în flăcările cumplite ale rugurilor. O rușine care se lipise de ființa lui, de sufletul lui și care se cerea reparată. Astăzi își lua revanșa. Mai mult decât la Anagni unde făcuse ceea ce niciun alt om nu îndrăznise să facă: îl pălmuise pe papă.

Afacerea Cavalerilor Templului devenise propria sa afacere. Astăzi era vorba de o reglare de conturi între el și lumea întreagă. Suferința unui dezmoștenit, suferință ce-l urmărise pretutindeni, se stinsese acum, înlocuită de ură. Simți parcă o destindere nervoasă profundă, o ușurare inexplicabilă, care-i dădea certitudinea că niciun act, niciun eveniment nu este întrerupt în lanțul generațiilor, totul se continuă în timp, dincolo de viață și de moarte.

Trupurile cavalerilor martiri vor aprinde la rândul lor rugurile urii și intoleranței, așa cum făcuseră odinioară trupurile alor săi.

Decorul era stabilit, pregătit.

Avu parcă o clipă de uimire în fața acestei revelații copleșitoare.

Rămase o clipă nemișcat, gânditor, savurându-și triumful. Șuvițele de păr negru îi ieșeau de sub pălărie. Acest chip pământiu, de nepătruns, parcă orb, părând să anuleze întreaga lume din fața sa, tulbura prin rigiditate și uscăciune.

În fundul sălii luminate din plin de sfeșnice, lucea un crucifix, atârnat de perete, sclipind cu aurul și pietrele prețioase care-l acopereau.

Îmbrăcat într-un veșmânt întunecat, el rămăsese în picioare cu fața spre mulțimea pe care nu părea s-o vadă. Începu cu voce gravă și amară:

— Popor al Parisului, înalți prelați ai Bisericii și nobili orășeni, vă aflați aici, toți, spre a afla crimele Cavalerilor Templului, această grupare ce trebuie distrusă și nimicită prin foc…

Convins de vinovăția lor, suveranul nostru, protector al credinței, îngrijorat de răul ce ar putea întuneca țara, a descoperit complotul abject al acestor suflete înșelătoare, trăind în practici malefice și în depravare.

Regele nostru, conștient de datoria sa față de religie și față de poporul său, a scos la lumină crima ticăloasă a acestui Ordin, crimă pe care Biserica însăși – dintr-o prudență exagerată – se temea s-o divulge.

Trebuia despărțit grâul de neghină; de aceea regele a pus să fie arestați în toată Franța.

Cerul și pământul se înfioară de atâtea crime, continuă el cu o voce tot mai puternică. Aceste enormități, faptul este dovedit, au fost comise în toate părțile regatului. Demnitarii Ordinului – abia dacă îndrăznesc să-i numesc astfel – sunt cu toții vinovați de aceste ticăloșii.

Ei au păcătuit în fața Celui Sfânt, au mâniat cerurile prin mulțimea crimelor lor, prea grele spre a fi spuse și care ar stârni indignarea bunului nostru popor.

Mulțimea adunată, umăr la umăr, purtată parcă de valul acestei voci vehemente care urca din adâncuri, nu era trezită decât de forța cuvântului și de flacăra privirii sale care-i unea mai mult chiar decât credința.

Discursul marcă o pauză, apoi reîncepu mai dur, mai tranșant.

— Trebuie extirpat acest mădular bolnav din trupul sacru al Bisericii. Fie ca justiția să-și urmeze cursul și să ducă la bun sfârșit această afacere execrabilă!…

Jignirea adusă Stăpânului Nostru va fi pedepsită prin foc, așa cum se cuvine…

La celălalt capăt al cetății, în grădinile Palatului regal, în fața unei adunări strălucite, Plaisians ținea același discurs. Poporul în haine de sărbătoare, breslele ținându-și în față prapurii, clerul în purpură, magistrații în ținută de gală, toți se adunaseră aici.

Lăsă privirea să-i alunece peste mulțimea adunată la picioarele sale. Starea de excitație de la început se mai domolise. Chipurile ridicate spre el, brusc reînsuflețite de extraordinara noutate, păstrau liniștea mai respectuos ca oricând.

Această sancțiune neliniștea, dar în același timp dădea siguranță. Această lovitură neașteptată, nemaiauzită, nu era oare victoria finală a regelui asupra Ordinului nelegiuit și atât de temut?

Stăteau strânși într-o tăcere complice. Un sentiment de bucurie nemaiîntâlnită îl cuprindea pe Plaisians. Își simțea inima bătând mai iute. Ochii i se încețoșară pentru o clipă. Se gândea oare la prietenul său, Marele Maestru, care-i dăduse întotdeauna dovezi de încredere și afecțiune? Era îndoielnic ca o asemenea idee să-i fi trecut măcar prin minte; și, dacă s-ar fi întâmplat așa, ar fi îndepărtat-o imediat ca pe ceva neavenit.

Toată afacerea se desfășura cu o ușurință care-i dădea o senzație de irealitate. Lucrurile se împlineau de la sine, ca și cum s-ar fi pus în mișcare un mecanism și nimeni nu mai putea să-l oprească. Scoase un ușor suspin de satisfacție. Se simțea în largul său.

Templierii erau vinovați sau nevinovați? Întrebarea era secundară. Și chiar dacă Ordinul ar fi fost fără pată, el era ultimul care și-ar fi dorit să schimbe o stare de lucruri pe potriva dorințelor sale.

Obișnuit să nu vadă în toate afacerile astea decât o sarcină ce trebuie îndeplinită în interesul coroanei, nu avea câtuși de puțin conștiința binelui și a răului. De sinceritate și milă nu avea nici cea mai mică idee.

Reîncepu, cu o voce puternică și vibrantă:

— O, ce durere! O, oribilă, amară și funestă înclinație a Templierilor. Știți, domnii mei, nobil popor al Parisului, ei nu numai că-l renegau pe Christos, dar îi obligau la asta și pe cei care de abia intraseră în Ordinul lor nelegiuit. Scuipând pe cruce, ei scuipau chiar asupra lor, se călcau în picioare, disprețuind demnitatea creaturilor lui Dumnezeu; se sărutau în locurile cele mai ticăloase, adorau idoli și nu ezitau să spună că moravurile contra naturii, pe care până și animalele le refuză, lor le sunt îngăduite în virtutea unor rituri nedemne.

Mulțimea rămase pentru moment inertă și mută. Apoi, explozia bruscă a unei bucurii sălbatice, făcu să răsune strigătele în liniștea serii.

Retras din mulțime, sprijinindu-se de zidul unei case, Thibaud, care se amestecase în această adunare, privea cu dezgust figurile grosolane și supuse, oameni în cea mai mare parte slabi de minte. Evident, acest limbaj fără nuanțe nu lăsa nicio îndoială în spiritul lor. Din când în când murmura cuvinte pline de indignare. Alături de el, un bărbat cu un surâs viclean pe buze îl observa pe furiș.

Cu un gest al mâinii, oratorul ceru liniște:

— Mai mult decât Hunii sau Albigenzii sau orice altă sectă eretică, reluă acesta, ei se ocupau de practicile malefice ale magiei negre; la adăpostul zidurilor înalte, invocau puterile lumii subpământene. Sub bolta palatelor, se dedau unor chefuri nelegiuite și unor serbări sângeroase.

Cu un glas puternic ce părea să vibreze, Plaisians plimba prin fața mulțimii, parcă hipnotizate, miraje de foc, iar rezonanța acestei voci făcea inimile să bată mai repede și să dispară constrângerile unei existențe monotone.

— Astfel, continuă el, acești Cavaleri, impostori seducători, această grupare de nomazi umblând de colo-colo prin lume, pe caii lor sprinteni, nu făceau decât să pătrundă tot mai adânc în domeniul tenebrelor și al vrăjitoriei, invocând puterile lumii subpământene pentru a răspândi distrugere și moarte. Și imperiul lor se apropia de hotarele noastre. Puterea lor creștea enorm datorită banilor pe care-i foloseau ca să-și atingă interesul, bătându-și joc încă o dată de legile sfintei noastre Biserici. Acești șerpi veninoși și-au deghizat viciile sub aparențele virtuții, astfel că erau luați drept buni creștini pe care

nimeni nu i-ar fi pus la îndoială. Și puterea lor imensă și-a întins în secret ramificațiile.

Făcu o pauză și reluă.

— În fața atâtor sacrilegii și scandaluri, regele, cuprins de indignare și de o sfântă mânie, a renunțat la tăcere. Voința sa este aceea a întregului popor! De aceea a interzis în mod expres, sub pedeapsa ștreangului, să fie găzduiți sau ajutați oricare din acești demoni întunecați, sperjuri, scăpați de la arestare.

Fie ca Dumnezeu să-l susțină pe regele nostru creștin, prea-virtuos care, prin dăruirea sa în slujba Domnului, a salvat poporul de infama erezie.

Și din sufletele înguste și speriate, parcă simțind apropierea Judecății de Apoi, se ridică un urlet formidabil, asemenea vuietului valurilor ce se izbesc de stânci.

— Moarte ereticilor!...

— Trăiască regele!... Ereticii pe rug!

Thibaud rămase o vreme nemișcat, fără să înțeleagă. Totul i se părea absurd, incoerent. Simțea un fel de greață, un dezgust greu de exprimat în cuvinte, provocat de uriașa denaturare a adevărului.

În fața acestei avalanșe de violență și ură, simți cum gândirea îi amorțește. Și cum într-o asemenea stare, mii de bucurii devin sensibile și în același timp îndepărtate, avu senzația unei atingeri ușoare, s-ar fi zis că cineva încearcă să-i taie inelele centurii pentru a o fura. Mașinal duse mâna la pungă și-i constată lipsa. Văzu apoi o siluetă care cobora în fugă pe cărarea ce ducea spre fluviu. Privi în jur. Omul cu surâs ciudat dispăruse. El să fi fost hoțul?

Se îndepărtă de mulțime, bolnav de dezgust. Mult timp, gălăgia acesteia continuă să se audă puternică și sălbatică.

O luptă fără urmă de milă, purtată cu vorbe și fapte, fusese dezlănțuită în numele credinței. Agenții regelui folosiseră singurul limbaj la care poporul reacționează, limbajul care te duce în lumea terorii atotputernice.

Unde era onoarea? Unde era noblețea? Acesta să fi fost regele? Un om care, fără scrupule, aruncase Ordinul sfânt al Templului în rușine și dezonoare. Căci, deși nimeni nu îndrăznea încă să spună deschis, totul era opera imposturii și ticăloșiei, care orbesc și ucid.

Nu reușea să exprime în întregime ceea ce simțea. Era mai întâi consternarea, apoi oroarea, în spatele căreia se mai afla ceva, ceva intens care te îngheață și te arde în același timp.

De la arestarea fraților săi, trăia clipă de clipă acest scandal care nu înceta să ia amploare, să se accelereze.

Acum știa ce are de făcut.

Să se alăture Marelui Maestru.

17 • Rămas-bun

— Ai jurat că vei fi al meu, numai al meu. Unde vrei să pleci? Unde?

— Adèlaïde, dragostea mea, știi că te iubesc, spuse Thibaud privind-o cu gravitate în ochi. O știi prea bine.

Ea îl privi la rândul ei, nesigură, derutată.

— Trebuie într-adevăr să pleci acolo? O, dulcele meu stăpân… mi-e teamă, pentru că cerul e întunecat și nu vede cu ochi buni dragostea noastră.

Stăteau unul lângă altul, sub ramurile sălciei ce le adăpostise iubirea. Dangătul clopotelor urca în blândețea înserării.

— Locul meu este alături de nefericitul meu frate, așa cum mi-o cere onoarea. Vreau, prin prezența mea, să-l ajut cu toată credința, să știu mai multe despre situația lui, spuse în șoaptă.

— Și la ce i-ar servi bietele tale servicii?

Vocea Adèlaïdei deveni deodată mai insistentă.

— Thibaud, dragul meu, gândește-te la noi, gândește-te la toate visele noastre… Nu vreau nimic altceva decât să trăiesc lângă tine, să te văd în fiecare zi, să-ți vorbesc… Fără tine nu mai știu nici cine sunt, nici unde sunt… O, sufletul meu! Mi-e așa de frică!… așa de teamă că n-o să te mai văd…

Se opri deodată, căci plânsul îi înăbușea glasul. Își ascunse capul la pieptul lui, suspinând ca un copil. El o ținea strâns în brațe. Cu sufletul greu privea în jur, înfrigurat și singur în lumina cenușie a acestei toamne atât de grăbite.

În gândurile lui confuze, o teamă se întrupa, ca o furtună ce urcă din mare. Privirea-i parcurgea pământurile întunecate și pustii, peste care plutea un abur violet, alunecând spre orizont. Răcoarea se făcea simțită în aerul serii. Adèlaïde se cuibări în brațele sale tremurând. Un val de tandrețe îl cuprinse. Protejând-o cu brațele, o strânse mai aproape, cu o pasiune nouă, sporită de ideea că o va pierde. Ea își ridică fața spre el și suspină ușor.

— Știi măcar unde te duci?

— Încă nu, îi răspunse în șoaptă. Voi încerca să îi regăsesc pe membrii Ordinului care au reușit să scape de arestări.

— Lasă-l pe tatăl meu să te sfătuiască, propuse Adèlaïde, bucuroasă de ideea care-i venise brusc.

— Draga mea, îi răspunse cu greutate, nu pot să-mi ascult decât inima. Înțelege-mă…

Era hotărât să-l regăsească pe bătrânul maestru. Ce haos se instalase în el de îndată ce luase această decizie! Ideea de-a o lăsa pradă nefericirii pe aceea pe care o iubea îi era insuportabilă. Dar gândul la catastrofa în care erau Marele Maestru și frații săi îl împiedica să trăiască, îi răpea orice bucurie, era mai puternică decât viața și decât moartea.

Vocea blândă a Adèlaïdei îl readuse la realitate.

— De când tatăl meu, de teama unei căsătorii secrete, și-a schimbat decizia el n-a încetat să-ți dovedească prietenia sa.

Rămase tăcut o vreme, privind în jur fără să vadă nimic.

— Da… Adèlaïde, ar trebui să mă bucur… sunt copleșit…

Păru să reflecteze:

— Atâtea vieți, atâtea sentimente sunt în joc… încât prudența și rațiunea îmi dictează să mă resemnez cu nenorocirea aceasta mai degrabă decât să mai provoc una. Dar ce pot face? Aceste evenimente neprevăzute fac din noi niște jucării ale hazardului.

— Un instinct secret mă avertizează asupra suferinzilor care te pândesc.

Și, ridicându-și privirea spre el:

— Lasă-mi iubirea să te protejeze. Acordă-mi acest drept.

Ea îi luă mâinile și udându-le de lacrimi, le sărută îndelung.

— De ce plângi așa, Adèlaïde? Trebuie să mă înțelegi, îi șopti: Nu-mi găsesc speranțe decât în acest plan. Să mă împiedici ar însemna să mă faci să-mi pierd onoarea imediat, și spiritul meu ar cădea în nebunie.

— Așadar te-ai hotărât să pleci?

— Da, sunt hotărât. Ridică-ți ochii, draga mea, și privește-mă, îi spuse blând. Dacă-mi respingi rugămintea înseamnă că nu mă iubești așa cum te iubesc eu.

— Să nu te iubesc!… Eu, care sunt bolnavă de teamă, doar gândindu-mă la pericolele care te pândesc, gata să se năpustească asupra ta…, îi răspunse ea cu o voce plină de pasiune.

Ultimele cuvinte se transformară într-un plâns îndelungat. Cu căpșorul sprijinit de umărul lui, Adèlaïde era cutremurată de suspine.

— Iartă-mă, dragostea mea, iartă-mi durerea pe care ți-o provoc. Doar Dumnezeu știe cât de mult te iubesc…

Deschise brațele, o strânse apoi mai aproape de el și udându-i obrajii de lacrimi, își lipi buzele de-ale ei.

— Privește-mă, draga mea, zâmbește-mi ca și cum ar fi în ziua aceea când am jurat că vom fi doar unul al celuilalt. Legătura care ne unește este tot atât de puternică, este eternă ca stelele de pe cer. Sunt al tău pentru totdeauna.

Ea ridică ochii spre el și-l privi. Lacrimile îi abureau pupilele albastre. Vru să spună ceva, dar vocea i se frânse: se sufoca… Se ridicară apoi și merseră alături prin grădina palatului.

Un peisaj plin de poezie și de har se întindea dinaintea ochilor lor până departe. În mijlocul pășunilor, un cioban tânăr cu turma sa. Coborând spre apus, soarele îmbrăca în roșu toate conturile.

Clopotele anunțau slujba de seară. Arăturile netede, fără răzoare, se întindeau cât vedeai cu ochii, acoperite de o ceață ușoară, iar din loc în loc se zăreau colibe acoperite cu paie.

— O, stăpânul meu, mă tem… mă tem că n-ai să te mai întorci. Toate celelalte rele mi se vor părea ușoare dacă voi afla că nu ești închis într-o temniță întunecoasă.

— În mijlocul tuturor suferințelor, blândețea privirii tale și chipul tău adorabil vor fi aidoma soarelui ce luminează întunericul, spuse el dintr-o suflare.

Un suspin ușor îi scăpă și adăugă:

— Poate există și drumuri ocolitoare, mai ușoare; eu trebuie să-l urmez pe-al meu, abrupt și anevoios.

Adèlaïde îl privi o vreme fără să spună nimic. Închis în sentimentul datoriei, nu-l putea înțelege. Și totuși îl admira. Ca și cum i-ar fi citit gândurile, Thibaud adăugă:

— Nu mă aprobi Adèlaïde, și totuși știi că trebuie s-o fac.

— Vei putea oare înțelege cât voi suferi până să primesc o veste de la tine?

— Nu voi pierde nicio ocazie spre a face să ajungă la tine o scrisoare, îi promise el. Și privind-o în ochi, o rugă: ai încredere în mine iubito. Îmi ești mai scumpă decât viața.

— Adio, dragostea mea, murmură ea oftând.

O strânse la pieptul său și rămaseră așa câteva clipe, amestecându-și lacrimile.

Cu un ultim efort, Thibaud se despărți de ea și rămase nemișcat în fața ei. Ea îl privi în tăcere, cu fața scăldată în lacrimi, și-i strigă:

— Tu care-mi iei cu tine inima și sufletul, de ce nu dai morții acest biet trup?

Thibaud îi prinse fața în mâini:

— Spune-mi adio, Adèlaïde, redă-mi curajul de care am nevoie.

— Adio, adio!… Thibaud, suspină ea.

Și plecă în fugă să rămână singură cu durerea ei.

Tânărul traversă repede aleea. Se grăbea parcă să părăsească locurile acestea ca și cum s-ar fi temut de o ultimă clipă de slăbiciune. Grăbi pasul traversând arăturile peste care se lăsase noaptea, o noapte calmă în aparență, spartă de zgomote inegale. Lătratul prelung al unui câine se auzi în liniștea întunericului, o liniște teribilă, ascunzând crime și perfidie.

Se gândea acum la Marele Maestru ce zăcea în adâncurile unei celule secrete. În primul moment nu putuse decât să deplângă căderea celui pe care îl venera ca pe un părinte. Acum însă era gata să înfrunte lumea pentru a ajunge până la el și a-i împărtăși soarta, așa cum i-o cerea onoarea. Dincolo de rușinea și infamia unei acuzații fără fond căzută pe neașteptate, exista o fatalitate oarbă care se îndârjea împotriva ilustrului Ordin. Trebuia să împartă cu frații săi cruda pedeapsă.

Se simți deodată dârz și hotărât. I se părea că pentru prima dată respira mai liber. Înțelese că toate temerile îi veneau din îndoieli. O durere puternică îl străbătu la ideea că-și părăsise iubirea, dar refuză s-o recunoască. Nu-l mai urmărea decât gândul la Marele Maestru. Părăsise Ordinul, dar asta nu însemna că nu mai era Templier.

Se strecura prin întuneric asemenea unei umbre prin locuri pustii și tăcute, lăsându-se înghițit de tenebre.

18 • Taverna Ulciorului de aramă

Nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să aștepte. Să aștepte ce? Ca lumea, îngrozită, să revină asupra greșelii făcute? Un râs nervos îl scutură. Thibaud privi în jur, uimit. Oare de cât timp mergea așa? N-ar fi putut să spună.

Seara se apropia cu purpuriul ei. Întunericul urcă apoi din adâncurile pământului și linia gălbuie a orizontului se întunecă.

Trebuia oare să aștepte în continuare ca simplu spectator atent, redus la neputință, antrenat în aceeași cursă cu urcușuri și coborâșuri, cu pante, cu treceri și întreruperi, până când avea să se prăbușească, împreună cu frații săi, în abis?

Să intre în contact cu un Templier, da, dar acesta nu era un lucru ușor. Toată lumea se ferea. Se vorbea cu voce scăzută sau deloc. Dorința fierbinte a acestui tânăr – el însuși ieșit din Ordin – de-al regăsi pe unul dintre ai săi, putea să pară suspectă. Să fi fost vreo iscoadă în slujba regelui? Un trădător care-și urmărea frații?

Dintre Cavalerii scăpați de la arestare, unii se refugiaseră în mănăstiri, alții se întorseseră la viața laică.

Trecură zile și săptămâni fără ca el să poată lua contactul cu vreunul din ei.

Pătruns de frig, mergea cu pași mari în noaptea adâncă. Tocmai îl văzuse pe contele Mirepoix. Încă o voce care se pierdea în nisipuri.

Grăbi pasul. Pe măsură ce mergea, gândurile i se limpezeau. Revedea în gând figura palidă a contelui. Atent cu înfățișarea sa, acesta se ținea admirabil. Gesturile sale sobre și măsurate contrastau cu vocea cu inflexiuni mușcătoare, neașteptate.

Contele, bărbat de viță veche și nobilă, fusese tovarăș de arme cu tatăl său. Ca și el, luptase împotriva necredincioșilor pe Pământul sfânt. După ce o vreme ocupase în regat funcții ce-i asiguraseră prestigiul și averea, acum trăia retras.

Cu privirea plină de mister, contele evitase toate întrebările. Își modela gândul cu o prudență bătrânească pentru ca nimic să

nu transpară, nici să nu permită niște concluzii. În final, Thibaud avu senzația că află în cuvintele sale o lucire de speranță.

Se întoarse la el cu inima grea. Se simțea despărțit pentru totdeauna de ai săi. Acestei suferințe i se adăuga apoi suferința dureroasă a Adèlaïdei.

Odată cina terminată, se instală la masa de lucru. Servitorul intră, aprinse sfeșnicele, înteți focul, mai deretică ceva și ieși. Se pregătea să-i scrie Adèlaïdei, când servitorul intră din nou și-i înmână două scrisori, dintre care una, o recunoscu imediat, venea tocmai de la ea. O deschise, febril.

Iubitul meu,

N-am altă consolare decât să-ți scriu de toată afecțiunea mea, să-ți spun că te iubesc, să-ți doresc tot binele, să-mi aștern gândurile pe hârtie cu dulcea iluzie că le vei da ascultare. Doar clipele acestea, când scriu, mă mai salvează din adâncul întunecat în care mă aflu.

Nu știu care-ți sunt sentimentele, stăpânul meu, și nu știu nici care-ți sunt gândurile.

Dar să fie, oare, cu putință să nu-ți mai aud glasul, să nu mai simt freamătul blând al trupului tău aproape de al meu? Și asta în vreme ce sufletul meu neliniștit nu cunoaște alte dorințe, iar absența ta îmi este de nesuportat... În vreme ce tot ce îmi doresc este să te iubesc.

Mă mai iubești tu, oare, pe mine, departe de tine și nefericită?

Scrie-mi, dragul meu. Doar amintirea ta mă ține în viață.

Adèlaïde

Rămase un moment nemișcat, pierdut în gânduri. Adèlaïde!... atât de aproape și atât de departe. Cum putea să mai privească cerul înstelat când inima lui, paralizată, nu mai percepea nimic? Poate că era doar un coșmar din care se va trezi curând. Unde erau zilele când se plimbau alături pe câmpul plin de flori, sau cavalcadele în toamna cu mii de culori, peste întinderi ce se deschideau tot mai largi în fața lor?

Totul se schimbase.

Într-o singură noapte, orașul luase un alt chip. O etapă se încheiase. Nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să rabde cea mai neagră nenorocire și cea mai absurdă. Să accepte grozăvia că frații săi mor în adâncul temnițelor. Dar ce grozăvie trăiesc și ceilalți, frații scăpați de temniță. Catastrofa părea că nu se mai termina.

Nimic nu mai era așa cum știa că trebuie să fie. Lăsă privirea să-i rătăcească peste hârtiile împrăștiate în fața lui. Biletul pe care servitorul i-l adusese odată cu scrisoarea Adèlaïdei îi atrase atenția. Îl deschise și citi:

Veniți în seara aceasta, când va bate ora nouă, la Taverna Ulciorului de aramă.

În starea de derută în care se afla, găsi în rândurile acelea un fel de ușurare. În sfârșit, ceva începea să se miște. Se înfășură într-o pelerină de culoare închisă și ieși.

Noaptea era rece și întunecată. Nu vedea nici la doi pași. Copacii înghițiți de întuneric își agitau frunzișul în vântul ușor, tulburând liniștea, așa încât tenebrele păreau într-o continuă mișcare. Cetatea se odihnea în această atmosferă apăsătoare.

Ajunse aproape de Saint-Julien-le-Pauvre. Sub arcade se distingeau umbre ghemuite. Duse mâna la pumnal. La ora aceea nu puteau fi decât hoți. Grăbi pasul. O umbră alunecă în tăcere în spatele lui. Se opri și rămase la pândă, în întuneric. I se păru că aude pași și se gândi că cineva îl urmărea, încercând să-l atace pe la spate. Privi de jur împrejur, dar zadarnic, avea senzația că este un orb care caută în gol. Nimic. Porni din nou, grăbit, cu sentimentul că la acea oră târzie, este la discreția oricărui borfaș. Văzu în depărtare un acoperiș în mijlocul unui spațiu luminat. Era, fără îndoială, un post de observație al agenților regelui. Deodată, Thibaud intui o prezență în spatele lui. Se întoarse brusc și abia avu timp să se arunce la pământ. Atacatorul, care se năpustise asupra lui, sări într-o parte. Cu mantia înfășurată în jurul brațului și cu pumnalul în mână îi rezista acestuia. O voce din umbră strigă:

— Atenție, Esquieu, ticălosul își îndreaptă pumnalul spre tine.

Și sărind, veni în ajutorul complicelui său. În lumina slabă a unui felinar agățat de o poartă, putu să-i zărească trăsăturile. Se freca la nas, privindu-l cu o fixitate rea. Celălalt, numit Esquieu,

avea un surâs straniu, pe care-l mai văzuse. Îl recunoscu imediat. Era omul care-i furase punga la Palatul regal. Cu siguranță el era, putea să-l vadă bine acum. Era ciolănos și deșirat.

Felinarul care lumina locul se stinse brusc. Thibaud, încordat, rămase nemișcat. Auzi ceva vibrând, ca un obiect aruncat în gol, urmat de un zgomot scurt.

— Ți-ai pierdut îndemânarea, sărmane Esquieu! Doar înfigându-ți cuțitul în poartă nu vom avea ce bea în noaptea asta.

Atacatorul înjură, respiră adânc, apoi se aruncă asupra sa. Cu o lovitură de pumnal, Thibaud pară atacul. Esquieu căzu gemând, apoi se ridică în grabă și dispăru în întuneric. Celălalt, speriat, o luă și el la fugă. Thibaud mai stătu o vreme, ascultând. Nu se auzeau decât pașii celor doi, îndepărtându-se în fugă.

Își continuă drumul. Taverna se afla lângă Châtelet, aproape de Poarta Parisului care străjuia, pe malul drept, intrarea pe Grand-Pont. Câțiva pași și ajunse acolo.

Râsetele zgomotoase ale băutorilor ce se simțeau în sfârșit liberi tulburau liniștea nopții. În fața lui, un pasaj îngust unde ardea o torță ducea spre o ușă joasă.

Era unul din acele locuri pline de bărbați și de femei, așezați pe bănci, înghesuiți unii într-alții. Pe mesele de lemn prost geluite, ulcioare cu hidromel spumos, gălbui, clondire aburinde, din care se bea vin roșu, călduț. De grinzile înnegrite de fum și grăsime atârnau hălci de carne și pește uscat. Lumina crudă care venea de la o lampă atârnată de plafon făcea chipurile femeilor să pară și mai palide decât erau. Cârciumarul se agita în jurul meselor, ieșind ca o fantomă din fumul torțelor și al vetrei. Hohotele strașnice de râs se amestecau cu vocea sa răsunătoare strigând-o pe servitoarea ce coborâse să mai scoată niște vin.

Femei ușoare, cu panglici în păr, râdeau și flecăreau ținându-se de braț. Trecând prin fața lor fără să le salute, bărbații li se așezau alături, privindu-le cu un aer batjocoritor. O fată blondă, cu părul ridicat în vârful capului, cu pupilele cenușii ca o zi cețoasă, intră, abia trăgându-și sufletul, cu o prietenă, și se așeză la o masă plină de căni goale. O prostituată, în căutare de

amatori, își legăna șoldurile cu gesturi provocatoare, trecând de la un client la altul.

Thibaud se așeză ceva mai departe și așteptă. Nu se simțea în largul lui și i se părea că e prins într-un vârtej. Nu mai auzea în jur decât zgomote de voci și clondire ciocnindu-se. Era greu de spus cât a stat așa, în gălăgia care venea spre el în valuri.

Deodată, în sală larma crescu. O bandă de nou-veniți invadase parcă locul. Un bărbat cu o jachetă neagră și o pălărie verde care-i cobora mult pe frunte, intră în urma lor. Obrajii săi colorați erau spâni, iar gura subțire avea de o parte și de alta două cute adânci ce-i marcau figura. Înaintă încet spre Thibaud și se așeză în fața lui. Ochii săi vii și atenți cercetau sala. Ceru două căni cu hidromel și își turnă. Gesturile sale erau repezi și precise ca ale unui jucător.

Thibaud întoarse capul și privi în jur. Simțea minutele curgând greu. În seara asta, ca și în celelalte seri, nu va veni nimeni.

„De ce sunt aici?” se întreba el, sfâșiat între speranța de a-i revedea pe membrii Ordinului și disperarea de-a se afla într-un loc dubios.

Privi pereții scorojiți și negri. Atmosfera apăsătoare, nesănătoasă plutea ca deasupra unei mlaștini. Aburii beției înflăcărau mințile, făceau ochii să lucească, ochi care nu mai vedeau nimic.

Brusc, o privire strălucitoare strecurată pe sub pleoape pe jumătate închise alunecă spre el cu o imperceptibilă ostilitate. Privi descurajat spre ușă. Se hotărâse să plece, când bărbatul din fața lui ridică ochii spre el și cu clondirul în mână îi spuse cu voce limpede, dar coborâtă:

— În sănătatea contelui de Mirepoix.

Thibaud îl privi perplex.

— Nu mă recunoști Cavalere Thibaud?

— Nu, nu te recunosc. Spune-mi numele tău.

— Nevoia m-a făcut să mă prezint îmbrăcat astfel. Necunoscutul îl privea cu insistență. Un surâs ușor îi destinse trăsăturile.

Thibaud tresări, atins de-o amintire care-i străfulgeră memoria. Vocea asta calmă și stăpânită, privirea detașată, de o strălucire metalică, trezeau ceva în sufletul său.

— Frate Thomas! murmură el. Nu te-aș fi recunoscut niciodată deghizat astfel.

— Am aflat că încerci să-l vezi pe maestrul nostru, frate, începu el cu voce scăzută. Lasă-mă să-ți spun mai întâi, cu sufletul plin de milă, cât vei fi de dezolat, văzându-l în starea în care „ei” l-au adus. Nu mai vărs demult lacrimi, durerea care arde în mine a secat orice urmă de milă. Dar când îl văd pe Marele Maestru, plânge cerul prin ochii mei.

— În cazul acesta, răspunse Thibaud cu durere, cu atât mai mare mi-e vrerea de-al vedea. Această cerere va fi acceptată de frații mei?

— Instrucțiunile pe care le-am primit pentru această situație nu-mi permit să-ți dezvălui nimic. Misiunea mea este să te prezint membrilor consiliului Ordinului Templului. Noii maeștri vor să te audă mai întâi și abia după aceea să-ți asculte rugămintea. Dacă nu era numele ilustru pe care-l porți și legăturile care te apropie de Marele Maestru, Cavalerii n-ar fi dat curs cererii tale. Deși ai rupt legământul ce te unea de membrii Ordinului, în ochii fraților noștri ai rămas demn de toată stima.

Mai bău o înghițitură, apoi, așezând clondirul pe masă, spuse:

— Haide, trebuie să plecăm. Călătoria asta ne va lua o bună parte din noapte. Să nu mai pierdem timpul.

— Unde mă duci?

— O să afli mai târziu.

— Pot măcar să sper că-l voi revedea pe Marele Maestru?

— O să-l revezi. Hai la drum.

— Vorbește-mi mai întâi, frate.

— Nu-mi spune frate aici, îl întrerupse celălalt repede, privind în jur cu neliniște. Spune-mi, Thomas, reîncepu el încet.

— Cum oare acești războinici viteji, care au umplut Orientul cu faptele lor de vitejie, și care în orice țară și mai ales în Franța, erau egali regilor prin putere și glorie, cum oare s-au lăsat prinși fără să se apere?

Thomas rămase o vreme cu privirea în gol, urmărind parcă o imagine dureroasă, apoi, scuturând din cap, spuse încordat:

— La drept vorbind, destui intenționau să se apere. Dar de îndată ce a fost transmis mesajul cu ordinul regelui, porțile s-au deschis. Tu știi care este regula noastră. Suntem supuși credincioși regelui și nu ne permitem să discutăm ordinele suveranului.

Aruncă o privire neliniștită spre sală, apoi continuă, fixând un punct din fața lui cu o expresie dură și rece.

— În afara zidurilor cetății, soldații regelui înaintau, protejați de întunericul nopții, care ascundea războinicilor noștri și numărul lor și direcția din care veneau. Au avansat în liniște ascunși de beznă. Au intrat în Templu și tot ce era închis și fortificat, tot ce le rezista, a fost zdrobit, dezmembrat, ars. Fierul dădea curaj turbării lor. Au invadat palatul, ne-au luat bunurile, i-au pus pe frații noștri în lanțuri, i-au umilit, i-au bătut. Unii au preferat moartea. În loc să se predea, s-au aruncat de pe înălțimea meterezelor. Pe dalele curții Templului sângele curgea șiroaie. Văzând asta, alți cavaleri, clocotind de dorința răzbunării, s-au aruncat cu patimă asupra asediatorilor: n-a rămas din ei decât un morman însângerat. Cei făcuți prizonieri, în respectul credinței, mor în chinuri cumplite, refuzând să mărturisească ororile de care sunt acuzați. Strigătele lor de suferință au lăsat o rană adâncă în inimi.

Așa mi au fost povestite lucrurile: eu însumi nu eram acolo.

Rămase un timp pierdut în gânduri, apoi se scutură, parcă ar fi fost cuprins de frig, se ridică și spuse:

— Destul cu vorba. Înainte.

Își acoperi fața cu mantia și se îndreptă spre ieșire. Thibaud se ridică la rândul său și-l urmă.

19 • În mâinile lui Plaisians

A fost nevoie de toată această mârșăvie, trebuiau împrăștiate zvonuri monstruoase, care să tulbure spiritele pentru ca lumea să-i condamne pe Templieri, iremediabil.

Marele Maestru era aruncat în fundul unei gropi, Cavalerii erau prizonieri ai regelui și astfel ruina Templului era desăvârșită. Se ajunsese aici, dar, contrar tuturor așteptărilor, niciunul nu făcuse mărturisirile dorite. Or, pentru a susține acuzația era nevoie de aceste mărturisiri.

În zilele care urmaseră arestării, Nogaret se retrăsese prudent, dar acum, când trebuia acționat fără milă, el se dovedea din nou omul soluțiilor radicale!

Venise momentul să arunce spaima în spiritul slăbit al lui Jacques de Molay. Și pentru asta, Plaisians i se părea cel mai potrivit. Ministrul Justiției, caracter aspru și intransigent, părea să nu aibă nimic din abilitatea omului politic, priceput să vorbească liniștitor pentru a-și strânge mai bine prada. Își dădea el însuși seama de asta.

Cu aerul său familiar și binevoitor, Plaisians inspira încredere. În plus, se împrietenise cu Marele Maestru. De mai multe ori se întâlniseră la curtea regală. Avusese în ajun o discuție cu el, discuție ce urma să facă lucrurile să avanseze. Elementele care puteau să pară improbabile căpătau mai multă greutate de îndată ce se potriveau cu mărturisirile ce i se cereau.

Figura Marelui Maestru îi ocupase nopțile fără somn. Ar fi de altfel ciudat să nu cadă în capcană, cu toate angajamentele, cu toate promisiunile secrete pe care i le făcuse.

Anumite povești pe care le auzise despre Marele Maestru îi reveneau în minte.

Toate detaliile pe care le observase în legătură cu el, se ordonau acum în mintea sa. De altfel, era perfect informat în legătură cu tot ceea ce se petrecea la Templu. Cu fiecare zi primea noi detalii.

Interesul poporului, zgândărit de pana legistului Dubois, reprezenta facțiunea dominantă în această afacere. Prin acea

subtilă artă a dozării, mai fină chiar decât aceea a unui alchimist, Nogaret neutralizase precaut eventualele puncte de rezistență, și adusese în tabăra sa nehotărâții. La suprafață nu se vedea nimic din munca sa de cârtiță, mascată atent, prin grija acolitului său Plaisians.

În ziua aceea, la fel ca în celelalte, omul legii se duse la fortăreața Templului pentru a-l vizita pe Jacques de Molay. În sala cea mare din donjon, prizonierul fu adus în fața lui.

— Prietene! exclamă Plaisians, ieșindu-i în întâmpinare, cu mâna întinsă.

Molay îl privi emoționat. Ce sentiment reconfortant, ce liniște îi aducea acest suflet generos.

— Cavalere, prietene drag!… îi spuse Molay cu o voce tremurată, ai rămas singurul care se mai interesează de un bătrân uitat de toți.

Zile lungi, cărora le uitase numărul, se scurseseră de la arestarea sa, fără să poată vedea vreo ființă vie. Umilit, învins, disperat, își irosise ultimele puteri în chemări, rugăciuni și lacrimi. Nu-i răspunsese nimeni… Rămânea nemișcat, copleșit de apăsarea unei nenorociri căreia îi simțea greutatea, dar nu-i descoperea cauza; rămânea așa, pierdut în propriile-i gânduri. Avea doar sentimentul straniu al unui vis nedefinit, ca și cum, încetul cu încetul, el nici n-ar mai fi existat.

Prizonier! Era prizonier. Se încăpățâna să refuze aceasta realitate, dar ea se întorcea, parcă mai sfredelitoare. Uneori se lăsa în voia rugăciunii. Dar nimic nu reușea să stingă focul care-i pârjolea sufletul.

Se afla într-o lume putredă, fără aer, fără căldură. Era socotit vinovat după lege. Dar ce tribunal legal pronunțase verdictul? Ce spirit corupt făcuse să se abată mâna justiției?

Suferințe morale și dureri fizice de o intensitate extraordinară își croiau drum spre el. Și aceste dureri, ținute în timpul zilei la distanță, rămâneau la pândă, pentru a-l asalta și mai bine la momentul potrivit.

Prezența lui Plaisians îi aducea o adiere de speranță.

Odată cu venirea lui, viața i se schimbase. Fusese instalat într-o celulă mai aerisită, i se îmbunătățise regimul, căci în primele zile fusese lipsit de toate cele, uneori chiar și de pâine și apă.

Conversații pașnice se legau între cei doi și timpul se scurgea mai plăcut pentru Molay, fără să fie conștient de ceea ce i se pregătea.

Plaisians arăta o mare admirație pentru cavaleri, considerându-se el însuși cavaler. O asemenea înclinație nu putea decât să-l apropie pe Marele Maestru de servitorul regelui. Totul îi plăcea la persoana lui Plaisians: calmul său, detașarea sa, exigența cu care trata totul. Motivele tulburi, care-l făceau așa, îi scăpau însă complet.

— E trist să te știi condamnat când nu știi pentru ce, bunul meu cavaler, reluă Molay clătinând din cap.

— Ei bine, să ne așezăm și să cântărim împreună ceea ce ar putea să vă salveze și să salveze Ordinul, răspunse Plaisians, cu un zâmbet larg. Luați loc acolo.

Molay se așeză lângă fereastră și privi gânditor spre grădină. În ce secol fusese el, aici, Mare Maestrul în ce lume? Să fi fost chiar ieri? Astăzi nu mai era decât un biet bătrân, scufundat în el însuși, cu trupul scuturat de febră. Trecutul și prezentul se confundau în mintea lui. Timpul fugea fără ca el să fie conștient că trece. Și această stare de lucruri îl făcea să simtă o durere nedefinită, sentimentul unei pierderi infinite căreia nu-i mai putea face față.

— Care este crima mea? întrebă el cu privirea febrilă. Unde sunt dovezile care ne acuză și ne amenință cu moartea? Toată această procedură este ilegală. Tăișul perfid care a sfâșiat inima Fiului omului a sfâșiat și trupurile noastre.

— Haideți, nu vă mai întunecați sufletul, spuse Plaisians blând. Reveniți-vă, Monseigneur. Dumnezeu se întristează văzându-vă dușmanii că se bucură de durerea și plânsul vostru. O stea norocoasă m-a adus aici pentru a vă înarma împotriva acestor ticăloși criminali.

Se ridică și începu să străbată încăperea în lung și în lat, cu mâinile la spate.

— Astăzi vă aduc o veste bună. Rolul meu este să vă conduc, sub escortă, la rege, care a fost înșelat cu false acuzații.

Și, dând ocol fotoliului, îi puse mâna pe umăr, familiar.

— Avem toți motive să plângem strălucitul Ordin al Templului, a cărui stea a fost întunecată prin trădare și perfidie.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze pentru milostenia și blândețea acestor cuvinte, spuse Molay, vizibil emoționat.

Păru să reflecteze, apoi adăugă cu glas ezitant:

— Totuși, mă mir că Înălțimea Sa dorește să revină asupra propriilor decizii…

— După părerea mea, răspunse Plaisians, regele ține să oprească un pericol venit de la răul care se-ntinde. Poporul este divizat. Alteța sa știe că astfel se deschide poarta răscoalelor și a actelor de nesupunere de tot felul.

Și adăugă, oprindu-se brusc în fața lui:

— Vrea fără întârziere să facă să înceteze discordia care naște războiul între frați. Națiunea are nevoie să fie unită mai mult ca oricând. Și dumneavoastră, Monseigneur, puteți contribui la schimbarea acestei situații.

— Eu!?… cum asta?

Plaisians se întoarse și începu să străbată încăperea iar, cu pas lung și elastic.

— Făcând mărturisiri, spuse în sfârșit, pe un ton ce se dorea indiferent.

— Ce mărturisiri?

— Vă implor, Monseigneur, confirmați acuzațiile aduse împotriva voastră de oamenii regelui, răspunse Plaisians, așezându-se din nou în fața lui. Și mărturisiți, așa cum și ceilalți Cavaleri au recunoscut capetele de acuzare.

Molay rămase mut pentru moment, cu privirea fixă, cu pupilele ușor contractate.

— Să fi înnebunit oare cel care-mi propune o asemenea soluție? Templierii care au făcut acele mărturisiri, le-au făcut sub tortură, spuse el, cu un șuierat de mânie rece în glas.

— Sunteți hotărât să vă eliberați frații și să-i scoateți din lanțurile cu care sunt legați? întrebă sec Plaisians.

Se lăsă o tăcere grea.

— Regele nu va reveni niciodată asupra celor făcute, reluă el, fixându-l cu privirea. Dar dumneavoastră le puteți salva viețile, și la fel pe-a voastră. Îmbrăcat în veșminte umile puteți veni în fața Universității spre a susține public ceea ce s-a spus.

— Ar trebui deci să joc o comedie nedemnă pentru a acoperi necinstea și minciuna? întrebă el, cu un uriaș dispreț. Să fi purtat atâtea războaie doar pentru a sfârși în rușine și dezonoare?

Plaisians ridică din umeri cu indiferență.

— Dezonoare!… onoare! Vorbe care-și schimbă sensul după timp și după loc. Onoare înseamnă oare să condamni la o moarte cumplită mii de Cavaleri? Sunt cuvinte pe care spiritul nostru le îmbracă în culorile cele mai diferite. Odată pronunțate, aceste cuvinte o să dispară în aburii cotidianului.

— Și credeți că aceste cuvinte o să dispară și din mintea mea? Cum aș mai putea trăi cu mine însumi după asemenea declarații monstruoase?

— Trebuie să faceți deosebirea între ceea ce este important și ceea ce e mai puțin important, răspunse Plaisians scurt.

Molay rămase o vreme tăcut, scuturând trist din cap.

— Am trecut prin multe încercări, iată una nouă căreia îi aud deja chemarea. Am luptat, am stat de veghe, am suferit, am făcut greșeli, desigur, dar niciodată n-am trădat.

— Trădare!… dar cine vă cere să trădați, Monseigneur? replică Plaisians cu o expresie îmbunată. Nu este nicio dezonoare ce în a face anumite declarații, când ele sunt singurul mijloc pentru a preveni pericole iminente; aceasta este singura cale omenească, cealaltă este înecată în sânge. În apărarea voastră, continuă el, lipindu-și palmele una de alta, cu un gest ce părea că încearcă să atenueze efectul cuvintelor, ați putea adăuga că erați mânat de un ordin expres, mai degrabă decât de o adevărată înclinație. Să persistați în a vă susține nevinovăția ar însemna să vă lăsați pradă altor frământări chinuitoare. Poporul, convins de vinovăția voastră, nici nu vă va asculta. Ca și cum ați vorbi unor surzi. Pentru mine este o datorie să veghez cu grijă asupra voastră și a Cavalerilor, până ce justiția va aduce un deznodământ salutar, continuă el, înclinându-și capul spre el.

Măreția confesiunii publice va închide gura mulțimii dezlănțuite. Regele, înduioșat de umilința voastră smerită, va reveni la măsuri mai pline de clemență, mai echitabile. Magistrații instituiți de suveranul nostru vor judeca afacerea. Cei care vă sunt favorabili se vor pronunța în favoarea voastră, fără a vă neglija interesele.

Apoi, vom lăsa timpul să potolească lucrurile. Noblețea și rangul vă vor fi restituite și toate bogățiile care v-au fost luate vă vor fi date înapoi. Papa, în înțelegere cu Regele, vă va ridica din nou la rangul de Mare Maestru și veți deveni iar nobilul

luptător care erați și înainte, gata să reia cruciada pe Pământul Sfânt.

Vă implor, Monseigneur, să fiți destul de înțelept spre a nu vă opune autorității Regelui.

Urmă o lungă tăcere, apoi vocea lui Molay se auzi încet, frântă de emoție.

— Nu voi uita niciodată prietenia și devotamentul vostru pentru frații mei și pentru Ordin. Vina mea, cavalere, este că nu știu ce să vă răspund… Nu am talentul de a vorbi… nici elocvență, răspunse el cu un aer atât de mâhnit și de descumpănit încât Plaisians întoarse, pentru o clipă, privirea.

— V-am pregătit noi discursul, răspunse el ridicându-se brusc. Părea deodată grăbit să încheie povestea. Nu vreau să vă mai rețin, dragul nostru Mare Maestru.

— Spune-mi, cavalere. Când va avea loc… această declarație?

— Nu știu, răspunse el, evitându-i privirea. Vă voi anunța cât de curând.

20 • Maeștrii din umbră

Noapte adâncă. O ploaie pătrunzătoare înăbușea orice zgomot. O luară pe strada Lombards și ajunseră pe strada Vieille-Draperie. Felinare roșietice erau atârnate la porți, iar în spatele ochiurilor de geam licăreau lumânări subțiri în sfeșnice de aramă, totul pentru a lumina străzile după căderea întunericului, ceea ce era o mare noutate. Mai ales icoanele Maicii Domnului erau protejate și puse la lumină – eretici, scăpați de arestare, mutilaseră sfintele imagini în diverse locuri. Se întărise de asemenea paza, pe jos sau călare: soldații regelui mișunau prin cetate, agitând torțe aprinse.

Ajunseră pe strada Lanterne, trecură prin apropierea bisericii Saint-Denis-de-la-Chartre și a bisericii Saint-Symphorien. Trecură apoi prin dreptul mănăstirii Saint-Jean, cu zidurile ei înalte și cenușii, străpunse pe alocuri de ferestre înguste: strada, părăsită, era înecată de mușchi și iederă. Se îndreptară în sfârșit spre poarta Baudoyer.

— Opriți, strigă o santinelă.

Cu fața rotundă, cu privirea nevinovată, soldatul era aproape un copil.

— Sunt eu, bunul meu Martin, spuse Thomas, apropiindu-se de el.

— Ah, tu ești?

— Cine-i acolo? întrebă o a doua santinelă, înaintând spre ei.

Avea o față de-ar fi băgat pe oricine-n sperieți. Înalt, solid, cu obrazul mâncat de urme de vărsat, degaja o ferocitate animalică. Ochiul drept era mai sus decât stângul. De centuri îi atârnau două pumnale, iar de umăr, o sabie scurtă.

— Lasă-i să treacă, Gaspard, sunt prietenii mei, spuse Martin.

— Treceți, bunii mei domni, treceți, dar fiți atenți!… Drumurile sunt bântuite de Templieri eretici.

Înaintau acum prin câmpia netedă, unde ierburile erau înalte până-n genunchi. Bâjbâind prin întuneric, pășeau prin apa care clipocea. Fluviul inundase malurile. Pământul era îmbibat de ploile nesfârșite și pe alocuri ai fi zis că e argilă după cum se

lipea de picioare. Plopii, agitați de un vânt ușor, aveau o legănare lentă și tristă. Stejarii păreau că gem neliniștiți. Din coroanele lor mutilate crescuseră ramuri, care se ridicau spre nori ca degetele întinse ale unui om ce imploră cerul.

Deodată ploaia încetă. O boare trecu prin stufăriș, provocând un susur melancolic. Dinspre nord se stârnise vântul, împingând norii cenușii care alunecau repede pe cer. Se ridică luna. Tufișurile învăluite de lumina albăstrie a stelelor luau forme stranii. Picăturile de ploaie care cădeau pe frunzele moarte aminteau murmurul pădurii dese și adânci în nopțile întunecate. Printre arbuști cu flori galbene și tufe verzi se auzea râul Vanve, susurând blând. În lumina palidă, câmpia brăzdată adânc părea că se agită. Iarba foșnea lung la trecerea vreunui animal. Din când în când, la apropierea lor se ridica o pasăre de noapte. Un canal îngust străbătea mlaștinile. Nuferii presărați ici, colo, păreau uriașe scoici albe ce cască de somn sau de plictiseală.

Grăbiră pasul. Răsăritul era aproape. Un cer palid și cenușiu revărsa acum pe pământ o lumină blândă. Vârfurile plopilor începeau să pălească. Ajuns aici, Thomas încetini pasul și se întoarse către Thibaud.

— Trebuie să știi acum. S-a constituit un nou Ordin secret. Pentru a-mi răzbuna frații Templieri mi-am oferit puterea și viața. Nu pot trăi în rușine, de aceea nu voi părăsi această lume înainte de-a o fi zdrobit în mii de cioburi.

Porni din nou. Râzând aspru și dur.

— Și ce vei face, Thomas, întrebă el încet. Vei răsturna Ordinea, vei nimici cetatea? La ce te va duce asta?

— Ura aduce cu sine ură, crima naște crimă, răspunse celălalt fără să-l privească. Mijloacele pașnice sunt neputincioase în fața fiarei scăpate din lanț.

Cavalerii sunt acum plini de mânie. Mulți dintre ai noștri au uitat până și numele lui Dumnezeu. Uneori m-am gândit chiar să mă omor. Dar mi se pare o lașitate să-mi scurtez viața, de teama celor ce vor veni. Așa că mă înarmez cu răbdare, continuă el, privindu-l cu ochi ce păreau să ardă, și aștept ca Providența să oprească puterile supreme care ne guvernează. Blestemați fie cei care au vărsat atâta sânge!

Sub bolta formată de coroanele copacilor creșteau aluni, înconjurați de tufe spinoase. În mijlocul acestui crâng, Thibaud zări o lumină.

— Am ajuns, spuse Thomas.

Umbra uriașă a castelului te făcea să te gândești la o fortăreață fantastică. Pe deasupra lor, vântul țipa ca o pasăre de pradă. Pe pante, mărăcinișul fremăta.

Thomas se apropie de o poartă joasă, aproape ascunsă. Bătu de trei ori și poarta alunecă, fără zgomot, deschizând un culoar. Luă apoi o torță și merse drept înainte. La capătul galeriei, se opri în fața unei uși care dădea spre o capelă în ruină. Pereții crăpați erau acoperiți de mușchi, iar ferestrele, ale căror vitralii dispăruseră de mult, lăsau iedera să treacă în voie.

— Atenție la treaptă, îi șopti lui Thibaud, care venea în spatele lui.

Vocea sa se auzi repetată de ecou. Ajunseră în fața unui grilaj care se deschidea spre o sală cu tavanul susținut de coloane solide. Sunete de orgă ce acompaniau imnuri minunat interpretate ajunseră până la ei. Thomas se îndreptă cu pas grăbit spre fundul sălii unde era o ușă încadrată într-o ogivă de piatră și o deschise larg. Thibaud rămase în prag, uluit. Era o sală imensă, bogat decorată, plină de Cavaleri purtând mantaua albă cu crucea Templierilor. Printre ei, câțiva erau îmbrăcați în tunică de zale sau înfășurați în mantale de postav. Plafonul era construit dintr-o boltă dublă în ogivă, pictată în albastru, iar podeaua era din marmură albă și neagră. Opt coloane enorme susțineau bolta, pe ambele laturi ale sălii. În dreptul pereților lambrisați, între coloane, se vedeau doi frați în veșmânt întunecat, cu gluga coborâtă peste ochi, cu mâinile ascunse de mânecile largi, ce stăteau nemișcați ca niște statui. Ceea ce se zărea din figura lor părea turnat în ceară. Trupurile parcă împietrite, fără chip, erau mai expresive decât orice cuvânt.

Ferestrele boltite aveau vitralii în mii de culori, ușile erau din lemn de stejar, minunat sculptate, cu încuietori minuțios cizelate. Dintr-un vas susținut de un lanț prins de boltă emanau vapori parfumați. Și pretutindeni candelabre, balustrade de marmură, staluri sculptate.

În interiorul unui cerc de flăcări reprezentând cosmosul, un triunghi răsturnat simboliza cele trei virtuți teologale[66]. Pe peretele din fundul sălii, un enorm crucifix de aur, înconjurat de o mare de lumânări aprinse, părea să se înalțe ca o flacără albă,

---

[66] Triunghiul răsturnat, reprezentând cele trei virtuți teologale: milostenia, speranța și credința, a devenit emblemă masonică.

orbitoare. Cu trupul îndoit și cu capul plecat, Fiul Omului părea un izvor inefabil de lumină și frumusețe. Nimic n-ar fi lăsat să se ghicească o asemenea desfășurare de lux și măreție în aceste locuri părăsite și jalnice. Pe altar, sfintele potire de argint poleit cu aur scânteiau în lumina candelabrelor de bronz aurit, înalte asemenea unor arbori. Vase liturgice, agheasmatare, ape lustrale aminteau de sacrificiile antice și se amestecau fără să se confunde cu amintirile Greciei și Israelului.

Deodată, imnul încetă. Un Templier în pelerină albă se îndreptă spre amvon. În timp ce urca treptele acestuia, sfeșnicele, luminându-l de jos în sus, îi puneau în evidență silueta înaltă și robustă, maxilarele puternice, privirea limpede și concentrată. În sală se lăsă o liniște profundă. Niciun suspin, nicio șoaptă nu se ridica din această adunare unită în același crez.

Rămase o clipă nemișcat în fața mulțimii. Apoi, cu o voce care urca parcă din adânc, începu:

— Soldați ai lui Christos, Ordinul Templului n-a murit. Regele Franței ne-a luat sălașurile, nu ne-a putut lua însă inimile. Spiritul Templului trăiește.

Hărțuiți de-o haită de dușmani, nu mai putem fi siguri de viața noastră decât trăind în umbră. Grupuri de ajutoare bine constituite, în toate provinciile, primesc, protejează și salvează de la disperare și mizerie pe cei urmăriți de răzbunarea oamenilor regelui.

Făcu o pauză și reluă cu o voce tulburătoare:

— Care dintre noi nu se simte copleșit văzându-și frații că mor sub tortură? Cine nu este copleșit văzând osemintele vitejilor noștri rămase fără mormânt[67]? Să lăsăm deoparte mânia și răzbunarea spre care ne îndeamnă durerea, dar să nu uităm mormanele de trupuri fumegânde ale Cavalerilor martiri, care sunt aici, aproape de noi, ca niște spectre bântuind prin umbră, eliberați de puterea pământeană. Nu, fraților, nu-i vom uita, vor rămâne pentru totdeauna în memoria noastră. Dumnezeu Atotputernicul va avea milă de cei chinuiți și uciși pentru sfânta Sa cauză.

---

[67] Semnele exterioare ale serviciului religios au fost folosite cu o abilitate plină de cruzime: dacă un Templier murea în închisoare, trupul său nu avea dreptul la un mormânt ecleziastic, pedeapsă aplicată necredincioșilor și ereticilor.

Noi nu vom folosi nici groaza, nici tirania, așa cum fac dușmanii noștri. Nu, noi nu vom alege acest drum întunecat. Din păcate s-au văzut prea multe măceluri și la unii, prea multă poftă de aur și bogăție. Să lăsăm să se împlinească dreptatea lui Dumnezeu și dușmanii noștri vor cădea ca spicele la seceriș.

Prin asistență trecu un freamăt de mânie, ici, colo se auziră murmure care se stinseră însă de îndată ce vorbitorul reluă cuvântul:

— Împreună în nenorocire, nu putem decât să privim cum se desfășoară evenimentele pe care Cerul ni le rezervă. Noi ceilalți, simpli muritori, nu putem pretinde că-i pătrundem misterele. Dar putem să împiedicăm alunecarea forțelor noastre în disperare și chinuri. Fiecare trebuie să-și folosească mijloacele și spiritul pentru a-i ajuta pe Cavalerii captivi. Frații noștri din temnițe sunt gata să accepte fierul și focul mai degrabă decât să facă mărturisiri înjositoare[68] care ar întărâta sălbăticia poporului și ne-ar face să apărem în ochii Istoriei[69] ca niște eretici.

Oratorul scoase un suspin adânc și continuă cu o voce care vibra, făcând să treacă prin mulțime o undă puternică.

— În miezul regulilor noastre se află credința. De la ea și numai de la ea ne vine puterea, depășirea de sine. Acesta a fost elanul care ne-a făcut să învingem în Cruciade. Este adevărat că ne-am folosit de arme, este adevărat că ne-am ocupat de problemele statelor, că am intrat în apele tulburi ale războiului, dar din dragoste pentru numele Său.

Din dragoste pentru numele Său am împiedicat invaziile arabe, luptând pe Pământul sfânt, am pus capăt tâlhăriilor la drumul mare, alungând fără milă pe cei care-i terorizau pe pelerini. Un mare număr de șerbi și familiile lor au fost eliberați de Ordinul Templului. Celor persecutați, celor săraci, le-am dat mai mult decât oricare alt ordin.

---

[68] Interogatoriul celor o sută treizeci și opt de Templieri prizonieri la Paris în palatul Templului, a început la 19 octombrie 1307 și s-a încheiat la 24 noiembrie următor, condus de inchizitorul Guillaume de Paris și delegații săi (Tresor des Chartes, cart. 1, Templiers, nr. 18). Mai mulți Cavaleri au murit sub tortură fără să facă mărturisirile cerute de agenții puterii regale și de inchizitorii francezi.

[69] Modelele de interogatoriu imaginate de legiști au fost considerate drept plauzibile de opinia publică și apoi de Istorie.

Da, frații mei, spiritul Templului este mereu aici. El sălășluiește în noi, în secretul lucrărilor noastre[70], în regii pe care i-am îndrumat, în fortărețele[71] pe care le-am construit, în orașele pe care le-am recucerit, în țările cucerite, în popoarele eliberate din sclavie.

Aceștia sunt oamenii vânați și persecutați astăzi. Acuzațiile grave privind moravurile noastre, aduse de clevetirile mulțimii, arată starea de decadență a guvernământului.

Din nou, vorbitorul făcu o pauză și continuă apoi cu e voce impetuoasă care trecu prin mulțime, spulberând neliniștile și grijile tot așa cum o vijelie duce cu sine frunzele moarte.

— Oamenii regelui văd în noi bărbați nedemni, decăzuți, interesați mai mult de onoruri, decât de credință. Lăsați-mă să vă spun, Templieri, că niciuna din aceste acuzații n-ar putea altera pacea care se află în inimile noastre.

Un vânt de descompunere bate peste lume. O categorie umană josnică, dar nu lipsită de istețime și pe care treburile murdare n-o fac să dea înapoi, a pornit să ia cu asalt bastioanele onoarei și ale gloriei. Ea s-a ridicat împotriva castei războinicilor și se bucură de căderea noastră. De această speță de oameni trebuie să ne păzim.

Într-o zi ne vom bucura iar de victorie, cu toată strălucirea gloriei noastre trecute, continuă el, plin de patos. Lumea va fi marcată pentru totdeauna de pecetea noastră. Lucrările noastre mărețe, precum cele ale Egiptenilor, vor traversa epocile. Și atunci, veacurile viitoare vor spune despre noi: „Cavalerii

---

[70] În Evul Mediu, viața profesională era în întregime supusă unui ritual, și în mod special arta de a construi era impregnată de cosmologie. Templierii au fost mari constructori. Inițierea, obligația de a păstra secretul ca și practicile esoterice treceau drept practici păgâne și sacrilegii. În perioada gotică, iconografia catedralelor arată că alchimia le era familiară constructorilor. „A înțelege și a explica un lucru în epoca respectivă consta în a arăta ca acesta este simbolul, sau semnul unei realități mai profunde...” spune Étienne Gilson. Pretutindeni Ordinul Templului, avea, printre funcțiile sale, și pe aceea de păstrător al măsurilor și greutăților, ceea ce, dincolo de utilitatea economică și socială, avea și o rezonanță misterioasă de temut, sacră, deoarece scripturile menționează că Dumnezeu însuși a spus: „Am creat totul cu măsură, număr și greutate”.

[71] „În Orient, cruciații au învățat de la bizantini și de la arabi arta de a construi fortificații, artă milenară în Asia și care vine din antica Asirie” Émile Male (*Istoria generală a artei*). Templierii reluaseră tradițiile iustiniene, așa cum erau ele reprezentate în fortărețele din Siria și le dezvoltaseră esențializându-le. Fortărețele aveau ziduri de incintă triple, cu rol defensiv. După cum observă Viollet-le-Duc, majoritatea construcțiilor acestora sunt de formă octogonală – caracter emblematic și simbolic ce amintește crucea templieră.

devotați au știut să moară până la ultimul și au fost iubiți; au fost viteji și au fost admirați; au fost cucernici și au fost iubiți încă și mai mult; au fost bogați și puternici și au fost arși de vii...”

Cu adevărat, v-o spun, spiritul Templului merge înainte.

Regatul nostru este în noi și va rămâne în noi. Mai mult decât dorința răzbunării și ura, în noi trebuie să fie viu idealul iubirii și al fraternității. Sentimentul dreptății și al binelui nu trebuie să se piardă, pentru că atunci mila s-ar șterge de pe fața pământului.

Așa cum păstorul, amenințat de furtună, își duce turma, și, îndemnând-o înaintea lui, cu cuvântul și cu toiagul, el pășește în urma acesteia, tot așa și noii maeștri[72] (și cu un gest larg al mâinii îi desemnă pe frații în veșmânt întunecat) ne vor conduce pe noi.

Își plimbă privirea pe deasupra mulțimii, o privire care la lumina lumânărilor avea o transparență de gheață.

— Noi, Cavalerii Templului, am construit cea mai trainică fortăreață. Nicio umbră, nicio tulburare n-ar putea-o distruge, căci temelia ei este speranța creștină, durabilă veșnic și pe care nici secolele, nici nenorocirile n-o vor putea nărui. Va veni o zi când Ordinul nostru va conduce națiunile pe un drum al păcii și al onoarei. Și gloria noastră, asemeni unui astru pur, va străluci din nou pe ceruri.

Cavaleri ai Templului! Voi, cei prezenți aici, voi, cei pe care vă stăpânește teama, nu lăsați vigoarea tinereții să se stingă în rușine și mânie. Treziți-vă curajul, desfășurați stindardul și spuneți: „Slăvit fie Dumnezeul iubirii![73]”

Se lăsă o tăcere siderală. Thibaud rămase tulburat și emoționat.

---

[72] După afirmațiile unor istorici, Jacques de Molay l-a desemnat, din închisoare, succesor pe Jean Marc Larmenie de Ierusalim. Acestuia i-a urmat Thibaud d’Alexandrie. Ordinul a continuat să existe „și succesiunea marilor maeștri, care a numărat mulți oameni iluștri și influenți, nu s-a întrerupt niciodată” (Le Couteulx de Canteleu, *Les sectes et les sociétés secrètes*). „De Beaujeu, nepot al lui Jacques de Molay, primise cenușa acestuia și avea în posesie arhivele Ordinului. Urmat de câțiva Templieri el a trecut în Scoția, unde Eduard al II-lea le concesionase terenuri. Acest mic grup l-a recunoscut drept conducător pe maestrul franc-masonilor, Henry Fritz Edwim și a constituit loja din Edinburg. Alți Cavaleri au trecut în Suedia. În secolele următoare, Templierii s-au amestecat cu franc-masonii și au jucat un rol activ în dezvoltarea acestei mișcări.”

[73] Strigăt de luptă al Templierilor.

Un văl părea să-i încețoșeze privirea. Și deodată, fără să înțeleagă ce se petrece, un strigăt țâșni din toate piepturile cu o forță nebănuită:

„Slăvit fie Dumnezeul iubirii!”

Thibaud își duse mâna la față: nici nu-și dăduse seama că plângea.

— Vino, spuse Thomas apucându-l de braț. Noii maeștri vor să te vadă.

21 • Mărturisirile

Înalții demnitari ai regatului, în veșmintele lor negre ori stacojii, mai marii Bisericii și numeroșii prelați acoperiți de aur și purpură, doctorii Universității din Paris, îmbrăcați în robe de ceremonie, înțepeniți în demnitatea lor, alături de învățăcei, toți erau reuniți în marea sală a Templului.

Acel 25 octombrie 1307 avea să fie o zi înscrisă cu negru în calendar pentru întregul Ordin. Marele Maestru al Templului urma să facă public mărturisirile impuse.

Totul era pe măsura dramei.

Sala rece și umedă lăsa impresia unei cripte subterane netulburată în somnul ei decât de lumina tulbure a unor făclii fixate de pereți în suporturi de fier.

De-a lungul pereților, așezați pe bănci, prelații pe o latură, demnitarii și magistrații, pe cealaltă, se aflau față în față, iar în fundul sălii o mulțime de novici. În fața acestei adunări, instalat pe o estradă, fratele Guillaume, marele inchizitor și cei doi asesori ai săi.

Unul dintre ei, cu fața palidă, avea o privire întunecată și o fixitate stranie; celălalt, corpolent, cu fruntea teșită, cu obraji căzuți și fălci pline, avea ochi mici și iscoditori și părea întru totul pătruns de importanță sa.

— Să fie adus prizonierul, ceru Guillaume de Paris[74].

Inchizitorul general era un bărbat înalt și slab, îmbrăcat în negru. Pe figura sa descărnată, sprâncenele stufoase umbreau o privire din care răzbătea focul unor pasiuni ce fac inima să înghețe. Colțurile gurii îi erau căzute ca la moșnegi. Pătruns de orgoliu și plin de aroganța funcției sale, nu ezita să adreseze reproșuri, care erau însă mai degrabă amenințări, demnitarilor, oricât de înalți, când aceștia aveau scrupule sau dădeau semne de indulgență față de cei anchetați. Îi sfătuia pe agenții regelui să folosească din plin tortura pentru a obține mărturisiri și chiar, dacă era nevoie, să facă uz de ipocrizie și minciuni pentru a

[74] Guillaume de Paris, inchizitorul general, era confesorul regelui.

atrage prizonierii în capcană. Inchizitorilor le cerea să dea dovadă de șiretenie[75].

Încadrat de doi bărbați înarmați, Jacques de Molay intră în sală. Oamenii regelui avuseseră grijă să-l țină departe de ceilalți demnitari și de Cavaleri[76]. Așa cum se făcuse cu toți membrii Ordinului, Marele Maestru fusese îmbrăcat cu o pelerină de stofă grosolană, încât semăna cu un negustor[77]. Așezat pe un taburet în mijlocul sălii, stătea încovoiat, prăbușit parcă în el însuși, de durere și de oboseală.

Guillaume de Paris începu fără să ezite, cu o voce monotonă și impersonală, printr-o suprapunere de fapte inexacte, insistă apoi asupra unor detalii care cântăreau greu și încheie cu un discurs vehement, urmat de o lungă tăcere.

— Sunteți rugat, frate Molay, i se adresă în sfârșit el, să repetați aici, în fața onoratei adunări, mărturisirile pe care le-ați făcut în fața sfintei Inchiziții.

Jacques de Molay rămase un moment mut de rușine. Dar de teamă că pune Ordinul în pericol, el înfruntă orgolioasa adunare. Se ridică fără grabă, și începu, cu o simplitate demnă: „Sunt 42 de ani de când am fost primit Cavaler la Beaune, de fratele[78] Humbert de Pairaut[79], în prezența fratelui Amaury de la Roche și a altora, cărora nu le mai rețin numele. Am făcut mai întâi tot felul de promisiuni legate de cerințele din statutul Ordinului, apoi mi s-a pus pe umeri pelerina. Fratele Humbert a cerut apoi să se aducă o cruce de aramă pe care se afla imaginea Celui Crucificat și mi-a poruncit să-l reneg pe Christos ce-l de pe Cruce. Am făcut-o din obligație. Fratele Humbert mi-a cerut apoi să scuip pe cruce; am scuipat pe pământ[80]...”

---

[75] Pentru a obține mărturisirile Templierilor se folosiseră mijloacele cele mai josnice și mai murdare. Cei care făceau declarațiile impuse erau dinainte asigurați de impunitate și chiar de favoruri regale. Toate aceste măsuri violente la care a recurs regele se pot explica prin faptul că el denunțase cavalerii în fața întregii creștinătăți, iar nerecunoașterea nevinovăției lor ar fi fost un atentat la onoarea și prestigiul său.

[76] Cavalerii și ceilalți demnitari ai Templului erau ținuți separați de Marele Maestru. Autoritățile s-au ferit chiar și să-l prezinte papei, după cum se va vedea la Chinon.

[77] Fuseseră deposedați de veșminte și de mantia albă a Ordinului. Pe tot parcursul interogatoriilor, cavalerii au cerut ca acestea să le fie înapoiate; pentru a-i umili au fost însă lăsați în haine de oameni simpli.

[78] În interiorul Ordinului, toți cavalerii și chiar demnitarii erau numiți, „frate”.

[79] Humbert de Pairaud era unchiul lui Hugues de Pairaut.

[80] Figurează în rapoartele interogatoriilor.

În acel moment un murmur de mânie și indignare s-a mirat din sală – ușierii cerură liniște. Calmul se instală din nou și inchizitorul întrebă:

— De câte ori ai scuipat pe cruce[81]?

— O singură dată dacă-mi amintesc bine[82].

— Când ați făcut jurământul de castitate vi s-a spus mai mult sau mai puțin clar să vă uniți trupește cu ceilalți frați[83]? întrebă inchizitorul privindu-l cu insistență.

— Nu, răspunse Molay.

Asesorul rotofei șopti câteva cuvinte la urechea fratelui Guillaume. Acesta scutură din cap și întrebă, aruncând prizonierului o privire plină de trufie:

— Ceilalți frați sunt primiți în același fel[84]?

Molay păru să ezite. Fața sa era scăldată de-o sudoare rece.

— Nu cred ca ceremonialul să fi fost diferit pentru mine față de cum era pentru alții[85], răspunse în cele din urmă.

Păstră un moment de tăcere, nemișcat, apoi continuă cu o voce chinuită: „După primire, totuși, îi rugam pe asistenți să facă ceea ce aveau de făcut. Intenția mea era ca ei și îndeplinească ceea ce eu însumi îndeplinisem și ca ei să fie primiți după același ceremonial[86]”.

Guillaume de Paris răsfoi filele dosarului, apoi înălță capul și întrebă scurt:

— Ați mințit de frica torturii sau a închisorii[87]?

— Nu, n-am spus decât adevărul, pentru salvarea sufletului meu[88], răspunse Molay cu o voce monotonă și grăbită, ca și cum ar fi recitat ceva.

Simți mușcătura crudă a umilinței. Și curajosul războinic, roșind, copleșit de infamie, nu îndrăznea să mai ridice fruntea, odinioară atât de mândră, și nici să înfrunte privirea oamenilor. Rămase în picioare pierdut în nenorocirea sa.

---

[81] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[82] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[83] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[84] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[85] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[86] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[87] Figurează în rapoartele interogatoriilor.
[88] Figurează în rapoartele interogatoriilor.

„Frații mei, nobili asistenți, adăugă el într-un târziu, aruncând spre mulțime o privire demnă de milă, vă rog să-l implorați pe Sfântul Părinte să mă ierte[89].”

Însă chinul său nu se terminase încă.

Plaisians, care până atunci stătu retras într-un colț, în umbră, înaintă și puse pe masă, în fața inchizitorului, un teanc de scrisori. Acesta le aruncă o privire și spuse:

— Apropiați-vă, frate Molay. Trebuie să pecetluiți cu propriul sigiliul aceste înscrisuri prin care, în calitate de Mare Maestru al Ordinului, le cereți Templierilor să mărturisească crimele de care au cunoștință.

Ca prin vis, Molay aplică sigiliu. Părăsi apoi sala între cei doi osteni.

Fu apoi rândul celorlalți demnitari să facă aceleași mărturisiri. Teologii facultății din Paris, reuniți, drapați în ținuta lor de gală, plini de importanță și solemnitate, aprobară public oribila judecată.

[89] Figurează în rapoartele interogatoriilor.

22 • Reacția papei

Deși la 24 august 1307 papa îl anunțase pe regele Filip că era de acord să se facă o anchetă în ceea ce privește Templul, două luni mai târziu încă ezita. El amâna orice decizie, păstrând secretul ei. Nu părea deloc grăbit să conducă această afacere care nu se putea încheia decât prin condamnarea unor nevinovați.

Aflase între timp că Gilles Aycelin renunțase la conducerea justiției și această veste îl tulburase profund și se neliniștise încă și mai mult, aflând că totul trecuse în mâinile lui Nogaret, cel mai periculos dușman al milițiilor clericale.

Papa vedea, plin de neliniște, apropiindu-se data fixată pentru a se pronunța împotriva Ordinului Templului. Își folosi manevra obișnuită, care consta în a face lucrurile să treneze și amână totul până în octombrie, motivând prin starea sa de sănătate. Oboseala îi interzicea orice întrevedere, orice primire a solilor. Doar rudele și cei apropiați erau acceptați.

Nu-și dădea seama că ezitările sale favorizau planurile regelui care, temându-se că ancheta ar putea să se încheie doar cu sancțiuni și nu cu dizolvarea Ordinului, își schimbă tactica.

Perspectiva unor noi înfruntări cu regele Franței îi întuneca și mai mult buna dispoziție. Soluțiile mai liniștitoare, pe care le construise pentru a înăbuși scandalul, se destrămaseră în urma unei discuții pe care-o avusese cu fratele său, Arnaud Garcias, viconte de Lamagne. Acesta îi deschisese ochii. Indispoziția în care se afla se risipea greu. Presimțiri negre se adăugau la starea sa de oboseală și-i făceau nervii să vibreze dureros.

Vedea clar planurile regelui și asta îl îngrijora și-l făcea să fie și mai nehotărât. Dar îl dezgusta ideea de a se orienta în direcția aceasta. Cu cât se gândea mai mult la o modalitate de a ocoli dificultatea, cu atât ea îi apărea mai de neocolit.

Un refuz adânc înrădăcinat în el îl oprea de la o decizie urgentă. La asta se adăuga plictiseala unei seri mohorâte. Flacăra candelabrelor începu să danseze dând viață umbrelor de pe pereți. Brusc, auzi pași în spatele lui. Se întoarse. Pierre de la

Chapelle[90] era acolo, cu pleoapele îngreunate de vârstă, printre care lucea, ca un tăiș de pumnal, o privire surprinzător de ascuțită. O rază de lumină îi trecu prin părul complet alb. Fața sa cu pomeți proeminenți era străbătută de riduri adânci, încât semăna cu un zid plin de crăpături.

Papa ridică privirea spre prietenul său și îi zâmbi în semn de bun venit. Rămase un moment uluit: nu și-ar fi imaginat să fie așa de târziu. Lungile ore de meditație treceau ca niște minute: ajunsese să piardă noțiunea timpului.

— Am ajuns prea devreme, Prea Sfinte Părinte? întrebă încet Pierre.

— Deloc, prietene. Am terminat pentru astăzi, spuse el, împingând teancul de hârtii din fața lui. Îl privi apoi, spunând:

— Ce zi am avut, Pierre! Sunt copleșit…

— Copleșit? repetă bătrânul aruncându-i o privire întrebătoare.

— Da, de tirania regelui Filip pe care o rabd și căreia nu-i pot scutura jugul…

Rămase o vreme pe gânduri.

— De mai multe ori am fost pe punctul de a-i refuza pretențiile, dar știam în același timp care ar fi fost prețul: un proces infamant împotriva lui Bonifaciu, împotriva Bisericii căreia îi sunt păstor, prin grație divină.

Memoria binefăcătorului meu pusă în discuție, aruncată în noroiul scandalului, continuă el, amar, iată o cale pe care nu pot s-o apuc.

— V-ați lăsat antrenat destul de departe în această afacere, Prea Sfinte Părinte.

— Îmi dau seama, prietene, răspunse Clement, obosit. Îmi reproșez că nu sunt destul de ferm pentru a opune un refuz categoric cererile sale. Din discuțiile noastre tensionate, care, în anumite privințe, erau încărcate de subînțelesuri, am simțit de nenumărate ori că depășea limitele. Este hotărât să facă tot ce vrea și chiar să meargă mai departe.

— Asta cred și eu, Prea Sfinte Părinte, admise bătrânul clătinând ușor din cap.

---

[90] Sub îndrumarea lui Pierre de la Chapelle, la Orleans, Clement al V-lea și-a dobândit cunoștințele de drept care au constituit, se pare, partea cea mai solidă a instrucției sale. Se pare că a studiat și literele, la Toulouse. Cât despre perioada petrecută la Universitatea din Bordeaux, dovezile sunt insuficiente.

Clement surâse, cu un surâs firav, care-l amintea pe tânărul neliniștit pe care-l cunoscuse cândva.

— Mă simt încătușat în mine însumi, neputând să iau nici cea mai măruntă decizie…

Privi spre fereastră. Câmpurile se întindeau mohorâte și cenușii în lumina târzie. Își fixă privirile în acest pustiu, în această lentă disoluție care căpăta în mintea sa alte dimensiuni. Zări, lângă un pâlc rar de copaci, o cocioabă pe jumătate dărâmată, înconjurată de tufișuri dese care se conturau în lumina cenușie a serii. Tristețea peisajului îi luă orice dorință de a-și face plimbarea zilnică. Privi până când, lumina pierind, siluetele copacilor decupate pe cerul senin se șterseră. Orizontul se întuneca. O ceață ușoară acoperea, în valuri, pământurile goale.

Ca pentru a scăpa de această stare de lehamite, se ridică și începu să măsoare încăperea în lung și în lat, cu un aer îngrijorat și neliniștit.

Bătrânul său prieten rămase tăcut.

În liniștea încăperii, flacăra lumânărilor începu să sfârâie. Un călugăr, cu spatele încovoiat, cu pasul nesigur, intră și râmase în așteptare.

— Ce este, frate Benedict? îl întrebă Clement, încrețindu-și fruntea.

— Tocmai a sosit un călăreț cu un mesaj pentru Sanctitatea Sa.

— I-ați văzut blazonul?

— Este cel al arhiepiscopului de Paris, Prea Sfinte Părinte.

— Al arhiepiscopului de Paris? Să intre!… să intre!

Călărețul, un tânăr de douăzeci și cinci de ani, bine clădit, cu hainele acoperite de praf și trăsăturile marcate de oboseală, intră.

O cruce brodată pe tunica albă cu dungi purpurii arăta că este un om al Bisericii. Înaintă spre papă, ținându-și pălăria în mână, apoi, îngenunchind, desprinse de la centură o cutie de abanos fin sculptată ce conținea mesajul.

— Prea Sfinte Părinte, spuse mesagerul, regele a pus să fie arestat Marele Maestru și Cavalerii Templului.

Clement și bătrânul avură o tresărire de mirare. Papa se făcu deodată foarte palid. Deschise cutia, scoase scrisoarea și-i rupse

sigiliul, apoi începu s-o citească încet, parcă evitând să accepte evidența.

Suveranul pontif, uimit, rămase nemișcat.

— Marele Maestru și o sută cincizeci de cavaleri sunt în beciurile Templului, iar bunurile le-au fost confiscate, spuse, în sfârșit, ca într-un vis.

Apoi se adresă mesagerului:

— De cât timp ești pe drum?

— De patru nopți și trei zile, Sfinția Voastră.

Clement dădu din cap încet și cu un gest al mâinii îl concedie.

— Regele trebuie să răspundă pentru acest afront, spuse Pierre cu voce aspră.

Clement, nemișcat, păstra tăcerea. Se vedea, din încovoierea bruscă a trupului său, o oboseală profundă, care-l făcea să pară mai bătrân. Avea senzația că acționase până atunci ca un medic nepriceput, care încearcă, să combată simptomele răului, fără a-i ataca însă rădăcinile.

Din această afacere murdară se putea vedea care dintre cei doi bărbați urma să fie învins. „Practicianul” sau „tehnicianul”. Regele pentru care puterea era o unealtă veche, uzată aproape de atâta folosire, îi era în acest sens net superior.

Vocea lui Pierre se auzi din nou în liniștea încăperii, făcându-l să tresară:

— Regele este înconjurat de legiști, toți dușmani ai Bisericii. Ființe care s-au abătut de la calea cea dreaptă, calculați, instigatori de tulburări și de alte lucruri încă și mai cumplite.

Pierdut în gândurile sale dureroase, Clement nu părea să-l fi auzit. Privirile sale pluteau în gol, apoi, ca un om trezit dintr-un somn adânc, își fixă interlocutorul și acesta continuă:

— Nu se văd oare-n tot locul pamfletele lui Pierre Dubois[91] atacând Biserica și pe slujitorii acesteia, perorând neîncetat împotriva privilegiilor pe care le dețin? Nogaret face în continuare planuri pentru recucerirea Pământului sfânt, când în realitate nu-l preocupă decât modul în care ar putea aduce în mâinile regelui bunurile care ar trebui să susțină campania din Orient. Distrugerea Ordinului Templului și pe acela al Ospitalierilor sunt la baza acestui proiect.

— Cumplit blestem!... spuse în sfârșit papa, cu voce tremurată. Să-l arestezi pe Marele Maestru al Templului, un Ordin plin de glorie!... și Cavalerii! Și asta la îndemnul regelui Franței!... care nu se dă înapoi de la nimic pentru a culege beneficiile acestei infamii!...

— Regele este de neclintit, răspunse Pierre. Inima sa este de bronz. Și începu să-și legene capul ca și cum era gata să adoarmă.

— S-au mai văzut oare vreodată ceruri atât de amenințătoare? începu Clement cu o voce parcă venind de departe. Niciodată până în seara asta n-am înțeles prevestirile nefaste care se arătau. Astrologi eminenți au avut viziuni stranii. Ceruri străbătute de lumini nenumărate, toate arzând ca niște flăcări. Și aceste lumini în nori au fost interpretate drept războaie civile care se apropie, perioade de foamete, distrugeri...

Suspină.

— Lumea este un ocean de turbare și spaimă.

Se ridică și începu să se plimbe, cu mâinile la spate, cu capul ascuns între umeri. Se opri în fața bătrânului dascăl și privi dezorientat:

---

[91] Pierre Dubois s-a născut cu siguranță în Normandia, probabil la Coutances sau în împrejurimi. A studiat la Universitatea din Paris unde a ascultat predicând pe Toma d'Aquino și pe Siger din Brabant comentând *Politica* lui Aristotel. Cum sfântul Toma d'Aquino a murit în 1274, iar perioada când a predat Siger din Brabant se situează cam în același interval de timp, se poate presupune că Pierre Dubois s-a născut către 1250. Nu era ceea ce se numea de obicei un doctor în scolastică, scrierile sale, alimentate de poezia populară, amintesc de teoriile materialiste ale școlii de la Padova sau de Roger Bacon cu care se poate presupune că a intrat în legătură. *Tratatul privind scurtarea războaielor și a proceselor*, dovedește îndrăzneala, dar și maturitatea gândirii sale pătrunzătoare. Plin de respect față de ierarhia ecleziastică, el blamează doar abuzurile. Coordonatele gândirii lui P. Dubois sunt rezistența în fața abuzurilor Bisericii și extinderea puterilor societăților civile. Începând cu 1306, e numit avocat al regelui pentru cauzele ecleziastice.

— Infernul însuși pare să-l inspire pe acest om. O asemenea conștiință nu cunoaște remușcarea. Acum înțeleg cu adevărat amenințările ascunse în cuvintele sale.

Prietene, inima mea nu poate fi de acord cu acest act[92]. Să-l pui în lanțuri pe Marele Maestru!?... fără scrupule față de tot ce e nobil și sfânt. Să-i arestezi pe Cavalerii Templului!?... o acțiune care pătează onoarea tronului. Secolele viitoare n-o vor ierta, niciodată! Actul ticălos a fost însoțit de jefuirea bunurilor acestora. Nedemnă faptă, pe care pământul n-a mai cunoscut-o până acum.

Clement se așeză greoi în fotoliul său și sprijinindu-se, obosit, rămase cu fruntea aplecată, pierdut parcă în el însuși.

Vocea lui Pierre se ridică blând în liniștea încăperii, ca pentru a rupe tăcerea care se prelungea.

— Prin refuzul vostru, prin nobila voastră atitudine, Prea Sfinte Părinte, mânia regelui va ajunge la limită.

Privirea lui Clement se ridică spre el cu o mișcare rapidă. O lucire rece trecu peste chipul său.

— Filip a îndrăznit să facă ceea ce nici chiar membrii Bisericii n-ar fi putut face decât la îndemnul nostru. Deși noi ne-am arătat în nenumărate rânduri preferințele, continuă el, regele nu răspunde bunăvoinței noastre decât prin aroganță. Atitudinea sa actuală dovedește setea de putere și de bogăție.

Rămase nemișcat, privind fix înainte fără să vadă nimic, apoi continuă sec:

— Mândru de cele câteva succese obținute, acest monarh orgolios, cu o insolență intolerabilă, bravează Sfântul Scaun și autoritatea sa. Își bate joc de supunerea datorată tronului Sfântului Petru și prin asta lovește grav onoarea Bisericii... În plus, ofensează tiara și propria noastră autoritate, continuă el aspru. Indignarea ne este mare când el vorbește de ingratitudinea noastră. Și asta în vreme ce noi am avut slăbiciunea de a subscrie la toate cererile sale. Nu putem admite afrontul și ultragiul adus Bisericii însăși. Voi pune capăt la toate acestea, imediat.

Scutură clopoțelul de pe masă.

---

[92] Se vede clar că papa Clement nu era de acord cu regele în legătură cu acest act, pe cât de brutal pe atât de nedrept, și asta contrar spuselor anumitor istorici. Scrisoarea papei arată că regele și-a arogat singur acest drept. Arestarea a avut loc așadar fără acceptul și fără cunoștința lui Clement.

— Chemați-l pe părintele secretar.

Apoi se întoarse către bătrânul său prieten:

— Noi nu ne-am dat încuviințarea, cu atât mai puțin consimțământul formal pentru o asemenea nelegiuire. Regele, cu insolența cinică, de care a dat dovadă de atâtea ori, și-a dat singur aprobările ecleziastice de care avea nevoie pentru a aresta Templierii, în vreme ce nimic, absolut nimic, nu-l autoriza s-o facă.

— Mă tem ca această acțiune să nu dezlănțuie un război civil, observă încet bătrânul.

În acest moment intră secretarul, cu un aer discret și timorat. Șuvițe de păr cărunt îi ieșeau de sub glugă. Se înclină în fața suveranului pontif și rămase nemișcat, așteptând ordinele, cu toate instrumentele de scris pregătite.

— O las pe Sanctitatea Voastră să-și îndeplinească îndatoririle, spuse Pierre de la Chapelle, ridicându-se greoi din fotoliu.

După plecarea sa, Clement rămase o vreme pe gânduri. Nu putea să-și ascundă lui însuși faptul că indignarea sa avea drept cauză profundă și ascunsă nu asasinarea Ordinului, ci autoritatea sa călcată în picioare.

În aceste condiții, trebuia să intervină eficace. Nu era loc de ezitări, nu mai era vorba de nehotărâre, nu mai exista decât nevoia de a lua din nou cârma în mână. Și asta fără întârziere. Îndepărtă tot ceea ce l-ar fi putut distrage de la asta. Gândurile toate îi erau orientate în această direcție.

Pasul unui servitor care aprindea lămpile îl făcu să tresară. Privi în jurul său. Secretarul, în picioare, alături de el, aștepta.

— Ce zi este astăzi? îl întrebă.

— 27 octombrie, Sanctitatea Voastră.

— Bine. Datați și scrieți!

Și cu o voce fermă începu:

„Noi cunoaștem, prea iubite fiu, gloria, înțelepciunea și blândețea strămoșilor voștri, care, crescuți în iubirea față de credință, cu aplecare spre milostenie și cu o bună cunoaștere a adevărurilor ecleziastice, asemenea unor aștri strălucitori, plini de respect pentru Biserica romană, au recunoscut întotdeauna că tot ceea ce privește credința trebuie supus examenului Bisericii, al cărei păstor a primit, chiar din gura Domnului, această poruncă: «Păstorește oile mele». Lăcașul acesta chiar

Fiul Domnului l-a vrut, l-a stabilit și l-a impus, iar regulile Tatălui și statutul principilor o confirmă. Însă voi, prea iubite fiu, și spunem asta cu durere, disprețuind regulile, în vreme ce noi eram departe, ați întins brațul asupra persoanelor și bunurilor Templului; ați ajuns până la a-i trimite la închisoare și, ceea ce este culmea durerii, încă nu i-ați eliberat; ba chiar, după câte se spun, mergând mai departe, ați adăugat la chinul captivității un altul pe care din pudoare față de Biserică și față de voi, preferăm acum să-l trecem sub tăcere. Iată ce ne-a adus, ilustre prinț, într-o stare de uimire și jenă, căci ați găsit întotdeauna la noi mai multă bunăvoință, decât la orice alt pontif al Bisericii romane care i-a stat în frunte în vremea domniei voastre. Noi am fost întotdeauna atenți să contribuim la sporirea onoarei voastre în regatul vostru. Pentru folosul vostru și al regatului vostru și al întregii creștinătăți, ne-am așezat scaunul într-un oraș puțin îndepărtat; am făcut cunoscut Înălțimii Voastre, prin scrisorile trimise, că ne-am asumat această afacere și că vrem să căutăm, cu răbdare, adevărul. În aceeași scrisoare noi vă rugam să aveți grijă să ne comunicați ceea ce ați descoperit legat de acest subiect, promițându-vă că, la rândul nostru, vă vom face cunoscut ceea ce aflăm noi înșine. Și totuși, ați comis aceste atentate la persoana și bunurile unor oameni care ne sunt subordonați direct nouă și Bisericii romane. În această manevră pripită toți văd, și nu fără motive întemeiate, un dispreț jignitor față de noi și față de Biserica romană…

Și, deoarece, prea iubite fiu, nici nu ne îndoim că, de îndată ce trimișii noștri vor fi în fața voastră, gata să primească, în numele nostru, din mâinile voastre, persoanele și bunurile Templierilor, voi vă veți grăbi să li le încredințați, pentru ca acest lucru să se facă în modul cel mai prompt, mai sigur, mai onorabil cu putință, noi am hotărât să trimitem către Alteța Voastră cardinalii despre care știm că vă sunt atașați, nu doar formal, ci intim, prin legături de iubire și devotament, ceea ce, departe de a diminua încrederea noastră în ei, face ca noi să-i îndrăgim și mai mult. Adăugați, la tot ceea ce vă vor spune din partea noastră, o desăvârșită credință; ascultați, cu toată îngăduința, avertismentele și vorbelor lor, încât totul să fie spre onoarea lui Dumnezeu și a Bisericii romane, iar voi să binemeritați lauda în fața lui Dumnezeu și a oamenilor”.

23 • Molay retractează

Marele Maestru era din nou în vechea sa celulă, întunecată și umedă.

Vizitele lui Plaisians se răriseră, apoi încetară brusc. În jurul său domnea un calm absolut.

Se scurseseră două luni de când făcuse acele mărturisiri umilitoare, două luni de când trăia în aceeași mizerie și în aceeași disperare, pe care nimeni și nimic nu le mai putea atenua.

Ce rămăsese din promisiunile lui Plaisians?

Circulau zvonuri; se vorbea de înșelătorie, de trădare, la care se asociau numele lui Nogaret și cel al lui Plaisians. Mai întâi simple zvonuri, puțin câte puțin toate acestea prinseseră rădăcini în spiritul său.

Se simțea atât de cumplit în celulă, încât își vorbea cu voce tare pentru a umple golul înspăimântător care-l înconjura. Avea impresia că se află într-o lume care încetase să mai existe. O lume deformată în mod misterios, redusă la teama și la neliniștea mută care se manifestau la cel mai mic zgomot, la cel mai mic gest. Cealaltă lume, plină de forțe calde ce hrănesc iubirea și viața, se întunecase de mult.

Îl ascultase pe Plaisians cu încredere, îi urmase „sfaturile înțelepte”. În mintea lui totul începea să se clatine. Se temea să înțeleagă.

În prezent, pierduse tot, măreția Templului, viața sa, onoarea sa.

Nu mai era decât un bătrân părăsit de toți și disprețuit.

Nu putea nici să mănânce, nici să doarmă, tresărea la cel mai mic zgomot. El! Un templier care învinsese atâtea neamuri…

Avea spaime de femeie. Se ura, se disprețuia. Lacrimi fierbinți, ca plumbul topit, îi ardeau ochii obosiți.

Prin ce nemaivăzută vrăjitorie, prin ce forțe uluitoare și secrete ale naturii sale, putuse comite o asemenea infamie? În ce catastrofă aruncase Ordinul Sfânt? Trebuia oare, pentru a salva Cavalerii, să le condamne onoarea? Crezuse că le poate

salva viața, și de fapt nu salvase nicio viață. Ar fi putut accepta ideea de a-i vedea pe Templieri devorați de flăcări?

Molay era bine informat în legătură cu tortura la care oamenii regelui îi supuneau pe Cavaleri. Tortura focului și cea a funiei. Mai mulți dintre ei pieriseră în timpul acestor încercări teribile.

Pe măsură ce speranțele lui se stingeau, o realitate dură, inflexibilă se instala dureros în el. Așa cum se întâmplă cu cineva aflat pe punctul de a se prăbuși într-un abis, totul îi apărea, dintr-odată, într-o limpezime extraordinară. De îndată ce-și dădu seama de greșeala sa, ajunse la o hotărâre de nezdruncinat: să retracteze mărturisirile. Această decizie era profundă, sacră, singurul fel în care se putea smulge din ghearele fatalității.

Pentru el era o consolare, căci nu se mai putea lăsa pradă nici temerilor, dar nici orgoliului. Simțea acum deșertăciunea tuturor acelor stări și chiar a gloriei.

Ceea ce-l făcuse să cedeze un moment fusese dorința de a-i cruța pe Templieri de torturile cumplite, dar și speranța că-l va vedea pe Papă luându-le apărarea și domolindu-l pe rege. Acum însă, pentru el totul se sfârșise. Trebuia să se gândească la ceea ce era încă important, la ceea ce era drept și adevărat. În el se producea o transformare. Enorma nenorocire îl năruise, dar apoi îl făcuse să descopere în sine un alt om. Acum nu se mai temea de nimic. Era gata să accepte suferința, să îndure orice, până la moarte, pentru a salva onoarea Templului.

Revocarea mărturisirilor lui Molay dădu naștere unei agitații profunde în sferele superioare ale puterii.

La ordinul Marelui Maestru, Cavalerii interogați de inchizitori retractară și ei. Unii au murit sub tortură[93], alții pe rug.

Sute de Templieri susțineau că Ordinul nu era vinovat de crimele de care fusese acuzat.

La câteva zile după retractare, Molay se regăsi în sala cea mare din donjon, față în față cu Plaisians. După obiceiul său, ofițerul regelui îl întâmpină cu toată amabilitatea.

— Vă implor să mă iertați, maestre drag, dacă, ocupat să servesc Templul, am neglijat să vă vizitez zilele acestea, îi spuse el cu un zâmbet tineresc pe care i-l cunoștea atât de bine. I-am vorbit regelui de imaginea voastră, curajul în război,

[93] Chiar din primele zile după arestare, treizeci și șase de cavaleri au pierit în urma torturilor cumplite. Alții n-au rezistat chinurilor și au făcut mărturisirile impuse.

devotamentul vostru, noblețea sufletească pe timp de pace. I-am vorbit de asemenea de virtuțile și înțelepciunea voastră, de modestia voastră: n-am neglijat nimic! Pe scurt, v-am pledat cauza cu elocvență. Din nefericire, această… întoarcere neașteptată a stricat totul. Și acum totul trebuie refăcut.

— Lăsați mă să vă spun mai întâi, cavalere, că sunt uimit să vă văd aici, spuse Molay cu răceală în glas. Ce încercați să-mi spuneți, messire Plaisians? Care este cererea pe care trebuie să v-o satisfac? Trebuie să înțelegeți că nu voi reveni asupra celor spuse.

— Nu-mi refuzați ajutorul, vă implor, prieten scump, îi răspunse Plaisians. De dragul fraților voștri și al nostru, acceptați-mi sfatul. Aveți încredere în mine.

— Să am încredere?… repetă Molay, fixându-l cu o privire plină de îndoială. N-am avut oare încredere? Cu sufletul meu de bătrân războinic, am crezut în voi și în promisiunile voastre. Recunosc, teama de tortură m-a împins să fac acele mărturisiri. Dar acum mă vedeți curățat de toate acele temeri, continuă, ridicând privirea spre el. Doar Dumnezeu știe cât de puțin doresc răul fraților mei… dar nu voi retracta. Ferească Domnul! Ar fi o infamie până la sfârșitul lumii.

— Regele este cuprins de-o aprigă mânie. Nu va ieși nimic bun din această opoziție, spuse Plaisians. Consecințele sunt enorme.

Făcu o pauză.

— Nobila voastră indignare nu servește la nimic. Este, din contră, cel mai sigur mijloc de-a vă îneca în torentul care se naște și tinde să rupă digurile. Doar cuvintele voastre l-ar mi putea stăvili.

Vă implor să fiți mai înțelept și să nu vă opuneți autorității regelui. Noblețea și rangul vă vor fi redate. Veți fi din nou prinț printre prinți.

— Bunule cavaler, spuse blând Molay aplecându-și capul spre el, nu sunt făcut nici pentru funcții, nici pentru onoruri. „Nu sunt decât un cavaler sărac și neștiutor de arte”[94]. Vă rog, nu încercați să mă convingeți. În ciuda conștiinței și a sufletului meu, m-aș putea lăsa câștigat de vorbele voastre dulci. Am regretele mele că v-am ascultat odată. Dar vă prefăceați atunci că aveți sentimentele cele nai delicate, cele mai afectuoase.

---

[94] Jacques de Molay.

— Nu v-am dat întotdeauna dovezi de bunăvoință?
Plaisians surâse din nou, prefăcut.
— Fără îndoială… fără îndoială… replică Marele Maestru cu un aer absent. Nu pot să vă judec sinceritatea… Dar asta contează prea puțin. Ceea ce contează cu adevărat este că nu mă voi mai lăsa antrenat prin niciun mijloc indirect sau nelegitim în mlaștina putredă de unde încerc acum să scot Ordinul.
Plaisians îl prinse de braț cu un gest familiar.
— Mâine voi veni din nou să vă văd, dragul meu Mare Maestru. Sper să vă găsesc mai dispus să ascultați vocea rațiunii.
Câteva zile mai târziu, Marele Maestru compăru din nou în fața fratelui Guillaume, inchizitorul general.
— Ascultați-mă, frate Molay, mi-e milă de voi. Nu vă agravați vina, căci e o vină să nu-ți asumi păcatul, spuse inchizitorul pe un ton prevestitor de rele.
Și, punându-și mâna cu toată greutatea pe dosarul din fața lui, continuă.
— Cunosc deja toată povestea. Mărturisiți-mi tot adevărul. După ce veți mărturisi, veți fi liber și vă veți recâștiga rangul și renumele.
— Chiar dacă îmi pun în primejdie sufletul, răspunse Jacques de Molay cu voce îndurerată, vă spun că Ordinul este nevinovat. Să fiu dat pradă focului.
Fratele Guillaume începu să răsfoiască dosarul.
— Și totuși, ați spus că l-ați renegat pe Christos…, spuse el fără a ridica ochii.
Întorcea paginile febril, apoi, ridicând brusc ochii, și-i fixă în ochii celuilalt:
— … că ați scuipat pe cruce! E scris, e scris aici! repetă el arătând cu degetul, acuzator, spre document.
— Totul este fals! O jur pe sufletul meu. Niciunul dintre noi nu este vinovat de o asemenea infamie. Mă-nfior doar oprindu-mi gândul la o atât de cumplită degradare a moravurilor noastre.
— Insistați încă în a lua apărarea unui ordin care și-a închinat viața forțelor întunecate? întrebă inchizitorul, privindu-l pe sub sprâncenele sale stufoase.
— Este o minciună! strigă Molay tremurând de indignare. Acuzația este falsă și l-ar face să roșească până și pe un ticălos. Mai există oare vreun ordin ai cărui cavaleri să se fi dăruit cu

atâta generozitate apărării religiei creștine împotriva necredincioșilor, care să fi dat atâta sânge pentru aceasta? Și care să se fi făcut temut de către toți dușmanii credinței catolice?

— Martori demni de încredere au mărturisit crime de erezie de care Templierii se fac vinovați, replică inchizitorul.

— Acești martori nu sunt Cavaleri ai Ordinului, ci ființe ieșite din infern.

— Ah! prefăcându-se mirat, inchizitorul reîncepu să cerceteze dosarul, apoi citi cu voce monotonă: „Nu am spus decât adevărul pentru salvarea sufletului meu…” este scris ici, îi aruncă el, fixându-l cu o privire ce părea să arunce flăcări.

Molay rămase un moment tăcut, cu umerii căzuți, cu capul plecat, pierdut în durerea sa.

— Vicleniile și artificiile dușmanilor noștri m-au pus pe acest drum, spuse el în sfârșit, cu glasul obosit.

În acel moment ușa se deschise și intră Plaisians.

Inchizitorul se întoarse spre el:

— Messire de Plaisians, sunteți apărătorul acestui eretic?

— Păstrez pentru Monseigneur de Molay o sinceră afecțiune, frate Guillaume.

— Încercați atunci să-l faceți să-și asculte rațiunea. Se ridică și ieși.

— Prietene, începu Plaisians cu voce blândă, trăgându-l spre un colț al sălii, vedeți acest braț care v-a susținut? El nu va mai fi aici să vă conducă pe calea cea bună. Scuturați-vă de orgoliul acesta periculos, Monseigneur, și pocăiți-vă.

Mulțimea aceasta schimbătoare și demnă de dispreț care v-a dovedit rea-voință, puse în fața abnegației și sincerității voastre vă va deveni un apărător plin de iubire.

Molay rămase o vreme tăcut, apoi îl fixă cu privirea și-i spuse:

— Dragă cavalere, nu mă veți face să spun ceea ce conștiința îmi interzice.

— Inchizitorul, îi răspunse Plaisians în șoaptă, arătându-i-l pe fratele Guillaume care tocmai intra, nu așteaptă decât momentul potrivit pentru a vă supune la cazne.

Și adăugă, punându-și familiar mâna pe umărul lui:

— Regele vă poate ierta rătăcirile sau greșelile, dar nu va ierta niciodată refuzul de a vă supune, refuz ce umilește autoritatea sa[95] și lezează onoarea tronului.

Molay îl privi îndelung.

— Îl plâng, cavalere. Reflectă un moment, apoi continuă cu un aer îndurerat.

— Vă credeam prietenul meu… În vreme ce ați fi avut toate motivele să-i plângeți pe acești războinici generoși loviți de nenorocire, mă sfătuiți pe mine să mă asociez urii regelui față de ei. Ce destin îmi propuneți, messire de Plaisians? Cel al unui trădător? Să fi luptat atâta doar pentru a ajunge la această infamie? Un Cavaler al Templului nu poate concepe crima.

— Drag prieten, spuse ofițerul regelui, revenind brusc la un ton grav, în alte vremuri v-aș fi susținut în acest nobil demers, dar astăzi vă avertizez. Puterile cărora încercați să vă opuneți nu vă sunt pe măsură. Vă veți epuiza puterile fără ca ale celuilalt să se uzeze.

Această schimbare bruscă de atitudine este plină de urmări grele. Regele este cuprins de o mânie cruntă, iar messire de Nogaret este hotărât să distrugă Templierii până la ultimul.

— Aceste amenințări nu mă mai îngrozesc, răspunse Molay, cu vocea joasă și liniștită. Credința este armura mea.

— Haideți, haideți! Grăbiți-vă, trebuie să-și facă mărturisirea, le aminti inchizitorul cu nerăbdare.

Molay vru să se ridice. Plaisians îl reținu însă, spunându-i încordat:

— Un cuvânt. Încă un cuvânt… Este o pornire pe cât de nebunească, pe atât lipsită de prevedere. Judecătorii nu vă vor asculta. Ei vor lua în seamă primele declarații. Vă implor, dragul meu Mare Maestru, ascultați-mi sfatul. Este un trăsnet care-i va lovi doar pe Cavaleri, și nu tronul.

— Nimic nu mă va opri să urmez drumul acesta, spuse el ridicându-se, chiar dacă, în labirintul cumplit de viclenii și mașinații, în fața mea s-ar deschide calea infernului.

Și cu o hotărâre rece continuă:

— Acum știu care este datoria mea.

---

[95] Retractările pronunțate de Marele Maestru trebuie să-i fi făcut să tremure de indignare și teamă pe cei care serveau politica regelui. Dacă victimele le-ar fi scăpat, „numele regelui ar fi rămas în ochii Franței și ai întregii creștinătăți pătat de o crimă neconsumată”, după cum spune Raynouard.

— Vă implor, mai gândiți-vă, insistă Plaisians, în picioare, în fața lui Molay.

Privirea sa se opri pentru câteva momente pe chipul bătrânului. Nu mai era acolo nici urmă de teamă sau de ură. O rază venită din interior îi lumina chipul cu o lucire blândă.

— De ce să îndurați suferințe inutile? Un cuvânt potrivit și puteți salva atâtea vieți.

— Să-ți riști viața este ceva mai puțin de temut decât să-ți pierzi onoarea, replică Molay cu o siguranță calmă. Am înțeles-o din păcate prea târziu.

Plaisians părea acum grăbit să încheie. Cu un gest de nerăbdare, care parcă-i scăpase de sub control, spuse:

— Depuneți armele, iubite cavaler, și spuneți-vă că nu mai sunteți Marele Maestru. Nenorocirea voastră este că vreți încă să vă exercitați autoritatea în timp ce ar trebui de fapt să preveniți nenorocirile care-i așteaptă pe Templieri.

— De ce insistați atâta?

Și după o tăcere, continuă liniștit:.

— Cu câtă patimă lucrați la ruina noastră! Epuizat de nenorociri, îmbătrânit de atâtea încercări, eu îmi aștept ceasul, fără teamă, pentru noi, oh, dar mi-e teamă pentru voi.

— Ce tot spuneți acolo? exclamă Plaisians, deodată prudent. În cuvintele voastre răzbate doar propria suferință. Vă implor, prieten drag…, reluă apoi îndulcindu-și glasul.

Bătrânul îl întrerupse cu un gest scurt, ca unul care nu mai are timp de pierdut:

— Nu pot, messire de Plaisians. Este o problemă de onoare. Voi nu sunteți în stare să înțelegeți asta.

La un semn discret al lui Plaisians, doi bărbați înarmați îl încadrară imediat.

— Duceți prizonierul să se încălzească la focul bucătarilor, strigă fratele Guillaume, cu o voce care jubila sinistru.

•

Marele Maestru fu dus într-o încăpere mică, aflată lângă bucătăriile închisorii, unde urma să fie dezbrăcat și pregătit pentru tortura propriu-zisă. Ajutorul călăului, chemat pentru treaba asta, era un bărbat înalt și puternic, cu pieptul păros, cu ochii mici și răi care aveau sclipirea rece a fiarelor. La încheietura mâinilor și la glezne purta brățări de piele.

Prin ușa deschisă, Molay auzi gemete și cuvinte confuze. Scârțâitul roților îl făcu să freamăte. Prin deschizătură, văzu un om cu gura căscată, atârnând de două cârlige din plafon. Buzele tumefiate tremurau și întregul corp îi era străbătut de frisoane de nestăpânit.

Când Marele Maestru fu gata, ajutorul de călău îl împinse înaintea lui, introducându-l în sala de tortură. Cu mașinăriile sale, cu roțile cu scripeți, cu troliurile și cuptoarele enorme unde ardea un foc puternic, încăperea avea un aspect înspăimântător.

— Iată o treabă pentru tine, Esquieu, îi strigă bărbatul cu un hohot oribil care-i dezvelea dinții stricați.

Molay tresări. Esquieu de Floryan!... își spuse el. Marele dușman al Ordinului, despre care auzise lucruri cumplite. Un alt călău, Robert Guillaume[96], stătea lângă el. Avea părul roșcat, nasul coroiat, o gură fără buze, iar privirea limpede și ascuțită ducea cu gândul la o pasăre de pradă.

Mâinile Marelui Maestru fură legate la spate cu o funie, trecută apoi peste un scripete prins de plafon, iar de picioare i se agățară greutăți enorme. La un semn al inchizitorului, cei doi bărbați ajutați de un al treilea traseră de celălalt capăt al funiei, ridicând astfel corpul care nu mai era susținut decât de brațele întinse. O durere ca un foc puternic îi străbătu corpul. Bătrânul gemea. Lacrimi îi curgeau pe față fără voia lui.

Fratele Guillaume îl întrebă din nou. Molay continuă să nege. Inchizitorul făcu un semn călăilor. Esquieu, ajutat de Robert, lăsă liberă funia și corpul căzu cu o zguduitură cumplită. Bătrânul scoase un strigăt de suferință atroce. Corpul său, suspendat în aer, era smucit încoace și-ncolo cu multă cruzime. Grefierii notau nu doar răspunsurile acuzatului, ci și suspinele și lacrimile sale[97].

— Ne vom juca acum de-a căderea, nobil frate, spuse Esquieu cu un surâs sinistru.

---

[96] Exclus din ordin pentru un delict grav, Robert Guillaume fusese mai întâi stareț la Montfaucon. A devenit călău (ca și Esquieu de Floryan) la închisoarea din fortăreața Templului.

[97] În timpul interogatoriului, totul trebuia consemnat, cel mai mic suspin, cel mai mic strigăt, lacrimile. Există astăzi, la *Trésor des Charles*, interogatoriile mai multor Templieri care, cedând torturilor și amenințărilor au făcut mărturisirile cerute. Dar nu se găsesc răspunsurile celor care au avut puterea și curajul de a rezista durerii. Se observă o uniformitate în depoziții, mergând în sensul declarațiilor impuse de rege.

Și încercă asupra bătrânului o altă formă de tortură. Ridică trupul sus și apoi dădu brusc drumul funiei, oprind-o însă în aer, încât acesta să cadă cu toată greutatea sa, zgâlțâitura provocând dislocarea tuturor articulațiilor. Molay scoase un urlet teribil, care nu mai avea nimic uman și care străbătu fortăreața până în locurile cele mai adânci.

Încă o dată, inchizitorul îl interogă, și din nou Molay refuză să spună ceea ce judecătorii așteptau.

Fu ridicat mai sus, tot mai sus, până la grinzi. Șocurile deveneau din ce în ce mai puternice. El gemea ca un animal rănit de moarte; nu mai avea nici măcar putere să strige. Chinul nu se opri decât după ce-și pierduse cunoștința. Aruncară peste el apă rece, apoi fu ridicat pe o capră, cu membrele atât de strâns legate, încât cea mai mică mișcare făcea funia să intre în carne. Un cui de lemn era strecurat între funie și carne. Esquieu începu să rotească, până ce buzele prizonierului fură deschise de o durere extremă. Un strigăt nemaiauzit până atunci îl făcu pe inchizitor să tresară. S-ar fi zis că cerul și pământul aveau să se deschidă pentru a înghiți lumea. Călăii rămaseră și ei nemișcați, ezitând, parcă îngreunați deodată.

Gura era distorsionată, ochii ieșiți din orbite, iar din gâtlej nu mai răzbăteau decât gemetele jalnice. Capul căzut într-o parte arăta că omul nu mai era conștient.

În ziua următoare, Marele Maestru fu supus încercării focului.

În fața inchizitorilor, Molay nu spuse nimic. Nimeni nu reușise să-i smulgă vreo mărturisire. După zile întregi de tortură se reuni un consiliu. Se căzu de acord că nu se putea obține nimic de la prizonier. Fu dus din nou în celulă. Alți demnitari și o sută treizeci de cavaleri fură „interogați” la fel. Și toți au fost supuși supliciului focului.

24 • O vizită la Jacques de Molay

Într-o zi, Thibaud a fost anunțat că erau speranțe să-l poată revedea pe Marele Maestru, datorită unui soldat prieten care era de gardă noaptea următoare.

Soarele se pregătea să apună la orizont. Ultimele sale raze dansau pe apele fluviului, când Thibaud porni la drum spre fortăreața Templului. Această construcție nu mai avea taine pentru el, îi cunoștea cele mai mici tainițe, intrările secrete, imensa rețea de galerii care ducea spre încăperile de jos.

La ora stabilită se prezentă la locul indicat. Îmbrăcat în călugăr, cu gluga lăsată mult peste față, era de nerecunoscut.

Curtea de obicei tăcută era plină de o agitație neobișnuită, clinchete de arme, veniri și plecări, tropot de cai.

Locul răsuna de zarvă, dar încetul cu încetul totul se liniști. Din fortăreață se mai auziră o vreme doar zgomote ușoare: tunici de zale ciocnindu-se, arme izbindu-se, potcoave lovite de piatră, sfârâitul felinarelor a căror lucire trecea în sus și în jos. Apoi, totul rămase tăcut.

Pe un drum secret, Thibaud ajunse în interiorul Templului. Așteptă un moment, adăpostit sub bolta unei uși căreia i se trăsese zăvorul. Nu trebui decât să o atingă și ușa se deschise, ivindu-se silueta înaltă a unui soldat. Acesta privi cu neliniște într-o parte și-n cealaltă, apoi îi făcu semn să intre și închise prudent ușa în urma lui.

Acum totul era tăcut. Fortăreața Templului părea cufundată în somn. Paznicul se opri brusc, cuprins de teamă. Cu priviri neliniștite încerca să străpungă întunericul. Fața colțuroasă era roșie din cauza sângelui care-i pulsa în tâmple. Pășea temător, fără să facă zgomot. Deodată, într-o galerie ce ducea spre încăperile subterane, își făcu apariția un bărbat: privi la dreapta și la stânga, apoi se îndepărtă fără grabă. Paznicul și Thibaud abia avură timp să se ascundă în spatele unui stâlp. Frica soldatului păru să se risipească lăsând loc nerăbdării. Grăbi pasul fără să se mai întoarcă, vizibil grăbit să termine cât mai repede. Coborâră o scară îngustă și atât de abruptă, încât părea

că duce spre măruntaiele pământului. Parcurseră mai multe galerii săpate direct în piatră, coborâră mai multe trepte și ajunseră la o boltă aflată dedesubtul donjonului.

— Aici este, spuse soldatul, lovind de două ori în vizetă.

Un chip palid marcat de urme de variolă apăru în cadru:

— Cine-i acolo, Robin? întrebă el, plimbându-și ochii în jur, cercetător și neliniștit.

— Lasă-l să treacă, le Galois. Este un călugăr al Sfintei Inchiziții care dorește să-l vadă pe prizonierul din celula de jos.

Se auzi un zăvor scrâșnind, apoi ușa se deschise încet spre o galerie lungă.

— Intrați, părinte.

Și luând una din cheile care-i atârnau la brâu, deschise ușa din fundul galeriei

— Țineți asta, părinte, spuse omul, dându-i o făclie, veți avea nevoie de ea. Acolo înăuntru nu se vede nimic.

Un miros de putreziciune și mucegai îl izbi pe Thibaud de îndată ce trecu pragul. Prizonierul rămăsese cu privirea țintuită asupra ușii pe unde intrase vizitatorul. Ochii lui clipeau dureros în lumină.

Thibaud rămase nemișcat. Marele Maestru suferise, nefericitul, atât de mult, încât avu nevoie de câtva timp să-l recunoască. Îl găsi într-o stare cumplită. Hainele ajunseseră niște zdrențe, care atârnau jalnic pe trupul descărnat. Figura lividă, ridicată acum spre lumină, era acoperită de o barbă încâlcită. Vânătăi pe frunte și în jurul ochilor, nasul acoperit de un cheag de sânge întunecat îi dădeau un aspect înspăimântător. Cruste brune îi acopereau mâinile și picioarele.

Thibaud era cutremurat, sfâșiat, văzându-l astfel.

Pătrundea într-o lume stranie și întunecată, de o asprime fără limită, într-un loc parcă uitat de ceruri. Și trupul, și sufletul său simțeau ceea ce vedea ca pe propriile-i chinuri. Rămânea neputincios în fața acestui naufragiu și în același timp, simțea un fel de rușine pentru că se afla în fața acestei suferințe nemăsurate.

Nu se putea împiedica să nu și-l amintească pe înflăcăratul Cavaler, plin de forță și curaj, neștiind ce înseamnă frica, ce alerga pe câmpul de luptă, iute și îndrăzneț, arătându-se mereu de o strălucită vitejie. Unde era mândrul războinic, care, de cum

apărea pe armăsarul său își și punea dușmanii pe fugă, ca un erou legendar?

Simțea o durere de nedescris și nu mai era în stare să facă nici cea mai mică mișcare, rămânând țintuit locului.

— Cine ești? întrebă Molay neliniștit.

Thibaud nu era în stare să vorbească și nici să se apropie. Ar fi vrut să alerge spre el, dar picioarele nu-l ascultau. Ridică atunci gluga care-i acoperea fața, fără să se gândească, cu un gest mașinal. Ochii bătrânului zăboviră asupra lui. Aerul descumpănit al lui Molay și teama din priviri îl tulburau.

— Sau mă înșală ochii, sau ești chiar tu, Thibaud, spuse el cu trudă.

Și pe fața lui apăru și uimirea, și bucuria.

— Nu vă înșelați, nobil frate, sunt chiar eu.

Nu-și putea dezlipi privirea de pe chipul din care rămăseseră parcă doar ochii, imenși, un chip ce luase parcă linii noi, în vreme ce altele îi fuseseră șterse. I se părea că se află în fața unui străin și se simțea profund rănit, scandalizat.

Molay veni mai aproape de el și, punându-i mâinile pe umeri, îl privi cu gravitate:

— Dumnezeu îmi dă această bucurie.

Și deodată un clocot, ca un val venit din adâncuri, năvăli în sufletul lui Thibaud. Îl cuprinse în brațe și îl strânse atât de tare, încât bătrânul gemu.

— Tu, aici, fiul meu!? Nu-mi cred ochilor..., repetă el.

— Sunt un Templier.

— Știam! Am știut-o întotdeauna, Thibaud, fiule, îi spuse, cu fața luminată brusc de o bucurie lăuntrică.

Îl prinse de mână și-l duse către o bancă de piatră care-i servea drept pat. Cei doi bărbați se așezară alături.

Molay îl privi o clipă, tăcut, apoi îl întrebă blând:

— Dar, spune-mi, ce cauți în infernul acesta?

Cavalerul rămase tăcut, apoi ridică fruntea cu un gest mândru.

— Am venit să vă cer să-mi permiteți să mor ca un Templier.

— Să mori! exclamă Molay. Tu trebuie să trăiești, Thibaud! Este un ordin, spuse el, punându-i mâna pe umăr. Știi doar că ascultarea față de Marele Maestru este o datorie. Tu – trebuie – să – trăiești! repetă el sacadat fiecare cuvânt, pentru a ne apăra amintirea. Nu purta viața ca pe o povară. Trăiește, Thibaud!

— Vă voi asculta, maestre, răspunse în sfârșit, cu glas reținut după un moment de tăcere.

— E bine, Cavalere. Astfel, eu voi pleca mai liniștit.

— Să plecați?

— Zilele mele sunt numărate. Nu mai sunt decât o umbră... Nimeni pe lumea asta nu este întrutotul de neînlocuit sau necesar.

Rămase un moment tăcut, apoi continuă:

— Îți vorbesc cu toată buna credință. Așadar, ascultă sfatul pe care ți-l dau. Păzește-te de perfidie și trădare: ele sunt cele care ne-au adus nenorocirea. Ajutorul tău îmi este inutil. Părăsește aceste frământări. Nu ne plânge moartea. Tot răul vremurilor noastre vine din faptul că s-a pierdut simțul onoarei.

Noii stăpâni nu se gândesc decât la privilegii și avantaje. Privi înainte, cu ochii goi.

— Mulți dintre Cavalerii noștri plini de râvnă, care au refuzat să mărturisească crime, așa cum li s-a cerut, au fost legați ca niște hoți la drumul mare și duși la rug.

— Nobil frate, începu Thibaud blând, veți lăsa oare ca numele și onoarea să vă fie călcate în picioare de niște ticăloși? Vă veți lăsa acuzat fără să reacționați? V-ați fi putut salva...

Molay rămase cu capul plecat, cu ochii în pământ. Își ridică apoi fruntea, dar chipul îi era brăzdat de durere.

— Este adevărat Thibaud, este adevărat...

Se opri, parcă ezitând. Se putea vedea cât de greu îi era să vorbească. Apoi, privind din nou spre el spuse:

— De-a lungul zilelor și lunilor petrecute în temniță am avut timp să mă gândesc. Și dacă mi-a fost dat să ajung în această stare de mizerie, înseamnă că este voia Domnului Nostru. Fie ca suferințele îndurate să-mi răscumpere greșelile.

— Sunteți mai degrabă victimă decât vinovat, răspunse încet Thibaud. Purtarea voastră nobilă este plină de merite. Toți frații noștri vă recunosc virtuțile.

— Să nu crezi nimic din toate astea Cavalere, spuse el istovit. Nu sunt demn să trăiesc. Trebuia oare ca frica de tortură să-mi tulbure spiritul într-atât, încât gura nedemnă să trădeze inima de războinic?

Suspină din adânc și continuă:

— Frica de chinuri a fost mai mare decât rușinea dezonoarei. Dar dezonoarea este doar o glumă în comparație cu disperarea.

Vârsta n-a reușit să-mi coacă înțelepciunea. Este de mirare doar că am putut suferi atât de mult timp. Ce ține oare în viață această biată ruină șubredă? adăugă încet. Dar poate că trebuie să port încă povara acestor vremuri triste.

Cu mâinile pe genunchi, cu capul plecat, rămase o vreme parcă strivit de o greutate uriașă.

— S-au comis crime cumplite în timpurile străvechi, înainte ca sfânta noastră credință să fi îmblânzit sufletele, reluă el, dar niciuna n-a putut fi mai îngrozitoare. Am suportat tortura și închisoarea, dar nu pot suporta remușcările pentru greșelile mele, continuă el, parcă absent, parcă vorbindu-și doar sieși. Și durerea asta mă tulbură, mă macină și mă îneacă în disperare. Ah, cum se poate ca atâta durere să nu mă poată smulge vieții și ca ochii mei să nu se poată închide lumii acesteia?

Privea în gol, pierdut în propriile-i gânduri.

— Am fost interogați într-un mod deosebit de crud, reluă el, pe un ton stins. Imposibil să-ți dai seama, să ai o imagine clară. Inima îmi tresare chiar și acum… dar sufletul meu este tulburat de ură. Aș pleca fericit știind că blestemul va stăpâni odată acest regat.

— Durerea vă rătăcește gândul, nobil frate, răspunse Thibaud după un răstimp. Să vorbiți despre ură… voi care ați arătat atâta mărinimie față de cel mai feroce dușman…

Tăcerea se lăsă din nou. Bătrânul fixa un punct în fața lui fără să vadă nimic. Apoi vocea i se auzi scăzută, ca venind de departe, ca a cuiva care vorbește în somn.

— Când nu mai ai nici sentimente, nici speranță, când o cumplită disperare, venită de nu se știe unde, se abate asupra ta, nu mai poți vedea lumea cu ochii sufletului fără îndoieli, fără ură.

Am fost mult timp un războinic, un om de acțiune, hotărât, înainte de a deveni un om paralizat, scufundat în tenebre fără să știe de ce. Și toate suferințele acestea care se ciocnesc în mine mă duc parcă spre o prăpastie. Lucrurile mărețe, impresionante, eroice cărora le-am fost martor adesea, au rămas pe cealaltă lume, cea în care am fost Mare Maestru. Din tot acest trecut nu mi-a mai rămas nimic.

Viața cu urcușurile și coborâșurile sale, cu înclinațiile și refuzurile ei, viața care te ia și te poartă în toate direcțiile, ca vântul ce bate pe pământ, mi-a devenit străină. Sensul vieții, eu

l-am pierdut. Moartea mi-a devenit mai apropiată, mai vie, mai adevărată, ca și ura care-mi dospește în inimă.

Rămase nemișcat, cu capul aplecat într-o parte. Între cei doi se lăsă o liniște adâncă. Thibaud se simțea obosit și el de această imobilitate încordată. Ridică încet capul. Lumina palidă a făcliei alunecând pe pământul umed îl făcu să descopere cu groază picioarele zdrobite ale bătrânului. Rămase împietrit, parcă pe marginea unui abis către care se simțea atras iremediabil.

— O asemenea disperare este o ofensă față de Dumnezeu, față de cei care au murit și de cei care vor muri.

— Inima mea se revoltă ca și Cerul, împotriva oamenilor, răspunse Molay, pe un ton egal. Bătrâna mea inimă sângerează și eu nu pot să plâng. Aș vrea să mă rog, dar n-o pot face. Ce rost mai are pietatea, virtutea, onoarea, când lumea este condusă de corupție și crimă? Să se știe bine! Sunt un om incapabil de smerenie și resemnare, continuă el cu amărăciune.

— Viața voastră onorabilă și actele glorioase pledează pentru voi, îi spuse Thibaud, punând mâna pe brațul bătrânului. Regele își va înțelege greșeala și va reveni asupra ei. Poporul vă va susține când va afla adevărul.

— Poporul! repetă el cu un zâmbet sarcastic. Poporul căruia i-am făcut atâta bine s-a grăbit să ne declare vinovați.

Tăcu și rămase iar nemișcat, privind fix înainte.

— Trebuie să vă redobândiți speranța, nobil frate.

— Pentru mine nu mai există speranță. Am trăit destul, spuse încet, ridicând spre celălalt o privire parcă învăluită în ceață. Inima mi-e uscată, în ea nu mai e loc decât pentru blestemele pe care le rostesc zilnic. Nopțile îmi sunt bântuite de vedenii cumplite care nu mă lasă să mă odihnesc…

Reluă cu un glas trist și tărăgănat, ca și cum și-ar fi orbit sieși.

— Am înțeles atât de puține lucruri. Luat de valul unei activități zadarnice, prin care suntem lăsați să credem că împlinim ceva util, am trecut pe lângă marile idei și marile semnificații. Bătrân singuratic, prăbușit în mine însumi, mi se părea că am văzut multe, când în realitate trecusem pe lângă realitatea lucrurilor. Totul îmi dădea impresia că eram pe drumul cel bun, această eternă iluzie care te face să crezi că ai ajuns undeva. De fapt, nu ajunsesem nicăieri.

— Timp de patruzeci de ani ați slujit atât Bisericii, cât și regelui, spuse Thibaud cu o voce domoală. Vreme de decenii ați urcat atât de sus, încât nu mai are rost să vă puneți întrebări și nici să încercați să vă justificați. Opera voastră este în spatele vostru, uriașă. Secolele viitoare vor vorbi despre ea.

Bătrânul clătină din cap. Privirea i se umezi.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, fiule, pentru cuvintele tale bune, murmură el.

În clipa aceea ușa celulei se deschise încet și silueta paznicului apăru în prag:

— Este ora schimbului.

Thibaud se ridică, iar Molay se ridică și el cu greutate. Marele Maestru îl îmbrățișă fără să spună nimic; știa că-l vede pentru ultima dată.

— Nobil frate… nobil frate… șopti Thibaud, înecat în suspine.

— Prietene, dragul și tânărul meu prieten, spuse cu un surâs trist, lacrimile tale sunt mai dureroase decât acelea ale unui bătrân. Iată întâmplări care-ți încarcă inima mai mult decât memoria. Dar nu uita nimic, fiule… Nu uita nimic, Cavaler al Templului! Adio. Nu mai este nimic de făcut, decât să ne ferim de disperare.

•

De câte zile stătea așa, cu fruntea în mâini, așteptând o scrisoare, un cuvânt, un semn de viață de la Adèlaïde? Din când în când străbătea încăperea în lung și-n lat. Se așeză la masa de lucru și începu să scrie:

Adèlaïde, iubirea mea,

După mai multe săptămâni de încercări de a ajunge la Marele Maestru, am reușit în sfârșit să înving toate obstacolele.

L-am văzut pe Marele Maestru, desfigurat de chinuri și măcinat sufletește de un foc nestins. Și disperarea lui, care m-a lăsat să întrevăd o adevărată prăpastie, mi-a sfâșiat inima. Suferința la care a fost supus m-a umplut de rușine și de indignare. Simt o durere atât de vie, încât nu-mi pot reveni, sunt copleșit.

Caracterul real al acestei afaceri scapă multora, dar există câțiva care, crezând că discern ceea ce e aici, răspândesc zvonuri dezonorante. Văzând atâta

nedreptate, sunt buimăcit. Mă întreb dacă au fost vreodată vremuri mai crude decât cele pe care le trăim. Dar nu mai vreau să-ți vorbesc de mizeria și disperarea aceasta, nu vreau să-ți întunec privirea și să-ți îngreunez inima, vreau doar să-ți spun că afecțiunea pe care mi-am păstrat-o este întreagă.

Acum mă simt ca trezit dintr-un somn adânc. Tot ceea ce consideram drept un obstacol în calea iubirii noastre a dispărut, și parcă aud cuvintele nobilului meu frate:

„Trăiește Thibaud! *Nu purta viața ca pe o povară”.*

Vederea lui mi-a adus pacea spiritului și mi-a redat libertatea de a te iubi.

Cu câtă greutate, cu ce regrete m-am smuls de lângă tine! *Opunându-se sentimentelor mele, această constrângere pe care mi-a impus-o n-a făcut decât să-mi întărească atașamentul, și nu voi putea niciodată să mă despart de tine. Nu recunosc alt stăpân decât iubirea și mă supun orbește. Nu vreau decât să te regăsesc, să regăsesc farmecul întâlnirilor noastre, strălucirea ochilor tăi minunați, blândețea glasului tău, afecțiunea și admirația care mă vor ține lângă tine până la moarte.*

Dar de zile întregi sunt disperat, nemaiavând nicio veste de la tine. Sunt într-o stare cumplită, numai tulburare și agitație. Mă sunt sfâșiat de mii de gânduri contrare. Voi mai putea oare să te văd? *Să mă fi uitat deja*? *Nici nu mai știu unde mă aflu. Fiecare clipă trăită departe de tine înseamnă suferință.*

Te iubesc,
Thibaud, al tău pentru toată viața

Tocmai mi-a fost adusă o scrisoare de la tine, care șterge toate îndoielile și toate suferințele. O, Doamne, stăpânul nostru, afecțiunea ta mă eliberează de neliniștea cumplită.

Când mă gândesc la tine, Adèlaïde, mi se umplu ochii de lacrimi care însă nu mai sunt de disperare, ci de iubire pătimașă. Nu vreau să plâng. Îți cer iertare pentru scrisoarea de

săptămâna trecută care te-a făcut să plângi. Cum oare am putut să-ți provoc suferință?

Peste câteva zile – este oare cu putință? – *vei fi a mea în fața lui Dumnezeu. Ești a mea, se poate, se poate oare într-adevăr? Nu mai aștept decât momentul când te voi regăsi.*

Al tău, *Thibaud*

25 • În fața cardinalilor

Veștile sosite de la Paris nu încetau să-l neliniștească pe suveranul pontif. O procedură atât de brutală îl indignă pe Clement care, de la Poitiers, suspendă puterea inchizitorilor. Retractarea mărturisirilor Marelui Maestru și ale Cavalerilor îl determină să aducă afacerea în fața lui.

Această decizie nu făcu însă decât să-l aducă pe drumul pe care ezitase atât de mult să o ia.

Trimise fără întârziere doi cardinali, pe Béranger Frédol și pe Etienne de Sussy să facă o anchetă asupra faptelor incriminate.

Ajunși la Paris, cardinalii îi înmânară lui Filip cel Frumos scrisorile trimise de suveranul pontif. Regele știa că intervenția Sfântului Părinte putea să aibă urmări neașteptate. O nouă procedură, fără interogatoriul obișnuit, risca să ajungă la rezultate favorabile acuzaților.

Judecător versat, Filip îi încredință pe Templieri, pe Jacques de Molay și pe ceilalți demnitari, celor doi cardinali spre a fi anchetați, dar cerând ca acuzații să rămână în beciurile Templului. Trimișii papei începură interogatoriul cu Marele Maestru.

— Ceea ce ne aduce aici, începuse Béranger Frédol, fixându-l cu ochii de un cenușiu întunecat, este de o gravitate extremă. Spuneți, nobil frate, dacă ceea ce am auzit este adevărat.

Privirea ascuțită și rece și buzele subțiri și strânse dovedeau o stăpânire de sine ce contrasta cu fața plină și roșcovană, cu vocea groasă și binevoitoare, cu toată atitudinea ce se dorea liniștitoare.

— Da, monseniore, răspunse Jacques de Molay, fără și ezite. Acesta este adevărul, am mărturisit acele greșeli și aș mărturisi încă una, mult mai mare dacă aș putea s-o fac în fața locuitorilor Parisului, fie bogați, fie săraci.

Cuprins de uimire, cardinalul îl privi fără să lase să se observe ceva. Cuvintele acestea îi deschideau ochii și anulau dintr-odată scuzele pe care le-ar fi putut făuri în mintea sa. Îndoielile și ezitările i se risipeau ca ceața la răsăritul soarelui.

Deja știa la ce să se aștepte. Era grăbit să vadă lucrurile ajungând la final. Dar instinctiv știa că toată povestea aceasta avea să se dovedească plină de surprize.

— Sigur, acesta va fi un merit al vostru și niciodată nu veți putea găsi un motiv mai bun pentru îndurare, răspunse el într-un târziu, pe un ton potolit.

— Dacă vă acordăm ceea ce cereți, veți vorbi așa cum trebuie? întrebă cardinalul de Sussy, un bărbat ce vorbea scurt și tăios.

— Voi face totul cât voi putea de bine.

— Veți mărturisi despre renegarea lui Christos?…

— Voi mărturisi mult mai mult, îl întrerupse Molay.

Sussy îl privi nepăsător.

— De ce nu o faceți deja?

Marele Maestru clătină încet din cap…

— Nu este momentul să vă răspund.

— Orice moment este bun pentru a răspunde, și cu atât mai mult dacă este vorba de un lucru grav, replică Frédol, vrând să pară indiferent.

— Vă rog să nu insistați, domnii mei; mă veți auzi vorbind în fața poporului reunit. Binevoiți să-mi permiteți acest lucru.

— De acord, spuse Frédol. Mâine vă vom însoți la biserică. Cele mai nobile personalități ale regatului și poporul Parisului vor veni să vă vadă.

— Fie ca acolo gândul să vi se deschidă mai ușor decât în fața noastră, adăugă Sussy, cu glasul din calea-afară de mieros.

— Să nu aveți nicio îndoială, domnii mei.

— Dacă este adevărat, încheie Frédol, nu va exista bărbat mai demn decât voi. Pe cât ne va fi posibil vă vom dovedi compasiunea noastră și stima noastră ce nu vă va părăsi nicio clipă, frate Molay.

•

În ziua aceea, biserica Sainte-Genevieve era plină. Bogați și săraci, oameni ai bisericii sau laici, toți păreau uniți într-o complicitate tacită.

Febra care măcina mulțimea se manifestă printr-o agitație sub care se simțea o tensiune abia ținută în frâu. Această așezare pașnică și goală se trezea deodată dintr-un somn prea îndelungat. Zorile cenușii își trimiteau lumina prin geamurile înguste. Pe pereți, dâre prelungi de silitră dădeau instrucției

aspectul unui loc părăsit și uitat, aspect ce se transmitea și bolților joase, uriașe, peste care aluneca parcă nepăsarea batjocoritoare pentru puterea lor trecută. Un perete vechi fusese consolidat, iar lucrările de zidărie încă vizibile scoteau și mai mult în evidență piatra parcă putrezită.

Fumul făcliilor urca drept în sus, punând în mișcare aerul rece, cu miros de mucegai. Zidurile puternice, trufașe, păreau hotărâte să-și păstreze secretele. Lumina candelabrelor făcea umbrele să danseze ușor. O senzație de irealitate plutea în această sală, cu aspect de sărbătoare, întunecată însă de tensiunea mocnită. Cardinalii Frédol și Sussy intrară pe o ușă laterală. Luară apoi loc pe o estradă unde se găseau două fotolii și o masă. Se putea simți pulsul mulțimii bătând și mai febril.

— Aduceți prizonierul, spuse cardinalul Frédol.

Marele Maestru înaintă, încadrat de doi soldați. Purta o haină de pânză zdrențuită, dar ceva în privirea sa pătrunzătoare, mereu la pândă, mai păstra aerul războinicului redutabil al nisipurilor de foc, învăluit însă de umbra unei suferințe mute.

O tăcere grea anunța că tensiunea mulțimii ajunsese la paroxism. Bătrânul înaintă, apoi rămase în fața cardinalilor. Pe chipul său marcat de veghe și suferință, pe jumătate acoperit de o barbă în dezordine, ochii străluceau ca un foc: părea un vizionar confruntat cu o lume stranie.

— Sunteți hotărât, frate Molay, începu cardinalul Béranger Frédol, fixându-l cu privirea sa sfredelitoare, să mărturisiți în fața mulțimii ceea ce ați mărturisit prima dată?

— Sunt, monseigneur. Voi vorbi cât voi putea de limpede despre ceea ce am spus, răspunse Marele Maestru cu un calm distant. Răspund cu capul.

— Ei bine, vorbiți! Și vorbiți bine, interveni cardinalul Sussy.

Molay rămase câteva momente tăcut, căutând parcă în adâncul său forțe noi, apoi începu cu glas puternic ce stârni ecouri sub bolțile reci.

— În numele tuturor fraților mei și al datoriei ce mă leagă încă de Ordinul Templului, o spun în fața voastră:

„Ordinul este sfânt, drept și catolic[98]”.

În mulțime se auzi un murmur de contestare indignată. Încordat, Molay stătea impasibil în fața acestei furtuni, asemenea unui titan dintr-o tragedie antică. În privirea sa era

---

[98] Jacques de Molay.

ceva fix și distant, părând să treacă peste furnicarul ce-și juca umbrele pe zidurile adormite.

Rămase tăcut privind mulțimea de chipuri, pe care se citeau sentimente tulburi. Un amestec de ostilitate și respect se făcea tot mai vizibil.

După ce se făcu liniște, Marele Maestru reluă cu vocea limpede:

— Nu pot convinge poporul de nevinovăția mea, nici nu pot spune care sunt sentimentele care mă însuflețesc. Sunt un soldat trecut prin lupte și nu cunosc nici gesturile, nici elocvența, nici vorbele frumoase cu care aș putea pune stăpânire pe conștiința ascultătorilor. Dar mă obligă acum să vorbesc o nevoie presantă, o obligație ce nu poate fi ținută sub control: teama că asupra capului meu se va revărsa, întreg, și păcatul, și pedeapsa.

Pe măsură ce vorbea, glasul său devenea mai puternic și mai învăluitor.

— Noi suntem soldații lui Christos. Noi am repus în drepturi creștinătatea pe pământuri străine. Faptele noastre vor lumina sufletele cele mai nobile, secole de-a rândul. Focul luptelor, flăcările și fumul, violența, ținuturile de foc și de gheață n-au reușit să ne înfrângă forța și curajul și nici să ne micșoreze îndrăzneala. Nici vânturile, nici valurile, nici fulgerele cerului, nici săbiile, nici sulițele, nici pumnalele care străpung inima, nimic, nu, nimic nu ne-a împiedicat să luptăm pentru Acela care ne chemase. Din dragoste pentru El nu ne pasă de moarte.

Făcu o pauză.

— Nu ne-am cruțat nici forțele, nici suferințele, reluă apoi, cu o voce a cărei vibrație pătrunse ascultătorii ca o undă de șoc. Am luptat pentru o cauză sacră. Sacrificiile și renunțările nu erau decât trepte pentru a ne ridica spre El.

Noi, Templierii, am trudit pentru destinul omului, nu pentru gloria națiunilor. Și ani de-a rândul, pe acele pământuri fierbinți, pe munții goi, sub vânturi înghețate, în vârtejul furtunilor de toate felurile pe care le-am înfruntat, neavând alt scop decât gloria Celui Etern, viața noastră n-a fost decât dăruire și sacrificiu.

Care este greșeala noastră? Spuneți-mi-o!

Noi ne-am slujit suveranul, am contribuit la mărirea întregii creștinătăți în modul cel mai cinstit și mai nobil. Și întotdeauna

am respectat întrutotul spiritul Ordinului. Să fi făcut oare atât de rău încât, pentru toate faptele noastre, să nu primim decât ură și reproșuri? strigă el, cu disperare. Și drept recompensă, nerecunoștință și dezonoare? Se opri într-o tăcere profundă. Nici măcar o respirație nu se auzea din mulțimea unită acum în aceeași emoție, umăr la umăr, nemișcată, parcă împietrită, încât ai fi crezut că se făcuse una cu zidurile sfântului locaș.

Vocea cardinalului Béranger Frédol, ridicându-se deodată, sparse liniștea ca și cum ar fi pătruns într-un vis.

— Este adevărat, venerabil frate, că Ordinul a urmat întotdeauna calea cinstei și a onoarei.

Tonul și privirea prelatului se schimbaseră.

— Lumea știe că ați eliberat Ierusalimul sfânt și ați luat cu asalt fortificațiile Sionului, eliberând Palestina de jugul necredincioșilor, asigurând pelerinilor cucernici un drum liniștit. Victoriile voastre minunate au cucerit inimile și v-au adus renumele și onoarea. Niciodată alți războinici n-au dus biruința pe culmi mai înalte.

Își încrucișă mâinile pe masa din fața lui și continuă, cu răbdare.

— Și tocmai voi, care ați dat dovadă de atâta cinste și dăruire, iar prin acțiunile voastre ați ridicat Ordinul la nivelul celor mai puternice regate, cum ați putut ofensa acest Ordin făcând mărturisirile pe care le-ați făcut?

— Sau negați că le-ați făcut? adăugă cardinalul Sussy.

— Nu neg nimic.

— Spuneți-ne, maestre, dacă aceste mărturisiri sunt adevărate, insistă Sussy.

Molay rămase nemișcat. Ochii strălucitori și ficși păreau să nu mai vadă nimic în jur, ci doar să scormonească mi într-un gol imens în care părea să alunece inconștient.

— Vă ascultăm, venerabile frate, îi aminti Sussy.

Molay se scutură tot, cuprins parcă de friguri, apoi se îndreptă și reîncepu, cu mândrie.

— Un întreg complot a fost gândit și condus cu mână de maestru pentru a nimici onoarea Templului. Vă spun asta seniori și frați.

Un murmur de voci consternate, ca a unei mulțimi înghesuindu-se să vadă un eveniment neobișnuit, îi acoperi cuvintele. Când aprozii restabiliră ordinea, Molay reluă:

— Poporul vociferează atât de tare împotriva noastră, încât nu se mai aude decât vocea sa plină de patimă.

Plimbându-și privirile asupra asistenței, continuă cu glas puternic.

— Cine ar putea fi atât de orb încât să nu vadă această perfidie? Dar cine ar avea atâta îndrăzneală s-o spună? Înșelat de lingușelile și minciunile agenților regelui, care mi-a făcut jurăminte mincinoase și promisiuni mărețe, am făcut mărturisiri care mi-au întinat bătrânețea și au avut efecte contrare celor promise.

Întorși pe pământurile roditoare ale patriei noastre, am fost copleșiți de minciună și trădare, murdăriți de calomnie și ură. Acuzați înainte de-a fi judecați, am suportat cele mai cumplite chinuri.

Ce puteam să fac eu? Dumnezeu hotărâse astfel. Și poate că această încercare chiar El ne-a hărăzit-o.

Oare Domnul și Stăpânul Nostru nu a fost țintuit pe o cruce? Oare Lui nu i-a fost străpunsă inima și n-a fost tratat asemenea răufăcătorilor? Doar cu indiferență s-a răspuns acestei suferințe ispășitoare care n-a salvat pe nimeni. Așa a fost și cu Ordinul sfânt și cu membrii săi.

— Spuneți-ne, venerabil Mare Maestru, întrebă cu blândețe cardinalul Béranger, mărturisirile pe care le-ați făcut sunt adevărate?

— Seniorii mei, frații mei, răspunse Molay cu voce stinsă, „ceea ce Consiliul Franței v-a spus despre mine și despre toți frații mei, aici prezenți, și ceea ce mulți alții au mărturisit – asta e adevărat[99]”.

În vreme ce vorbele sale dinainte atinseră inimile, aceste cuvinte loviră asistența ca un trăsnet venit din cer senin.

Marele Maestru făcu un pas înainte pe podium și cu un gest obosit făcu să-i alunece mantaua de pe umeri, apoi își desfăcu tunica și „lăsă vederii picioarele și brațele, pline de tăieturi și descărnate, încât ai fi crezut că tocmai ieșise dintr-un sicriu… Nu mai avea carne pe ele, ci doar osul și nervii, toată carnea-i fusese smulsă de pe spate, de pe pântec și coapse”.

---

[99] În noua procedură instaurată de papă, cei doi cardinali și-au început interogatoriile cu Jacques de Molay. De la această primă ședință, o scrisoare anonimă, scrisă în catalană și descoperită recent în arhivele coroanei de Aragon, povestește scena emoționantă (Ianuarie 1308) redată în acest capitol.

Un strigăt de indignare, de mânie și groază, urcă din mulțime, scos parcă dintr-un singur piept.

— Priviți-mi rănile, ele vorbesc despre mărturiile noastre. Vedeți, frații mei, am fost siliți să spunem ce voiau ei[100]. Iată roadele perfidiei și ale minciunii. „Așa cum mă vedeți pe mine, așa sunt și toți ceilalți, fără vină, căci Dumnezeu și Maica Sa știu că Ordinul Templului n-a urmat altă cale decât pe cea dreaptă”[101]. Dar acum nu-mi mai este frică… Ochii mei care au văzut de atâtea ori moartea, atâtea lumi necunoscute, au știut să înfrunte călăul.

Nu-mi mai rămâne decât chinul cumplit al nopților fără somn. Văd atunci mii de ochi în fundul unui abis și osemintele împrăștiate ale vitejilor noștri.

Și adăugă parcă pentru sine:

— Lumea merge rău când nu mai e nimeni care să denunțe aceste acte.

Asistența era în lacrimi.

„Și cardinalii, văzând marea greșeală și marea răutate, plânseră amar”[102]. Și n-au putut să mai rostească niciun cuvânt. Consiliul regelui, prezent la audiere, susținu că ei trebuie să-și pronunțe sentința, așa cum papa le ordonase.

— Dumnezeu să ne ajute să nu facem rău unor nevinovați, răspunse Béranger.

— Domnul și Stăpânul nostru să ne ferească de un asemenea păcat, adăugă cardinalul Sussy.

„În mare grabă, Marele Maestru și ceilalți Templieri fură luați de acolo, de teamă ca mulțimea revoltată să nu provoace pagube și să nu-i elibereze.”[103]

---

[100] S-a crezut până acum că Marele Maestru nu fusese niciodată supus torturii. Mărturiile acestea anulează însă o asemenea ipoteză.

[101] Din aceeași relatare găsită în arhivele coroanei de Aragon.

[102] Ibidem.

[103] Ibidem.

26 • Acordurile de la Poitiers

De-a lungul acelor zile agitate, oamenii regelui își continuară mașinațiile împotriva Templului.

Întreaga populație roia în jurul acestor întâmplări, ceea ce-i dădea sentimentul că se află mai aproape de cei ce judecau în numele puterii. În realitate, nu făcea decât să dea o mână de ajutor, chiar inconștient, legiștilor regelui și muncii lor de cârtiță.

Cel mai mic semn de compasiune pentru sărmanii Cavaleri ar fi putut trece drept complicitate și erezie.

Pamfletele scrise de legistul Pierre Dubois ațâțau cu abilitate ura maselor.

„Conducătorul fiilor lui Israel, prietenul Domnului, care-i vorbea direct, strigase, într-un moment asemănător, împotriva apostaților ce adorau vițelul de aur: Fiecare să pună mâna pe spadă și să lovească. Și nu ceru pentru această răzbunare consimțământul lui Aaron, care era marele preot, așezat prin voia Domnului... (Toți Templierii sunt ucigași sau instigatori...) De ce, atunci, regele nostru creștin nu ar proceda la fel, chiar și împotriva întregului cler, dacă, din nefericire, clerul ar cădea în greșeală sau l-ar susține sau i-ar favoriza pe cei ce au căzut în greșeală?”

Nu încăpea nicio îndoială că aceste idei neobișnuite erau dictate de rege și de agenții săi, care se opuneau, prin vocea poporului, pretențiilor și scrupulelor venite de la Roma.

Contrar tuturor așteptărilor, Clement își manifestă clar dezacordul față de demersurile regelui și suspendă autoritatea episcopilor și inchizitorilor. Papa nu putea să cedeze. Acest act, care încălca suveranitatea Curții de la Roma, aducea Sfântul Scaun în situația de a se expune unui mare pericol. Fermitatea papei îl obligă pe Filip să folosească metode de excepție. Convocă pentru a doua oară stările generale, la Tours, printr-o scrisoare care suna așa: „Cerul și pământul sunt tulburate de furtuna stârnită de o asemenea crimă, elementele naturii sunt ele însele perturbate”.

Clerul[104], galican convins, indignat de bogăția Templului, precum și starea a treia, răspunseră acestui apel.

Adunarea, vorbind în numele poporului francez, proclamă, în prezența regelui, vinovăția Templierilor și declară că aceștia „meritau moartea”.

Regele se duse apoi la Poitiers, urmat de un mare număr de membri ai adunării, pentru a-l determina pe Clement să revină asupra hotărârii sale.

Ajuns în fața papei, Filip i se prosternă și îi sărută, umil, picioarele. Suveranul pontif îl primi cu un fast nemaivăzut vreodată la curtea Romei. Chiar de a doua zi începură negocierile între cei doi bărbați.

La ora stabilită, Filip se prezentă în fața lui Clement. Acesta îl primi cu o curtoazie binevoitoare. Filip rămase nepăsător. Cu silueta sa înaltă și elegantă, se înclină într-o atmosferă grea, tensionată. Mișcarea pe care o făcu pentru a se așeza fu însoțită de un foșnet ușor de mătăsuri.

— Să dea Dumnezeu ca lucrurile să meargă mai bine decât ultima dată când ne-am întâlnit aici, spuse Clement. Fie ca ziua aceasta să se dovedească o zi fericită. Și un zâmbet fin îi lumină chipul.

Filip îl fixă fără să spună nimic. Parcă pentru a rupe tăcerea care se prelungea, papa adăugă:

— Cuvintele mele sper să ajungă până la inima Voastră. Eu, papa, mă adresez bunăvoinței voastre; renunțați la planurile sumbre, fiule, nu puteți fi altfel decât iluștrii voștri înaintași din dinastia Capețienilor. În numele sângelui sfânt vărsat de Christos pentru mântuirea noastră, nu continuați pe calea aceasta, dragul meu Filip.

Chipul regelui rămânea de gheață. O voce mult prea liniștită începu:

— Nu ne-am fi așteptat, Înalt Prea Sfinițite Părinte, să dovediți atâta indulgență față de niște eretici.

— Niște eretici!... repetă suveranul pontif cu tristețe, Nu putem accepta acuzațiile pe baza unor simple presupuneri, fiule. Biserica nu poate pleca urechea la niște bănuieli, la niște zvonuri... indivizi rău intenționați care din răzbunare sau din gelozie, au adus dovezi înșelătoare pentru niște crime atât de

[104] Câțiva episcopi au refuzat să se prezinte la această întâlnire; regele i-a pus să plătească cheltuielile celorlalți prelați care s-au supus convocării.

negre încât, din respect pentru Sfântul Scaun, nici nu le pot repeta.

Scoase un suspin și reluă:

— Trebuie oare să împingem tronul Sfântului Petru să condamne Ordinul sfânt al Templului doar pentru a împlini un act de nedreptate și de violență? Să ne pregătim atunci să vedem lumea tulburată de revolte, de epidemii, de foamete și de suferință, continuă el, pe un ton profetic. Duhul Sfânt va sufla asupra pământului ca la apropierea unui uragan.

— Înalt Prea Sfinția Voastră, îl întrerupse regele cu vocea egală și indiferentă, vă veți decide oare să vă îndepliniți îndatoririle!?

— Îndatoririle mele!… îi răspunse suveranul pontif, clătinând din cap. Trimisul lui Christos are îndatoriri față de toți supușii săi.

Făcu o pauză, apoi reluă:

— Vă cer, fiul meu, să opriți această acțiune condamnabilă. Dacă într-adevăr Cavalerii sunt eretici, brațul puternic al Domnului n-are nevoie de nimeni și de nimic spre a-i pedepsi. Dar putem, noi, să-i condamnăm pe baza unor rapoarte false și a unor bănuieli nedrepte? O, Doamne! Mă tem ca dreptatea Cerului să nu ne condamne pe toți.

Regele îl privi insistent și, cu o voce clară și rece, îi spuse:

— Vă las să reflectați. Cât despre noi, vom urma ceea ce s-a hotărât la calendele lunii mai. Dar păziți-vă de pedeapsa lui Dumnezeu, care lovește nu doar criminalii, ci și sufletele oarbe care-i acoperă pe eretici și sperjuri.

Se lăsă din nou tăcerea, apoi Clement reluă:

— Slujitorii Bisericii nu servesc decât gloria Stăpânului nostru. Îmi cereți să-i condamn pe Cavaleri? Care este crima lor? Spuneți-mi. Se vrea condamnarea unor nevinovați, amenințați cu moartea, torturați. Este cea mai mare fărădelege făcută vreodată. Niște invidioși v-au împuiat urechile cu minciuni.

Fiule, nu putem călca în picioare onoarea unui Ordin glorios. Amintiți-vă de vitejia lor pe Pământul sfânt, continuă Clement, ridicând privirea spre el. Amintiți-vă de asemenea de credința lor față de suveran, atunci când în regat au apărut anumite dificultăți. A existat oare loialitate mai sigură față de principiele lor? Și atunci, putem să aruncăm în gol atâta onoare și

fidelitate? Au existat oare vremuri mai cumplite, mai nenorocite, decât acestea care văd cum pier ucise atâtea virtuți?

Vestea arestării lor ne-a aruncat într-o profundă derută. Nimeni nu poate suprima Ordinul cu excepția – Domnul să ne ferească – a Sfântului Scaun. Trebuie oare ca papa să susțină această infamie? Atâția Cavaleri nevinovați morți sub tortură! Apa câtor oceane ar putea spăla tot sângele vărsat și câte secole ar trebui să treacă spre a uita această ticăloșie? În semn de recunoștință, ca fiu iubitor al Bisericii, continuă el, schițând un zâmbet, ascultați-i cuvântul. Îngăduiți-ne să vă dăm un sfat, iubite Filip, pentru gloria regatului vostru care poartă în el atâta speranță. Iubite fiu, primiți-mi sfatul. Acceptați o schimbare în planurile voastre judecate adânc. Renunțați la planurile ucigașe împotriva Templului.

Ascultați vocea rațiunii și supuneți-vă ei, căci rațiune aveți din plin și mă cuprinde teama văzându-vă că o folosiți nedemn. V-o repet, rege al Franței: nimic din ceea ce a fost orânduit în Cer nu poate fi destrămat pe Pământ. Ar fi un sacrilegiu să se distrugă Ordinul Cavalerilor Templului. Datorați supunere și credință Bisericii. Iar noi am dat dovadă de multă generozitate față de tronul vostru, față de Franța și față de măreția și gloria ei.

Regele rămase o vreme tăcut. Pe chipul său rece, nici ochii nu clipeau.

— Am primit din partea voastră pe măsura eforturilor pe care noi înșine le-am depus pentru Sanctitatea Voastră, spuse el, privindu-l cu trufie. Nu ne-ar face deloc plăcere să-i amintim Sfântului Părinte că poartă tiara prin voința regelui Franței.

Tăcu un moment și reluă apoi, repede și aspru:

— Lăsați-mă să vă amintesc, dacă ați uitat, că pentru onoarea Bisericii și pentru a face pe placul Sanctității Voastre ne-am ferit până acum să deschidem procesul postum a lui Bonifaciu. Oricât m-ar costa, trebuie să vă amintesc că nicio situație nu este absolut sigură, adăugă apoi, ridicându-și spre el ochii ce păreau o mare înghețată.

Clement păru să reflecteze. Culoarea pământie a feței, semănând cu o mască rigidă, brăzdată de riduri mărunte, lăsa să se vadă stigmatele bolii. Părea îmbătrânit.

Oare regele amenința să-l dea jos, cum lăsau să se înțeleagă anumite zvonuri? I se părea că se află pe marginea unei prăpăstii al cărei parapet putea să cedeze în orice clipă. Simțea

că, scos din sărite, Filip l-ar fi tratat așa cum îl tratase și pe Bonifaciu, și i-ar fi imputat drept crime acte în care regele însuși fusese implicat și de pe urma cărora profitase.

Filip păru să observe indispoziția suveranului pontif și îndulci tonul:

— De îndată ce Biserica va fi scăpat de acești eretici, situația Sfântului părinte va fi mai bună ca niciodată. Rea-voința Voastră în a angaja o acțiune împotriva ereziei Templierilor nu poate servi câtuși de puțin Sfântului Scaun sau Tronului. Ne aduceți injurii, bănuindu-i de rea-credință pe magistrații noștri.

Clement îl privi ca cineva care se trezește dintr-un somn profund și-i spuse, gânditor:

— Departe de noi această idee, iubite fiu.

Trebuia să câștige timp. Credincios manevrei care-i reușise întotdeauna, mimă o schimbare de atitudine:

— Totuși, spre a fi pe placul dragului nostru Filip, ne vom implica în toată această afacere. Îi vom convoca pe Cavalerii care au făcut aceste mărturisiri: dacă faptele cumplite de care sunt acuzați se dovedesc adevărate, vor fi pedepsiți.

Se lăsă o liniște stânjenitoare. Întâlnirea se încheiase, Filip înțelese și se ridică.

— Îi lăsăm pe Templieri în mâinile voastre. O vom răsplăti pe Sanctitatea Voastră cu devotamentul nostru respectuos, încheie regele, la fel de nepăsător, și vom uita vechile noastre neînțelegeri…

— Mergeți în pace, fiule. Dumnezeu să conducă lucrurile spre satisfacția Alteței Voastre.

Rămas singur, suveranul pontif simți o mare oboseală și descurajare.

Stătea nemișcat, cu umerii lăsați parcă sub o mare greutate. Un curent rece învăluia pereții înalți ai încăperii, în semiîntunericul cenușiu și trist, venind dinspre sălile uriașe, adormite ale căror colțuri erau pline de umbre ce începeau să se trezească spre neliniștea sa. Această lungă întrevedere cu regele îl lăsase nehotărât, derutat, într-o scădere de tensiune aproape alarmantă, ca un fluviu ajuns la cel mai scăzut nivel.

Răcoarea ce urca din pământ pătrunse prin fereastra deschisă și-l făcu să se cutremure. Lumina era în scădere în grădina părăsită. Flacăra tremurătoare a candelabrelor desena pe pereți umbre mișcătoare, încât ai fi zis că este vorba de un roi de

fluturi de noapte în dansul lor nupțial. Detalii lipsite de semnificație se trezeau, stârnite de aceste imperceptibile semne de viață.

În jurul lui totul era tăcut. Și această tăcere îl absorbea spre adâncul unui gol mohorât și rece, în care se prăbușea inconștient.

Pentru a scăpa, se ridică și începu să meargă, cu pasul greu, șovăitor. Cuvintele auzite deșteptaseră în el lucruri dureroase. Nu putea să tacă, dar nu putea nici să acționeze. Îl așteptau de acum încolo atâtea încercări penibile, complicități, retractări, perfidie, minciuni…

Clement nu se putea hotărî să aprobe purtarea suveranului. Totul îl determina s-o respingă, mai ales fidelitatea și respectul pe care-l avea pentru Ordin. Fusese constrâns, până acum, să avanseze cu câte un pas și apoi să dea înapoi. Trebuia oare să asiste, ca martor, la un act monstruos? Trebuia din nou să aștepte, în fața acestui bărbat cu inima-i de piatră, până când, orientat într-o direcție anume să nu mai poată să se replieze? Până acum respinsese planurile regelui cu speranța, încă vagă, de a influența favorabil situația.

Dar în prezent era într-un impas.

Cu un gest aproape involuntar, îngenunche în fața unui crucifix prins pe perete și începu să se roage.

— Chem dreptatea celui Preaputernic, Creatorul a tot ce se află pe pământ. Chem îndurarea și mila sa asupra acestor nevinovați prizonieri înlănțuiți în beciuri adânci. Ochii mei orbi îi îndrept întrebători spre ceruri: nu văd decât disperarea acestor nefericiți Cavaleri, și urletele lor îmi străpung auzul.

Iată-mă pe mine, trimisul Tău, rămas ca o stană de piatră.

Îmi mărturisesc, în fața Ta, Doamne, toată slăbiciunea, în pofida gloriei acestui scaun pe care-l ocup și-i sunt păstor prin voința Ta… Dar inima mea șubrezită este prea slabă.

Crima aceasta va întuneca cerurile și va umbri soarele.

Ce trebuie să fac? Luminează-mă, Doamne!

De atâta timp întreb și Te rog, dar zadarnic.

Penitența mea, postul, veghea nocturnă, rugăciunile mele, îngenuncheat pe dale înghețate, singurătatea și frigul iernii îndurate în cămăruța mea, nu m-au învățat să dezleg nici măcar cea mai mică din intențiile Tale.

O, trufie a vârstei care pretinde că știe să citească în misterele Tale!

În fața Ta, mărturisesc, sunt vinovat de trufie și de vanitate, sunt cel mai vinovat dintre trimișii Domnului Nostru. Abia acum încep s-o înțeleg.

Această condamnare pe care va trebui s-o pronunț îmi rănește conștiința. Trebuie chiar să mărturisesc că am intrat în politica regelui cu o anumită rușine. M-am găsit prins în capcana puterii și a luxului, oscilând între cinstirea lui și calculele unui prinț.

Totuși, voi ocupa, umil, acest tron, atâta vreme cât mi-o Vei îngădui, lăsând lumea să mă acuze de slăbiciune, spre a face ceea ce cred eu că este datoria mea. Pion rătăcit pe tabla de șah a regatului Tău. Mi-e frică, în această luptă solitară, ca atunci când va fi să plătesc prețul actelor mele să nu mă găsesc părăsit de Tine. Te implor, umil, să-mi ierți ofensele dacă, prins în vârtejul afacerilor, nu mi-am îndeplinit îndatoririle de suveran pontif.

Doamne, Tu care privești în adâncul ființei, știi că sunt plin de slăbiciune. Iată-mă în fața Ta, cu un trup bătrân ce tremură, dar având, în ciuda ridurilor din ce în ce mai adânci, o credință de copil.

Dacă este adevărat că mă pot răscumpăra prin căință, de azi înainte îmi voi chinui trupul și-mi voi pune cenușă în cap. Dar n-ar însemna oare să încerc să mă răscumpăr la un preț prea mic?

O, Doamne, ascultă-mi rugăciunea și suspinele.

O, copilărească nebunie să cer ajutorul Tău!

Oare Dumnezeu a coborât să-și ajute Fiul pe Muntele Măslinilor? Nu L-a lăsat oare singur în teama Sa supremă?

Facă-se voia Ta!

Se ridică de jos și se așează, rămânând așa, cu ochii deschiși, privind în gol.

•

Vreme de o lună, la Poitiers continuară discuțiile între papă și rege, și mai ales între persoane ce acționau în numele acestora.

Mai mult îngrozit decât slab, Clement ispășea greșelile făcute înaintea lui. O dorință își făcea loc în el: să fugă. Să fugă departe de rege și de pretențiile lui. Într-o seară își chemă slujitorul.

— Frate Justin, pregătiți imediat cuferele noastre. Mâine, în zori, expediați-le la Bordeaux.

Călugărul se înclină. Se pregătea să iasă, când Clement adăugă:

— Încă ceva… Nu spuneți nimic, nimănui, despre asta.

Odată hotărârea luată, Clement, mai liniștit, merse să se odihnească. A doua zi, la răsăritul soarelui, bagajele și averile papei erau oprite la porțile orașului[105].

Vigilența regelui nu slăbise. Lui Clement nu-i mai rămânea decât să se supună ordinelor regelui. Drumul fusese deschis către scandal, vinovăție, suferințe. Dar era destul de detașat, încât să presupună că sentimentele sale ar fi ușor de depășit, poate că fuseseră deja, în momentul când va fi dat explicații.

La 5 iulie 1308 îi scrise inchizitorului Guillaume de Paris în termenii aceștia:

„Deși ați fi meritat, pe bună dreptate, să-mi arăt indignarea, deoarece, fiind atât de aproape de mine ați avut totuși îndrăzneala să procedați fără autorizarea mea contra Cavalerilor Templului, consider că este de preferat să dau dovadă de clemență, și nu de severitate; și în conformitate cu cererile adesea repetate ale regelui Franței, vă permit să procedați, împreună cu prelații regatului și cu delegații pe care îi voi asocia acestora, dar nu altfel, contra persoanelor din Ordinul Templului”.

Încolțit, umilit, învins de voința regelui Franței, nu mai avea altă soluție decât să cedeze sau să se prefacă. Subscriind solicitărilor regelui, Clement constitui o comisie[106] pentru a instrui procesul Templierilor, și asta pentru a câștiga timp.

Regele Franței, dorind să dea tuturor actelor sale o aparență de legalitate, răspunse favorabil acestei măsuri.

Clement trăia într-o teamă continuă. Îl cunoștea pe Filip și știa că acesta nu se va mulțumi cu atât. Acuzațiilor împotriva Templierilor le vor urma acuzațiile împotriva lui Bonifaciu.

Dar cererile regelui nu se opriră aici.

---

[105] Clement a încercat să fugă; din unele documente reiese că a avut chiar o tentativă de evadare.

[106] La 31 iulie 1308, Clement al V-lea a numit o comisie pentru a pregăti procesul Templierilor. În realitate, lupta se ducea doar în privința bunurilor acestora. Regele și papa au declarat că aceste bunuri vor fi folosite la recucerirea Pământului sfânt; regele însă a reușit să le deturneze, păstrându-și o bună parte.

Moartea lui Albert de Austria[107] veni să complice și mai mult o situație deja tensionată. Una din ambițiile lui Filip era să-și așeze fratele, pe Charles de Valois, pe tronul imperial. Se aștepta deci ca papa să-și folosească toată influența pentru a-l susține în intrigile sale. Dar Clement ținea mult ca ramura capețienilor să nu ajungă stăpână în Germania[108].

Suveranul pontif era conștient că situația sa devenea extrem de periculoasă.

În scrierile lui Pierre Dubois, care erau răspândite în mulțime, se dădea de înțeles că justiția umană putea foarte bine s-o ia înaintea justiției divine.

„Marele preot Elie” spuneau aceste texte, și-a frânt gâtul pentru că n-a fost în stare să asculte sfaturile bune. Nogaret repeta și el aceleași amenințări. Satirele care circulau prin mulțime erau pline de invective și de ură. Se vorbea despre nepotismul[109] lui Clement, despre șantaje și abuzuri; simonia sa, ajunsă notorie, se transforma acum într-o armă teribilă. Tot ceea ce se spusese pe vremuri împotriva lui Bonifaciu se spunea acum și despre el.

În acest moment, scrisoarea cardinalului de Prato veni să-l scoată pe papă din impas.

„Sfinte Părinte, văd un remediu al răului prezent; convingeți-l, dacă este posibil, pe rege, că solicitarea sa închide în sine o problemă dificilă, spinoasă, în privința căreia cardinalii sunt împărțiți; că o asemenea problemă nu poate fi tratată decât într-un conciliu general; că de altfel, în cadrul unei adunări solemne, examinarea acuzațiilor ridicate împotriva lui Bonifaciu al VIII-lea va fi ea însăși mai solemnă, iar satisfacția regelui va fi completă…

Urgența unui conciliu, fiind astfel demonstrată și recunoscută, veți fixa întâlnirea la Vienne, în Dauphiné, căci, în afara poziției acestui oraș, permițând un acces mai ușor, independența lui

---

107 Moartea lui Albert de Austria survenită la 1 mai 1308, în timp ce regele și papa purtau discuții, a complicat și mai mult poziția papei.

108 Clement ținea foarte mult să nu lase casa regală franceză (care ocupa tronurile Franței, Navarei, Neapolelui și Ungariei) să pună stăpânire și pe Germania. Papa n-a reușit asta decât prin duplicitate. Cardinalul de Prato a luat asupra sa toate demersurile care ar fi putut să aducă a trădare.

109 Pierre Dubois, în pamfletele sale, reproșează papei că a acordat numeroase beneficii rudelor. El îl condamnă și pentru că l-a făcut cardinal pe unul din nepoții săi (Raymond de Got) care nu era decât un ignorant, și căruia i-a oferit „mai mult decât dăduseră patruzeci de papi tuturor neamurilor lor”.

față de regatul Franței vă va pune la adăpost de presiunile venite din partea regelui.”[110]

Regele, bucuros că va putea să apară drept apărător al credinței și că va fi privit de întreaga creștinătate drept un al doilea Carol cel Mare, acceptă.

Papa[111] convocă de la Poitiers conciliul de la Vienne pentru luna octombrie a anului 1310. Așteptând procesul lui Bonifaciu, procesul Templierilor își urma cursul.

În realitate, nu era vorba de niciun proces, nu era decât lupta pentru bunurile Templului.

Colosul zăcea prăbușit la pământ: cei din jur își disputau bucăți din rămășițele sale pământești.

---

[110] Pare-se că așa s-au petrecut lucrurile.

[111] Papei i se părea de nesuportat să mai rămână în regat, așa încât, după ce formal satisfăcuse toate cererile regelui, a părăsit Poitiers către sfârșitul lunii august 1308, cu acceptul regelui. S-a gândit atunci la comitatul Venaissin, care făcea parte din teritoriile papale din 1274. Orașul Avignon nu făcea parte din comitat, el aparținea conților de Provence. Suveranul pontif s-a hotărât să se instaleze acolo. Devenea astfel musafirul casei de Anjou. A pus să-i fie construită aici o reședință, din care se mai păstrează câteva urme în mănăstirea du Groseau, aproape de Malucène, la poalele muntelui Ventoux.

27 • Așa-zisele mărturisiri de la Chinon[112]

Privea în jurul lui fără să vadă nimic, într-un deșert uscat, cu disperarea în suflet. Nu știa pe ce drumuri este condus, în plină noapte. Zdruncinăturile carului închis care-l transporta îl oboseau tot atât cât l-ar fi obosit mersul pe jos.

Copitele cailor răsunau în liniștea nopții. Clopoțeii, prinși la gâtul acestora, sunau. La un moment dat, osia gemu, altfel decât până atunci, și carul se opri.

Printr-o crăpătură, Molay îl văzu pe unul dintre ofițerii din escortă apropiindu-se de căruțaș.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el, coborând de pe cal.

— O roată s-a stricat, messire.

— Coborâți prizonierul, strigă ofițerul soldaților.

Molay părăsi carul. Privi în jur: se găsea în mijlocul unei păduri. Simți o bucurie profundă să respire și se miră că mai poate încă să se bucure. Respira cu sete, i se părea că tot corpul îi crește, asemenea unei plante, pentru a avea parte de cât mai mult aer curat.

Luna era sus, pe cer. Vârfurile copacilor se desenau clar. Pământul, măturat de un val de argint, părea un taler uriaș. Cărarea alerga netedă în lumina palidă a astrului nopții, începu să bată vântul și adierea rece îi umflă veșmintele. Nu mai simțea nici teamă, nici pustiu, existența nu-i mai era o povară. Fu surprins, simțind că trăiește încă.

După ce roata fu reparată, căruțașul își reluă locul și apucă hățurile.

— La drum, strigă el.

---

[112] Raynouard, în remarcabila sa lucrare *Monument al Cavalerilor Templului* avansează teza unor mărturisiri falsificate de cardinali. P. Violet spune: „Este o minciună utilă. Comisarii și-au zis că, dacă ar fi consemnat în scris protestele și declarațiile de inocență, asta i-ar fi trimis pe autori, cu siguranță, pe rug. Minciuna determinată de compasiune, chiar dacă atrage după sine defăimarea, este ceea ce teologii numesc: *mendacium offiaosum vel pietalis*, *nec non et perniciosum.* Aceste mărturii sunt relatate într-o bulă, care, adresată tuturor curților creștine, este datată 12 august, în vreme ce raportează pretinsele mărturisiri făcute a doua zi după Adormirea Maicii Domnului, deci pe 16 august”. Reacția Marelui Maestru la citirea pretinselor mărturisiri nu lasă nicio îndoială asupra sincerității sale.

Marele Maestru era din nou înăuntru. La fiecare zdruncinătură corpul îi tresărea. Se prinsese cu mâna dreaptă de bancă încercând să-și mențină echilibrul. Mult timp nu se auzi decât clinchetul clopoțeilor și zgomotul copitelor pe pământ.

Pentru a ieși din noaptea codrilor și a ajunge la drumurile de câmpie, nu trebuia decât să urmeze cărarea.

Odată ajunși la castelul Chinon, Marele Maestru a fost coborât și adus în sala cea mare.

— De ce ne oprim la Chinon? întrebă Molay pe unul din oamenii din escortă.

Acesta rămase tăcut.

— Nu trebuia să ajung la Poitiers, unde mă așteaptă papa pentru a discuta? În loc de răspuns, fu împins într-o celulă mică și incomodă, al cărei lacăt fu închis cu grijă.

Molay se găsi deci într-o nouă închisoare, printre oameni noi, fără să înțeleagă de ce se făcuse această schimbare. Avea să rămână oare aici, prizonier, până la moarte? Ce soartă li se rezervase fraților săi de care era în continuare despărțit? Nu mai înțelegea nimic din lumea aceasta și nu mai înțelegea nimic din el însuși. Cu trupul slăbit de chinuri și de umilințe, abia se mai ținea pe picioare. Fusese cuprins de o febră care-i înfierbânta creierul și-i usca gâtul. Apă, avea nevoie de apă. Căută pe bâjbâite, prin întuneric, dar ulciorul era gol.

— Dați-mi de băut! De băut…

Strigătele sale rămaseră fără răspuns, trupul i se zgâlțâia de febră, îngenunche să se roage, dar cuvintele refuzau să se lege. Dumnezeu însuși părea că și-a întors fața de la el. Era condamnat pentru vecie, condamnat să trăiască în suferința sa. În cele din urmă căzu într-un somn agitat.

Fu trezit de niște strigăte cărora li se asocia un zgomot cumplit. Printre scândurile strâmbe putu să zărească un grup de bărbați, într-o stare cumplită, cu fețele și cu îmbrăcămintea pline de sânge. Nu reuși să-l recunoască pe niciunul dintre ei; cruste de culoare închisă le acopereau trăsăturile.

Trimișii lui Nogaret, acest demon întunecat ce aducea cu el suferință și moarte, îi înconjurau pe nefericiții Templieri. Văzând asta, groaza sa crescu și puterile îl părăsiră. Inima începu să-i bată mai repede. Era singur, atât de singur, încât începu să vorbească cu voce tare să umple pustiul care-l înghițea.

I se părea că este singura ființă vie într-o lume care încetase să existe. Pășea încet, repetând la nesfârșit aceleași cuvinte. Durerile din trup îl făceau să sufere cumplit!

Scârțâitul ușii care se deschidea îl făcu să tresară. Un bărbat înalt, cu umerii largi, rămase un moment în pragul celulei. Molay îl văzu la lumina torței pe care o purta, îi distinse trăsăturile bărbătești, ochii limpezi. Marele Maestru rămase nemișcat, fixându-l cu privirea. Ce voia acest ofițer al regelui? Avea să-l tortureze din nou?

— Sunt un prieten, spuse ofițerul, cu vocea joasă, înaintând către el.

— Un ofițer al regelui, prieten al Templierilor!? Este ceva de necrezut, răspunse Molay la fel de încet.

— Și totuși…

Vizitatorul își ridică coiful și apărătoarea de zale.

— Mă recunoașteți, nobile frate?

Molay ezită o clipă. Ochii aceștia… zâmbetul acesta…

— Frate Renaud! murmură el.

— Chiar eu, nobile frate; fără barbă și cu părul tăiat sunt greu de recunoscut.

— Dar îmbrăcat astfel? întrebă el neliniștit.

— Nu judecați greșit, frate. Dacă nu pot să port o bătălie deschisă, pot cel puțin să-mi ajut frații Templieri. Iată, spuse el, dându-i un ulcior cu apă. V-am auzit cerând de băut. Am fost obligat să aștept ca toată lumea să iasă pentru a veni să vă văd.

Molay nu-l mai asculta; apucase ulciorul și bea cu lăcomie. Renaud îl privea plin de milă. Ce ajunsese viteazul Cavaler? Era oare cu putință ca un timp atât de scurt și degradeze într-atât un bărbat puternic? Îl revedea îmbrăcat în armură strălucitoare, pe calul său aprig. Dușmanii se frângeau și cădeau la fiecare mișcare a spadei sale și, asemenea unui spectru sângeros, semăna groaza și moartea. Ce ajunsese războinicul mândru, drept ca bradul în inima furtunilor sau pe câmpiile de nisip?

Vocea bătrânului îi întrerupse gândurile.

— Spune-mi, Renaud, ce s-a întâmplat cu frații noștri Templieri?

Îl privi o vreme fără să poată scoate vreun cuvânt, apoi îi răspunse cu un glas înăbușit.

— Toți cei care au participat la transportul tezaurului, cu frații Luc și Arnaud, au reușit să ajungă în Anglia[113], una din țările care i-au primit pe Cavaleri. Thomas a preferat să rămână în Franța, unde, spune el, are niște polițe de plătit oamenilor regelui. Aici a luat legătura cu frații noștri din clandestinitate.

Ezită o clipă, apoi adăugă:

— Venerabilul nostru frate Mathieu a murit în urma torturii.

— Fratele Mathieu!... mort!... repetă Molay, ca și cum ar fi încercat să se convingă de cele auzite. Rămase o vreme pierdut în gândurile sale dureroase, apoi, ridicând capul, întrebă:

— Și tu, Renaud? Cum ai ajuns aici?

— După arestarea Cavalerilor am rămas descumpănit, pierdut. Nici lipsurile, nici boala, nici nopțile fără somn nu puteau să schimbe ceva: viața mea era otrăvită de ură. Nu știam dacă furia sau viclenia va fi mai puternică. Până la urmă am ales-o pe a doua. Am găsit un sprijin puternic la Monseniorul de Valois care m-a adus aici unde mă aflu acum. Din fericire, nimeni de la curte nu mă cunoștea.

— Iată vești care mă vindecă de suferință, spuse Molay cu un surâs trist. Îi mulțumesc lui Dumnezeu.

— De ce ne-am oprit la Chinon? întrebă din nou bătrânul după o tăcere.

Renaud păru să ezite.

— Vorbește!

— Regele... a ordonat să fiți reținut la Chinon.

— De ce?

— Se teme de întrevederea voastră cu papa.

— Dar de ce am fost adus până aici? întrebă uimit.

— Un șiretlic al puterii. I se promisese Sanctității Sale că veți fi adus în fața sa, împreună cu ceilalți comandanți ai Ordinului; era evident însă că regelui îi venea greu să accepte acest lucru. Așadar, se evită să-i fiți prezentați papei sub pretextul că unii dintre voi sunteți bolnavi.

---

[113] În Germania, în Anglia, în Spania și cu atât mai puțin în Portugalia nimeni n-a îndrăznit să-i suspecteze pe Templieri. Principii acestor țări au refuzat să-i urmărească pe cavaleri, așa cum erau îndemnați, prin scrisorile trimise de regele Franței, să o facă. Templierii din Aragon s-au închis în fortărețele lor (Miravet, Montço, Castellot). Pretutindeni, purtarea lor a fost considerată ireproșabilă și deasupra oricărei suspiciuni. În toată creștinătatea li s-a recunoscut nevinovăția și au fost absolviți, cu excepția regatului lui Filip cel Frumos. În acordul de la Poitiers, Clement, pentru a scăpa de tirania regelui Franței, care devenea insuportabilă, a promis să dizolve Ordinul.

— Atunci de ce papa nu se deplasează el însuși la Chinon, de vreme ce, de la Poitiers până aici, distanța este mică? întrebă din nou, cu uimire. De ce nu se grăbește să vină și să mă asculte? când eu i-am cerut de atâtea ori să mi se permită să răspund acuzațiilor aduse Ordinului?

— Credeți-mă, nobil frate, spuse blând Renaud, că papa s-a grăbit să vă asculte. Știe de scrisorile voastre prin care cereați Cavalerilor să retracteze.

Adăugă apoi în șoaptă:

— Este convins că e vorba de o conspirație. Dar gândul că se află pe teritoriul regelui, care s-a arătat capabil de orice violență, paralizează curtea de la Roma. Sfântul Părinte trebuie să procedeze cu prudență. Știu de asemenea că o comisie ecleziastică se află la Paris pentru a ancheta toată povestea. Mâine veți întâlni trimișii papei.

Se auzi un clinchet de arme. Renaud ciuli urechea, și se puse la pândă. Flacăra torței începu să pâlpâie.

— Frate Renaud, prieten drag, spuse bătrânul, strângându-l în brațe, aveți grijă de voi.

Ofițerul rămase câteva clipe nemișcat, ținându-și respirația, gâtuit de emoție. Apoi, viteazul Cavaler îi șopti:

— Dumnezeu să vă aibă în paza sa. Adio.

•

— Așadar, dragă frate, nu trebuie să vă temeți, spuse cardinalul Landulphe Brancaccio pe un ton binevoitor. Dacă aveți vreo îndoială sau vreun păcat de mărturisit, spuneți-l. Vom comunica totul Sanctității Sale, papa, la care veți găsi toată bunătatea și înțelegerea.

Cardinalul Béranger Frédol, care asista la acest nou interogatoriu, insistă:

— Răspundeți-i cardinalului Brancaccio, frate Molay.

— Vă răspund, messeigneurs, că mărturisirile acelea nu erau decât efectul violenței și al terorii.

Oboseala cumplită îi dădea o expresie neobișnuită, dar nu părea dezarmat.

— V-o spun și v-o repet acum, messeigneurs, că doar teama de chinuri și de închisoare și dorința de a-i feri pe Cavaleri de o suferință cumplită m-au condus pe această cale.

Făcu o pauză și reluă cu glas șovăitor.

— Iată, sunt luni de zile de când trăiesc într-o mizerie cumplită și în disperare… pe care nimic nu le mai poate îndepărta… Greșeli grave s-au adunat asupra mea. Mai vinovat prin temerile mele decât prin actele mele… am ajuns să pierd Ordinul, vrând de fapt să-l salvez. Mijloacele mele de apărare au fost pe măsura minții mele. V-o spun din nou: „nu sunt decât un Cavaler sărman și fără știință de carte”.

— Și totuși Templierii au făcut mărturisiri, răspunse cardinalul Brancaccio, fixându-l cu o privire tăioasă care părea să se filtreze printre pleoapele grele. Avea un cap mare și buhăit ce părea așezat direct pe umeri.

— Cavalerii care au făcut aceste mărturisiri au avut gura mincinoasă[114].

Continuă apoi cu asprime:

— Templierii excluși din Ordin pentru crimele lor și pentru purtarea lor imorală au răspândit aceste ticăloșii pe care acum le crede toată lumea. „Acești oameni nu sunt Templieri, ci diavolul ce-a luat chip de om.”[115]

Béranger Frédol îl privi compătimitor.

— Răul este mai puțin grav decât pare, de vreme ce Ordinul este nevinovat.

— Răul este în inimile și în trupurile noastre, acolo unde ne sunt și rănile.

Și cu fața împurpurată de mânie și de indignare, Molay continuă:

— Odinioară, pe Pământul sfânt, luptam cu dușmanul față în față, spadă contra spadă. Astăzi, mânia și indignarea mea, opunându-se forțelor corupției, nu vor ajunge decât să facă din mine un Templier mort.

— Jurați pe Sfânta Evanghelie că spuneți adevărul? întrebă cardinalul Landulphe Brancaccio pe un ton neutru.

— Jur pe credința mea și pe Sfânta Evanghelie, răspunse Molay, cu o voce care tremura ușor.

În momentul acela, Nogaret și Plaisians intrară în sală. O tulburare stranie puse stăpânire pe Molay. Tresări și se opri brusc.

— Fiți atent la ceea ce spuneți, Monseigneur, spuse Plaisians înaintând spre el. Fiți atent să nu spuneți nimic din ceea ce v-ar

---

[114] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei papale.

[115] Ibidem.

putea pierde. Nu ar fi mai bine să mai reflectați? Amintiți-vă, prietene, că eu vă iubesc. Puterea mea și protecția mea vă stau deasupra, continuă el, fixându-l cu privirea. Tot ceea ce mă interesează este să vă salvez de pericolele pe care nu încetați să le atrageți asupra voastră, din nebăgare de seamă. Ce rost are această mânie neașteptată? întrebă blând. Vreți să provocați alte dezastre?

Ați dorit să ajungeți în fața papei, iată-vă. La Chinon, ce-i drept, dar în fața cardinalilor săi. Nu mă puteți acuza, continuă cu o sinceritate prost jucată. Mi-am ținut întotdeauna promisiunile.

Bătrânul îl privi, derutat, nesigur.

— Spuneți-mi, bunule Cavaler, întrebă el cu glasul chinuit, de ce sunt reținut la Chinon?

Plaisians îl privi în ochi. Pupilele sale albastre, punctate de mici pete mai întunecate, păreau două flori veninoase.

— Din păcate, starea de sănătate a celorlalți demnitari nu permite o călătorie până la Poitiers; sunt bolnavi la pat, puteți să vă informați.

Molay părea că nu-l aude.

Nervozitatea și stângăcia tulburaseră sufletul limpede al bătrânului războinic. Nu mai știa cărui sfânt să se roage pentru a-l ajuta să răspundă șiretlicurilor și intrigilor dușmanilor săi.

Ce senzație stranie, vertiginoasă, provoca în el vocea lui Plaisians. Se simțea parcă prins într-o pânză de păianjen, captiv într-un labirint întunecat. Mintea lui era un haos. Cum puteau oare câteva cuvinte, care nu erau mai nimic în comparație cu tot ceea ce îndurase până acum, să trezească în el o asemenea teamă? Ceva îngropat adânc în el, venind poate din groaza torturii, îl absorbea fără zgomot. Îi simțea forța inumană acoperind totul, irezistibil, ca o maree.

O voință rece punea stăpânire pe propria sa voință, altfel cum ar fi putut să devină o simplă unealtă pasivă?

— Vă implor, Monseigneur, interveni grăbit Plaisians, nu lăsați ca regele, ascultându-și doar mânia, să vă nimicească pe voi și imperiul vostru.

— Dar n-a făcut-o deja? întrebă Molay.

— Nu este nimic definitiv pierdut. Lucrurile se pot aranja.

— Și pentru asta ar trebui să adaug umilință peste umilință și să retractez din nou? spuse Molay, clătinând din cap cu tristețe.

Derutat, rătăcit în mijlocul intrigilor și al complicităților, nu mai știa ce să spună, ce să creadă. Nu cunoștea deloc această lume a puterii, ambițioasă și sclipitoare, căreia el nu-i vedea decât podoabele zadarnice și slugărnicia josnică. Cum putea atâta trădare și lipsă de demnitate să se adune într-un singur suflet? Îl privi pe Plaisians în tăcere, uimit și rușinat că putuse crede în el.

— Nobil cavaler, reluă cu efort, cu o voce apăsătoare, v-o spun iar și iar, eu sunt un soldat. Nu am nimic dintr-un curtean servil. Noi, Templierii, nu am jurat niciodată împotriva credinței, nici măcar atunci când Sarazinii ne-o cereau, promițându-ne în schimb viața. Soldaților lui Christos, continuă cu mândrie, nu le-a lipsit niciodată onoarea.

Nogaret veni spre el, cu trăsăturile crispate de ură.

— V-am călcat în picioare puterea. Vă vom distruge până la ultimul.

— Există fatalități pe care trebuie să știi să le privești în față, răspunse Molay cu un surâs ușor.

Plaisians îl liniști pe Nogaret cu un gest al mâinii, în chip de scuză.

— Messire, ca ministru al Justiției, vă implor să dovediți clemență față de acești bieți Cavaleri.

Se apropie apoi de cardinalul Brancaccio și, apucându-l de braț, îi șopti câteva cuvinte:

— Monseigneur, ar fi mai înțelept din partea voastră ca înainte de a redacta documentele acestui interogatoriu să vă puneți de acord cu messire de Nogaret. Ceva care displace regelui Franței ar putea avea urmări negative asupra bieților Cavaleri și asupra sfintei Biserici.

Cardinalul aprobă din cap.

— Declarăm ședința suspendată, anunță el, strângând hârtiile împrăștiate din dosar.

— Rămâneți să luați cina cu noi, frate Molay, propuse cardinalul Frédol.

— Mii de mulțumiri, monseigneur, răspunse Molay, dar astăzi, ca și până acum, „voi mânca pâinea amărăciunii și voi bea din apa durerii” ca și frații mei. Duceți-mă în celulă.

— Aduceți-l pe fratele Hugues de Pairaud, îi strigă cardinalul ușierului care aștepta în picioare.

Molay tresări. Hugues de Pairaud era acolo! Şi el era împiedicat să-l vadă, aşa cum era împiedicat să vadă orice alt membru al Ordinului!

•

În ziua următoare îi fură prezentaţi papei şaptezeci de Templieri aleşi dintre cei care făcuseră mărturisiri. Toţi refuzaseră să repete declaraţiile făcute în faţa inchizitorilor. Mai mulţi dintre ei, ajunşi în fata comisiei papale de la Paris, aveau să confirme printr-o moarte sublimă demnitatea hotărârii lor.

28 • Marea denaturare

La data stabilită[116], comisia papală s-a reunit la Paris. Mulțimea agitată, venind de la periferie și dinspre cartierele de jos ale orașului, răspunsese chemării episcopului. Ocupase inima cetății și bântuia dezorientată prin labirintul străduțelor animate.

Această chemare lăsase populația nedumerită, căci nu mai știa cui să-i țină partea. Dacă într-adevăr Cavalerii erau vinovați, ce nevoie mai era să fie apărați? Dacă erau nevinovați, asta însemna că fusese comisă o greșeală gravă, acolo, sus. Să se fi uneltit împotriva Ordinului?

Dar, până la urmă, asta era și o ocazie ca oamenii să se întâlnească, să vorbească de treburile lor, de planurile lor. Lumea profita deci și pălăvrăgea despre cât de scumpă era viața, despre alimentele tot mai puține, despre vreme, despre furtunile și grindina care anunțau o recoltă proastă.

Se strângeau grupuri, se trăgea cu urechea la ce se mai șoptea ici, colo, zvonuri răspândite pe ton de oracol. Pe la răspântii, prin piețe, se vorbea mai ales de Templieri. Din când în când se arunca și câte o afirmație brutală, prilej de a redeschide vechi dispute.

Grupurile se făceau și se desfăceau într-o mișcare continuă și dezordonată, încât ai fi zis că te afli într-un uriaș furnicar. Fastul și solemnitatea la care se recursese pentru a instrui procesul Templierilor, contrastând cu nenorocirea acestora, îi făcea parcă mai puțin suspecți în ochii plebei și le aducea chiar ceva din afecțiunea acesteia.

Lumea începea să-și pună, pe șoptite, întrebări în legătură cu regele.

În același timp, semne neliniștitoare se arătau instanțelor clericale. Era evident că undeva mai sus se luaseră niște

---

[116] Această comisie s-a reunit la Paris la 7 august 1309 și a ordonat ca frații să fie citați în fața ei pentru zilele imediat următoare sărbătorii de Sfântul Martin. Membrii acestei comisii erau arhiepiscopul de Narbonne, episcopii de Bayeux, de Mende, de Limoges, arhidiaconii de Rouen, de Trente și de Magdelone și *prévôt* de Aix.

hotărâri care lăsau să se întrezărească dificultăți serioase în viitor.

Agenții regelui se interesau îndeaproape de venirile și plecările prea numeroase ale unor oameni care doreau să-i apere pe Templieri. Neliniștea punea tot mai mult stăpânire pe locuitorii orașului de la o zi la alta. Spioni tăcuți se strecurau printre ei, ascunși de întuneric.

O teamă surdă se infiltra în populație; oamenii ascultau cu neliniște ceea ce se povestea despre hotărârile din instanță, despre cele ce se petreceau în temnițele regale, despre tortură și alte „tratamente” ce făceau sângele să înghețe în vine.

Zvonurile înfierbântau cetatea, trezind o neliniște surdă ce câștiga mereu în profunzime.

Parisul își pierduse și ritmul, și culorile.

•

— Ce i-ați oferit? întrebă regele cu o voce de gheață.

— Promisiunea că-și va recăpăta bunurile, Sire, răspunse Plaisians, și că, odată cu libertatea își va redobândi rangul și onoarea.

— Sunt câteva luni de când a revenit asupra mărturisirilor inițiale, spuse Filip încet, fără să-și privească interlocutorul. Cel mai mic eșec poate aduce prejudicii coroanei.

În momentul acela intră Nogaret și-l salută pe suveran.

— Ce părere aveți despre ce se întâmplă, messire de Nogaret? îl întrebă regele, fixându-l cu o privire inexpresivă.

— Sire, sprijinul papei i-a redat Marelui Maestru curajul, chiar și în fața torturii.

Regele continua să-l privească, nepăsător, fără să clipească, apoi reluă, brusc:

— Credeam că avem de-a face cu un bătrân căruia i se apropie sfârșitul și ne găsim acum în fața unui stejar greu de doborât. Ne sfidează autoritatea, ne ofensează titlul. Credeți că Regele vostru vă încredințează interesele tronului și ale națiunii pentru a lăsa un bătrân să-l ofenseze atât pe Dumnezeu cât și pe suveran[117]…?

— Sire…

Regele îl întrerupse:

---

[117] Campania de reabilitare al cărei semnal fusese dat de Jacques de Molay îl amenința pe monarh cu un eșec umilitor. A nega acuzațiile, când acuzatorul era regele Franței, însemna o lovitură dată coroanei.

— Papa a acceptat să acordăm dreptul fiecărui episcop să-i urmărească pe Templieri în afara diocezei sale, deși până acum nu s-a mai făcut asta…

Fără să se întoarcă, făcu un gest discret spre secretarul care stătea în spatele său. Maillard avansă, cu tăblița de scris în mână.

— Citiți ultimul alineat, spuse el, întinzându-i un sul de pergament.

— Noi, Clement al V-lea, începu secretarul cu voce tare și limpede, excomunicăm orice persoană care ar acorda ajutor, sprijin, adăpost sau sfaturi Templierilor.[118] La Sfântul Martin de iarnă…

— Destul, îl întrerupse regele.

Călugărul secretar se retrase din nou în fundul încăperii.

— Această misivă, reluă Filip, scrisă prin grija noastră a fost trimisă papei ca el să-și pună sigiliul. Va fi apoi distribuită în toate diocezele. Instrucțiunile noastre, urmate fără abatere de papă, vor face să avanseze considerabil afacerea noastră.

— Sire, spuse ministrul Justiției prudent, comisia s-a reunit azi la Paris. Ea a cerut să se facă public, în toate bisericile, catedralele, școlile, în principalele case ale Templului și în închisorile unde sunt ținuți Templieri, ordinul ca toți Cavalerii să se prezinte în fața comisiei, pentru apărarea lor.[119]

Se lăsă din nou un moment de tăcere, în timpul căruia regele rămase nemișcat. Părea cuprins de o furie violentă. Dar, după obiceiul său, nu lăsa să se observe nimic. Doar o umbră ușoară îi străbătu privirea de gheață, dar se întoarse repede către fereastră pentru a-și ascunde chipul.

O senzație de frig îl străbătu pe Nogaret. Lăsase oare să-i scape vreun cuvânt ce nu trebuia pronunțat? Știa momentele lungi când regele stătea mut și-i respecta tăcerea. Dar astăzi, această furie rece a regelui îl paraliza.

---

[118] După spusele lui Raynouard „nu este nicio îndoială că acuzația adusă Templierilor fusese redactată la curtea Franței. În arhive se păstrează ciorna originală a acestui act, pe hârtie simplă, cu câteva corecturi. Același act se regăsește trecut pe curat, pe hârtie velină, trimis de curtea de la Roma” (Tresor des Chartes, cart. 1).

[119] Toată creștinătatea a fost împărțită în sectoare în care fiecare arhiepiscop, episcop, delegat al papei, precum și toți inchizitorii au primit ordin expres să-i urmărească pe Templieri.

Un gol părea să se contureze în mijlocul camerei, creând o senzație de părăsire și tristețe, în ciuda strălucirii tapiseriilor și a bogăției dalelor de marmură.

Pași răsunară pe culoar, pătrunzând, ca un intrus, în încăperi tăcute.

Zgomotele cetății se stinseseră de mult; nu mai ajungea până în liniștea încăperii decât clipocitul apei, lovindu-se de maluri, cu un sunet mereu altul și totuși același, ce crea o impresie de pace și perenitate. Se puteau zări prin fereastra deschisă pete luminoase dansând pe luciul apei.

Vocea lui Plaisians se auzi limpede și calmă:

— Alteța Voastră poate fi liniștită. Nimeni nu s-a prezentat în fața comisiei. Messire de Nogaret și eu însumi n-am neglijat nimic pentru a împiedica această citație să ajungă la urechile prizonierilor.[120]

Totuși, continuă Plaisians parcă ezitând, convocările nefiind încheiate, comisarii papei au refuzat să-și înceapă interogatoriile. Au apelat la strigare publică la porțile episcopiei, către oricine ar dori să apere Ordinul.

Mila populației față de Cavaleri s-a trezit, adăugă Plaisians. Mai multe persoane particulare s-au prezentat la episcop pentru a depune mărturie în favoarea Ordinului.

— Orice persoană care se prezintă pentru a-i apăra pe Cavalerii Templului să fie arestată și denunțată ca Templier ascuns[121], ce a lepădat veșmântul Ordinului și a îmbrăcat haine laice, ordonă scurt regele. Să fie aruncați în închisoare și interogați așa cum trebuie. Tratamentul acesta va descuraja populația și o va determina să nu mai miște.

Curtea Franței are tot interesul să evite justificările inutile. Tot ce vrem este un simulacru de procedură, acestea erau condițiile în care am acceptat reunirea comisiei.

Vegheați ca această infecție să nu se răspândească în rândurile populației. Nu încetați să-l hărțuiți pe Marele Maestru până când va reveni asupra declarațiilor sale. Nu dați ascultare

---

[120] Dacă pretinsele mărturisiri de la Chinon chiar au existat, se poate pune întrebarea de unde teama de a fi ascultați, de vreme ce mărturisiseră.

[121] Printr-o declarație consemnată în procedură aflăm că la Châtelet comandantul gărzii arestase civili veniți să apere Ordinul. *Prévôt*-ul a confirmat în fața comisiei că ofițerii regelui prinseseră șapte bărbați în veșminte laice denunțați drept Templieri fugiți. A mărturisit de asemenea că nu credea ca aceștia să fi fost Templieri.

niciunei solicitări în favoarea sa. Și mai ales negați orice merit și orice măreție a Ordinului.

Iar voi, care-i cunoașteți atât de bine slăbiciunile, continuă Filip fixându-l cu privirea pe Plaisians, nu neglijați nimic spre a-i demonstra prietenia voastră. Copleșiți-l cu vorbe bune, blestemați soarta care l-a lovit, suspinați și plângeți alături de el, dacă trebuie. Prin noblețea sentimentelor voastre îl veți obliga să vă îndeplinească cererile. Trebuie amețit cu promisiuni. Fiți deci convingător.

— Mă voi strădui, Sire.

— Haideți așadar, messire.

Un zgomot înăbușit și totuși clar, ca vuietul îndepărtat al mării, se făcea auzit acum în încăpere. Rumoarea neobișnuită devenea cu fiecare minut mai puternică, ca o furtună care, înteţindu-se, amenința intimitatea acestei celule adormite. O prezență abia perceptibilă trezea bolțile reci și făcea să tremure umbrele ascunse în cornișe. Chiar și mobilele păreau să fi prins viață și, derutate, se lipeau mai bine de pereți. Fiecare privea întrebător către ceilalți într-o așteptare insuportabilă. Regele se ridică brusc și se apropie de fereastră. Apoi, întorcându-se către Nogaret, îl întrebă:

— Ce sunt strigătele acestea, messire de Nogaret?

— Sire, poporul începe să murmure. E gata să treacă de partea Templierilor. Cei mai îndrăzneți și-au arătat chiar admirația față de ei. În unele cartiere ale cetății se cârtește împotriva judecăților nedrepte, a vieții prea scumpe, a lipsei de alimente, spuse Nogaret ferm.

— Acești coate-goale își permit să judece ceea ce face puterea?

— Se formează facțiuni, se întăresc alianțe în partida nobililor, sugeră Nogaret.

— Suntem la curent cu mișcările anumitor grupări, replică regele indiferent.

După o tăcere, reluă:

— Spuneți-vă părerea, messire de Plaisians.

— Sire…

Păru să reflecteze o clipă, apoi continuă.

— Dacă poporul se ridică, va dărâma cetatea. Când revolta se va încinge vor obține eliberarea Templierilor și odată pornită, violența nu va mai putea fi oprită.

— Ce măsuri a luat comandantul cetății?

— Arcașii din Saint-Merri și din Châtelet sunt deja pe picior de război, Sire.

Cei doi agenți ai regelui așteptau în tăcere un răspuns care nu mai venea. În sfârșit, vocea monarhului se ridică, clară și aspră:

— Ce mai înseamnă autoritatea noastră când populația iese în stradă și își bate joc de deciziile noastre?

Ridică apoi spre Nogaret o privire rece:

— Însărcinați-l pe comandantul cetății să curețe această adunătură de slugi care hrănește răscoala și subminează ordinea publică. Din opoziție, revoltă și dezordine nu rezultă nimic altceva decât instabilitatea și slăbirea țării.

Își fixă din nou oamenii cu o privire în care nu se putea citi nimic.

— Faceți tot ceea ce este necesar și corect pentru binele public.

Întrevederea se încheiase. Se lăsă o tăcere stânjenitoare. Nogaret păru să ezite, apoi spuse:

— Sire, nobilimea indignată vorbește de complot… Sigur, noi știm cum s-o tratăm, dar…

— Cel care contează este poporul, i-o reteză scurt regele. Și poporul știm cum trebuie tratat.

De data asta întrevederea era cu adevărat încheiată. Expresia rece și închisă a regelui le dădu de înțeles că trebuie să se retragă.

29 • În fața comisiei pontificale[122]

Miercuri, 26 noiembrie 1309, Jacques de Molay fu adus în fața unei noi comisii pontificale, instalată în episcopia Parisului.

Capii Bisericii, seniorii regatului, legiștii și profesorii Universității din Paris, veniseră în număr mare.

Pe sub bolțile enorme aluneca suflul unei prezențe stranii și copleșitoare care, atingând cu aripa sa masa grea, cenușie a zidurilor, părea să le tulbure visele.

O ceață ușoară tremura în lumina candelabrelor, dând acestor locuri o ciudată impresie de vis și irealitate, ce se transmitea apoi chipurilor austere, încât acestea căpătau expresia unor măști de piatră.

Marele Maestru, foarte palid, stătea în picioare în mijlocul sălii, în fața judecătorilor, cu mâinile și picioarele prinse în lanțuri grele. Pe chipul său alb ca varul, ochii luceau febrili, ca jarul ascuns sub cenușă. Atârnându-i până la călcâie haina făcea ca trupul să pară încă și mai slab, aproape descărnat.

De îndată ce prizonierul apăru, acel zumzet ușor ce însuflețește orice adunare care se pregătește de o ședință lungă și migăloasă, încetă brusc.

Arhiepiscopul de Narbonne prezida comisia. Era un bărbat cu ceafa ca de taur, cu o mină rigidă. Figura sa inexpresivă părea mai înveninată și mai palidă ca de obicei. La stânga lui, episcopul de Mende, fragil și bolnăvicios, fixa visător un punct din fața lui, fără să vadă însă nimic. La dreapta ședea episcopul de Limoges, un bătrân cu părul complet alb, cu o expresie blândă ce contrasta cu privirea lui ascuțită și iute.

— Frate Molay, „vreți să apărați Ordinul sau să vorbiți pentru el?”[123] întrebă arhiepiscopul de Narbonne.

---

[122] Această comisie s-a reunit la Paris la 7 august 1309 și a ordonat ca frații Templieri să fie citați de Sfântul Martin. Lucrările au început la 22 noiembrie. Molay a fost primul care a compărut în fața ei (26 noiembrie).

[123] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei papale.

Prizonierul rămase un moment tăcut, în vreme ce privirea-i plutea departe, dincolo de lumea pe care n-o mai vedea, apoi vocea i se auzi, neașteptat de calmă:

— „Nu am nici destulă lumină, nici destul talent pentru a apăra Ordinul; sunt totuși gata să-l apăr cu slabele mele mijloace. Intenția mea este ca adevărul să fie scos la lumină. Nu doar prin mărturiile Cavalerilor, ci pretutindeni, în lume să fie ascultate mărturiile regilor, prinților, prelaților, ducilor, conților și baronilor și a altor persoane demne de încredere.”[124]

— „Reflectați bine la oferta noastră de a apăra Ordinul; gândiți-vă la mărturisirile pe care le-ați făcut împotriva sa și împotriva voastră înșivă. Cu toate acestea, noi vă permitem să-l apărați, dacă persistați în această intenție.”[125]

Ca să puteți judeca în cunoștință de cauză, vom da citire, în limba poporului, declarațiilor pe care le-ați făcut la Chinon.

Fără a întoarce capul, prelatul făcu un semn ușor cu mâna preotului secretar care stătea în picioare în spatele lui, în colțul sălii.

— Binevoiți să dați citire mărturiei fratelui Molay, făcută la Chinon, în fața cardinalilor, spuse arhiepiscopul de Narbonne.

Cu un gest servil, acesta desfășură un pergament gros. Vocea i se auzi limpede, fără urmă de ezitare. În timpul lecturării scrisorilor apostolice care consemnau presupusele mărturii de la Chinon, chipul Marelui Maestru deveni galben ca ceara. Și parcă spre a alunga răul, își făcu de mai multe ori semnul crucii, în timp ce murmura, cu voce scăzută, cuprins de indignare. În sfârșit, secretarul termină și se retrase.

— Ce aveți de spus, frate Molay?

— Spun că tot ce s-a citit este o minciună, izbucni el cu o mânie greu reținută. Ceea ce aud îmi îngheață sângele. Iată lucruri care le servesc bine celor care le-au inventat, continuă el cu dispreț. „Și aș spune și altele, multe, dacă cei din comisie ar fi oameni care să dorească să înțeleagă!”[126]

— „Nu suntem aici ca să primim o provocare la luptă”[127], spuse arhiepiscopul plin de trufie.

Marele Maestru își ridică fruntea cu mândrie.

---

[124] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei papale.

[125] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei papale.

[126] Ibidem.

[127] Ibidem.

— „Nu am de gând să vorbesc de vreo coaliție împotriva noastră, reluă el, dar, să mă ierte Dumnezeu, în acest caz s-a procedat asemenea Sarazinilor și Tătarilor care taie capul și despică trupul celor bănuiți.”[128]

Nici vorba, nici mintea diabolică, nici demonii n-ar putea imagina o asemenea uneltire.

— Nu jigniți acest sfânt Tribunal!

— Nu aceasta este intenția mea, monseigneur. În realitate mă simt copleșit.

Arhiepiscopul îl privi aspru.

— Amintiți-vă că aceia pe care „Biserica îi recunoaște drept eretici îndărătnici sunt lăsați în seama justiției laice.”[129]

— Îngăduiți-mi să spun un cuvânt în apărarea prizonierului, spuse o voce din sală.

— Cine are ceva de spus să înainteze.

Guillaume de Plaisians, care se afla acolo, fără să fi fost chemat de comisie, se ridică și se apropie de prizonier.

— Vă implor, messeigneurs, să-i permiteți Marelui Maestru un moment de răgaz, încât să nu se piardă, din cauza emoției.

Se întoarse apoi spre Jacques de Molay și șopti:

— Prietene drag, nu vă lăsați provocat și dați-mi voie să vă sfătuiesc. Prin grija mea neabătută vă aflați în fața comisiei pontificale care nu dorește decât să slujească Ordinul și să-l apere.

— Nu, bunule cavaler, nu vreau să-mi ascult decât sufletul, iar sufletul meu n-a putut rosti asemenea ticăloșii. Nu am altă dorință decât să servesc onoarea Templului.

— Sunteți un model de virtute, Monseigneur. Voi lupta alături de voi până la capăt, spuse Plaisians grăbit. Dar, pentru moment, vă implor cereți un timp de gândire.

Molay păru să ezite, apoi spuse, ca într-un vis:

— „Îmi dau seama că trebuie să reflectez mai profund”.[130]

În tot acest timp, din toate colțurile Franței veneau Cavaleri doritori să apere Ordinul[131]. Această nouă măsură în „afacerea

---

[128] Ibidem.

[129] Ibidem.

[130] Ibidem.

[131] Bula, care ordona să se dea informații împotriva Templului, spunea: „Ordinul întreg și fiecare dintre cavalerii care ar vrea să-l apere vor fi citați în fața comisiei, iar informarea odată încheiată, Ordinul, prin intermediul reprezentanților sau al apărătorilor săi, va compărea în fața suveranului pontif, într-un conciliu general”.

Templierilor” trezea curiozitatea poporului. O mulțime numeroasă se înghesuia de-a lungul străzilor care duceau către episcopie pentru a-i vedea trecând. Și spiritul popular, ce se împotrivește opresiunii și abuzului, începea și se trezească din letargie.

Oamenii îi respectau pe acești Cavaleri, fie tineri, fie bătrâni, admirabili prin curajul și demnitatea lor, și care, în lanțuri grele, cu trupul marcat de stigmatele bătăliilor și ale torturilor îndurate, veneau să-și apere libertatea și onoarea împotriva trădării și asupririi.

Ei veneau să acuze o lume de intrigi, de valori înșelătoare, emanate din josnicie, asemenea florilor crescute în mlaștină. Veneau să denunțe tortura și spaima, relele ce slăbesc și întunecă Țara.

Și această afluire nu se mai oprea. Erau o sută, apoi cinci sute, apoi o mie... Toți, chiar și cei mai slabi, cei mai bătrâni, atrași ca de un magnet puternic, aduceau cu ardoare încrâncenată, mărturia lor despre Ordinul glorios, pe care nici vitregia sorții și nici nenorocirile nu l-au putut întuneca.

Piața din fața palatului episcopal era plină de o mulțime cenușie. La trecerea lor se auzeau vorbe de îmbărbătare. Oamenii își puneau întrebări legate de atitudinea regelui și despre ceea ce se petrecea în sferele înalte ale puterii. Și dacă Templierii erau nevinovați? Și dacă tot ceea ce se spusese despre ei nu fusese decât un pretext pentru a se pune mâna pe bunurile lor?

Fiecare veste proaspătă era comentată cu o febrilitate, pe un ton de regret și simpatie. Toți ciuleau urechea, când auzeau ceva despre uneltirile regelui. O schimbare de opinie tot mai evidentă, trezind conștiințele, se simțea asemenea unei furtuni în aer. Acest proces făcea loc unei complicități nemărturisite și sângeroase care devenea tot mai evidentă.

Regele se prefăcea că acceptă autoritatea comisiei, dar adresa neîncetat instrucțiuni ofițerilor săi. El cerea ca „toți Cavalerii să fie supravegheați de o escortă numeroasă și fidelă, de teamă ca ei să nu scape”. Cerea de asemenea „să fie separați, pentru a nu putea să uneltească între ei și nici să pregătească înțelegeri secrete, uneltiri, subterfugii”.

Mai multe sute de Cavaleri strânși în grădina episcopiei declarară că vor să apere Ordinul. Dar până acum oamenii puterii avuseseră grijă să nu fie adus Marele Maestru.

După ce secretarul a citit în latină actul de acuzare, membrii comisiei ordonară o a doua lectură în limba vulgară.

— Ajunge, strigă unul din Templieri; „ajunge prima citire în latină: nu vrem să auzim încă o dată în limba populară asemenea josnicii care sunt minciuni nedemne.[132]”

Când arhiepiscopul de Narbonne îi întrebă dacă vor să apere Ordinul, toți declarară că vor s-o facă.

— „Vreți să luați apărarea Ordinului?”[133]

— „Până la moarte. Până la capăt.”[134]

— „Da, pentru că vreau să-mi salvez sufletul.”[135]

— „Am vrut asta întotdeauna.”[136]

— „Nu am mărturisit niciodată crimele de care este învinuit Ordinul și nu le voi mărturisi niciodată: sunt niște calomnii, îndrăznesc să cred că Dumnezeu va face un miracol. «Cu trup și suflet». În fața și împotriva tuturor, până la moarte.”[137]

— „Deși în prezența papei, am făcut câteva mărturisiri împotriva Ordinului și împotriva noastră, declarăm că am mințit în fața lui; revocăm aceste mărturisiri și cerem să apărăm Ordinul.”[138]

— „Am fost torturat, declară Richard de Vado, am fost ținut atâta timp în fața unui foc puternic, încât carnea de pe călcâie mi-a ars, și s-au desprins și aceste două oase pe care vi le arăt. Vedeți, s-au desprins de trupul meu.”[139]

În aceeași lună, Ponsard de Gisy[140] adus în fața comisiei.

— Vreți să apărați Ordinul?

— „Da, acuzația care ni se aduce, cum că îl renegăm pe Iisus, că scuipăm pe cruce și admitem moravuri înjositoare, precum și altele asemănătoare, sunt false. Dacă eu însumi sau alți

---

[132] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[133] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[134] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[135] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[136] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[137] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[138] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[139] Figurează în documentele interogatoriilor făcute de comisia papală.
[140] Ponsard de Gisy a fost primul cavaler care s-a prezentat pentru a apăra Ordinul Templului. El a fost interogat la 27 noiembrie.

Cavaleri am făcut aceste mărturisiri în fața episcopului din Paris sau în alte părți, am trădat adevărul, am cedat în fața fricii, a pericolului, a violenței. Am fost torturați de Esquieu de Béziers[141] și de călugărul Guillaume Robert, din Montfaucon, amândoi dușmani ai Ordinului[142]...

Cât despre mine, cu trei luni înainte de mărturie, mâinile mi-au fost legate la spate atât de strâns încât sângele îmi picura din unghii. Timp de o oră am fost lăsat în starea aceasta într-o groapă adâncă."[143]

Toți, cu excepția unui mic număr, au protestat față de aceste acuzații și și-au afirmat nevinovăția. Au cerut de asemenea să li se înapoieze veșmintele Ordinului, de care fuseseră dezbrăcați și să fie primiți la slujbele religioase în Biserică.

Marele Maestru fu adus pentru a treia oară în fața comisiei pontificale. Între timp își mai revenise și își pregătise apărarea cu hotărâre și demnitate.

— Vă întrebăm din nou dacă vreți să luați apărarea Ordinului.[144]

— Așa cum v-am spus și ultima dată, „papa are dreptul să mă judece; duceți-mă, deci, împreună cu ceilalți comandanți, în fața sa și voi spune ceea ce trebuie spus. Scrieți-i papei să ne cheme în fața lui."[145]

— Vă promitem că îi vom scrie[146], îi răspunse arhiepiscopul de Narbonne.

Apoi, după un moment de tăcere, continuă:

— Vă implor, pentru numele lui Dumnezeu, mărturisiți că ceea ce ați spus la Chinon, în fața cardinalilor, este adevărat.

— Puteți vorbi cu toată încrederea, frate Molay, interveni episcopul de Limoges, strecurând printre pleoapele pe jumătate închise o privire rece.

---

[141] Esquieu de Floryan, numit de unii istorici Esquieu de Béziers este același personaj cu cel care a denunțat Ordinul.

[142] Guillaume Robert fusese de asemenea exclus din Ordin pentru greșeli grave.

[143] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei.

[144] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei.

[145] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei.

[146] Membrii comisiei nu i-au scris papei. Este evident că Filip cel Frumos nu ar fi acceptat niciodată ca Marele Maestru să apară în fața suveranului pontif.

„Noi nu procedăm împotriva voastră ca persoană particulară, nu avem nici dreptul, nici dorința s-o facem; noi suntem însărcinați să strângem informații împotriva Ordinului”.[147]

— Ce spuneți, frate? reveni arhiepiscopul.

Marele Maestru stătea drept și mândru, singur în fața acestor oameni puternici care-l sfredeleau cu privirile. Mânia și dezgustul se citeau pe chipurile nobililor în vreme ce judecătorii treceau de la indiferență la enervare. Printre oamenii regelui, asistau la acest interogatoriu și Nogaret, bolnav de ură, și Plaisians, impasibil și mereu vigilent.

— Spun, monseigneur, răspunse Molay cu glasul tremurând de indignare, că totul este o minciună scandaloasă! Istoria n-a cunoscut alt exemplu mai monstruos; mă cutremur la gândul acesta…

Arhiepiscopul de Narbonne îl întrerupse mânios.

— Ar trebui să vă împăcați mai întâi cu propria conștiință și să ne spuneți adevărul.

Marele Maestru reîncepu, întâi cu glas înăbușit, apoi din ce în ce mai puternic, umplând sala:

— De multă vreme vă spun adevărul. De multă vreme vă prefaceți că nu-l credeți. Acum îl spun din nou, în fața Cerului care vede totul; declar, pe sufletul meu, că nu am făcut niciodată aceste mărturisiri rușinoase la Chinon, în fata cardinalilor sau a altcuiva. Rămân ferm în această tăgăduire, pe credința mea de cavaler francez!

Și voi mai adăuga că nu există vreun alt Ordin religios care să fi făcut atât de mult pentru credință și pentru oameni. Întreaga creștinătate recunoaște numeroasele noastre binefaceri. Nu voi mai reveni asupra acestui subiect. Atât în fața prelaților cât și a agenților regelui, am făcut cunoscut, mereu, caracterul sfânt al Ordinului. Voi ați uitat-o, cu siguranță.

Căutați acum să găsiți ceva care să mă facă să-mi schimb părerea. Nu este nimic de descoperit. Nimic nu mă va face să-mi schimb părerea. Nimeni pe lume nu mă va face să spun altceva decât ceea ce am spus deja. Nu mai insistați.

— Știți, frate Molay, spuse arhiepiscopul de Narbonne, privindu-l printre gene, că cei care stăruie în greșeala lor sunt pe vecie excluși din Regatul ceresc.

---

[147] Figurează în documentele interogatoriilor comisiei.

Câteva chipuri se întunecară, devenind brusc ostile. Marele Maestru respiră adânc și, încet, de parcă și-ar fi căutat cuvintele, reluă:

— Ambiția și șiretenia agenților regelui trebuie să fi avut mare profit de pe urma căderii noastre. Un demon le-a dictat probabil toate ticăloșiile pe care le-au raportat. Rușinea veșnică va apăsa asupra lor…

— Sunteți singurul care spuneți asta, îl întrerupse iar arhiepiscopul, tăios, singur împotriva Regatului și a Parlamentului, singur contra Bisericii, a școlilor sale și a nobililor săi prelați.

Molay stătea drept, ca o corabie în furtună, care se pregătește să taie valul cel mare cu prova în vânt. Se lăsă o tăcere grea, apoi vocea i se ridică din nou, neașteptat de calmă.

— Născut sub o stea dușmănoasă, am fost condamnat pe baza unor simple presupuneri, a unor bănuieli hrănite de invidie. În condamnarea mea lipsesc dovezile.

Ochii săi întârziară câteva clipe asupra asistenței, apoi continuă îndurerat:

— Acuzați de insultă față de Dumnezeu, de adorarea unui idol, de săruturi obscene, de mutilarea textelor sfinte… Dacă cineva vrea să ne piardă, să aleagă cel puțin crime care ar putea fi crezute! Cine și-ar putea închipui că un Cavaler al Templului, pentru a fi primit în Ordin, trebuie să înjosească crucea, semnul venerat de toți creștinii, și să-l renege pe Dumnezeu? întrebă el, cu glasul vibrând de indignare.

Și mânia și durerea sa izbucniră.

— Credeți, într-adevăr, messeigneurs, că noi am fi putut comite asemenea blasfemie? Noi, soldații lui Christos, cei care trăim și murim pentru religia noastră!? S-au pus în seama războinicilor noștri moravuri josnice; mi-e rușine să mă justific pentru asemenea calomnii. Acuzați de atâtea crime, noi, Templierii, cei care n-am făcut altceva decât să venim în ajutorul celor săraci și a celor nevinovați!…

Cunoașteți regulile și principiile noastre, statutul Ordinului v-a fost încredințat.[148]

---

[148] După spusele lui Raynouard, Cavalerii ar fi predat comisiei statutul Ordinului, care dădea detalii asupra regulilor și uzanțelor Ordinului. Teza, susținută de anumiți istorici, conform căreia ar fi existat un text (niciodată regăsit) care prevedea ritualuri secrete și ezoterice pare improbabilă.

Marele Maestru făcu o pauză. Ochii săi se ridicară spre judecători, dar păreau să nu-i vadă, urmărindu-și doar gândurile proprii, obsedante.

— Credincioși lui Dumnezeu, am fost credincioși și suveranului. Pentru a răzbuna onoarea Franței, am luptat pe câmpiile de la le Mons până la victorie.

Da, frații noștri și-au vărsat sângele pentru Franța și pentru regele nostru. Ne-am exilat, pentru cauza publică, spre a salva creștinătatea de o invazie sarazină, așa cum odinioară Carol Martel a salvat țara de furia lor.

Vinovați de a fi conspirat împotriva regelui? Noi? Cavalerii Templului? Un Templier se supune regelui și nu conspiră, afirmă el mândru, fixând asistența cu o privire fermă.

Vreme de câteva secunde, i se păru că toate privirile îl asaltează, asemenea războinicului ce năvălește în galop, în armură strălucitoare, galopând pe câmpiile de foc și nisip, nepăsător la pericole și moarte.

— Noi am eliberat Idumeea și Sfântul mormânt de sub jugul musulman. Și Cavalerii n-au cerut drept mulțumire pentru victoria lor decât să îngenuncheze în fața altarului unde odihnește gloria Sa.

În loc de orice altă recompensă, am fost acoperiți de rușine și dezonoare și aruncați în fundul temniței, prinși în lanțuri. Și toate aceste chinuri suportate n-au fost decât pregătirea trădării finale.

N-am fost oare chemat aici spre a fi trădat? Vederea mizeriei cumplite în care am ajuns, fără susținere, fără un sfat, dezbrăcați de veșmântul Ordinului, lipsiți de serviciul divin, condamnați la foame, toate aceste încercări le-am suportat cu demnitate. Dar Cerul, care vede totul, privește cu supărare aceste ticăloșii și își va arăta mânia față de crimele impuse de agenții regelui.

Adunarea păru tulburată: s-ar fi zis că cei prezenți auzeau deasupra lor tunetele mâniei cerești.

Molay rămase o vreme tăcut, apoi reluă, cu mândrie:

„Ordinul îl primea pe cel de-al doilea fiu al marilor seniori, cei înrudiți și-i aduceau pe-ai lor, frații își introduceau frații, părinții, proprii copii, iar copiii își aduceau părinții, și asta pentru că Ordinul Templului era drept și sfânt.[149]

[149] Figurează în argumentele apărării prezentate de cavaleri în fața comisiei.

Lista Templierilor este lungă. Familiile Montmorency, Villeneuve, Chatillon, Périgord, d'Estaing, Dampmartin și Clermont, Chevreuse, Villars, iată-i pe toți ridicându-se în fața acestei adunări.

Criminală și vinovată, floarea Franței?

Le spun Cavalerilor mei, pentru a scăpa de dezonoare, muriți cu mândrie. Pentru frații mei și pentru mine, nu voi cere iertare; ar însemna să ne recunoaștem vinovați. Moartea poate să vină, o aștept fără teamă. Patruzeci de ani trăiți în mijlocul pericolelor m-au învățat să mor.

Dar încă un lucru, seniori și frați ai mei, nu vă lăsați înșelați, continuă el demn, cu un fel de dispreț. Eu nu-mi apăr viața – ce bucurie aș avea să mai trăiesc? Nu mă apăr nici de teama morții – alerg spre ea –, ci apăr onoarea Templului, pe care o doresc fără pată.

În fața acestui Tribunal sfânt, spun din nou: nu suntem vinovați de niciuna din crimele ce ni se pun în seamă. Îi luăm ca martori pe Dumnezeu, pe regi și pe oameni.

Oricare va fi soarta noastră, murim nevinovați.

Își plimbă o vreme privirea obosită pe deasupra mulțimii și reluă:

— Pentru secolele care vor veni, în numele Cerului și al lui Dumnezeu însuși, judecați-ne după regula sfântă a Ordinului, după actele noastre de caritate și de credință; cei care trebuie să se pronunțe în ceea ce privește soarta noastră, să stea departe de căile corupte ale acestei lumi. O frântură de viciu poate nărui secole de virtute. Aceasta a fost voința puterii supreme care schimbă într-o clipă triumful strălucit în dezonoare, veștejind atât renumele nostru, bazat pe loialitate și integritate, cât și onoarea noastră.

Cât despre principalele capete de acuzare pe care le susțineți în ciuda mărturiilor unor bărbați nobili și înțelepți, o spun în fața tuturor, că sunt creația imposturii și a perversității. Iar vouă, messeigneurs, v-o repet, cei care au făcut mărturisiri mincinoase le-au făcut învinși de tortură.

Vă cer, messeigneurs, să demascați mâna criminală care a perpetuat această crimă împotriva Ordinului sfânt al Templului.

Cu inima strânsă de teamă, ca la apropierea unui cataclism, toate privirile erau ațintite asupra bătrânului. În lanțuri, în fața numeroasei adunări, Molay părea să fie cel care-i judeca.

După o tăcere scurtă, reluă:

— Nimic nu va stăvili voința mea dârză de a salva Ordinul din capcana defăimării și a trădării. Îmi voi pleda cauza în fața Sfântului Părinte. Până atunci, pentru onoarea mea, pentru onoarea Templului căruia îi sunt pavăză, în fața urii celor care ne urmăresc, hotărăsc să nu mai răspund.

Iată, seniori, frații mei, faptele, așa cum sunt ele. Vă spun adevărul. Și pentru acest adevăr sunt gata să sufăr și să mor.

Pentru frații mei lipsiți de sfatul maestrului, așa cum și eu sunt lipsit de prezența Papei în fața căruia mi se refuza dreptul de a mă prezenta, cer să ni se redea veșmântul Ordinului de care am fost lipsiți.

Vrem să murim îmbrăcați în mantiile noastre albe.

— În sfârșit! strigă Nogaret din fundul sălii, de ce nu îndrăzniți să spuneți ce ați spus în fața cardinalilor, la Chinon?

30 • Lovitura de grație

— Ei bine, ce concluzii trageți, messire de Marigny? îl întrebă regele, oprindu-se în fața lui.

— Sire, hidra a fost rănită, dar nu ucisă. Își va linge rănile și se va întoarce, mai puternică decât înainte, și întreaga țară va fi expusă urii ei.

De când Papa a însărcinat comisia să ancheteze Ordinul, cavalerii sunt tot mai hotărâți. Trădarea, minciuna, frica, tortura, fierul, focul nimic n-a reușit să le smulgă alte mărturisiri decât cele legate de nevinovăția lor.

Scopul acestei comisii era să dezvăluie tuturor abaterea de la norma creștină a Cavalerilor nelegiuiți; și în loc să facă asta, iată-i pe cardinali oftând și plângând alături de acuzați și deplângând asprimea condițiilor în care sunt întemnițați. Nu înseamnă asta reabilitarea lor în ochii întregii creștinătăți?

Regele începu să se plimbe dintr-o parte în alta, cu mâinile la spate, apoi se opri brusc. Ochii săi fixau un punct în depărtare, dându-i un aer neobișnuit, de absență visătoare.

— Am comis o imprudență permițând acestei comisii să se întrunească, spuse în cele din urmă, fixându-l pe Marigny. Calomnia pe care o țes Templierii a luat drept țintă Coroana.

— Și imprudența acestei decizii va cădea greu asupra Coroanei dacă nu ne grăbim să le pedepsim nelegiuirile, răspunse acesta.

Păru să reflecteze un moment, apoi continuă:

— Situația este mai gravă decât pare, Sire. Lăsându-i pe Templieri să pledeze pentru nevinovăția lor, judecătorii vor fi determinați să recunoască faptul că acuzațiile regale nu sunt fondate și, într-un fel, să eludeze toată afacerea. Ar echivala cu negarea supremației regale în ochii întregii lumi.

— Asta nu se va întâmpla, replică regele, tăios.

Marigny îl urmărea atent cu privirea.

— În fața fermității Marelui Maestru, Cavalerii și-au recăpătat curajul. Se pare că în tribunal domnește o voință redutabilă.

Păru să ezite, apoi continuă:

— Mi-e greu s-o spun. Bătrânul acesta plin de curaj și ardoare, vorbind cu demnitate, a știut să-și atragă simpatia mulțimii.

— Se va stinge între zidurile închisorilor noastre, răspunse regele aspru și grăbit.

Se așeză în fotoliu, sprijinindu-se, cu un gest de lehamite.

— Acuzațiile împotriva lor ar trebui să conducă la condamnare, reluă, în sfârșit, cu o expresie încăpățânată, ca și cum ar fi încercat să se convingă singur.

Rămase din nou tăcut cu fruntea în mâini. În liniștea camerei se auzea doar clipocitul apelor fluviului lovindu-se de maluri, ritmând scurgerea timpului, ca bătaia unei inimi. Fereastra deschisă decupa un colț de cer, unde străluceau blând stelele. Filip stătu o vreme adâncit în gânduri. I se părea că niciodată lumea nu i se arătase mai senină și mai calmă. În orașul care se odihnea, ceva aștepta cu o liniște sigură de sine să prindă viața și să se reverse, în clipa următoare, asupră-i, ca o avalanșă. Deodată, liniștea aceasta calmă îi deveni insuportabilă. Îl făcea să se simtă singur. Vocea lui Marigny îl făcu să iasă din toropeală.

— Justiția este în mâinile Regelui. Alteței Sale îi revine dreptul de a o aplica, cu toată rigoarea. Am fost înșelați, contracarați de comisia pontificală. Este rândul vostru, Sire, să răsturnați situația și să stabiliți un plan de execuție.

Regele îl privi prietenos. Era singurul om capabil să-i ghicească și să-i exprime gândurile. Un zâmbet abia schițat îi flutură pe buze.

— Această comisie, Sire, nu este decât un obstacol în calea adevărului, continuă el, mai sigur de sine. Greșelile, odată demascate sunt imediat respinse, negate. Pe căi perverse, Ordinul vrea să devieze justiția și să-și facă iertate crimele… În cele din urmă, vor ieși cu virtutea inocenței și cu laurii martirilor. Justificările prezentate public de reprezentanții Ordinului[150], strigătele așa-zisei „inocențe oprimate” au avut un mare efect asupra populației. Această cârdășie a marilor familii, unite prin legături de sânge, ne umple de indignare și de teamă. Ele au drept scop să umilească, în ochii Franței și a întregii creștinătăți,

---

[150] Marele Maestru persista în refuzul său de a se supune comisiei papale știind că judecata sa era un atribut rezervat papei. După multe proceduri și interpelări, șaptezeci și cinci de cavaleri, mandatari ai Ordinului, au fost numiți pentru a apăra întregul Ordin.

numele Regelui și politica sa[151], și să ducă regatul întreg într-o rușinoasă ruină.

— Gemetele lor, strigătele de nevinovăție, au sfârșit prin a emoționa sufletele. Mânia poporului se ridică asemenea valurilor din adâncuri la apropierea uraganului.

— Fie ca ciuma să-i roadă până la os, spuse regele, ridicându-se brusc. Ce spun membrii comisiei?

— Sire, la toate argumentele noastre, aceștia repetă neîncetat că nu se pot abate de la imparțialitatea lor. Prin natura lor ei trebuie să dea dovadă de răbdare. Interogatoriile riscă să se prelungească mult timp de-acum încolo. Tirania Ordinului uzurpă tronul Franței, căruia vrea, cu brațul său pizmaș, să îi smulgă puterea.

Țara este bolnavă, Sire, adaugă Marigny pe un ton grav și rău-prevestitor, și nu-și va afla pacea decât atunci când cei care l-au ofensat pe Dumnezeu vor fi pedepsiți.

— În această situație, confruntarea opune nu atât clasele cât noile mentalități.

Regele stătea nemișcat, fără să răspundă, privind în gol, adâncit în propriile-i gânduri.

— Zile blestemate de certuri și ură care agită țara, dau naștere la vrajbă, ridicând fratele împotriva fratelui, spuse el în cele din urmă, pe un ton obosit și dezgustat.

Apoi, cu un calm neobișnuit, ca un judecător ce pronunță verdictul spuse:

— Trebuie tăiat capul balaurului. Nu putem doar, să-l rănim, trebuie să-l lichidăm.

Marigny păru să ezite, apoi începu:

— Ar fi totuși o soluție pentru problema aceasta, Sire.

Se opri brusc. Regele îl fixa întrebător:

— Instituția care vrea să-i salveze ar putea să îi și piardă.

— Ce vreți să spuneți, messire?

— Mă gândesc la Biserică, Sire.

Scoase un oftat adânc și adăugă:

— Toate privirile sunt întoarse către ea. Ea îi asistă cu toată afecțiunea pe Cavaleri, plânge alături de ei, fără a ține cont de dorința regelui.

---

[151] Victimele puteau fi reabilitate, iar numele regelui ar fi rămas în ochii Franței și ai Europei „pătat de o crimă neconsumată”.

Alteța voastră are nevoie de o conștiință, una singură, în sânul Bisericii care să ia parte la eveniment și care, în loc să se roage pentru „acești bravi Cavaleri”, să-i împingă cu mâna sa, arătându-le calea spre mormânt. Un om credincios Regelui mai degrabă decât Papei, care ar avea destulă judecată și curaj pentru a lua poziție împotriva acestor eretici și a le da pedeapsa meritată. Un om…

— Cine este omul acela? îl întrerupse regele, fixându-l cu privirea sa de gheață.

Marigny îi susținu privirea fără să clipească și, cu o aparentă indiferență, spuse:

— Episcopul de Cambrai, Sire.

Regele încruntă ușor din sprâncene.

— Philippe de Marigny.

— El însuși, Sire. Este omul care va schimba mersul lucrurilor. Răspund de el ca de mine însumi. Vremurile viitoare vor spune că Templierii erau niște eretici. Interogatoriile agenților noștri au fost stabilite în acest sens.

Coroana nu a pus stavilă legii; ea nu a încălcat nici carta, nici privilegiile, a susținut cu brațul său puternic stabilitatea sfintei Biserici și prin asta a apărat autoritatea papală.

Cu ajutorul Cerului, vom reuși să scoatem erezia din propriul ei sanctuar.

— Convocați-l pe episcopul de Cambrai pentru mâine, spuse regele, neutru. Întrevederea se încheiase. Marigny rămase pe loc, parcă nehotărât.

— Ce mai este, messire?

— Am omis să semnalez Alteței Voastre un detaliu important.

— Care?

Prin ochii lui Marigny trecu o sclipire, ca aceea a unui jucător care mizează totul pe o carte.

— Comisia este prezidată de un arhiepiscop. Philippe de Marigny este doar episcop.

— Vom mai vorbi despre asta, spuse regele, încheind discuția.

Ambițios, dar fără resurse, episcopul de Cambrai nu avusese altă soluție decât să intre în rândurile Bisericii care începu destul de repede să-i susțină pretențiile. Nu avea nevoie de inteligență să se ridice repede în ierarhia ecleziastică. Farmecul său, ținuta sa, atitudinea prevenitoare îl făcuseră să urce treaptă după treaptă și să ajungă, foarte de tânăr, printre mai marii Bisericii.

Mulți se întrebau cum de ajunsese atât de repede acolo unde se afla.

Încercând mereu să fie în grațiile puterii și să fie apreciat, își sacrifica și rațiunea, și orgoliul. Gustul nestăpânit pentru lux făcuse din el prelatul cel mai plin de datorii. Dar el trecea peste toate astea, elegant și ușor. Din slujbele sale nu rămâneau decât gesturi de paradă și valuri de tămâie, pentru a compensa lipsa de elocvență și jalnica sărăcie spirituală.

Cucernic, dar fără pasiune, își închipuia că-l slujește bine pe Dumnezeu și întreținea o aparență de virtute și înțelepciune. Chipul său senin nu exprima nimic; de altfel, era ciudat să vezi cum dincolo de atitudinea ambițioasă se afla un bărbat de o imensă naivitate. Avid de glorie și onoruri, știa totuși să se arate loial.

În seara aceea, episcopul de Cambrai se prezentă în fața regelui conform înțelegerii.

Îmbrăcat într-o haină lungă, neagră, suveranul rămase un moment nemișcat, fixându-l cu privirea sa rece. Silueta sa elegantă și înaltă îl domina; stătu așa câteva minute, apoi i se adresă cu o bunăvoință căutată și cu o curtoazie lipsită de căldură, subtil jucate.

— Am auzit multe lucruri bune despre episcopul de Cambrai.

Cu un gest ce se voia amabil, îi puse mâna pe umăr.

Apoi se așeză pe un fotoliu și-l privi, parcă fără să-l vadă, preocupat de gândurile proprii.

— Ne-ar face plăcere să avem un om de o asemenea valoare, care ar ști să cinstească atât pe Domnul atotputernic cât și pe Regele său, un om care ar ști, de asemenea, să înoate între doi curenți fără să se înece.

— Mulțumesc Majestății Voastre pentru onoarea pe care mi-o face. Oricare va fi însărcinarea ce-mi va fi dată, voi încerca să mă arăt demn de ea.

— Și puterea, și timpul, și gândurile, și toată inițiativa voastră trebuie să fie pusă în serviciul afacerii Templierilor. Deciziile voastre vor avea susținerea noastră în fața opoziției altor prelați. Aceasta este voia Regelui.

Filip ridică brusc capul privindu-și interlocutorul; lumina lămpii contură linia pomeților, nasul fin și drept. O patimă sălbatică, părând să-l macine dinăuntru, îi marca figura, dându-i o expresie aproape dizgrațioasă.

— Stați departe de vicleniile și tentațiile cu care, fără îndoială, patimile celor de lângă voi vor încerca să vă atragă sau să vi se opună. În scurt timp, scrisori purtând semnătura și pecetea suveranului pontif vă vor fi înmânate, confirmând numirea voastră ca arhiepiscop de Sens. Onorurile de care, veți fi înconjurat vă vor proteja de invidioși. Tuturor celor care ar încerca să vi se opună, le veți răspunde: porunca Regelui.

Încrucișă mâinile pe masa din fața lui. Prin ochi îi trecu o sclipire rece care părea să-l închidă ca într-o armură, iar fața îi devenise o mască de piatră.

— Dovediți-vă zelul și loialitatea față de noi și Regele va ști să vă recompenseze meritele.

— Sire, răspunse Philippe de Marigny, patetic, în calitate de prelat în regatul vostru, nu mă voi opri până când ultimul Templier nu va dispărea de pe pământul Franței. Cu ajutorul lui Dumnezeu, vom curăța această erezie de pe trupul Bisericii.

Regele aprobă cu o ușoară înclinare a capului.

Întrevederea se încheiase. Philippe de Marigny salută și ieși.

Rămas singur, regele își chemă secretarul. Îi făcu semn să se apropie:

— Scrie-ți, messire Maillard.

Sanctității Sale, papa Clement al V-lea…

După formulele uzuale, regele continuă:

„Dacă doresc ca Sanctitatea Voastră să-l numească arhiepiscop de Sens pe Philippe de Marigny este pentru că, fără această numire, conciliul este în mare întârziere. În acest conciliu[152] s-ar putea petrece multe lucruri care interesează gloria lui Dumnezeu, stabilitatea credinței și Sfânta Biserică. Tinerețea prelatului nu trebuie să vă facă să-l credeți lipsit de calități. Are vârsta potrivită și, cu ajutorul lui Dumnezeu, actele sale vă vor dovedi că este deasupra anilor săi.”

Și, încă o dată, papa se supuse dorințelor regelui Franței.

[152] Conciliul de la Vienne (13 octombrie 1311 – 6 mai 1312) a început cu reforme ale Bisericii. În fața lipsei de cumpătare atât de răspândită, Guillaume Duranti, episcop de Mende, ceru, într-un excelent memoriu, să se permită căsătoria clericilor, așa cum se practica în Biserica greacă. S-a pus apoi problema caselor de prostituție plasate în apropierea bisericilor, chiar la poarta palatului papal, ele erau un adevărat scandal; profiturile pe care curtea le avea de pe urma lor era un scandal și mai mare... Dar papa, ca de obicei, a amânat luarea unei decizii.

31 • Rugurile de la Sens

Abia instalat, arhiepiscopul își dovedi zelul și devotamentul în a servi coroana.

Într-o zi, în vreme ce comisia proceda la interogarea unuia dintre martori, i se aduse la cunoștință că printre Cavalerii[153] care se prezentaseră în fața lui Philippe de Marigny pentru a lua apărarea Ordinului, unii erau amenințați că vor fi dați pradă flăcărilor. Comisia ordonă ca imediat unul dintre grefieri să meargă la arhiepiscopul de Sens pentru a-l „ruga să acționeze cu prudență, dat fiind că mai multe persoane puteau afirma că Templierii decedați în închisoare, confirmaseră, în ceasul morții, punându-și în joc mântuirea sufletului, falsitatea crimelor imputate lor și Ordinului”.

Aceste mustrări nu-l intimidară pe arhiepiscop. El îi interogă din nou pe Cavalerii care făcuseră mărturisiri și apoi le revocaseră. Cincizeci și patru dintre ei, nelăsându-se intimidați nici de amenințările inchizitorilor, nici de spectrul morții, afirmară din nou nevinovăția Ordinului. Aceștia fură declarați eretici ce stăruiesc în păcat[154], dați pe mâna justiției laice și condamnați la ardere pe rug.

Această judecată nedreaptă, mai mult încă, această oribilă suprimare a judecății, precipită afacerea Templierilor.

•

Străzile din Sens erau pline în ziua aceea. Oameni veneau în grabă, de pretutindeni, din cartierele cele mai mizere, pentru a lua parte la eveniment. Ascultau febrili ceea ce se spunea despre Cavalerii condamnați la rug, erau nerăbdători, priveau mereu spre locul de unde ar fi trebuit să apară cortegiul. Cetatea, cuprinsă de o neobișnuită solemnitate, părea să se înăbușe, invadată de mulțimea ce mișuna între zidurile umede,

---

[153] Peste o mie de cavaleri, care se prezentaseră pentru a apăra Ordinul, au sfârșit pe rug sau au murit în închisori.

[154] În arhivele Vaticanului se află un răspuns unde, se menționează că „Templierii care au retractat primele mărturisiri nu pot fi declarați recăzuți în erezie”. Conciliul de la Ravenna și alte concilii în care s-a discutat problema Templierilor au luat aceeași decizie.

mărginind străzile înguste. La toate astea se adăuga forfota soldaților, tropotul cailor, insultele celor care cu greu puteau menține sub control gloata. Priviri curioase se agățau de măștile dure care inspirau teama și respectul.

— Lăsați-i să treacă!...

— Loc!... Faceți loc! strigau soldații.

Oamenii erau nervoși, iar atmosfera, tot mai încordată.

Se auzea acum ceva ca un murmur, un cântec îndepărtat care se răspândea peste adunătura cenușie și zdrențăroasă.

Freamătul creștea și urca cu fiecare clipă.

— Iată-i!... iată-i!... strigară câteva voci din mulțime.

În fața ochilor li se arătă atunci un spectacol înduioșător. Cavalerii, îmbrăcați în veșminte de pânză, cu mâinile legate în față și cu picioarele în lanțuri, pășeau spre moarte cântând. O emoție profundă, amestecată cu respect, puse stăpânire pe bărbați și femei la vederea vitejilor Templieri care, uitând de teamă și suferințe, înaintau senini spre locul execuției, ca și cum ar fi plecat la luptă. Mulțimea își amestecă glasul cu cel al cavalerilor cinstind pe Dumnezeu, Fecioara și sfinții.

Arcașii arhiepiscopiei mențineau cu greu la distanță mulțimea delirantă, care cinstea noblețea și onoarea prin aclamații și cântec. Instrucțiunile venite de la arhiepiscop ar fi vrut să încununeze condamnările printr-o ceremonie de ispășire; poporul o transformase însă într-o glorificare a sfântului Ordin.

O femeie, cu ochii plini de lacrimi, aștepta în mijlocul unui grup. De îndată ce cortegiul apăru, ea scoase un strigăt și se repezi în mijlocul drumului, spre unul dintre Cavaleri, pe care-l îmbrățișă plângând:

— Fiul meu!... Fiul meu!...

Din ochii tânărului Templier curgeau lacrimi, fără ca el să-și dea seama, dar nu privi spre lume și își continuă mersul. Părinții și prietenii acestor nefericiți se tânguiau pentru soarta lor tragică. Dar niciunul dintre tinerii luptători nu părea să-și regrete tinerețea și puterile măcinate de temniță.

— Retractați[155], repetau agenții regelui, și suveranul vă va grația.

— Veți fi liberi. Averile și onorurile vor fi ale voastre. Un singur cuvânt trebuie să spuneți pentru asta.

---

[155] Agenții regelui, prezenți până în ultima clipă chiar și în apropierea rugurilor, au încercat prin toate mijloacele să smulgă mărturisiri de impietate.

Clericii umblau și ei printre condamnați.

— Întoarceți-vă în sânul Bisericii. Drumul pe care a pășit Domnul Nostru Christos a fost plin de dureri și necazuri. Un slujitor n-ar putea merge pe același drum ca și stăpânul său.

— Îndepărtați de la voi trufia. Cea mai de preț virtute este umilința.

Cortegiul ieși într-un câmp larg, în spatele zidurilor cetății. Rugurile fuseseră deja ridicate și se vedeau printre sulurile de ceață care măturau locul. În spatele palisadei, lumina torțelor, care se învârteau asemenea unor ochi curioși prin tenebre, lăsa vederii un pământ îmbrăcat în aur și sânge.

Și când orizontul se împurpură, cântecul cavalerilor se ridică mai plin de bucurie. Fără ezitare, ei se dăruiau suferinței. Privirea lor surâdea, Dumnezeu le coborâse în inimi. Flăcările, ca niște limbi de balaur, urcau în întuneric spre trupurile celor supuși supliciului. Și cavalerii, învingând cele mai cumplite dureri, intonară imnul morții. Sufletele lor începură să-și ia zborul odată cu ultimul cânt.

După clipele de tristețe și lacrimi, totul deveni, deodată, atât de calm.

O liniște adâncă, întreruptă doar de clinchetul armelor, punea stăpânire pe cetatea golită de locuitori și pe câmpia din jur. Nu departe, un stejar bătrân își întindea ramurile; și acest patriarh ridica deasupra capetelor, coroana sa de verdeață, ca și cum ar fi fost pusă acolo spre a primi sufletele inocenților. Stoluri de păsări de noapte treceau fără zgomot. Focul, asemenea unui incendiu criminal, se ridica spre nefericiții Templieri. Nu se mai vedeau decât umbre rătăcind prin noapte, asemenea sufletelor în regatul de dincolo. Nu se mai auzeau decât gemetele sărmanilor cavaleri care urcau spre cer, spre a se pleca la picioarele Celui Prea Sfânt. În vreme ce părinții și frații erau cuprinși de durere, în vreme ce suspine înăbușite se amestecau cu zgomotul flăcărilor și un vaiet lung urca în noapte, un nor în formă de cupolă se formă deasupra celui mai înalt turn dintre cele două porți ale orașului. Și deodată, o lumină, ca o pulbere de aur, străluci pe cer, străbătu bolta, traversă fumul negru și veni să le încoroneze fruntea ca lucirea aurorei.

— Ce lumină e asta? se întrebau oamenii.

— Ce strălucire…

— *Domine ceterorum libera me*! strigă un bărbat din mulțime. Stătea aplecat ca și cum ar fi vrut să-și ascundă înălțimea neobișnuită. Flăcările care urcau ca un zid însângerat îi luminară chipul. Un surâs radios făcea dovada unei bucurii necunoscute. Ochii săi păreau iluminați, buzele implorau. Ridică o cruce cu un gest plin de forță și o apariție luminoasă încoronă flăcările. Un strigăt de bucurie care țâșnea parcă dintr-un singur piept, sfâșie întunericul.

— Mântuitorul este printre noi!

— Dumnezeu îi are în paza Sa.

Ca o chemare la luptă pornită din trompete, un strigăt de fericire porni din mulțime.

— Domnul și Stăpânul nostru s-a întors pe pământ!…

Vaietele bărbaților și femeilor se transformară într-un freamăt, ce semăna cu acela al pădurilor dese, atunci când frunzișul este străbătut de vânt.

Și muzica aceasta stranie se ridică deasupra câmpiei îndoliate. Deasupra martirilor plutea acea lumină stranie care-i îmbrățișa, dispărând apoi într-un vârtej de scântei. Două lumi păreau să se fi amestecat pentru o clipă, în strălucire, pentru ca peste trupurile inocenților să coboare mila și iertarea dumnezeiască.

•

În timpul acesta, comisia își continuă interogatoriile.

Aymeric de Villars-le-Duc a fost ultimul martor care s-a prezentat în fața ei, în ciuda cumplitei amenințări ce plana asupra membrilor Ordinului. „Palid și înspăimântat, el declară, punându-și în pericol sufletul, că toate greșelile imputate Ordinului erau false…”

Templierii aproape că nu mai aveau apărători. Cei care persistaseră în negarea primelor mărturii muriseră în chinuri sau urmau să moară. Nimeni nu se mai prezentă în fața comisiei și aceasta, în lipsă de martori, trebui să-și închidă lucrările.

La 13 octombrie 1311 se deschise conciliul de la Vienne. Regele însuși veni să prezideze, alături de Sfântul Părinte. Conciliul nu mai avea altceva de făcut decât să pronunțe suprimarea Ordinului[156], sau, mai degrabă, să-l determine pe papă s-o pronunțe. Sosirea lui Filip cel Frumos, cu o desfășurare

---

[156] În cea de-a doua sesiune a conciliului care s-a deschis la 3 aprilie 1312, papa a prezentat cardinalilor reuniți *Vox Clamentis* prin care se ordona dizolvarea Ordinului.

de forțe militare fără precedent, îl presase pe suveranul pontif să ia această decizie extremă.

Clement al V-lea declara în bula *Vox Clamentis* că suprimă Ordinul Templului „din prudență, pe calea reglementării apostolice și nu pe aceea a condamnării de către justiție prin sentință definitivă”, dat fiind că procesul nu fusese condus în conformitate cu regulile dreptului. Dar el adăuga și că această suprimare era irevocabilă.

Împărțirea bunurilor Ordinului era făcută. Filip cel Frumos obținea ceea ce vrusese și, în plus, sume considerabile pentru cheltuielile de judecată și pentru faptul că-i ținuse pe Templieri în închisoare.

Cât despre scandalosul proces contra memoriei lui Bonifaciu, el nu mai era pus în discuție decât formal. Regele își atinsese scopul. Totuși papa trebui să declare în fața întregii creștinătăți că, în această problemă, Filip „urmase îndemnul cel mai curat al credinței”.

În bula *Clericis laicos* toate actele în care vederile sale găsiseră opoziție fuseseră anulate din registrele Vaticanului[157]. Se suprima de asemenea tot ce privea atentatul de la Anagni, iar sacrilegiul lui Nogaret era absolvit.

Filip cel Frumos triumfa, incontestabil. Papa răspunsese favorabil la toate cererile sale.[158]

---

[157] Zadarnic documentele conciliului de la Vienne au fost ascunse sau chiar distruse; prelații care asistaseră la lucrări au răspândit, în toată creștinătatea, detalii legate de chinurile la care fuseseră supuși cavalerii. Câteva documente care au scăpat cenzurii au permis să se cunoască tragedia orchestrată de Filip cel Frumos.

[158] Tuturor acestor favoruri li s-a adăugat canonizarea lui Celestin al V-lea, nu pentru că Filip cel Frumos ar fi ținut la bătrânul eremit, ci pentru că asta era o palmă dată memoriei lui Bonifaciu, care-l tratase cu dispreț pe defunctul papă.

32 • Cavalerul și curteanul

Era dimineață, devreme, și toată lumea dormea, când Marele Maestru se trezi, tresărind. O sudoare rece îi curgea pe frunte și pe obraji.

Petrecuse cea mai mare parte a nopții în rugăciuni, amestecate cu vise febrile.

Simțea o stare de agitație care-l împingea spre abis, cu o forță de neînvins. Din când în când, nu se putea împiedica să strige, cuprins de furie. Cu cât rugăciunile îl purtau mai sus, cu atât căderea care urma era mai cumplită. Se prăbușea atunci epuizat, și plângea cu lacrimi fierbinți. Nu-și plângea moartea, ci părăsirea și trădarea. Propriile-i lacrimi îi păreau de gheață. Apoi, simțea cum îi revine puterea, și se ridica din nou, rece și indiferent.

Toți acești ani, în care ceruse, cu orgoliul și încăpățânarea celor drepți, ca papa să-l judece, își luaseră zborul, și odată cu ei, și ultima sa speranță.

Se ridică și începu să meargă prin celulă, cu spatele încovoiat, cu capul plecat: o umbră printre umbre. Totul se odihnea în nemișcare, parcă ar fi fost un vis. Totul era liniștit, cenușiu, crepuscular. I se părea că se topește, el însuși, în beznă. Se simțea cumplit de singur. O spaimă fără contur punea stăpânire pe el în fața acestui gol imens. Fu nevoit să se așeze. Își sprijini capul de zid și închise ochii. Epuizarea îi aduse în sfârșit odihna. Acum, totul se îndepărta de el. Se afla în spațiile acelea nemărginite, în lumina blândă a soarelui, auzea sforăitul cailor care alergau și clinchetul armelor. Pleca la luptă fără să-i pese de suferință și moarte. Încotro se îndrepta, conta prea puțin, totul era pentru cauza sfântă.

Înainta cu spada scoasă din teacă, sclipind în soare, în galop pe armăsarul său, pe un drum scăldat într-o lumină orbitoare. Străbătea apoi păduri dese, iar o vijelie ce se apropia trezea ecouri din adâncuri, ca un fel de cântec, de o bucurie sălbatecă.

Zgomotul vântului care murea deasupra brazilor înalți, urca apoi spre munții ce scânteiau în soare. Nopțile de vară erau

inundate de blândețea lunii; adâncul pădurilor era dominat de o pace majestuoasă, văile erau luminate de cerul albastru, orbitor. În mijlocul unui peisaj arid, se ridica, deodată, un copac uriaș, ca o santinelă ce veghează întinderea pustie. Cu excepția unei adieri ușoare de vânt sau a zborului vreunei păsări de noapte, totul era nemișcare blândă.

I se părea că vede personaje din trecut, chipuri uitate reapăreau în obscuritatea celulei. Încerca să se agațe de imaginile care treceau în grabă prin fața lui. Cavalerilor săi le dădea sfaturi și privirea lor încrezătoare se oprea asupră-i. Toate aceste amintiri aveau un efect binefăcător, îl linișteau.

Dar nu erau decât scurte perioade de repaus; se trezea apoi lucid și calm, dar cumplit de singur. Se ridică brusc și reîncepu să străbată celula, unde întunericul des înghițea totul. Întunericul acesta îi era de nesuportat. Teama punea din nou stăpânire pe el.

Cerul se ascunsese privirilor sale. Dâre de lumină cenușie intrând prin răsuflătoare făceau să joace umbre pe pereți. Se luminase de ziuă. Auzi un zgomot de voci care anunțau schimbarea gărzii, văzu prin crăpăturile ușii trecând lumini. Clopotul de la Sainte-Croix, apoi cel de la Saint Médand, începură să bată. Și chiar dacă ritualul acesta nu-l mai privea de mult, se strecură în el un sentiment de siguranță.

Poate că totul nu era decât un coșmar.

Încercă să rețină gândurile și visele care alergau, dar zadarnic, toate își luaseră zborul, nelăsându-i în suflet decât un gol. Repeta la nesfârșit „Tatăl nostru”.

Apoi îngenunche și începu să se roage.

— O, Doamne, pierderea fraților mei mi-a sfâșiat inima. Zi de zi, de ani întregi, gem și-mi plâng frații, Cavaleri pe care i-au înghițit închisorile și i-au mistuit rugurile. Desfigurați de rănile oprobiului și ale torturii, lăsați pradă calomniei murdare și minciunii, ei au murit fără să-și fi pierdut speranța în bunătatea Ta.

Dar eu, Doamne, eu am rămas singur, pradă disperării și primejdiei de a cădea în păcat. De frica torturii, m-am lăsat luat de valul care acum mă trage la fund.

Nenumărate sunt nopțile petrecute în spaimă și deznădejde. Tremur, Doamne, la cel mai mic zgomot și nu sunt sigur că voi rezista până la capăt. Petru, el însuși, având mai puține motive

de teamă decât mine, a cunoscut o asemenea groază încât Te-a părăsit și Te-a renegat. Însă Tu, care știi să privești în profunzimea conștiinței și vezi până-n adâncul inimii, i-ai încredințat Biserica Ta.

Mi-e frică, Doamne, de toate pericolele care stau la pândă; în lungile nopți nedormite mă gândesc că mai pot fi încă luat prin surprindere. Ajută-mă să nu mai cad pradă slăbiciunii și să fac mărturisiri degradante, nici măcar atunci când va veni clipa ce mă îngrozește cel mai mult.

Bietul meu suflet, căzut în capcana fricii de tortură, m-ar putea împinge la un act condamnabil. Dar Tu, care Te-ai întrupat pentru a ispăși păcatul omenirii, Tu știi cât de sărmană este carnea aceasta, făcută din lut și din umbră, și cât de greu de stăpânit este teama de moarte.

Chiar dacă nu sunt decât un nenorocit, îngăduie-mi, Doamne, să mă gândesc la Tine, acoperit de sudoarea spaimei, în timpul veghii solitare din grădina Gethsemani, când Te-ai simțit singur în timp ce apostolii dormeau, căci gândind așa îmi regăsesc curajul.

O, bunul meu Stăpân, Tu, care ai simțit în trupul tău omenesc și foamea, și setea, și suferința și epuizarea, Tu, care ai avut parte de sudoare, de lacrimi și sânge pe drumul Golgotei unde mai răsună încă plângerea Fiului Omului, binevoiește să-Ți cobori privirea și asupra slujitorului Tău. Privește-mi părul alb și trupul ruinat de chinuri. Cu spinarea frântă, cu carnea strivită și zdrențuită ca o haină veche, cu picioarele zdrobite, de nu mai reușesc să mă poarte. Nu pot merge mai departe. Toată lumea mi-a hotărât moartea, toți mi-o vor.

Știu că trebuie să rabd, de voie, de nevoie, povara acestei lumi, Te rog însă, dă-mi puterea să îndur și calomnia, mai neagră ca moartea. Ajută-mă să mă păstrez în adevărul pe care mi-l dictează conștiința și care e sfânt. Ajută-mă, Doamne, să rezist până la capăt.

Stă scris în Evanghelii că noi suntem doar iubire. Dar de când sunt închis în temnița aceasta, sufletul meu este ars de ură, o ură mizerabilă care mă chinuie în fiecare noapte.

Mânia mă poartă cu ea ca o corabie beată, o mânie oarbă și brutală. Tu, Doamne, care ai darul minunat de a ne arăta Adevărul, Tu, care Te-ai născut din trupul unei fecioare din poporul ales, pentru a predica Iubirea și Te-ai făcut om printre

oameni, sărman printre sărmani, mă întorc la Tine plin de căință. Și cer, în genunchi, iertare Mântuitorului nostru iubit.

Și totuși, atât de sărac este duhul meu, atât de multe și mari sunt defectele mele, încât nu am fost demn de scaunul pe care Tu m-ai așezat.

Un straniu destin m-a dus, de pe culmile înalte ale rangului la care, prin voința Ta, m-am ridicat, până la condiția mizeră în care mă aflu acum. Dar tot ceea ce vine de la Dumnezeu este bun.

În mine, totul nu era decât trufie; abisul gândurilor mele de glorie îmi ascundea măreția Ta. Îți mulțumesc, Doamne, că m-ai eliberat de demonul orgoliului. Las judecății Tale milostive un biet slujitor vinovat.

Se ridică și începu iar să bată în lung și în lat celula, cu pași greoi. Niciodată nu mai mersese atât de când se afla în temniță; avea senzația că traversase lumea întreagă.

Auzi deodată pași înăbușiți și zăngănit de arme. Zgomotul cheii răsucite în broască îl opri brusc. Paznicul apăru în prag. Lumina torței pe care o ținea în mână îl făcu să clipească dureros. Privirea îi rătăci prin galeria boltită cu ziduri negre, mustind de umezeală pentru a se fixa apoi pe silueta vizitatorului, un bărbat cu ochii și părul întunecat. Vederea lui îi înghebă sângele în vine.

— Intrați, messire. Se adresă temnicerul ministrului justiției, plin de obediență, apoi ieși.

Nogaret rămase un moment nemișcat în prag, savurând efectul pe care-l avusese asupra prizonierului. Înaintă apoi spre el.

— Nu este diavolul, frate Molay, sunt doar eu, spuse zâmbind strâmb.

— Nu sunt chiar așa de sigur, răspunse Marele Maestru. M-am întrebat mereu ce chip va lua în fața mea. Și iată…

— Cinstea este prea mare.

— Ce vă aduce, messire de Nogaret? întrebă apoi, așezându-se, pe paiele din culcuș. Ce argumente mai aveți de prezentat? Ce uneltiri, ce justificări josnice?

— O, nu este nimic grav, spuse Nogaret, așezându-se în fața lui. Liniștiți-vă.

— Încetați cu vorbele astea. Știu ce se ascunde în spatele lor. De prea multe ori am fost înșelat de oameni care încercau să mă liniștească. Reveniți la fapte.

Și cu o mișcare bruscă ce părea că-i scăpase, se ridică.

Vizitatorul rămase indiferent. Pe chipul său luminat doar pe jumătate, ochii negri străluceau straniu.

— Calmați-vă și așezați-vă... Acolo... Aveți sângele prea iute pentru un om care a trăit ani de zile în tăcere și meditație..., spuse el cu sarcasm. Și, încrucișând mâinile începu cu o voce mieroasă:

— Iată-vă acum în ordine și cu Biserica și cu Statul, frate Molay. Dar nu și cu Regele. Încăpățânarea de a reveni asupra primelor mărturisiri îi displace. Peste câteva zile, peste câteva luni, când veți apărea în fața poporului, ar fi bine ca, la anunțarea sentinței, să rostiți cât mai puține cuvinte, pentru ca Regele să fie satisfăcut.

— A-i face Regelui pe plac nu e pe potriva datoriei mele față de Dumnezeu și față de conștiința mea. Nu am nimic de adăugat la ceea ce am spus deja.

Și, privindu-l neîncrezător, adăugă pe neașteptate:

— Nu există oare un motiv mai întunecat, mai adânc, potrivit cu acțiunile tulburi în care sunteți amestecat?

Omul puterii ezită o clipă, surprins cu garda lăsată.

Apoi răspunse prudent:

— Sunt omul ordinii și al rigorii. Ca slujitor credincios al suveranului nostru îmi fac o datorie din a duce la bun sfârșit această afacere, în interesul Coroanei. I-o datorez Regelui care mi-a permis să ajung în poziția în care mă aflu acum. Și mi-am servit întotdeauna bine stăpânii.

Păru să reflecteze un moment, apoi continuă aplecând ușor capul spre celălalt:

— Sunt unele lucruri mai greu de limpezit. Cardinalii, plictisiți, au ridicat ședința fără să dea vreo sentință. Cât despre papă, el a rostit, bâlbâindu-se, hotărârea dizolvării Ordinului vostru.

Știți, ca și mine, că procesele politice nu sunt decât un joc ucigaș, o bună ocazie pentru a etala aparatul teribil al justiției, făcut să impresioneze poporul ca să-l țină în frâu.

Ca jurist cu experiență, am anumite rețineri în privința condamnării voastre. Credincios liniei voastre de conduită ați refuzat să recunoașteți acuzația adusă. În sensul acesta ați

pledat nevinovat, rezervându-vă, oricare ar fi verdictul, avantajul îndoielii și ocolind astfel miezul problemei. Dar misterul rămâne întreg.

— Unde vreți să ajungeți? întrebă Molay, bănuitor.

— Unde vreau să ajung, repetă celălalt, ridicând capul. Vreau să vă mărturisiți ereziile. N-ați risipit atâtea acte nobile decât pentru a înșela lumea. Mărturisiți acum, când nu mai aveți pe nimeni de apărat sau de protejat.

— Dacă înțeleg bine, messire, ministrul Justiției mă împinge la tot ce poate fi mai josnic, spuse Molay, încordat. Credeți că mă luați prin surprindere și mă veți determina să repet primele mărturisiri? Amestecați totul cu vulgaritate. Întoarceți-vă de unde veniți. Nu mai avem nimic de discutat.

— Nu înțelegeți prea bine care vă este situația. Ordinul a fost dizolvat, pronunță el mult prea blând. Papa a judecat.

— Dumnezeu este singurul judecător pe care-l recunosc.

— Priviți realitatea în față. Nu mai există Ordinul Templului, nu mai există Marele Maestru. Credeți că încă mai reprezentați crucea?... Nu mai reprezentați nimic. Toate aceste idei ale cavalerismului sunt depășite, spuse el, măturând totul cu un gest larg al brațului.

Aștepta un răspuns care însă nu veni.

— Eu sunt acum în regulă în fața lui Dumnezeu[159], reluă el, și pentru a fi tot așa și în fața conștiinței mele, vin, din milă, să vă ajut.

— Nu vorbiți în fața mea nici de Dumnezeu, nici de milă, îi aruncă Molay cu dispreț. Veșmintele vă sunt pătate de sânge.

---

[159] Toate actele privitoare la atentatul de la Anagni care l-ar fi putut leza pe rege fuseseră eliminate din registrele Vaticanului; bula *clericis laicos* era suprimată, cu toate consecințele sale, iar autorii și complicii, mai ales Nogaret, erau absolviți. Era o victorie a tiraniei și a sacrilegiului și o umilire a papalității. Actele conciliului de la Vienne fiind făcute să dispară, opinia publică prost informată și înșelată, s-a crezut că Ordinul fusese definitiv judecat de conciliul ecumenic și condamnat pentru erezie și impietate. Michelet afirmă: „Tragic aici este faptul că Biserica este ucisă de Biserică, Bonifaciu este mai puțin lovit de mănușa aruncată de Colonna, cât de adeziunea galicanilor la apelul lui Filip cel Frumos. Templul este urmărit de inchizitori și abolit de papă”. „Bula de abolire, publicată la 2 mai 1312, nu a fost tipărită decât în secolul al XVII-lea, în străinătate, spune Raynouard, se pare că a existat întotdeauna teama de a ridica vălul care acoperea acest mister. Pontifii romani au cunoscut însă întotdeauna acest mister.” În bula *considerantes dudum*, dată la patruzeci de zile după abolire, papa declară că ansamblul informațiilor adunate din toată lumea creștină, nu oferă dovezi suficiente pentru a considera pe Templieri vinovați, dar că „rezultă de aici o mare suspiciune”. Pentru a aboli Ordinul Iezuiților, Clement al XIV-lea s-a prevalat de acest exemplu de abolire, în scrisoarea sa din 21 iulie 1773.

Nenorocită este mâna care a adus ruină Templului, căci blestemul se va abate asupra voastră.

— Amenințările nu mă sperie.

— Dar la judecata lui Dumnezeu v-ați gândit?

— „Nu este bine să citim în judecata lui Dumnezeu când este vorba de moartea unui dușman,”[160] spuse el cu o voce mult prea dulce.

— Veți avea pe conștiință moartea fraților noștri. Și într-o zi remușcările vă vor copleși.

— Remușcări… repetă Nogaret ironic. Suntem protejați de asta, căci apărăm credința.

Suspină ușor și continuă:

— Până la urmă lucrurile ajung să se aranjeze cu Dumnezeu.

Între cei doi bărbați se lăsă tăcerea. Apoi vocea lui Nogaret se ridică, rece:

— Nu mai sunt necesare jurăminte între noi doi; ar fi prea mult. Dar nu știu ce m-a împins să vin să vă văd. Să zicem că eroismul vostru în a juca rolul de nobil Cavaler m-a determinat să vin, învingându-mi reticențele și stârnindu-mi admirația.

Se ridică și începu să se plimbe, cu pași rari, cu capul plecat.

— Știu că mă considerați un nelegiuit, dar există, chiar și în sufletul celui mai ticălos dintre oameni, o nostalgie a onestității. Și eu am fost un băiețel care-l iubea pe Dumnezeu și visa cu ochii deschiși. Și apoi am aflat că în viață nu era așa. Exista doar regatul și afacerile sale. Și exista religia, care este tot o afacere pământeană, și nu dintre cele mai mici.

Să vorbim ca între bărbați. De ce atâta suferință?

Credeți că serviți o cauză măreață. Treziți-vă, nobil frate, nu mai există nicio cauză măreață, sunt doar interese care trebuie apărate. Eu am fost omul unor treburi murdare, omul de la Anagni.

Istoria va mai vorbi mult timp despre înfruntarea dintre Rege și defunctul Bonifaciu al VIII-lea. Și știți de ce? Din cauza unei biete monede de argint. Dinarul clerului francez, pe care regele îl voia pentru el. Un singur dinar pe cap de om, o dată pe an. Dar la sfârșitul anului, asta însemna o sumă frumușică. Iar Sfântul Scaun, ce promisese că o va oferi pentru cucerirea Pământului Sfânt, nu înțelegea să o lase altcuiva.

---

[160] Guillaume de Nogaret.

În sfârșit, spuse cu un hohot de râs aspru, fără intervenția mea, ea ar fi ajuns în punga papei.

Se opri brusc, reflectând.

— Întotdeauna au existat dispute între împărăția pământească și aceea a Cerului, care prin amestecul său și-a arătat voința puterii temporale.

Voi însă, frate Molay, refuzați să vedeți realitatea. Refuzați chiar să ascultați rațiunea. Urmăriți fantoma unei lumi în spatele căreia vă ascundeți.

— Știe oare ministrul Justiției ce înseamnă onoarea? O știți, messire? Onoarea, adăugă Molay privindu-l intens, înseamnă să suferi și să mori pentru ceea ce este mai bun în tine pentru Dumnezeu, pentru patrie, pentru Ordin. Eu nu-mi voi pierde niciodată onoarea, este singurul lucru care mi-a rămas.

— Dar nu este vorba câtuși de puțin să-ți pierzi onoarea, nobil frate, ci să faci mărturisirile pe care regele le cere, răspunse calm Nogaret.

Un răspuns negativ, rețineți asta, nu ar face bine nici regatului, nici fraților voștri, și mă tem că nici Sfântului Scaun.

Molay scutură trist din cap.

— În cel mai nenorocit dintre secole, s-a sfârșit cu onoarea, s-a sfârșit cu mila. Tot ceea ce este mare este înjosit.

— Aruncați greșeala asupra secolului, răspunse Nogaret așezându-se din nou. Condamnați oamenii, condamnați vremurile, când de fapt sunteți singurul de condamnat. Vedeți, frate Molay, ideile acestea nici măcar nu mă ating. Eroismul înseamnă să supraviețuiești. Nu există nici urmă de eroism în a te încăpățâna, din contră, eroic este să te adaptezi. Și pentru a supraviețui trebuie să știi să înoți și în apele tulburi și, mai ales, să nu permiți îndoielii să pună stăpânire pe tine.

Scoase un ușor suspin și continuă cu detașare:

— Întotdeauna pe lume au existat și monștri; există și acum, spre nenorocirea oamenilor cinstiți, continuă Nogaret pe un ton rău-prevestitor. La ce bun atâta umilință, cinste, abnegație? Lumea este indiferentă. Profunzimea virtuții o scârbește. Tot ceea ce este virtuos în secolul acesta are dificultăți în a supraviețui. Sfântul nostru Părinte a înțeles-o foarte bine. Visele

confreriilor Begarzilor[161] și Beguinilor[162], vechiul spirit al Evangheliei trăind încă în Fra Dolcino, Marguerite de Trente și cei ce li s-au alăturat, iluminați precum Gérard Ségarelle, toți au păcătuit prin exces și nu prin lipsă de credință. De aceea au fost considerați monștri și au fost zdrobiți. Istoria va spune că sub conducerea lui Clement „s-a putut suferi pentru a fi crezut prea mult și nu a suferit niciodată pentru a nu fi crezut destul”.

Ridică privirea spre Molay și reluă cu o expresie amuzată:

— Acum, că suntem fără martori, o să vă povestesc o întâmplare edificatoare. Cui s-o povestesc, dacă nu vouă? Poate că așa mă veți înțelege mai bine, adăugă el zâmbind.

În timpul conciliului de la Vienne, nouă Templieri reprezentând cavalerii rătăcitori sau fugiți prin munți s-au prezentat „pentru a pleda cauza virtuții și a nenorocirii”.[163] Gest admirabil dacă te gândești că rugurile fumegau încă, iar ura veghea mereu asupra proscrișilor. Dar ei aveau dreptul s-o facă, de vreme ce conciliul urma să se pronunțe asupra destinului lor, asupra onoarei și credinței lor. Știți ce s-a făcut cu bieții cavaleri? Au fost arestați și duși în cea mai cumplită închisoare, în lanțuri grele. Și totuși religia și justiția cereau ca ei să fie ascultați.

Bătrânul maestru rămase o vreme nemișcat, cu capul plecat, cu umerii grei, simțind un curent rece alergându-i pe trup și un dezgust greu de pus în cuvinte. Privi în jur cu spaimă, cu respirația sacadată, ca și cum aerul nu-i mai ajungea.

Vocea lui Nogaret se auzi din nou, calmă și egală în liniștea celulei.

— Să fim serioși. Nu mai suntem copii mici. Știți ce a obținut Regele de la Papă? Binecuvântarea pentru a desființa Ordinul sfânt, în numele credinței. S-a înclinat în fața voinței regale…

---

[161] Begarzi, membri ai unor societăți secrete constituite în secolul al XIII- lea, pentru a ajunge la perfecțiunea evanghelică. Aceste grupuri au activat în Germania, în Franța și în Italia sub numele de Begards sau, uneori, „frerots”, „fraticelli”, „apostoliques” etc. Conciliul de la Vienne a condamnat erorile acestora.

[162] Comunitate de femei în care se intra fără pronunțarea unui legământ definitiv. Instituția surorilor beguine a fost fondată către 1170, de către Lambert le Bègue, preot la Liege. Beguinele, răspândite mai ales în Belgia făceau legământ de sărăcie, castitate și supunere. Femeile nu erau admise definitiv decât după 2 ani de noviciat. Ele își petreceau timpul rugându-se, îngrijind bolnavii și lucrând dantele și lenjerie.

[163] Cei nouă Cavaleri au fost arestați și denunțați regelui Franței drept elemente subversive.

Călcându-și pe suflet, știu. Și apoi… a fost nevoie de ceva timp și de răbdare pentru a potoli o ușoară opoziție a prelaților.

Regele i-a forțat mâna, sunt de acord. Sfântul Părinte a făcut un gest de împăciuire în interesul liniștii și pentru onoarea tronului sfântului Petru.

Chiar dacă apar certuri și încercări de a-și sustrage câțiva bănuți, nu este mai puțin adevărat că Cerul și pământul au interese comune. Biserica, fiind bătrână și înțeleaptă, și-a dat de mult timp acordul pentru a contribui la măreția regatului și a sa. Cerul știe să-și facă bine socotelile.

Făcu o pauză și continuă:

— Încăpățânarea voastră îi displace regelui. În regat nu e loc pentru două voințe. Sigur, onoarea sa este fără pată în fața creștinătății și în fața Bisericii, dar în fața Istoriei?… Spuneți-mi, iubite Cavaler, că ați căzut pradă unei dorințe nelegiuite. Mărturisiți adevărul.

Molay ridică fruntea; fumul acru al torței îi făcea ochii să lăcrimeze.

— Singurul adevăr pe care-l servesc este cel pe care mi-l dictează conștiința. Și niciuna din intrigile voastre, nimic din ceea ce s-a spus sau s-a scris despre Ordin în mlaștinile de la curte nu poate altera acest adevăr.

Ordinul Templului a fost rănit precum trupul lui Iisus, a fost rănit de lance. Nevinovăția este mereu rănită, mereu ucisă, dar ea renaște de fiecare dată. Greșeala monstruoasă va bântui timpurile. Într-o zi, adevărul se va elibera și ecoul strigătelor noastre de nevinovăție se va face auzit.

— Și vreți să muriți pentru această glorie postumă? replică el cu o ironie crudă. Fără îndoială, istoria voastră va bântui prin imaginația copiilor care văd viața prin intermediul cărților cu desene. Dar pentru cei care știu din ce este făcută existența, care știu să accepte inevitabilul și să supraviețuiască cu orice preț, povestea voastră nu va fi decât un vis efemer, o figură retorică. Câțiva dascăli vor găsi aici materialul pentru a scrie niște cărți și își vor câștiga astfel pâinea, iar lumea va continua să se învârtă în jurul acelorași ambiții, acelorași nedreptăți, acelorași contradicții… Așa merg lucrurile, și merg bine așa.

După un alt moment de tăcere continuă:

— Ce încercați să apărați? Ordinul? Dar Ordinul e mort, cu desăvârșire mort, adăugă dur.

Molay îl privea fără să spună nimic, dând din cap neîncrezător.

Apoi începu:

— Prins în jocul acesta copilăresc și sinistru, legat doar de respectul scrupulos față de forme, ați urmărit prin acțiunile voastre un ordin sfânt. Și ați făcut astfel să curgă sângele cel mai curat. N-ați reușit să vă ridicați în lumea voastră decât călcând peste ceea ce este sfânt. Și astăzi, pentru a mă împinge la pierzanie, continuă Marele Maestru indignat, veniți iar, cu vorbe seducătoare, să mă antrenați înspre complicitate și crimă.

Cu cât vă privesc mai mult, cu atât îmi dau seama mai bine că nu există înăuntrul vostru nici cea mai slabă lumină omenească. Pentru voi, totul este în ordine în această lume coruptă.

Cu o mișcare bruscă, ministrul Justiției se ridică și se opri în fața lui.

— Trebuie, totuși, să vă treziți într-o bună zi, replică aspru și jignitor. Înaintând așa, adormit, riscați să vă pierdeți prin nisipurile mișcătoare ale acestei lumi.

Molay se ridică la rândul său.

— Îi mulțumesc lui Dumnezeu că nu m-a făcut nici destul de abil, nici destul de inteligent pentru a intra în afaceri. Îi mulțumesc că mi-a deschis calea durerii, cale ce mă apropie de El. Această suferință și această plângere, care sunt viața mea de când am fost închis în temniță, sunt și cele care-mi dau puterea.

— Vă drapați în această demnitate de Mare Maestru, dar nu mai există nici Marele Maestru, nici ordinul Templului! S-a sfârșit! Acceptați sentința Papei.

Se duse la ușă și bătu de trei ori:

— Nu primesc lecții de la un om al cărui suflet este mai negru decât iadul. Îmi fac datoria! Iar datoria mea este să apăr Ordinul. Atâta timp cât voi putea sta drept pe acest pământ, și cât Dumnezeu va binevoi să mă îngăduie, îmi voi folosi puterile pentru a restabili onoarea Templului.

Din nou se auzi cheia răsucindu-se în broască și ușa se deschise.

— Monseigneur… spuse paznicul.

Și luând torța care era prinsă într-un inel din perete, se retrase lăsându-i loc să treacă.

— Vom vedea, frate Molay, reluă ministrul Justiției, din pragul celulei, dacă în fața prelaților veți dovedi tot atâta îndrăzneală ca în întunericul dintre pereții aceștia.

— Vom vedea, repetă Marele Maestru.

Și cu o voce prevestitoare, adăugă:

— Temeți-vă de judecata lui Dumnezeu, messire de Nogaret![164] Adevăr vă grăiesc!

---

[164] Nogaret a murit la 21 aprilie 1313, cu un an înaintea lui Jacques de Molay (11 martie 1314). Contrar legendei care vede moartea sa ca urmare a blestemului Marelui Maestru.

33 • Sentința

În aerul curat al dimineții urca un miros proaspăt de pământ și verdeață. Molay trase adânc aerul în piept și i se păru că respiră pentru prima dată.

— Ah, cât de frumos miroase pământul.

Doamne, șopti el, Tu care m-ai condus până în pragul morții, de ce ai lăsat ca atâtea lucruri mărunte să mă lege totuși de viață?

De ce, Doamne, dintre toate ființele Creației Tale, doar pe noi, oamenii, ne-ai făcut conștienți de propria noastră moarte? Absolut singuri, față în față cu noi înșine, în teamă și adversitate. Singuri și trebuind să răspundem de actele noastre.

Își plimbă privirea de jur împrejur.

— Dar asta este voia Ta, Doamne, și voi pleca fără o vorbă.

Din zori, aștepta pe platforma fortăreței. Așteptă mult, fără să știe ce.

Afacerea fusese judecată, dar nu știa dacă azi urma să se pronunțe sentința.

Curtea era plină de arcași. Alain de Pareilles, ofițerul care-l escortase de trei ori în fața comisiei papale, era acolo, îmbrăcat în cămașă de zale și cu coif pe cap, stând, ca de obicei, nepăsător și plictisit. Unde avea oare să-l ducă astăzi? La moarte? La tortură? Era inutil să-l întrebe, nu i-ar fi răspuns. Brusc, simți că se gândește să ajungă la capătul acestui calvar.

Așteptarea aceasta în curtea de onoare îi trezea atâtea amintiri.

Fortăreața Templului se ridica în pulberea luminoasă, cu pădurea de turnuri și ziduri, ca o corabie puternică în mijlocul vânturilor sălbatice ale oceanului. Clopotnița bisericii, cu vârful său ascuțit, domina celelalte turnuri. Acolo auzise sunetul de orgă, acompaniind cântecele pe care el și frații săi le intonau întru slava lui Dumnezeu. Era o altă viață, o altă lume. Dincolo de zidurile puternice se simțea agitația cetății.

Nu se schimbase nimic.

În palat, își folosise puterea și timpul pentru a administra bunurile Templului. Aceasta era regula Ordinului, dar el acționase de asemenea în calitate de creștin. Ani de zile, cu același curaj și cu aceeași răbdare, cavalerii îi ajutaseră pe cei săraci și pe cei slabi. Reconstruiseră biserici, parohii, capele dărâmate. Pentru a câștiga pacea, purtaseră războaie. Dar le erau dragi și aratul, și semănatul, muncile sfinte pentru binele tuturor.

Virtuțile sufletului, mila, generozitatea, treaba făcută bine... de toate astea nu se îndepărtaseră niciodată. Respectaseră întocmai ritualul și tradițiile creștine. Fuseseră oameni plăcuți lui Dumnezeu, iar Dumnezeu, care toate le vede, le vede și nevinovăția.

Nu, nimic nu se schimbase, în afară de el. El, care cunoscuse măreția asemenea regilor, care ținuse între mâinile sale destinul regatului franc de la Ierusalim, regat de două ori sfânt și de două ori dăruit, regat ce va străluci veșnic peste pământurile cele mai întunecate, el, care pășise pe drumul Nazaretului, pe pământul care-l văzuse înviind pe Lazăr, el este astăzi un damnat printre damnați.

Marele Maestru fu trezit din gândurile sale de zgomotul porții turnului, care tocmai se deschidea. Trei prizonieri într-o stare de mizerie și slăbiciune de nedescris, rămaseră o vreme în prag, clipind des din ochi să se obișnuiască cu lumina, ca niște cârtițe scoase din galeriile lor. Se cutremură recunoscându-i pe cei trei demnitari ai Templului: Geoffroi de Charnay, Hugues de Pairaud și Geoffroi de Gonneville erau acolo, dinaintea ochilor lui. Era pentru prima dată că îi revedea, după atâția ani!

Ce blestem oare, ce blestem căzuse asupra Cavalerilor pentru a face din copiii Domnului niște ființe zdrobite și trupește, și sufletește? În jurul lor totul era disperare, nerecunoștință, pierzanie.

Perceptorul de Normandia, cu picioarele prinse în lanțuri, înaintă primul spre el. Viteazul luptător, cavalerul temerar care înainta în galop pe câmpul de bătaie, pășea acum clătinându-se. El, care cu spada sa a ucis nenumărați dușmani... Cei lași, doar văzându-l, erau cuprinși de frică și o luau la fugă dinaintea lui; la trecerea sa, dușmanii cădeau, lăsând drum larg, deschis. Nu cunoștea odihna, decât atunci când ai săi erau stăpâni pe câmpul de bătălie. Și doar atunci se oprea să-și tragă sufletul.

Rămase un moment nemișcat în fața Marelui Maestru, apoi lăsându-și capul pe umărul acestuia începu să plângă, fără rușine. Molay, cu glasul înecat de emoție, își strânse fratele credincios în brațe, fără un cuvânt.

Hugues de Pairaud, cu chipul deformat de un biet surâs chinuit, se apropie de el.

— Vom lupta, prieteni, pentru onoarea Templului și pentru onoarea noastră, spuse bătrânul maestru cu glasul răgușit.

— Curaj, nobil frate… curaj… repeta Molay, îmbrățișându-l pe comandorul de Aquitania care avea un aer pierdut, ca unul care nu-și mai găsește drumul.

Cei patru demnitari urcară într-un car tras de patru cai.

— Arcași, strângeți rândurile! comandă Alain de Pareilles, urcând în șa.

Brusc greoiul atelaj se urni. Vreo douăzeci de arcași, în frunte cu căpitanul lor deschideau drumul.

De îndată ce poarta cea mare se deschise, un urlet neomenesc se ridică și se împrăștie pe toate străzile din jur. De dimineață, o mulțime numeroasă, alergase de pretutindeni și se înghesuise în fața fortăreței Templului pentru a vedea prizonierii trecând.

— Jos cu ereticii!

— La rug!

— Sunt nevinovați!

— Atunci de ce au fost închiși?

— Pentru a li se lua averea.

Unii urlau asemenea câinilor ce urlă a moarte. Alte voci îi batjocoreau.

— Doamne, cum poți îngădui așa ceva? șoptea Molay.

Pairaud dădea din cap, trist, spunând:

— Fraților, de când n-am mai respirat aerul curat al dimineții.

— În ștreang, idolatrii! se striga.

— O, Doamne, de ce atâta durere fără sfârșit pentru fiii tăi supuși? reluă Molay cu tristețe.

— Când un om este căzut, toată lumea se repede asupra lui, răspunse Charnay resemnat.

— Nebănuite sunt căile Tale. Neînțeleasă este dreptatea Ta, spuse Molay.

Cu privirea brusc umedă, el adăugă:

— Oricât de mare ar fi durerea, noi ne vom supune, dacă este voia lui Dumnezeu. Decizia sa este dreaptă.

Insultele și batjocura continuau să urce spre el. Dar aceia care, la audierile comisiei papale, văzuseră defilarea cavalerilor rătăciți, slabi ca niște câini costelivi, dar venind din toate colțurile Franței pentru a apăra, cu un curaj admirabil, cauza Templului, cei care-i văzuseră ținându-și în mână oasele dislocate de tortură, plângeau acum și-și făceau cruce la trecerea lor, chemând mila Domnului.

În fruntea cortegiului, Alain de Pareilles stătea țeapăn pe calul său, cu privirea pe deasupra mulțimii fără să vadă nimic. Molay, năruit în durerea sa și împietrit de ea, părea cu totul absent. Această călătorie pe străzile Parisului, fiecare cu mirosul ei, cu zgomotul și agitația ei îi amintea o altă lume, din care nu-i mai rămăsese nimic decât, poate, furia.

Cât de diferit era față de cavalerul întors, cu mulți ani înainte, din regatul luminii. Se întorcea atunci cu frații săi de la Saint-Jean-d’Acre, învinși, dar încă plini de glorie, mânați de dorința neîmblânzită de a relua lupta pentru apărarea tronului ceresc. Ordinul Templului, atunci mai puternic decât tunetul, în ce abis se prăbușise? Iată-i, acum, în aerul rece al unei dimineți de martie, puși în lanțuri ca niște tâlhari la drumul mare, expuși urii și patimii unei gloate care nu înțelegea nimic în turbarea sa.

— Doamne Atotputernic, dă-ne puterea să îndurăm suferința, șopti Molay.

— Ceva mi-e greu de înțeles, spuse perceptorul de Normandia clătinând din cap. Ce a ajuns forța și spiritul nostru, de vreme ce niciunul dintre ai noștri, nu poate să se opună printr-un atac, puterii tiraniei trădătoare?

Marele Maestru cerceta cu privirea fiecare colț de stradă, căci se aștepta să vadă apărând câțiva cavaleri, în fruntea unei trupe, care să-i elibereze, cu armele lor neînvinse, din acest infern fără fund. Dar ce ajunseseră campionii creștinătății, acea elită[165] ce luptase pe tărâmuri îndepărtate, în regiuni

---

[165] În Portugalia, Ordinul Templului n-a fost distrus. Templierii, care se numeau soldații lui Christos, luară numele de „Cavaleri ai lui Christos”. Regele Diniz, protector luminat al literelor și al artelor, fondatorul Universității de la Coimbra unde a atras oamenii cei mai luminați ai secolului, obținuse titlul glorios de Părinte al Patriei. Ordinul se bucura de o atât de mare considerație, încât niciunul dintre viceregi nu pleca spre Indii fără să fi fost decorat cu titlul de Cavaler. Cavalerii au jucat un rol important în dezvoltarea Portugaliei și țara nu a avut decât de câștigat de pe urma folosirii averii lor. Templierii

necunoscute și care trăiseră și muriseră pentru cea mai periculoasă și cea mai sfântă aventură? Ce ajunseseră de vreme ce nu s-a găsit nimeni destul de îndrăzneț, încât să întrerupă cumplita călătorie? Traversară Grand Pont și ajunseră în fața catedralei Notre-Dame. În piața din față, între canaturile deschise ale marilor porți, se ridicase o scenă unde luaseră loc judecătorii.

Tribunalul ecleziastic era format din episcopul de Albe, cardinalii de Saint-Eusebe și de Sainte-Pâque, numiți de papă pentru a judeca acest caz, cărora li se adăugaseră Philippe de Marigny și alți prelați demni să stea alături de el. Purtând mitra, acoperit de aur, mătase și purpură, arhiepiscopul de Sens plimba o privire satisfăcută peste întreaga asistență. În spatele membrilor tribunalului stăteau canonici și clerici, precum și câțiva călugări.

În catedrală, în penumbră, se zărea strălucind altarul, parcă presărat cu stele; podoabele și nestematele păreau ochi strălucitori ce te fixau din umbră.

O mulțime numeroasă și tăcută se strânsese în fața tribunei. Dis-de-dimineață, regele pusese să fie citit la răspântii, pe străzi și chiar în cârciumi un apel chemând populația să vină și să asculte sentința dată Templierilor.

Din când în când, liniștea era spartă de strigătele negustorilor de pește, de păsări ori de lapte. De obicei, locul lor era în piața din fața catedralei, dar acum fuseseră împinși spre străduțele laterale.

Vremea era senină și rece. Pe cerul albastru strălucea soarele și razele lui slabe aprindeau și mai mult aurul crucilor, pietrele prețioase de pe mitre, purpura și mătasea veșmintelor clericale. Halebardele grele, sulițele, coifurile și cămășile de zale scânteiau cu o lucire amenințătoare. Observatorii răspândiți prin mulțime aminteau mereu, celor care ar fi putut să uite, voința teribilă a regelui.

Niciodată nu se mai văzuse o asemenea desfășurare de splendoare și forță războinică. Fastul și măreția ostentativă a

---

spanioli au fuzionat cu ordinele militare de Montesa și de Calatrava. Regele Angliei a susținut Templierii permițându-le să rămână în vechile lor comanderii. Pretutindeni, Templierii au fost recunoscuți drept nevinovați și au fost absolviți. Prinții au găsit alte mijloace pentru a deturna Ordinul nedrept al papei. Cavalerii de Malta și francmasonii, adevărați moștenitori ai Templierilor au perpetuat tradiția nobilă a acestora prin etica lor și prin admirabila lor operă umanitară.

prelaților erau pe măsura spectacolului pe care Filip cel Frumos ținea să-l dea în fața poporului său. Mulțimea păstra o tăcere religioasă, cu ochii fixați asupra judecătorilor. Când cei patru demnitari apărură, cu picioarele împiedicate de lanțuri, un murmur de indignare și groază străbătu adunarea, în așa măsură „aspectul lor ajunsese cumplit în urma unei atât de lungi captivități”.[166] Văzându-i, s-ar fi zis că erau niște creaturi ieșite din vreo văgăună a infernului.

Îmbrăcați în zdrențe, cu părul cărunt și barba crescută în dezordine, vădeau mizeria și lipsurile cumplite în care trăiseră. Stăteau în picioare, strânși unii într-alții, ca un singur trup de pământ și cenușă.

Episcopul de Albe se ridică, desfășură pergamentul și începu să citească pe un ton solemn.

— Întrucât Jacques de Molay a recunoscut și a mărturisit că a scuipat pe cruce și a repetat aceleași mărturisiri la Chinon, întrucât…

În vreme ce enumera capetele de acuzare, Jacques de Molay, cu fălcile strânse, cu mâinile crispate, murmura pentru el însuși:

— Totul este fals!… N-am făcut niciodată asemenea mărturisiri la Chinon. Sunt doar minciuni!… minciuni!

— Spada mea!… să mi se dea măcar spada și-i voi face bucăți pe toți acești mincinoși nenorociți care ne murdăresc și Ordinul și onoarea, spuse încet Charnay, tremurând de mânie și indignare.

— Întrucât, reluă vocea monotonă și onctuoasă a prelatului, Hugues de Pairaud recunoaște că a obligat novicii să scuipe de trei ori pe cruce…

— Nobil Frate, spus Pairaud, privindu-l descumpănit pe Marele Maestru, de unde au asemenea mărturisirii?…

După fiecare cuvânt, Molay simțea mânia urcând în el, și o furie neagră îl cuprinse. Își simțea capul înfierbântându-se la înșiruirea acuzațiilor.

— Întrucât Geoffroi de Gonneville spune că le-a recomandat fraților săi, chinuiți de pofte trupești, să și le satisfacă prin practici contra naturii…, continuă prelatul.

— Ce inimă mai aspră decât stânca, ce minte mai întunecată decât infernul a putut inventa asemenea josnicii, spuse comandorul de Aquitania.

---

[166] Cronică anonimă din secolul al XIII-lea.

Cu privirea rătăcită, tremurând de rușine și revoltă, făcu un pas înainte și învingătorul turcilor la Saint-Jean-d'Acre, împiedicându-se în lanțuri, căzu în genunchi. Se ridică greu, în timp ce mulțimea râdea batjocoritor; pe obrajii săi palizi și scofâlciți, lacrimile de umilință curgeau în tăcere.

Văzând toate astea, focul infernului se răspândi în sângele bătrânului maestru. Ochii săi ardeau ca niște cărbuni aprinși. Ceva cumplit avea să se întâmple și nu știa ce.

— Ca urmare, continuă episcopul nepăsător, Tribunalul ecleziastic condamnă pe cei patru prizonieri la închisoare pe viață.

La atâta nedreptate și rea-credință, Molay se simți de parcă o caracatiță l-ar fi sfâșiat pe dinăuntru.

Sângele său de bătrân războinic se trezi și o furie oarbă îl luă în stăpânire. Trebuia acum să bea paharul amărăciunii până la fund. Și imediat limba i se dezlegă.

— Această curte de judecată, messeigneurs, și o spun cu tristețe, merge împotriva onoarei și probității Templului.

Luând mulțimea drept martor, strigă cu o voce teribilă.

— Popor al Parisului, mărturisirile de la Chinon sunt false. Nici frații mei, aci de față, nici eu n-am mărturisit asemenea ticăloșii.

Tot ceea ce se spune despre noi, nu sunt decât zvonuri, pe care niște intriganți invidioși le șoptesc la urechile oamenilor.

Cuprinși de uimire, membrii comisiei rămaseră pentru moment tăcuți și nedumeriți. Nu se așteptau ca un bătrân torturat, zdrobit, ținut izolat în închisoare de șapte ani să se mai poată revolta cu atâta forță și curaj.

— Agenții regelui și-au urmat uneltirile josnice prin artificii ale legii, au rămas surzi la strigătele noastre de nevinovăție, continuă Molay, ai cărui ochi aruncau fulgere.

Ticăloșiile lor cumplite, perfidia lor, trădările lor, crimele lor îi vor urmări până în mormânt.

Arhiepiscopul de Sens se ridică, trufaș și indignat:

— Liniște!… Cum îndrăzniți să veniți cu asemenea jigniri în fața sfântului Tribunal? Comisia noastră a fost instituită de Sfântul Părinte pentru a prezenta sentința în fața poporului adunat aici…

Huiduielile îi acoperiră vocea și se așeză copleșit de insulte.

— Taci, profet mincinos.

— Auziți-l pe acest fals preot făcând pe omul sfânt.

— Eretic!…

— Poporul nu va accepta niciodată o judecată nedreaptă.

Din mulțime se ridicară strigăte de mânie și ură. Câțiva ieșiră din mijlocul mulțimii și, cu ochii scânteind de revoltă, sfidând pădurea de lănci și sulițe, asediară tribuna.

— Lăsați-l să vorbească pe Marele Maestru, strigară mai multe glasuri furioase.

— Ce așteptați, messire de Ployebouche[167] ca să respingeți această adunătură? șuieră arhiepiscopul de Sens, comandantului Parisului, care stătea lângă el, plictisit și îngrijorat.

— Ce mai așteptați să curățați gloata asta care îndrăznește să ne amenințe? adăugă și episcopul d’Albe. Își pierduse toată trufia și arăta acum palid și descumpănit.

Comandantul gărzii, un om nu prea înalt, palid, cu privirea neliniștită, era de felul lui răbdător și foarte prudent. Nu pierdea niciun prilej pentru a se declara deschis împotriva manifestațiilor populare, care însă îi plăceau regelui în mod deosebit.

Dar cei care cunoșteau bine predispozițiile mulțimii știau că toate aceste manifestații nu prea prevesteau nimic bun.

— Nu putem răspunde prin forță mulțimii, messeigneurs, ar însemna să-i întărâtăm și mai mult, odată stârnită obrăznicia lor ar duce la răscoală. Nu știți încă de ce este în stare populația Parisului. Este ca o tornadă care vine, vă înhață și vă trage în adânc.

— Și trebuie să lăsăm să fie insultată autoritatea Regelui și a Bisericii? se răsti Marigny scos din fire.

Priviți numai cu câtă insolență, acoperit de zdrențe, încearcă să le câștige simpatia, adăugă apoi, arătând disprețuitor spre Molay.

— Cunoscându-l pe rege, obiectă comandantul cu prudență, știu că nu ne-ar ierta dacă această adunare s-ar îndrepta spre revoltă și dezordine. Amintiți-vă de răscoala din 1306, monseigneur.

La gândul acesta, arhiepiscopul, care se temea pentru poziția sa, tăcu.

---

[167] Jean Ployebouche, comandant al Parisului (din 1309 până la sfârșitul lui martie 1316).

Marele Maestru, fără să pară câtuși de puțin tulburat de arcașii care stăteau strânși unii lângă alții, lângă tribună, continuă calm.

— V-ați îndepărtat de calea cinstei și a meritelor pentru a o lua pe aceea a vicleniei și minciunii. Ceea ce faceți împotriva noastră este de condamnat, o spun în fața poporului și jur pe sângele lui Hristos vărsat pentru păcatele noastre.

De șapte ani suntem în lanțuri, eu și frații mei, lipsiți de tot, lipsiți până și de binefacerea religiei. De nenumărate ori am cerut să fiu ascultat de Papă care avea dreptul să ne judece. S-a hotărât să fiu oprit la Chinon și să mă prezint doar în fața unei comisii care s-a grăbit să facă un raport mincinos. Readus la Paris, am cerut din nou să fiu dus în fața Suveranului pontif. În zadar. Copleșit de durere, am aflat în adâncul celulei mele despre dizolvarea Ordinului. Și astăzi mi-a fost luată și ultima speranță de a fi judecat de Papă. Fără să mi se permită să-mi folosesc dreptul natural și sfânt de a-mi prezenta apărarea, fără să fiu ascultat, mă judecați după niște mărturisiri false.[168]

— Ați mărturisit că l-ați fi renegat pe Hristos, în fața cardinalilor, la Chinon, strigă cardinalul Albe.

— Mărturisirile acelea sunt niște falsuri, născocite de la un cap la celălalt de cardinali, sub presiunea agenților regelui, răspunse Molay cu putere.

Câtă ticăloșie poate sta într-o minte omenească?

„Este adevărat că în această zi cumplită și în ultimele clipe ale vieții mele, reluă bătrânul maestru cu o tulburătoare tristețe, descopăr cât de nelegiuită este minciuna și vreau să fac să triumfe adevărul; declar deci, în fața Cerului și a pământului și mărturisesc, chiar dacă este spre rușinea mea veșnică, faptul că am comis cea mai gravă crimă, admițând cele ce cu atâta perfidie sunt imputate Ordinului, dar afirm, adevărul mă obligă s-o afirm, că sunt nevinovat. Nu am făcut declarația contrară, decât pentru a opri chinurile peste puteri la care eram supus și pentru a-i îndupleca pe cei care mă făceau să sufăr. Cunosc prea bine toate torturile la care au fost supuși Cavalerii care au avut curajul să retragă o asemenea declarație, dar spectacolul

[168] Pentru legalitatea procedurii ar fi trebuit ca Marele Maestru să fie, în prealabil, interogat, împreună cu ceilalți conducători, dar bula ordonă cardinalilor să pronunțe un verdict bazându-se doar pe primele interogatorii de la Chinon. Această nouă nedreptate a papei (atunci când se impusese obligația de a se pronunța asupra ilustrului acuzat), explică atitudinea Marelui Maestru.

acesta cumplit nu poate să mă facă să confirm o primă minciună printr-o a doua: în fața acestei infamii renunț cu dragă inimă la viață.”[169]

Ordinul asasinat n-a găsit din păcate o spadă care să-l apere. O furie oarbă ne-a pătat onoarea.

Vocea i se ridica fără urmă de slăbiciune și impresiona prin suferința cumplită pe care o exprima, făcând-o cunoscută până la ceruri. În timp ce vorbea, bătrânul maestru simțea cum sufletul i se ușurează.

Comandorul de Aquitania făcu un pas înainte și strigă cu o voce puternică:

— Iau martori Cerul și pământul și afirm că Ordinul este nevinovat.

— Am trăit părăsiți, într-o speranță înșelătoare, înarmați doar cu răbdare încăpățânată. Și astăzi privim derutați, cutremurându-ne de oroare, cum ni se pun în seamă lucruri monstruoase, gândite de ființe corupte, ieșite parcă din infern.

— Ați mărturisit sodomia, strigă cardinalul d’Albe.

— Sub tortură aș fi mărturisit multe.

Mulțimea murmura și devenea amenințătoare. Soldații îi făceau față tot mai greu.

— Rușinea a căzut de acum asupra noastră, messeigneurs, continuă perceptorul de Normandia, voi, care vorbiți de pace și de frăție, arborând virtuți mincinoase și care nu știți decât să vă serviți ambițiile ascunse, prin acte nedrepte și pline de răutate.

— Oricare ne va fi soarta, murim nevinovați, reluă Molay, dârz și mândru. Fie că tăișul călăului ne va smulge viața, fie că flăcările rugului ne vor cuprinde și ne vor mistui, murim nevinovați. Iar posteritatea va spune despre noi: erau nevinovați.

Suspină adânc și reluă:

— Credeți că ne-ați nimicit? De fapt, ne faceți să trăim.[170] Avem un refugiu unde visele noastre își află adăpost. Oricât de lovit ar fi Ordinul, va rămâne destulă noblețe și cinste pentru a-l

---

[169] Cuvintele lui Jacques de Molay în fața Tribunalului ecleziastic, în fața catedralei Notre-Dame de Paris.

[170] Bula papală *Vox Clamentis* nu a făcut decât să transforme Ordinul într-unul secret. „Succesiunea marilor maeștri care a numărat mulți bărbați iluștri și influenți, nu s-a întrerupt niciodată”. În secolele care au urmat, Templierii s-au amestecat în francmasonerie și au jucat un rol activ în dezvoltarea acesteia. Ei au avut, după spusele unor istorici, o influență importantă asupra Revoluției franceze.

face să reînvie. Și de n-ar rămâne decât un grăunte din acest spirit pe pământ, va încolți și va da rod. Ordinul ne va supraviețui și va trăi în secolele care vin. În tot ceea ce este superior, chiar dacă nu mai există decât în inimi, va trăi acolo mereu. Nicio umbră, nicio schimbare nu-l va putea smulge pentru că temelia lui este speranța creștină, eternă, pe care nici timpul, nici vitregiile sale n-o vor putea trăda.

Suferința Templierilor va găsi un ecou puternic în spiritul poporului întotdeauna gata să țină partea celor slabi și asupriți.

Mulțimea rămăsese nemișcată, aflată parcă sub vraja cuvintelor lui, apoi, ca și cum s-ar fi stârnit un uragan nemaipomenit, din ea se ridică un strigăt cumplit.

Bărbații ridicau pumnii spre judecători, aruncau ocări grele, femeile plângeau.

— Sunt vinovați de erezie, reluară prelații în cor.

— Spuneți ceva, monseigneur, insistă comandantul gărzii.

— Au mărturisit, strigă Philippe de Marigny spre mulțime. Astăzi își retrag mărturisirile făcute.

Dar cuvintele sale se pierdură în vacarm.

— La rug, la rug cu ereticii, intonară în cor clericii și călugării, înconjurând tribuna.

— La spânzurătoare cu episcopii! strigară voci din mulțime.

Un sentiment tulbure pusese stăpânire pe populație. Peste îndoiala care fusese lăsată să planeze asupra sa, venea acum să se adauge minciuna și trădarea. Se simțea așadar disprețuită, batjocorită. Furia, odată dezlănțuită, nu găsi nimic să o mai stăvilească. Mulțimea se năpusti spre tribună, distrugând tot ce-i ieșea în cale.

La un gest al comandantului, Alain de Pareilles își desfășură arcașii în semicerc, iar aceștia încercau prin lovituri cu mânerul sulițelor să-i respingă pe cei mai îndrăzneți. Soldații regelui, veniți în fugă în ajutor, loveau cu bastoanele lor împodobite cu floarea de crin[171] în mulțime. În fața acestei dezlănțuiri umane, forțele de ordine fură curând date-n lături. Uitându-și demnitatea și trufia, prelații o luară la fugă într-o dezordine jalnică și intrară în catedrală, ale cărei porți fură imediat închise. Oamenii începură să râdă, văzându-le spaima.

La adăpostul unui cerc format de soldați, cei patru demnitari au fost împinși spre car; urcară fără să opună nici cea mai slabă

[171] Strămoș al bastonului folosit de sergenții noștri.

rezistență. Cortegiul se puse în mișcare așa cum și venise, cu Alain de Pareilles în fruntea arcașilor.

Nu mai rămânea decât să fie curățată piața, complet devastată. Pentru Marele Maestru și pentru perceptor nimic nu mai era la fel. Ajunși la fortăreața Templului cei patru au fost despărțiți. Molay și Charnay se regăsiră în aceeași celulă.

— Mulțumesc Cerului, că m-a eliberat de demonul fricii, spuse Molay privindu-l pe celălalt cu o caldă prietenie. Mi-am petrecut zilele și nopțile chinuit de teamă. Dar din ziua aceasta, întunericul celulei devine lumină. Doar trupul meu mai stă între ziduri, sufletul mi-e liber. Mâna Domnului și Stăpânului nostru, blândă și iubitoare ne-a fost întinsă.

— Nicio spadă n-ar fi putut convinge lumea de nevinovăția noastră, spuse încet preceptorul de Normandia. Voi muri în pace, ne-am spălat onoarea.

Molay îl privi o vreme fără să poată vorbi. Cuvintele acestea, ajungându-i la inimă stinseseră orice urmă de ură. Revolta amară trecuse. Pentru prima dată de la arestare se simțea în pace. Și ochii i se umplură de lacrimi.

— O, Doamne, „cât de lungă și grea este calea care duce din infern spre lumină”.

•

— Un bătrân cu mintea îngreunată de gloria sa trecută îndrăznește să spună lucruri jignitoare la adresa Regelui și magistraților săi! spuse Filip aspru. Un om față de care noi ne-am arătat prea indulgenți. Ținând seama de vârsta lui înaintată, nu l-am condamnat la moarte. Și iată care ne este răsplata!

— Sire, interveni Enguerrand de Marigny, cu calmul și detașarea sa obișnuită, toată povestea asta a durat prea mult. Sentința finală trebuie pronunțată de suveranul nostru.

— Ce părere aveți, Charles?

Așezat într-un fotoliu lângă șemineu, contele de Valois părea să stea pe gânduri; începu apoi să vorbească rar, căutându-și cuvintele.

— Sire, frate… sentința papei nu prevede moartea Templierilor. Niciun tribunal ecleziastic nu poate schimba această sentință cu excepția papei însuși.

— Ei bine, atunci vom pronunța sentința chiar noi, spuse Filip. Și ridicându-se energic începu să bată în lung și în lat încăperea,

ca o fiară în cușcă. Și nu mai târziu decât în seara aceasta, Marele Maestru și tovarășul său vor fi condamnați la rug.

Apropiindu-se de masă, scutură un clopoțel. Apoi se întoarse iar către contele de Valois:

— Ne-am înșelat în legătură cu acest personaj. Sub o umilință aparentă se ascunde un suflet dur și plin de orgoliu.

— Messire de Bouville, i se adresă apoi șambelanului care tocmai intrase, să fie chemat comandantul gărzii.

Bouville salută și ieși.

— Îl vom face să tacă o dată pentru totdeauna, continuă Filip tăios.

— Sire, frate, v-ați gândit la consecințele posibile ale unei asemenea decizii?

Regele părea că nu-l aude; se întoarse către inchizitorul general, care stătea nemișcat, cu mâinile în sutană.

— Ce părere aveți, frate Guillaume?

— Mă gândesc, Sire, răspunse acesta, cu o lucire stranie în priviri, că această condamnare va fi plăcută Domnului și Stăpânului Nostru; dacă Dumnezeu o vrea, se va smulge astfel un spin veninos din inima Bisericii. De-am putea să-i vedem pierind astfel pe toți dușmanii credinței!…

— Ce spun astrologii?

— Oracolele s-au arătat favorabile acestei hotărâri…

— L-am văzut pe Marele Maestru în dimineața asta în fața catedralei Notre-Dame, îi întrerupse Valois, și trebuie să vă spun că în ciuda aspectului său mizer, m-a impresionat prin onestitatea sa, care de altfel i-a adus și simpatia poporului.

— Nu există suflet oricât de onest care să nu aibă ceva pe conștiință, replică sec Filip. Un bătrân care depune mai mult efort pentru a stârni ura poporului decât pentru a se căi…

În momentul acela intră comandantul gărzii.

— Messire de Ployebouche, începu regele, de îndată ce consilierii se retrăseseră, în seara aceasta, după lăsarea întunericului, să fie ridicate pe insula vacilor două ruguri pentru ereticii care au îndrăznit să ne umilească autoritatea. Grăbiți-vă, nu ne place ca lucrurile dezagreabile să se lungească fără rost.

— Sire, replică celălalt plin de zel, puteți considera toată povestea încheiată.

— Chemați populația Parisului să asiste la această condamnare.

— Populația Parisului, Sire…

Regele, care-i cunoștea ezitările când era vorba de manifestații populare, îl întrerupse scurt:

— Este bine să se știe ce soartă rezervă regele celor care cred că pot să se opună legilor sale și să-i umilească magistrații.

— Voi veghea, Sire, spuse comandantul.

— A, încă un cuvânt.

Ployebouche se opri în prag.

— Nu arătați niciun dram de milă, adăugă regele, neclintit. Aprindeți rugurile încet pentru ca, arzând potolit[172], „să aibă timp să implore iertarea și să-și regrete retractările”.

Apoi îl concedie cu un gest.

---

[172] Nu a fost un fum gros care să-i sufoce „așa încât arzând încet să aibă timp să ceară iertare și să-și regrete retractările”. (Filip cel Frumos).

• Epilog •

Ordinul de execuție fiind dat fără întârziere, rugurile au fost ridicate la extremitatea insulei vacilor[173]. În toate punctele strategice ale cetății se înghesuiau soldați, veniți de la celelalte reședințe regale, spre a preveni chiar și cea mai mică dezordine.

Succesul întregii operațiuni depindea mult de capacitatea acestor dispozitive de ordine.

Un cortegiu imens de soldați și sergenți ai regelui, purtând torțe în mâini, traversă străzile Parisului. Locuitorii, veniți în număr mare, se înghesuiau la trecerea lor. Deodată, mulțimea fu străbătută de agitație și aglomerația în jurul cortegiului crescu. Urmă un moment de confuzie. Arcașii, împreună cu sergenții înarmați cu bastoanele lor, loveau orbește în mulțime. Încetul cu încetul totul reintră în ordine.

Regele se apropie de una din ferestrele camerei sale, ce dădea spre locul de execuție. Figuri liniștite și severe se detașau din umbră. Mulțimea ieșea, ca un val de scântei luminoase, din întuneric. Se simți ușurat când, după câteva minute, văzu flăcările ridicându-se spre cele două trupuri acoperite de zdrențe. Chipul condamnaților era liniștit și senin. De pe fața bătrânului maestru iradia o lumină. Chiar și atunci când mirosul greu de carne arsă răspândea groază și milă pretutindeni, cei doi nefericiți continuau să-și afirme nevinovăția, precum și pe aceea a Ordinului.

Regele continua să-l fixeze pe bătrânul maestru ca și cum ar fi vrut să nu piardă nimic din spectacol. Îl văzu ridicând ochii spre cer în vreme ce gura i se contorsiona sub mușcătura cumplită a focului.

Se ridicase un vânt ușor care aducea până la el un murmur ce urca și cobora. Femei și bărbați, palizi, cu ochii pe jumătate închiși, se rugau cu voce potolită. Dintre toate reacțiile poporului, aceasta îi era cel mai greu de suportat. Înțelese într-o

---

[173] Rugurile au fost ridicate pe extremitatea micii insule de pe Sena, (numită insula vacilor sau insula Evreilor, deoarece aici au fost arși pe rug evrei), între grădinile regelui și Augustini, chiar pe locul unde mai târziu a fost pusă statuia ecvestră a lui Henric al IV-lea.

străfulgerare că reușise să modeleze, să dirijeze, să reducă la tăcere reacția populară, dar că nu reușise să schimbe sufletele. Se întoarse spre Marigny, care, împreună cu inchizitorul general, stătea la mică distanță, calm și atent, și îl privi întrebător.

— Iată o poveste care s-a terminat și s-a terminat cum trebuie, Sire, spuse Marigny calm.

— Ce va spune posteritatea despre asta?

— Posteritatea va spune că ați asigurat o autocrație, o conducere suverană și absolută, pentru binele public. Cine ar îndrăzni să spună altfel?

Prin această decizie, Sire, ați scos țara din nisipurile mișcătoare în care era gata să scufunde, spuse el ferm. Sentințele dure sunt singurele capabile să mențină ordinea.

— Messire de Marigny, oare n-am făcut o greșeală?

Și pentru prima dată, o teamă ușoară îi apăru în priviri.

— În deciziile umane, nu există nici eroare, nici adevăr, Sire, există doar puncte de vedere, răspunse Marigny, la fel de calm.

— Și voi, părinte? întrebă încet Filip, întorcându-se către inchizitorul general.

— Domnul și Stăpânul Nostru îngăduie să pedepsim îndrăzneala și blasfemia, fiul meu, răspunse fratele Guillaume, grăbit.

Regele întoarse capul încet, ridicând din umeri și începu să se plimbe cu pași grei. Se apropie din nou de fereastră. Bărbați și femei veneau de pretutindeni, cu chipurile temătoare întoarse spre cei doi nefericiți. Emoționați, consternați, vărsau lacrimi și se tânguiau. Aspectul fantomatic al celor doi condamnați dispăruse, pe chipul lor se vedea acum o suferință de nedescris. În ochi li se reflecta culoarea roșie a flăcărilor.

Și deodată, vocea Marelui Maestru se ridică incredibil de puternică, de parcă ar fi vrut să acopere lumea întreagă.

— Locuitori ai Parisului! Amintiți-vă de Cavalerii Templieri pe nedrept pedepsiți. Suntem nevinovați. Niciunul dintre noi nu l-a trădat pe Dumnezeu și nici patria sa.

Clement, judecător nedrept, te chem la judecata lui Dumnezeu, de azi în 40 de zile. Iar tu, Filip, regele meu, zadarnic te iert căci vei veni și tu într-un an.[174]

---

[174] Filip cel Frumos a murit la 29 noiembrie 1314 la Fontainebleau, supraviețuindu-i opt luni lui Clement al V-lea. Corpul său a fost transportat la Paris pe apă. La 3 decembrie, după o slujbă oficiată la Notre-Dame de arhiepiscopul de Sens, a fost

Blestemat! Blestemat va fi tot neamul tău... continuă el cu o voce care părea să vină din adâncuri.

Ce teamă, ce tulburare cuprinse mulțimea la auzul acestor cuvinte! Groaza se răspândea în toate direcțiile. Nu se mai auzea în liniștea grea și adâncă decât sfârâitul flăcărilor. Călăii, speriați și ei, întrețineau focul întorcând capul spre a nu-i vedea pe condamnați.

— O, rege sângeros, îți prezic vremuri cumplite pe care nici secolele cele mai nenorocite nu le-au cunoscut. Văd cum țara se prăbușește, văd jale, ruină și moarte, strigă Molay cu vocea ca un tunet.

Timpul care se va scurge nu va aduce uitare; lumea va păstra veșnic amintirea unui rege crud, lacom și fără demnitate.

În camera sa, Filip, care stătea în apropierea ferestrei, se făcu, deodată foarte palid. Plecă repede de la fereastră. Se simțea cumplit de singur. Simți nevoia să se așeze, cuprins de o teamă de nespus.

Se simți parcă mai ușurat auzindu-l pe Marigny, mereu liniștit și sigur de el:

— Sire, amenințările nu trec niciodată mai departe de buze. Nu ați făcut decât ceea ce era drept și bine pentru stat.

— Nu merită să te mai gândești la lucrurile care nu mai pot fi schimbate, spuse încet Filip. Ceea ce a fost făcut este bun făcut. Cu un gest ușor le făcu semn celor doi să plece.

Lumea întreagă părea să fi încremenit. În liniștea încăperii nu mai pătrundea decât zgomotul surd și totuși distinct al mulțimii, care i se părea acum mârâitul unui monstru amenințător. Și zgomotul acesta creștea din clipă în clipă, ridicat de vântul care se pornise. Avea deodată o privire stranie, o privire de orb, pentru care lumea s-a șters.

Rămase mult timp așa, într-o nemișcare înspăimântată. Moartea Marelui Maestru atinsese corzile cele mai profunde ale ființei sale. De acum încolo avea să fie singur, rătăcit în el însuși.

•

Un murmur încărcat de presimțiri negre se ridică din mulțime.

Norii încremeniseră pe cer. Totul părea nemișcat. Mulțimea nu mai era decât un joc de umbre. Flăcări, fără fum, urcau

---

înhumat la Saint-Denis în locul pe care-l desemnase chiar el în timpul vieții. Poporul, care nu-l iubea, vedea, cu setea sa de dreptate, în moartea aceasta, venită după cea a lui Nogaret și a lui Clement al V-lea, o pedeapsă a Cerului.

asemenea unor furci însângerate și fluturau apoi în văzduh. Groaza pusese stăpânire pe toți, ținându-i în tăcere și nemișcare. Nimeni nu îndrăznea să întrerupă ceremonia funebră. Trupurile celor doi condamnați se răsuciră, iar ochii lor rugători se îndreptară spre Notre-Dame. Flăcările se târau până la fețele contorsionate care nu mai erau decât o masă întunecată în mijlocul vâlvătăii.

Fumul se ridica acum întunecând cerul, care aducea a cer de furtună. Un fum negru și tot mai des. Mulțimea rămase mult timp în jurul rugurilor, așteptând zorii care nu mai veneau.

Printre ei, un tânăr de cel mult 30 de ani, înalt, cu chipul marcat de durere aștepta și el. Plângea, și ochii săi înroșiți de lacrimi nu mai vedeau limpede. Se apropie de rug, asemenea altor oameni cucernici, încercă să adune un pumn de cenușă. Era Thibaud.

Vocea Marelui Maestru îi răsuna în urechi: „Trăiește, Thibaud! Nu purta viața ca pe o povară”. Se ridică și privi în jur nehotărât. Nu putea să părăsească locul, era parcă pentru a doua oară că-și lua adio. Cum privirea sa aluneca pe malurile Senei, zări o siluetă familiară pe care o recunoscu după un șchiopătat ușor.

— Thomas!... șopti el.

Mulțimea, care se înghesuia spre rug, i-l ascunsese privirii. Îl căută în zadar, apoi părăsi insula. Mergea pe străzile pustii și întunecate ale Parisului, disperat și cu mintea golită, cu capul plecat, pierdut în gândurile lui dureroase fără să vadă pe unde calcă. Mâine, soarele, care se va ridica neabătut, nu va mai lumina aceeași lume.

Pe măsură ce mergea, întunericul se transforma într-un abur albăstrui.

Ajunse pe o străduță întunecoasă, care părea pustie, mărginită de niște case vechi și șubrede. Nu se aventura nimeni prin locurile acelea, înecate de urzici și mărăcini. Se opri la pândă, cu urechea ciulită. În lumina lunii, văzu un bărbat care, ieșind ca o șopârlă din gaura sa, se năpusti asupra unui trecător. Cu o mișcare rapidă, agresorul îl puse la pământ și-l strânse de gât. Victima, înăbușindu-se, se zbătea violent, dar în zadar. Agresorul scoase un pumnal din mânecă și, cu o mișcare rapidă, i-l înfipse de mai multe ori în corp – totul, în câteva secunde.

Ca trezit brusc, Thibaud alergă spre rănit, care-și dădea duhul horcăind cumplit. Din cauza întunericului nu-i putea distinge

trăsăturile: era doar un bărbat ce zăcea într-un lac de sânge. Când ridică capul, Thibaud zări o siluetă îndepărtându-se în fugă. Se ridică și, adunându-și puterile, porni după el. Mare-i fu mirarea când în lumina lunii văzu figura agresorului. Thibaud rămase împietrit și o teamă cumplită i se zbătu în piept.

— Ești chiar tu? Se poate oare ca un Cavaler al Templului să comită o crimă? Tu, Thomas! Fratele meu…

— Tu o numești crimă? Pentru mine este un act de justiție. Acest ticălos se numea Esquieu de Floryan[175].

— Esquieu de Floryan? murmură Thibaud, cu îndoială în glas.

— De vreme ce dreptatea nu mai există, nici în Cer, nici pe pământ, reluă Thomas cu o nesfârșită durere, atunci implorăm infernul să ne răzbune frații.

•

— O, Stăpâne. Cât este de greu să fiu trimisul Tău. Ce soartă blândă și onorabilă le-ar mai fi putut rezerva Servitorul Tău Cavalerilor, de vreme ce regele Franței hotărâse dinainte ce decizie trebuia luată? Cu câtă silă m-am angajat în această acțiune!

El a venit la Vienne însoțit de cei trei fii ai săi și de întreaga armată și s-a așezat la dreapta mea, într-un jilț înalt. Nu mică mi-a fost umilința când, în fața Părinților din conciliu, adunați pentru a mă asculta citind bula și nu pentru a delibera, a trebuit să pronunț, eu însumi, sentința. Supunându-mă voinței teribile a regelui, influențat de desfășurarea războinică, am violat regulile justiției și echitatea ecleziastică.

Sufletul meu este plin de durere și teamă.

Prevestirile vorbesc de războaie care nu se vor mai sfârși.

Sunt vinovat, de asemenea, că i-am pus în lanțuri pe cei nouă Cavaleri veniți, de bună voie, să depună mărturie în favoarea Ordinului.

„Ne lăsăm în puterea bunătății Voastre, cel spre care ni se îndreaptă încrederea, spuneau nefericiții. Nu cunoaștem umilință mai amară, decât să rătăcim prin munți pentru crime pe care nu le-am comis.”

În fața Ta, Stăpâne, îmi reproșez că am urmat calea rațiunii, atunci când trebuia s-o urmez pe aceea a milei, demne de regatul Tău.

---

[175] Esquieu de Floryan și starețul de Montfaucon au fost asasinați în același an.

Pentru a salva gloria acestui tron, pe care Tu m-ai așezat, am rămas surd la strigătele bieților Cavaleri și le-am trădat speranțele.

Totul s-a amestecat în sufletul meu; dragostea față de Dumnezeu, dragostea față de oameni, dragostea față de bunuri.

Fii alături de mine, Doamne, în noaptea aceasta când remușcările îmi umplu pieptul și suferința îmi frânge inima.

În clipa când viața mă trădează și trupul meu se înclină spre mormânt, îmi ridic privirea spre Domnul din Ceruri și-i implor mila împotriva blestemului Marelui Maestru al Templului.

Nu există leac pentru marea suferință care pune stăpânire pe mine. Dar orice suferință este bună, căci ea se apropie de suferința Fiului Omului și ne aduce astfel mai aproape de El.

Dacă Dumnezeu o vrea și dacă Dumnezeu hotărăște, voi trăi și voi muri după legea Sa.

Clement se ridică încet. Cu pasul șovăitor și greu începu să se plimbe prin cameră, pierdut în gânduri. Privi în jur, descurajat.

Se afla de puțin timp la castelul Monteux[176], în orașul său drag Carpentras, pe care-l înfrumusețase și-l umpluse de fântâni. Gustul pentru Avignon îi trecuse.

În plus, prea multe evenimente neplăcute se desfășuraseră acolo în ultimul timp. Dar nici la Carpentras nu mai putea rămâne.

Crezând că aerul din țara natală avea să-i redea sănătatea, două zile mai târziu, porni la drum spre Bordeaux, fără să știe prea bine de ce anume fuge. Dar ceea ce încerca să țină la

---

[176] Castelul de Monteux (sau Montils) unde papa se găsea la 21 martie 1314 cu toată curtea sa, fusese cumpărat pentru nepotul său, vicontele de Lomagne.

distanță îl ajunse la Roquemaure[177], unde se stinse, la 40 de zile după moartea Marelui Maestru.

[177] Clement al V-lea a murit bolnav de lupus, la Roquemaure, pe valea Rhonului, la 20 aprilie 1314. Domnia sa a durat opt ani, zece luni și cincisprezece zile. Trupul i-a fost transportat la Carpentras, apoi transferat, cum o dorise, în orașul său natal, Uzeste, unde mormântul i se mai vede încă. Clement al V-lea a murit la patruzeci de zile după Marele Maestru. I se reproșează lui Clement al V-lea că a înjosit papalitatea. Dar papalitatea era deja înjosită când el a urcat pe tronul sfântului Petru. „Este important să constatăm că această papalitate, incontestabil degradată din momentul când absolvise și chiar lăudase faptele lui Filip și ale lui Nogaret, a știut să rămână puternică și mare în toate celelalte țări ale lumii creștine. Toată înalta politică a vremii, spune E. Renan, trece prin mâinile lui Clement. El dispune, după voia sa, de coroane, îi împacă pe suverani între ei sau pe aceștia cu baronii și cu popoarele lor, guvernează țări prin intermediul legaților săi. În Ungaria, în Germania, metodele sale au fost autoritare și pline de măreție. În Anglia, l-a eliberat pe rege de obligația de a respecta legile țării, în Franța a tranșat în favoarea regelui problema suveranității Lyonului.” I s-au atribuit cuvintele lui Nero: „Până la mine, nu s-a știut ce înseamnă să fii principe”.

• Repertoriu Biografic •

• AYCELIN, Gilles, arhiepiscop de Narbonne, păstrător al Sigiliilor. În consiliul de la Maubuisson n-a acceptat arestarea Templierilor și a renunțat la funcția sa, în 1307. I-a urmat în această funcție Nogaret.

• ANDRONIC al II-lea, Paleologul, împărat al Constantinopolului (1258-1332). Încoronat în 1282. Detronat de fiul său mai mic în 1328.

• BARBETTE, Étienne, (cca. 1250-19 dec. 1321), burghez parizian aparținând uneia dintre cele mai vechi familii de notabili. A ocupat diverse funcții: staroste al negustorilor (în 1296 și 1314), magistrat, ofițer al casei regale.

• BENEDICT al XI-lea, (Nicola Boccasini), ales papă la 20 oct. 1303, mort la 7 iul. 1304, la Perugia.

Născut în 1240 lângă Treviso, acest vechi dominican a rămas fidel memoriei lui Bonifaciu al VIII-lea, al cărui succesor a fost. I-a excomunicat pe autorii atentatului de la Anagni. A murit, se spune, otrăvit. Beatificat de Benedict al XIV-lea.

• BONIFACIU al VIII-lea, (Benedetto Caetani), de origine catalană, născut la Anagni către 1217. S-ar părea că a fost student al Universității din Paris. Legist renumit, a urcat cu încetul în ierarhia ecleziastică: cardinal-diacon, cardinal-preot în 1291, a fost ales papă în 24 dec. 1294 la Castel-Nuovo (Napoli), după abdicarea lui Celestin al V-lea.

• Bula *Clericis laicos* (1296), prin care se interzicea principilor să perceapă impozite de la membrii clerului, iar acestora să le plătească fără consimțământul papei, a deschis conflictul între Bonifaciu și Filip cel Frumos. Regele, sfătuit de legiști și de membrii familiei Colonna, dușmani ai papei, căruia-i contestaseră alegerea, a înveninat conflictul ducând o politică intransigentă. Reunind Stările generale o dată în plus, l-a pus pe Guillaume de Plaisians să citească un violent rechizitoriu împotriva lui Bonifaciu. A interzis clerului francez să se prezinte la conciliul de la Roma, sub amenințarea pedepsei de a le confisca bunurile. Ferm în deciziile sale și sprijinindu-se pe

popor, Filip i-a trimis pe Guillaume de Nogaret și pe Sciarra Colonna la Anagni. Acolo l-au supus pe Bonifaciu unor brutalizări de pe urma cărora papa nu și-a mai revenit (sept. 1303). Salvat din mâinile dușmanilor săi de poporul din Anagni, papa a murit la 11 oct. 1303.

• BOUVILLE, Hugues al III-lea, conte de (?-1331), fiul lui Hugues al II-lea de Bouville, mort în lupta de la Mons-en-Pévèle. Fiul său, Charles, a fost șambelanul lui Carol al V-lea și guvernator în Dauphiné.

• BRANCACCIO, cardinal Landolfo, a prezidat comisia papală de la Chinon.

• CHAPELLE, Cardinal Pierre de la, profesor de drept la Orleans. Sub îndrumarea sa, Clement al V-lea a dobândit cele mai solide cunoștințe de drept ale sale.

• CHARNAY, Geoffroi de (?-18 mar. 1314), perceptor de Normandia în Ordinul Cavalerilor Templieri. A fost arestat la 13 oct. 1307 și a murit ars pe rug la Paris, în 1314.

• CLEMENT al V-lea, (Bertrand de Got sau Goth) (?-20 aprilie 1314). Fiul seniorului Arnaud-Garcias de Got. Născut în castelul din Villandraut, lângă Uzeste, în regiunea Bazas. A început prin a fi mai întâi canonic în biserica din Bordeaux, apoi vicar general pe lângă fratele său, Béraud de Got, arhiepiscop de Lyon, și-n cele din urmă capelan al papei. În 1295, este numit episcop de Comminges, iar în 1299, arhiepiscop de Bordeaux. În lupta dintre Filip cel Frumos și Bonifaciu, Bertrand de Got s-a numărat printre cei care s-au situat fățiș de partea papalității. Înfruntând amenințările regelui, în 1302, a plecat la conciliul convocat de papă la Roma.

A fost ales papă în 1305. S-a stabilit la Avignon în 1309 (primul papă de la noua reședință), începând astfel acea perioadă de șaizeci și opt de ani, numită de italieni *Captivitatea din Babilon.*

• COLONNA, Gilles, preceptor al lui Filip cel Frumos.

• COLONNA, Sciarra, descendent al unei ilustre familii romane, ce a jucat un rol deosebit de important în istoria Bisericii. A fost unul din șefii partidei ghibelinilor. Adversar al lui Bonifaciu, l-a pălmuit pe acesta în atentatul de la Anagni.

• COURTENAY, Catherine contesă de Valois, împărăteasă titulară a Constantinopolului (?-1307), fiica cea mică a lui Balduin al II-lea, ultimul împărat latin al Orientului, cel care-a

pierdut Constantinopolul în 1261. A doua soție a lui Charles de Valois, i-a adus titlul imperial soțului ei, Charles I al Franței, conte de Valois. La moartea sa, drepturile ei au trecut asupra fiicei sale Catherine a II-a, care la rându-i le-a transferat soțului ei, Filip I de Anjou-Sicilia, prinț de Tarent.

• DUBOIS, Pierre, născut în apropiere de Coutances. Publicist francez din vremea regelui Filip cel Frumos. Prin pamfletele sale, a avut un rol activ în conflictul acestuia cu Bonifaciu. Ideile sale îndrăznețe – suprimarea puterii temporale a papei, confiscarea bunurilor Bisericii de către rege, introducerea arbitrajului internațional – n-au avut decât o audiență restrânsă. A încercat în zadar să câștige o influență politică prin publicarea unor memorii. Mai târziu, va renunța să mai fie în slujba regelui, devenind *bailli* de Aras.

• ÉVREUX, Louis de France, conte de (1276-1319). Fiul lui Filip cel Îndrăzneț și al celei de-a doua soții a acestuia, Maria de Brabant; frate vitreg al lui Filip cel Frumos și al lui Charles de Valois, conte de Évreux din 1298. A avut doi copii din căsătoria cu Marguerite d'Artois, sora lui Robert d'Artois, pe Filip și pe Jeanne. Jeanne a fost cea de-a treia soție a lui Charles al IV-lea cel Frumos, iar Filip s-a căsătorit cu regina Navarei, Jeanne.

• FRÉDOL, cardinal Béranger. Prelat desemnat de papă pentru a instrui afacerea Templierilor. A prezidat prima comisie papală reunită la Paris, în 1309.

• MARIGNY, Enguerrand le Portier de (1260-1315). Născut la Lyons-la-Fôret, a fost mai întâi scutier al contelui de Bouville. Atașat apoi curții reginei Jeanne, soția lui Filip cel Frumos, a atras curând atenția regelui care l-a numit administrator al domeniului său de la Issoudun. Fără să fie legist, avea o înclinație pentru intrigi și pentru diplomație, ceea ce nu putea să nu fie pe placul regelui. I-a urmat lui Bouville în calitatea de prim șambelan în 1304. Ajuns apoi cavaler și conte de Longueville, devine coadjutant al guvernului (a fost cel dintâi care a îndeplinit această funcție), iar ceva mai târziu administrator al regatului în ultima parte a domniei lui Filip. După moartea acestuia, a fost acuzat de deturnare de fonduri, condamnat și spânzurat la Montfaucon.

A fost reabilitat de Filip al V-lea în 1317 și înmormântat în biserica de la Chartreux. După ceva vreme, trupul său a fost transferat la biserica din Ecouis pe care o fondase.

• MARIGNY, Philippe sau Jean sau Guillaume de (?-1325). Fratele mai mic al precedentului, episcop de Cambrai, a fost numit arhiepiscop de Sens la insistențele lui Filip cel Frumos. A stat la originea condamnării cavalerilor templieri la Sens. Este cel care a pronunțat condamnarea lui Jacques de Molay. Mai târziu avea să facă parte din comisia care l-a condamnat pe fratele său la moarte.

• MOLAY, Jacques de (cca. 1243-18 martie 1314). Născut la Molay (Haute Saône). Ultimul mare maestru al Templului, urmaș al familiilor de Longwy și de Raon. A intrat în rândurile templierilor în 1265. S-a distins în Palestina prin curajul și prin îndrăzneala sa, în războaiele împotriva păgânilor, sub conducerea lui Guillaume de Beaujeu. Ales Mare Maestru în unanimitate, în 1298, s-a dovedit demn de această învestire, împlinind speranțele cavalerilor.

În 1299, la căderea Ierusalimului, a fost silit să se retragă în insula Arados (?), dar chiar și acolo le-a părut suficient de periculos musulmanilor astfel încât au decis să mobilizeze o impresionantă armată împotriva sa și a templierilor săi. După o rezistență îndârjită, de Molay s-a retras în Cipru. Tocmai aduna forțe cruciate pentru a răzbuna visele templierilor, când papa l-a chemat în Franța (1305) pentru a apăra Ordinul de anumite zvonuri vagi și răuvoitoare.

A fost arestat în octombrie 1307 și a făcut mărturisirile cerute de oamenii regelui. A retractat apoi public acele prime mărturisiri în fața cardinalilor la catedrala Notre-Dame. A fost ars pe rug ca relaps în 1314.

• NOGARET, Guillaume de (cca. 1265-1313). Născut la Saint-Félix de Caraman, în dioceza Toulouse.

Elev al lui Pierre Flotte, a fost profesor de drept la Montpellier în 1291, apoi judecător regal la Beaucaire în 1294. S-a ridicat cu sprijinul lui Pierre Flotte și a ajuns să joace un rol important în afacerile regatului. A atras atenția asupra sa prin felul în care a acționat în conflictul dintre papalitate și regele Franței. Alături de Colonna, a fost unul dintre artizanii atentatului de la Anagni.

Numit ministru al justiției în decembrie 1307, funcție pe care a deținut-o până la moartea sa, a instrumentat procesul Templierilor până la dizolvarea Ordinului.

• PAIRAUD, Hugues de. Inspector de Franța al ordinului Templierilor. Arestat în 13 octombrie 1307 a fost condamnat la închisoare pe viață în martie 1314.

• PLAISIANS, Guillaume de (1257-1313). Născut la Plaisians (Drôme). Cunoscut legist, a fost judecător regal în Beaucaire. Regele l-a chemat la el în 1303 și i-a încredințat misiuni importante. Alături de Nogaret, a fost unul din participanții la atentatul de la Anagni. Nu se știe din ce pricini, mai târziu a trecut în slujba regelui Angliei.

• PLOYEBOUCHE, Jean. Comandant al Parisului din 1309 până în 1316.

• ROYE, Réginald de. Căpitan al arcașilor regelui. A participat la arestarea Templierilor.

• SUSSY, Étienne de cardinal. A prezidat împreună cu Béranger Frédol prima comisie papală reunită la Paris în 1309 pentru audierea Templierilor.

• VALOIS, Charles de (12 martie 1270-decembrie 1325). Fiul lui Filip cel Îndrăzneț și al celei dintâi soții a acestuia, Izabela de Aragon. Deși a fost învestit în funcția de rege al Aragonului, nu a ocupat niciodată tronul și, în 1295, a renunțat la titlu.

Conte de Valois și d'Alençon (1285). În urma primei căsătorii cu Marguerite d'Anjou de Sicilia, a devenit conte de Anjou, de Maine și de Perche (martie 1290).

A curățat Florența de ghibelini, susținătorii imperiului Romano-German împotriva papalității, fapt pentru care papa l-a numit conte de Romagna. Pentru aceeași faptă, Dante îl va flagela într-un celebru pasaj din *Divina Comedie* astfel: „Dar văd o vreme când din Franța-n ceată/alt Carol va să vie (și curând), /să-și dea-n vileag nemernicia toată. //Cu lancea Iudei va lovi luptând/și va străpunge ca pe veci s-o doară/Florența mândră, pântecu-i crăpând”[178]. În ianuarie 1301, s-a căsătorit pentru a doua oară cu Catherine de Courtenay, moștenitoarea tronului Imperiului Latin din Orient. Papa Bonifaciu al VIII-lea i-a recunoscut formal titlul de împărat al Constantinopolului, dar tronul era ocupat efectiv la acea dată de Andronic al II-lea Paleologul. Și acest iluzoriu tron i-a scăpat odată cu moartea soției sale (1307) și cu transferarea acestui titlu asupra ginerelui său, prințul de Tarent.

---

[178] Dante, *Divina Comedie*, „Purgatoriul”, Cântul XX, trad. de Eta Boeriu, Ed. Paralela 45, Pitești, 2006, p. 369. (n. r.).

S-a căsătorit și a treia oară, cu Mahaut de Chatillon St. Pol. Din cele trei căsătorii ale sale, Charles a avut mai mulți copii. Cel mai mare dintre fii săi a ajuns rege al Franței sub numele de Filip al VI-lea Valois, primul rege din ramura de Valois.

Charles de Valois e considerat drept unul din cei mai buni comandanți militari ai timpului său. El a fost cel care i-a înfrânt pe englezi în Guyenne și a eliberat de sub stăpânirea acestora Reole și Saint-Sever. A condus campanii în Flandra și în Italia. A participat activ la recucerirea de către cumnatul său a regiunilor Apulia și Calabria, ocupate de sicilieni.

Rechemat în Franța a luat parte la bătălia de la Mons-en-Pévèle.

Sfârșit

virtual-project.eu

